

SC STRATCOM ZİRVESİ'22

ULUSLARARASI
STRATEJİK İLETİŞİM
ZİRVESİ '22

2022

BELİRSİZLİK ÇAĞINDA STRATEJİK İLETİŞİM

WWW.STRATCOMSUMMIT.COM

ISBN: 978-625-7377-80-5

STRATCOM ULUSLARARASI STRATEJİK İLETİŞİM ZİRVESİ 2022

©2023 TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Yayıncı Sertifika No: 45482

İletişim

Kızılırmak Mahallesi Mevlana Bulv. No:144 Çankaya Ankara/TÜRKİYE

T: 0312 590 20 00 - webinfo@iletisim.gov.tr - www.iletisim.gov.tr

Baskı

1. Baskı, Ankara, 2023

Baskı ve Cilt:

Semih Ofset Matbaacılık LTD. ŞTİ.

Zübeyde Hanım Mah. 1 Cadde No 74/1 İskitler Ankara

Sertifika No: 40581

İÇİNDEKİLER

12

Takdim

Recep Tayyip Erdoğan

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

15

Açılış Konuşması

Prof. Dr. Fahrettin Altun

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı

1. Gün / 2 Aralık 2023

23

Stratcom Paneli – 1

Değişen Dünyada Dayanıklılık için Stratejik İletişim

Yusuf Erim, TRT World (Moderatör)

Nordin Abdullah, Malezya Kriz Yönetim Merkezi Kurucusu

Tomasz Chłoń, Polonya'nın Eski Estonya ve Slovakya
Büyükelçisi, NATO Moskova Enformasyon Ofisi Eski Direktörü

Dusko Arsovski, Kuzey Makedonya Hükümet Sözcüsü

Edgar Lorenzo Padron Castillo, Venezuela İletişim Planlaması
ve Strateji Bakan Yardımcısı

İÇİNDEKİLER

41

Stratcom Paneli – 2

Dünya Siyasetinde Hakikatin Sesini Duyurmak

Doç. Dr. Şuay Nilhan Açıkalın, Enstitü Müdür Yardımcısı,
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Moderatör)

Caitlin Chin, CSIS Stratejik Teknolojiler Programı Üyesi

Andrii Shapovalov, Ukrayna Ulusal Güvenlik Konseyi
Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Başkanı

Radu Magdin, Romanya Başbakanı Eski İletişim Danışmanı

Fahd Hussain, Pakistan Başbakanı Kamu Politikaları ve
Stratejik İletişim Özel Müşaviri

63

Stratcom Paneli – 3

Daha Etkin Vatandaş İletişimi: Veriler ve İçgörüler

Mehmet Çelik, Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı, Daily
Sabah (Moderatör)

Carlotta Alfonsi, Politika Analisti, Açık ve Yenilikçi
Hükümet Birimi, OECD

Chiara Varazzani, OPSI ve OECD Baş Davranış Bilimcisi,
OECD

Tom Moylan, Brüksel Yönetişim Okulu ve Vrije Brüksel
Üniversitesi'nde Araştırmacı; Avrupa Komisyonu DG
İletişim'de Eski Kıdemli Danışman

Eugene Farrelly, İrlanda Hükümet İstihbarat Servisi
Müdür Yardımcısı

İÇİNDEKİLER

87

Stratcom Paneli – 4

Hakikat Ötesi Çağda Medya

Doğan Eşkinat, Uluslararası Medya Koordinatörü,
Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (Moderatör)

Borzou Daragahi, Gazeteci, The Independent

Adesewa Josh, Gazeteci, TRT World

Saadet Oruç, Türkiye Cumhurbaşkanı Başdanışmanı

103

Stratcom Konuşmaları – 1

Dünyayı Verilerle Yeniden Tasavvur Etmek

Dr. Kalev Hannes Leetaru, GDELT Project Kurucusu

111

Stratcom Konuşmaları – 2

Konvansiyonel Savaşlarda Siber Cephe

George Tykhyi, Ukrayna Dışişleri Bakanı Medya ve
İletişim Danışmanı

İÇİNDEKİLER

2. Gün / 3 Aralık 2023

121

Stratcom Konuşmaları – 3

Küresel Çapta Duyarlı Bir Teknoloji Toplumu İnşası

David Ryan Polgar, All Tech Is Human Kurucusu,
TikTok İçerik Danışma Kurul Üyesi

129

Stratcom Konuşmaları – 4

OSINT Niçin Bu Kadar Popüler?

Oliver Alexander, OSINT Analisti

137

Stratcom Konuşmaları – 5

Belirsizlikler Çağında Sorumlu Davranmak:
Kullanıcı Güvenliğini Önceliklendirmek

Timur Altop, YouTube İçerik İş Ortaklıkları Ülke Müdürü

143

Stratcom Konuşmaları – 6

Türkiye Sosyal Ağ Haritası

Doç. Dr. İsmail Çağlar, İstanbul Üniversitesi

153

İÇİNDEKİLER

Stratcom Paneli – 5

Daha Etkili Bir Hükümet İletişimine Doğru

Büşra Karaduman Aktuna, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Basın ve Yayın Dairesi Başkanı (Moderatör)

Tahsin Ertuğruloğlu, KKTC Dışişleri Bakanı

Rinor B. Nuhiu, Kosova Cumhurbaşkanı Danışmanı

Nabil Abu Rudeineh, Filistin Başbakan Yardımcısı; Enformasyon Bakanı

Murat Karagöz, Enformasyon Genel Müdürü, T.C Dışişleri Bakanlığı

173

Stratcom Paneli – 6

Uyuşmazlık Çözümünde İstikrarlaştıracı Güç Olarak Stratejik İletişim

Kübra Akkoç, TRT World (Moderatör)

Prof. Karen Freberg, Louisville Üniversitesi Stratejik İletişim Profesörü

Dr. Maria Saifuddin Effendi, Pakistan Milli Savunma Üniversitesi

Medea Skhirtladze, Gürcistan Hükümeti İdaresi Stratejik İletişim Bölümü Başkan Yardımcısı

Sami Hamdi, International Interest Genel Müdürü

193

İÇİNDEKİLER

Stratcom Paneli – 7

Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Rolü

Nazif Menteş, GZT Şef Editörü (Moderatör)

Doç. Dr. Ali Burak Darıcılı, Bursa Teknik Üniversitesi

Dr. Hamoon Khelghat Doost, Üsküdar Üniversitesi

Dr. Kaan Kutlu Ataç, Mersin Üniversitesi

Dr. Cavid Veliyev, Uluslararası İlişkiler Analiz Merkezi
Daire Başkanı, Azerbaycan

217

Stratcom Paneli – 8

Küresel Belirsizliklerle Başa Çıkmak için Kamusal İletişimde Kapasite İnşası

Kılıç Buğra Kanat, Araştırma Direktörü, SETA
Washington DC. (Moderatör)

Pieter Idenburg, Issuemakers Kıdemli Danışmanı

Doç. Dr. Başak Yavçan, TOBB Ekonomi ve Teknoloji
Üniversitesi

Fuad Hüseyinov, Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler
ve Yerinden Edilmiş Kişiler İşlerinden

Sorumlu Devlet Komitesi Başkan Yardımcısı

İpek Tekdemir Rupp, Avrupa Parlamentosu Politika
ve Stratejik İletişim Danışmanı

İÇİNDEKİLER

Stratcom Paneli – 9

Aşırıçılık ve Nefret Söylemi ile Mücadele

Doç. Dr. Enes Bayraklı, Türk Alman Üniversitesi (Moderatör)

Fadi Farasin, SESRIC Genel Müdür Yardımcısı

Mersiha Smailovic, Aktivist; Legis Kurucusu

Jonathan Fowler, BM Avrupa ve Orta Asya Bölgesel İletişim Sorumlusu

Recep Tayyip Erdoğan

Kıymetli misafirler,

Sizleri kalbi duygularımla, saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. İletişim Başkanlığımız tarafından bu yıl ikincisi tertiplenen Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Belirsizlik çağında "Stratejik İletişim" temasıyla düzenlenen Zirve'nin icrasında görev alan tüm kurum ve kuruluşlarımızı tebrik ediyorum. Dünyanın farklı ülkelerinden Zirve'ye teşrif eden misafirlerimize hoş geldiniz diyor, değerli katkıları için şimdiden kendilerine teşekkür ediyorum. Dijitalleşmeyle birlikte iletişim araçlarımızda ve haber kaynaklarımızda büyük dönüşümler gerçekleşiyor. Elbette her yenilik gibi iletişim alanında yaşanan bu değişim de beraberinde fırsatların yanı sıra çeşitli riskleri getiriyor. Bilhassa sosyal medyanın günlük hayatımızda artan etkisi sebebiyle daha önce karşılaşmadığımız sorunlarla mücadele etmek zorunda kalıyoruz. Bilgi kirliliği ve dezenformasyon içinde bulunduğumuz dönemin en fazla öne çıkan iki meydan okumasıdır.

Türkiye ile birlikte dünyanın pek çok ülkesinde yalan, iftira, çarpıtılmış haberler, sayısız insanın hayatını olumsuz yönde etkiliyor. Önü arkası araştırılmadan ortaya atılan ithamlar kimi zaman telafisi mümkün olmayan zararlara yol açıyor. Dijital zorbalara çocuklar başta olmak üzere toplumun korumasız kesimlerini tehdit ederken, dijital faşizm demokrasi ve özgürlüklere, dijital terör ise doğrudan devletin güvenliğine yönelik tehdit oluşturuyor. Devletler arası gerilim ve rekabette de dijital mecraların bir psikolojik harekât unsuru olarak daha sık kullanılmaya başlandığını görüyoruz. Türkiye gerek stratejik konumu gerek izlediği özgün politikalar gerekse bölgesel ve küresel meselelerde sergilediği ilkeli duruş nedeniyle dünyada üretilmiş ve maksatlı yalan habere en fazla maruz kalan ülkelerden biridir.

DEAŞ, FETÖ ve PKK başta olmak üzere eli kanlı terör örgütlerine karşı yürüttüğümüz haklı mücadelesinde yaşanan iki yüzlülük bu çarpıcı gerçeği defalarca ortaya koymuştur. Son olarak, İstiklal Caddesi'ndeki terör eylemi sonrasında şahit olduğumuz kimi uluslararası basın kuruluşunun haber dili adeta faillerin ekmeğine yağ sürmüştür. Objektif haber verme yerine Türkiye ile hesaplaşmayı amaçlayan bu tür yaklaşımların artık terk edilmesi gerektiğini her fırsatta ve platformda ifade ediyoruz. İnsanların haber alma hakkını her şeyin üstünde tutan hakikat odaklı yeni bir iletişim anlayışına ihtiyacımız var. Türkiye İletişim Modeli. Bu işte arayışımızın ürünüdür. Bu modelin gayesi hakikat dairesi içerisinde demokrasi ve uluslararası hukuktan güç alan bir iletişim anlayışını hem savunmak hem de uygulamada tesis etmektir.

Nitekim ekim ayında yürürlüğe giren düzenlemeyle vatandaşlarımızın doğru ve tarafsız haber alma özgürlüğünü garanti eden adımlar attık. Yalanın ve çarpıtmanın iletişim kanallarını zehirlediği bir denklemde temiz ve açık iletişim anlayışından taviz vermeyeceğimizi bir kez daha gösterdik. Yaşadığımız her hadiseyle zamanlıca attığımız bu adımın ne kadar yerinde ve isabetli olduğuna şahitlik ediyoruz. Stratejik iletişimi de uluslararası iş birliğini geliştirecek önemli bir araç olarak değerlendiriyoruz. 2. Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'nin karşılıklı fikir ve tecrübelerin paylaşılacağı bir platform olarak iletişim ekosistemine yeni bir soluk getirmesini temenni ediyorum. Bu düşüncelerle sözlerime son verirken zirvenin düzenlenmesinde emeği geçenleri tekrar kutluyor ve sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Kalın sağlıcakla.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan

Prof. Dr. Fahrettin Altun:

Saygıdeğer Katılımcılar,
Çok Kıymetli Panelistler,
Yurt Dışından ve Yurt İçinden Toplantımıza İştirak Eden Değerli Misafirler,
Hanımefendiler, Beyefendiler,

Türkiye Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olarak düzenlediğimiz Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'ne, Stratcom Summit'e hepiniz hoş geldiniz, şerefler verdiniz.

Zirvemizin ilkini geçen yıl gerçekleştirmiştik ve o zirveyi gerçekleştirirken amacımız kamusal iletişim ve stratejik iletişim alanında, uluslararası alanda bir etkileşim merkezi inşa etmek, küresel bir etkileşim merkezi oluşturmaktı ve hamdolsun, Stratcom Zirvesi büyük bir ilgi, büyük bir teveccüh gördü. Farklı formatlarda yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilen etkinliklerle, hayata geçirilen yayınlarla, yıl boyunca Stratcom çalışmalarına devam etti. Organik bir şekilde büyüdü ve stratejik iletişim ekosistemi açısından nitelikli, eşsiz bir tecrübe sundu. Güçlü bir platform oluşturdu. Bu platformda; kamu, medya akademisi, sivil toplum ve özel sektörden stratejik iletişim alanındaki paydaşları aynı çatı altında buluşturdu. Bugün bir kez daha bu eşsiz platform çatısı altında dünyanın dört bir yanından saygın iletişimcilerle bir aradayız. Stratcom Summit'in stratejik iletişimi şekillendiren küresel başlıkların ve trendlerin tartışıldığı, birçok ülkeden ve sektörden temsilcileri buluşturan uluslararası bir platform hâline geldiğini görüyoruz ve bundan dolayı mutluyuz, bundan dolayı heyecanlıyız, bundan dolayı gururluyuz. Ben şimdiden zirvemizin başarılarla, dolu dolu geçmesini diliyorum. Bu yıl zirvemizde, 5 kıtadan ve 40 ülkeden yaklaşık 4 bin katılımcı ve 50'nin üzerinde panelisti ağırlıyoruz. Tecrübeleri, birikimleri ve iştirakleriyle zirvemize katkı sunacak tüm misafirlerimize şimdiden şükranlarımızı sunuyoruz.

Değerli katılımcılar, bu yıl Stratcom Zirvesi'nin temasını, "Belirsizlik Çağında Stratejik İletişim" olarak belirledik. Çünkü içinden geçtiğimiz bu çağda, küresel boyutta siyasetten ekonomiye, sağlıktan çevreye nereye bakarsak bakalım, gördüğümüz başlıca gerçeklik, belirsizlik. Bugün tüm dünya, çatışmalar, savaşlar, insani trajediler, terörizm, nükleer tehdit ya da gıda, enerji, ham madde, finans ve sağlık krizleri gibi birçok meydan okumayla, birçok tehditle karşı karşıya ve bu meydan okumalara karşı ne yazık ki küresel düzeyde sistematik, planlı, fonksiyonel çözüm önerileri de üretebilmiş değil. Dahası küresel düzlemde karşı karşıya kaldığımız ve giderek şiddetlenen, ahlaki temelini de yitiren güç çatışmaları, güç rekabeti insanlığın karşı karşıya kaldığı tehdit ve meydan okumaları daha da derinleştirmektedir. Batıdan doğuya, güneyden kuzeye tüm toplumlar bugün bir belirsizlik sarmalıyla karşı karşıyadır. Bugün itibarıyla sadece belli böl-

gelerde yaşanacağı varsayılan savaşlardan, çatışmalardan, terör saldırılarından, krizlerden ve salgın hastalıklardan, aslında dünyanın hiçbir kesiminin, hiçbir bölümünün azade olmadığını bütün insanlık ailesi görmüş durumdadır. Çünkü Batı 19. yüzyıldan itibaren kendini üstün, ayrıcalıklı ve steril konuma yerleştiren bir dünya sistemi kurgulamıştı. İktisat kuramlarından modernleşme yaklaşımlarına, Batı merkezli paradigmalara Batı dışı toplumları dönüştüreceği varsayılmıştır. Nitekim bu anlayış Francis Fukuyama'nın soğuk savaşın sona ermesiyle 1992'de ortaya attığı "Tarihin Sonu" tezinde somut bir şekilde karşılığını bulmuştu. Fukuyama; Batı merkezli liberal kapitalizmin nihai ve ebedi zaferini ilan etmişti. Ona göre artık savaşlar, çatışmalar, krizler olmayacaktı. Batı'nın merkezde olduğu bir küresel düzende ve liberal kapitalizmin hâkimiyetinde tüm dünya istikrar içinde yaşayacaktı. Ancak öyle olmadı. Durumun çok farklı bir şekilde geliştiğini, hepimiz hep birlikte tecrübe ettik. 11 Eylül saldırılarından Bosna soykırımına, Körfez Savaşı'ndan Arap Baharı'na, bölgesel ve küresel etkileri hâlâ devam eden birçok kriz yaşandı. Irak'ta, Suriye'de, Libya'da, Filistin'de istikrarsızlık dalgaları çeşitli boyutlarda kendini gösterdi. Bunun dışında Avrupa'dan Asya'ya, Afrika'dan Balkanlar'a, tüm bölgelerde siyaset, ekonomi, çevre, sağlık, enerji başta olmak üzere birçok alanda yeni ve karmaşık krizler, problemler kendini gösterdi. İşte, hepimizin gözleri önünde cereyan ediyor. Şubat 2022'den bu yana Rusya ve Ukrayna arasında devam eden savaş, binlerce insanın hayatına mal olmasının yanı sıra gıda, enerji, ekonomi başta olmak üzere birçok alanda yarattığı belirsizliklerle küresel istikrarsızlığı derinleştirmektedir. Öte yandan Kovid-19 salgınının tedarik sürecinde neden olduğu olumsuz etkiler de hâlâ varlığını devam ettiriyor. İklim değişikliğiyle birlikte artan afetler ve insani krizler, gezegenimizin canlı yaşamını tehdit eden unsurlar olarak yine karşımızda. Dolayısıyla Batı merkezli dünya görüşü üzerine inşa edilen, küresel siyaset ve ekonomi düzeni bugün yapısal sorunlar, krizler, çıkmazlar ve belirsizlikler içindedir.

Tüm bu belirsizliklerin yanında bu dönemin bir başka temel ve küresel sorunu da hakikat krizidir. Post truth denilen, hakikat ötesi çağda âdeta hakikatin ölümü ilan edilmiştir. Evet, nasıl ki sosyal teorinin temel meselesi 19. yüzyılda toplumsal sınıflar arası çatışmaysa, nasıl ki 20. yüzyılda modernleşme Batı dışı toplumların gelişmesi ise bugün sosyal teorinin temel meselesi, toplumsal birlik ve bütünlüğü tehdit eden kültürel kimlik ve aidiyetleri sarsan hakikat krizidir. Elbette iletişim teknolojilerindeki köklü değişim ve gelişmeler bilgi üretim imkânlarını arttırmıştır, bilgiye erişim imkânlarını arttırmıştır. Bu yönüyle demokratikleştirici bir süreç olarak karşımıza çıkmıştır. Hiç kuşkusuz bu dönemde insanlık, habere ve bilgiye erişim açısından muazzam imkânlarla, olağanüstü fırsatlara sahiptir. İnternet ve sosyal medya gerçeği her türlü malumatın zamansız ve boyutsuz dolaşımını mümkün kılmaktadır. Bu süreçte kurumsallaşan yeni iletişim endüstrileri, bir diğer yandan da küresel alanda muazzam bir ekonomi yaratmış durumdadır.

Bütün bunlarla birlikte yeni iletişim teknolojileri dezenformasyonlara, karalama kampanyalarına, etki operasyonlarına, nefret söylemlerine, terörizm propagandasına ve dijital zorbalığa da zemin teşkil etmektedir. Böylelikle bireylerin hayatlarına, kamu düzenine, toplumsal birlik ve bütünlüğe, dolayısıyla toplumsal barışa zarar vermekte ve yine yeni medya ortamlarında bireyler ve dahi kitleler sadece kendi seslerini, kendilerine benzeyenlerin seslerini duymakla yetinmekte ve bu anlamda yankı odalarına mahkûm olmaktadır. İnsanlar hangi dünyaya kulak kesilmişlerse, diğerlerine sağır kalınca sosyal medyanın insanları birbirlerine yakınlaştıracığı varsayımı, bu iyimser varsayım gerçekliğini yitirmektedir. Bunun aksine sanal ortamlarda gettolaşma, kutuplaşma ve radikalleşme kendini göstermekte, bu olumsuz süreçler de gündelik hayata, toplumsal hayata bire bir yansımaktadır. Toplumsal kutuplaşma, gettolaşma ve radikalleşmeyi arttıran yeni teknolojiler elbette sadece iyi niyetle kullanılmamakta, kötü amaçla da kullanılmaktadır. Böylelikle bugün sadece bireylerin, toplumların ve devletlerin güvenliği tehdit edilmemekte, aynı zamanda küresel bağlamda bir güvenlik sorunu da kendini göstermektedir. Özellikle yeni medya ve geleneksel medya üzerinden sürekli yeniden üretilen, sistematik dezenformasyon faaliyetleri, küresel barış ve istikrarı tehdit etmektedir. Tüm bu noktada bizim her ne olursa olsun, mutlak suretle bu sürece karşı nasıl dinlenebileceğimizin üzerine düşünmemiz gerekmektedir. Çağdaş Türk düşüncesinin önemli simalarından felsefeci merhum Teoman Duralı Hoca'nın burada bir cümlesine atıfta bulunmak istiyorum müsaadelerinizle, "Hâkim medeniyetin içinde dünya çapında olağanüstü bir propaganda savaşı yaşanıyor. Bu propaganda bombardımanı altında insanlar, kendilerine dayatılan hayattan başka bir yaşama seçeneği yoktur, şeklinde düşünmeye sevk ediliyorlar." diyor, Teoman Duralı Hoca. Teoman Duralı Hoca'nın bahsettiği o dayatma, esas itibarıyla bir zorbalıktır. İnsanın özgürlüğüne kastetmektir, insanın varlığına kastetmektir, insanın seçme özgürlüğüne kastetmektir. Böyle bir dayatma elbette dezenformasyon bombardımanı ile birlikte kendini ayakta tutmaktadır ve bu bombardımandan korunmak için hakikat zırhına, hakikat çıpasına ihtiyacımız vardır. Yine Teoman Hoca'ya atıfla söyleyecek olursak, önümüzde bir görünen gerçeklik vardır, bir de onun ötesini kuşatan bir bütünlük vardır. Görünenden ötesine onu kuşatan bütünlüğe talip olmalıyız. Ben müsaadenizle yine Teoman Hoca'nın bir sözünü daha nakletmek istiyorum. Der ki Teoman Duralı Hoca; "Gerçeklikte bulduklarımızı düşüncemizde işleyerek hakikat tabakasını oluştururuz ve elbette bunu dille yaparız. Zira düşünme de bir dil işidir ve elbette bu yönüyle hakikat, bir gayret, bir çaba gerektirir. Hakikate ulaşmak bu yönüyle oldukça kıymetli bir uğraştır, kıymetli bir meseledir. Bu çabadan elbette devletler muaf değildir, toplumlar muaf değildir ve fakat bireyler de muaf değildir. Dolayısıyla her bir bireyin kendi hakikat mücadelesini vermesi de son derece hayati bir unsurdur."

Saygıdeğer misafirler, kıymetli katılımcılar,

Bugün insan haklarından ulusal güvenliğe, dijital zorbalıktan nefret söylemlerine, terörizm propagandasından sistematik dezenformasyonlara ve bir diğer önemli sorun olan algoritma diktatörlüğünden, dijital faşizme kadar yeni medya teknolojileri üzerinden maruz kaldığımız tehditlere karşı ortak bir mücadele vermemiz gerekiyor. Hakikat krizinin küresel belirsizlik, çatışma ve istikrarsızlıklarla birleşmesi, stratejik iletişimin ulusal ve uluslararası düzlemde kurumsallaşmasının ve bu anlamda iş birliklerinin önemini ortaya koymaktadır. Elbette bu iş birlikleri, dijital dünyada karşı karşıya kaldığımız tehdit ve meydan okumalara karşı yeni çözüm önerilerinin yeni demokratikleştirici yol ve yöntemlerin geliştirilmesine de katkıda bulunacaktır. Bu noktada öyle inanıyorum ki dünyanın neresinde olursak olalım biz iletişimcilerin asli görevi, hakikat krizine karşı mücadele etmektir, hakikati savunmaktır, hakikati anlatmaktır. Derinleşen hakikat krizi; doğru, güvenilir bilgiye olan talebi hiç olmadığı kadar da arttırmıştır. Günümüzde iletişimin asli ve müstakil bir politika alanı olarak ortaya çıkmasının en önemli sebebi de bence budur. Yalan ve dezenformasyonun hakikatin önüne geçtiği, gerçek ötesi çağda iletişim artık eğitim gibi, sağlık gibi, güvenlik gibi, tarım gibi, ulaşım gibi, altyapı gibi, müstakil bir ekosisteme dönüşmüştür. İletişim ekosistemi içerisinde merkezi bir role sahip olan stratejik iletişim de küresel ölçekte yaşanan belirsizlikler karşısında istikrarlaştırmacı ve yapıcı çabaları ön plana çıkaracak araçlara sahip olması açısından da hayati bir öneme sahiptir. Bu noktada biz de Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olarak kurulduğumuz ilk günden bu yana stratejik iletişim kültürünün ülkemizde gelişmesi ve kurumsallaşması için çaba sarf ediyoruz. Uluslararası alanda ise stratejik iletişimi, kriz ve belirsizliklerin yönetilmesinde bir araç olarak kullanmaya ve bu alanda uluslararası iş birliklerini arttırmaya gayret ediyoruz. Bu zirveyi de Stratcom Summit platformunu da tüm bu çabalarımızın uluslararası mahiyetteki tezahürlerinden biri olarak görüyoruz, telakki ediyoruz.

Yaşadığımız belirsizlikler çağında devletler, hükümetler ve liderler, küresel ve yerel ölçekte stratejik iletişim, ülke markalama, kamu diplomasisi gibi konularda pozitif iletişim kampanyaları yürütürken, dezenformasyon, kara propaganda, siber savaşlar ve hibrit tehditler gibi sınamalara karşı da mücadele vermek zorundadır. Tüm bu belirsizlikler ve meydan okumalar karşısında diplomasi, savunma, güvenlik, iletişim, istihbarat ve teknoloji uzmanlarının iş birliği içinde hareket etmeleri de elzemdir. Mikro ve makro ölçekte yerelden küresele insan onurunu, hak ve adaleti, hakikati merkeze alan küresel bir stratejik iletişim anlayışının gerekliliği bugün daha fazla hissedilmektedir. Bizlerin yani kamusal iletişim ve stratejik iletişim alanlarında faaliyet gösteren politika belirleyicilerin buna en güzel cevabı kuşkusuz, hakikat odaklı iletişim anlayışından zerre kadar taviz vermemek olacaktır.

Kıymetli katılımcılar, çok değerli misafirler,

Küresel belirsizlikler çağında Türkiye, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde istikrarlaştırmacı bir güç hâline gelmiştir. Türkiye bir bölgesel güç ve bir küresel oyuncu olarak, sadece istikrarlı bir ülke olmayı hedeflememekte, aynı zamanda çevresini istikrarlaştırmacı bir güç olarak aktif bir dış politika performansı da ortaya koymaktadır. Bunu en son örneğini Sayın Cumhurbaşkanımızın, Rusya-Ukrayna Savaşı sürecinde hayata geçirdiği barış diplomasisinde görüyoruz. Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki arabuluculuk çabalarımızla sağlanan Tahıl Koridoru Anlaşması, tüm dünyanın karşı karşıya kaldığı gıda krizinin çözümüne katkı sunan hayati bir adım olmuştur. Uluslararası sorunların çözümü için inisiyatif almaktan çekinmeyen Türkiye, izlediği ilkeli dış politikanın yanı sıra Cumhurbaşkanımızın lider diplomasisiyle sağladığı güven neticesinde küresel barış ve istikrar için merkez ülke konumuna gelmiştir. Bugün diplomasiden savunma sanayiine, insani yardımdan sağlığa pek çok alanda inşa ettiğimiz Türkiye modelleri dünyada gündem olmaktadır. Biz bu halkaya Türkiye İletişim Modeli'ni de eklemek için var gücümüzle çalışıyoruz. Türkiye'nin "Daha Adil Bir Dünya Mümkün" mottosuyla yürüttüğü hakikat mücadelesini, iletişim boyutunda da sürdürmeye gayret ediyoruz. Türkiye İletişim Modeli, ülke markasını güçlendirmeye dayalı stratejik iletişim, dünyada öne çıkan kamu diplomasisi, ulusal ve uluslararası medya ile yakın ilişkiler, kurumlar arası söylem birliği ve koordinasyon, hızlı ve etkili kriz yönetimi, aktif devlet millet iletişimi ve dezenformasyonla mücadele başta olmak üzere çok boyutlu ve güçlü bir altyapı üzerine inşa edilmiş durumdadır. Ayrıca alanında yetkinlikleri üst düzeyde olan uzmanlarımızın gerçekleştirdiği doğrulama ve OSINT faaliyetleri noktasında da ciddi bir kapasite geliştirmiş durumdayız. Yine bu bağlamda dezenformasyonla mücadele faaliyetlerimizin kapsamını yakın zamanda kurduğumuz yeni bir merkezle genişletmiş durumdayız. Dezenformasyonla Mücadele Merkezimiz; ülkemize, kurumlarımıza, vatandaşlarımıza karşı yürütülen sistematik dezenformasyon kampanyalarına karşı hızlı bir doğrulama ve etkin bir bilgilendirme aracı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Elbette Türkiye İletişim Modelimizi, imkânlarımızı geliştirdiğimiz kapasite ve tecrübeyi siz değerli dostlarımızla paylaşmaya da hazırız.

Kıymetli katılımcılar,

Bugün görüyoruz ki birçok ülke hibrit tehditlerle mücadele etmek adına yasal ve kurumsal altyapılarını güçlendirmeye çalışmaktadır. Dezenformasyona en fazla maruz kalan ülkelerden biri olarak biz de bu noktada gerekli adımları atmaya devam ediyoruz. Kişisel haklardan, kamu düzenine, toplumsal barıştan ulusal güvenliğe kadar geniş bir alanda kendini hissettiren sosyal medyayı ve yeni medya teknolojilerini, herkes için daha güvenli bir hâle getirmek için çalışmamız gerekiyor. Hakikat ötesi çağda siber vatanlarımızı dezenformasyonlardan, manipü-

lasyonlardan, etki ajanlarından, siber sömürü ve işgallerden korumak zorundayız. Tam da bu gerekçeyle Türkiye Büyük Millet Meclisimiz, sosyal medyada vatandaşlarımızın kişilik haklarını koruyan, onları sistematik dezenformasyonlara karşı güçlendiren bir yasa yapmıştır. Bu yasayla sosyal medyada itibarsızlaştırma girişimlerinin önüne geçilmesi, vatandaşlarımızın yalan haberlerden, dezenformasyondan ve art niyetli aktörlerin algı operasyonlarından korunması hedeflenmektedir. Öyle inanıyoruz ki bu yasal düzenleme, hakikatin her şeyi kuşattığı bir düzenin ve daha temiz bir iletişim ortamının inşasına katkıda bulunacaktır.

Değerli katılımcılar,

Bir kez daha vurgulamak istiyorum ki, biz elimizdeki imkânlar çerçevesinde, uluslararası alanda yaşanan kriz ve belirsizlikler karşısında çok daha güçlü, çok daha dayanıklı bir uluslararası toplumun inşası amacıyla yönetim, liderlik ve profesyonelleşme esaslarıyla stratejik iletişimin kurumsallaşması için her türlü katkıyı vermeye hazırız. Stratcom Zirvesi gibi nitelikli bir platformun sağlayacağı uluslararası iş birlikleri bu bakımdan son derece önemlidir. Bu iş birlikleri sayesinde, bu imkânlar sayesinde sorunların ve belirsizliklerin giderilmesi için stratejik iletişim kapasitelerimizi geliştirmemiz son derece hayattır. Bir kere daha büyük bir memnuniyetle ifade etmek istiyorum ki, Stratcom Summit Uluslararası Stratejik İletişim Zirvemiz, dünyanın çeşitli ülkelerinden, üst düzey stratejik iletişimcilerin bulunduğu, tecrübelerini paylaştığı önemli bir platform hâline gelmiştir. Zirvemize katılan, zirvemize teşrif eden devlet temsilcilerine, konuşmacılara, panelistlere, katılımcılara ve zirvenin düzenlenmesinde emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca Stratcom Summit bünyesinde bu yıl ilk kez, Stratcom Hekatonunu da hayata geçiriyoruz. Ülkemizin stratejik iletişim ve kriz iletişimi koordinasyonu kapasitesini geliştirmek üzere; 20 kurumumuzdan, 100 katılımcı, 5 gün boyunca detaylı teorik ve pratik çalışmalar gerçekleştirecekler. Hekaton bünyesinde görev alan kıymetli katılımcılarımız da bugün aramızdalar, onlara da hoş geldiniz diyorum. Stratcom Uluslararası Stratejik İletişim Zirvemizin bu toplantısının, ikinci toplantısının; bölgemize, ülkemize ve tüm insanlık ailesine hayırlar getirmesini diliyorum.

Hepinize tekrar ülkemize ve güzel İstanbul'umuza hoş geldiniz diyorum. Zirvemizin bereketli geçmesini temenni ediyorum. Kalın sağlıcakla diyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı
Prof. Dr. Fahrettin Altun

SC STRATCOM SUMMIT '22

INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

SC STRATCOM
ZİRVESİ '22
ULUSLARARASI
STRATEJİK İLETİŞİM
ZİRVESİ '22

STRATCOM

SC

Değişen Dünyada Dayanıklılık için Stratejik İletişim

STRATCOM PANELİ - 1

2 Aralık 2022

Değişen Dünyada Dayanıklılık için Stratejik İletişim

Panel Videosu

Konuşmacılar

Yusuf ErimTRT World
Moderatör**Nordin Abdullah**Malezya Kriz Yönetim
Merkezi Kurucusu**Tomasz Chłoń**Tomasz Chłoń, Polonya'nın Eski
Estonya ve Slovakya Büyükelçisi,
NATO Moskova Enformasyon Ofisi
Eski Direktörü**Dusko Arsovski**Kuzey Makedonya
Hükümet Sözcüsü**Edgar Lorenzo
Padron Castillo**Venezuela İletişim Planlaması
ve Strateji Bakan Yardımcısı

Yusuf Erim:

İlk paneli açmadan önce bazı panelci arkadaşlarımızla biraz sohbet etmek isterim. Planın olmaması en iyi plandır. Dolayısıyla bu şekilde, doğal bir şekilde iletişim kurabiliriz birbirimizle. Herkesin her şeyi söylemesine izin vereceğim. Daha sonra daha spesifik sorular ve konular karşımıza çıkacak. İlk panelimizin adı: Değişen Dünyada Zorluklar ve Dayanıklılık için Stratcom. Eğer bu paneli her 5 yılda bir düzenlerseniz her seferinde farklı konulardan bahsetmiş olacaksınız. Dolayısıyla televizyon dünyasından bahsedeyim size. Eğer başka yıllarda gerçekleşiyor olsaydı, internetten bahsediyor olmazdık. Örneğin 2010 yılında akıllı telefonlardan sosyal medyadan bahsediyorduk. Daha sonra Suriye'deki iç savaş konusu karşımıza çıktı. Dolayısıyla sürekli değişen iletişim ortamları söz konusu. Fakat şuradaki konu önemli, çok hızlı bir şekilde yakalıyor.

01

Pandemi söz konusu oldu. Bu gibi değişen konular var. İletişim gerçekten teknolojiyle uyum sağlayan, hızla uyum sağlayan bir kavram. Şimdi sözü Venezuela'dan İletişim Planlama ve Strateji Bakan Yardımcısı Sayın Edgar Lorenzo Padran Castillo'ya vermek isterim.

Edgar Lorenzo Padran Castillo:

Sorumluluğumuz şudur; iletişim başkasıyla birlikte kurulur ve bu üzüntü veya bu neşe bu şekilde birbirimize yansır. Çok dikkatli olmak zorundayız. Akademiden, üniversitelerden gelen mesajlarla, bilgilerle ilgili olarak da çok dikkatli olmalıyız ve hakikatin ele alınması konusunda özenli olmalıyız. Sadece kelimeleri anlamak, kelimeleri duymak anlamında değildir. Ortak bir harekete geçmek de söz konusudur burada. Bu ortak hareket bu kişilerin, bu vatandaşların refahıyla da ilgilidir.

Selamlamak isterim... Medenileşme, iletişim ekonomi ve politika alanlarında yer alıyor. Enerji de kilit alanlardan biri, enerjiyi de başka bir insanlık sorunu olarak karşımızda görüyoruz. Bu iletişimlerde neler oluyor? Geleceğimiz nedir? Şu andaki durumumuz nedir? Bu anlamda kötü şeylerle karşılaşıyoruz ve bunlarla mücadele etmek zorundayız. Aciliyet söz konusu. Saatlerce çalışıyoruz, saatlerce bilgiyle ilgili çalışıyoruz. Fakat bu bilgi bir an geliyor, çok hızlı akıyor. Dolayısıyla bazen 3 saniyelik anlaşmazlıklarla 3 saniye içinde bunların hepsi gerçekleşiyor. Birtakım aldanmalarla yanlış anlamalarla da sonuçlanabiliyor. Dayanıklılık çok önemli. Burada dayanıklılık temasını görüyoruz. Bu kelimedenden bahsediyoruz. Bir hashtag gibi, bir etiket gibi dayanıklılık. Pratikte şunu görebiliriz ve şuna alışkınız. Bu kelimeleri, duyduğumuz kelimeleri yeniden icat ediyor ve günümüzün gerekliliklerini göz önüne alıyoruz. Hükûmetler de kendilerini buna hazırlıklı kılmak zorundalar. Aksi takdirde hükûmetler bunu yapmazsa, insanlar bu kritik düşünme, eleştirel düşünme yeteneğini kendileri geliştirmek zorunda kalırlar. Elbette sosyal medyadan bahsediyoruz. Sunumlardan bahsediyoruz. Fakat birbirimizin arasındaki iletişimden bahsetmiyoruz. Bizler hem nesneyiz hem de özneyiz. Her seferinde bundan bahsediyoruz. Bunu nasıl kurabiliriz? Bu kişiler arası iletişimin nasıl kurabiliriz? Neye inandığımızı nasıl iletebiliriz ve başkalarının fikirlerini nasıl belirleyip, eylemlerimizi nasıl tekrarlayabiliriz? Biz bu soruları soruyoruz. Biz kendimiz için de birer kişiliğiz. Kendi içimizde farklı kişilikler ve bazı belirsizlikler vardır; farklı duygularımız vardır. Bir gün üzgün, bir gün sessiz, sakin olabiliriz. Fakat dayanıklılık temel olarak bir kapasite anlamına gelir. Ayağa kalkmak, canlanmak anlamına

gelir. Tıpkı şuna benzer; bir kişide ya da kendimizde şu kapasiteyi bulmalıyız, ilerlemek için gereken kapasiteyi görmek ve bulmak zorundayız. Medyadan yana hayal kırıklığına uğramamız da bazen çok normaldir, hatta bir gerekliliktir. Çünkü bu çok doğaldır. Bu iletişimleri görüyoruz, bu sosyal medyayı görüyoruz. Bir hakikatten bahsetmek istiyorum. Hakikat nedir? Bu başka bir tartışma konusu Tartışmalı bir konu. Gazeteciler, biz gazeteciler hakikatten sorumluyuz. Bir insan olarak nasıl görebiliriz? Nasıl insanlar bizi yargılar? İnsanlar bizim hakkımızda neler söyler? Senin davranışınla, senin yüzünden sağlığım bozuldu gibi bir şey söz konusu olabilir. Bu sosyal iletişimdir ve bu bizim sorumluluğumuzdur. Sorumluluğumuz şudur; iletişim başkasıyla birlikte kurulur ve bu üzüntü veya bu neşe bu şekilde birbirimize yansır. Çok dikkatli olmak zorundayız. Akademiden, üniversitelerden gelen mesajlarla, bilgilerle ilgili olarak da çok dikkatli olmalıyız ve hakikatin ele alınması konusunda özenli olmalıyız. Sadece kelimeleri anlamak, kelimeleri duymak anlamında değildir. Ortak bir harekete geçmek de söz konusudur burada. Bu ortak hareket bu kişilerin, bu vatandaşların refahıyla da ilgilidir.

Şimdi sunumumdan bazı notlarla karşınızda olacağım. Evet, şu anda kendi aramızda yapılan bir iletişim örneğini görüyorsunuz. Şununla ilgili, aramızda neler dönüyor, bunu bilmek zorundayız. Bu temel bir konu. İletişim nedir? Neyi iletiyoruz? İnsanların duygularıdır ilettiğimiz. Bunları dönüştürürüz birbirimize iletirken. Mutluluğu, öfkeyi dönüştürerek iletiriz karşımızdakine. Bunlar önemli iletişim araçlarıdır. Bu süreçte çok dikkatli olmalıyız, objektifliğe ve sübjektifliğe bakmalıyız. Aramızdaki kim iletişimci ise onun iletişimine dikkat etmeliyiz. Bu iletişimle kendi kişiliklerini de geliştiririz. Eleştirel düşünce tarzımızı da bu şekilde geliştirebiliriz. Kişiler arası iletişim, insanların düşünmesi, düşünceleri, ayrıca analiz etme, sorgulama yeteneği karşımızda. Sadece eleştirel düşünce sayesinde bir karar verebilip duygularımızı açabiliriz. Bu sadece karar vermekle ilgili değil. Örneğin bir film seçimiyle bile ilgili olabilir. Belki bir filmi izlerken bir terim, bir cümle görebiliriz ve şöyle diyebiliriz: Bu, yalan haber, yalanlarla dolu Dolayısıyla onu gördüğümüzde yanlış olduğunu anlar ve bu konu hakkında daha dikkatli olmaya çalışırız. Şimdi, neden buradayız? Burada üretmek için buradayız. Hakikati üretmek için buradayız. Bunun anlamı şudur. Sübjektif haberler üretiriz. Haberleri üretiriz, dinleriz yaparız ve böylece, bu toplum içinde bu değerlendirmelerde bulunuruz. Bu, bilimsel bir tartışmadır. Bu nedenle örneğin, kişiler de iletişim kurarlar. Fakat Christopher Columbus Amerika'yı bulduğunda, bir keşif yaptığında, bunun farkında bile değildi. Bu nedenle bu bilginin takdir edilmesi de söz konusu. Bu sadece düşünceyi anlamakla ilgili değildir. Ayrıca sokaktaki insanların neler düşün-

düğünü anlamakla da ilgilidir. İnsanlar belki de kendi bölgelerinde, kendi onurlarını savunuyorlardır. Yani bu süreçte modernleşme sürecinden de bahsedebiliriz tabii. Bu uzun bir hikâye ama aynı zamanda web dönemidir; yeni iletişim metotları vardır bunun içinde. Biz gazeteciler olarak ne diyoruz? Bunu Google’da aramalıyız. Ben bir kelimeyi mesela Google’da arıyorum. Buna “Googleing” adı veriliyor artık. Bu bir marka olmaktan çıkıp bir kelime hâline gelmiştir, google’da aramak için arama yapmak için kullanılan bu “Googling” kelimesi. Dolayısıyla dışarıda bilinmeyen bir şeyi Google’da arayıp buluyoruz. Tiktok da var günümüzde. Örneğin Tiktok Google arama motorunun neredeyse yerini almak üzere. Bu bağlamda bunun sponstanlık olduğunu da söyleyebiliriz ve günlük hayatımızda spazm anlamına bile gelebilir.

Görsel araçlar, fotoğraflar karşımızdadır ve bunları sadece bize izin verdikleri kadarıyla görebiliriz. Bazı örnekler vermek isterim. Örneğin, çok daha zeki olduğumuzu, daha entelektüel olduğumuzu düşünürüz ve deriz ki “hayır ben sizden daha akıllıyım çünkü akıllı telefonum var akıllı tabletim var.” Fakat bu doğru değildir. Her zaman yalanları okuduğumuz, gördüğümüz olur ve bu yalanları duydukça ve bu devam ettikçe bununla mücadele etmenin ne kadar önemli olduğunu tekrar anlarız. Bu ayrıca siyasi bir söylemdir. Siyasi söylem ve kurumsal söylem önemlidir ve bu bağlamda çok hareketli, aktif olmalıyız. Bir filme benzer bu. Çünkü siyaset sadece geçmişten bahsetmez, gelecekte de bahseder;gelecekle ilgili bazı sözler verir, vaatlerde bulunur. Örneğin, seçim dönemleri buna bir örnektir ve bu cümlelerin içinde nesneler, özneler bulunur. Bir roman yazmak gibidir haber yazmak. Dolayısıyla çok net olmak zorundayız. Sade ve anlaşılır olmak zorundayız. Sadece kültürle de ilgili değildir. Böylece bir kanal buluruz karşımızda. Bu kanal sayesinde de iletmek istediklerimizi iletiriz ve böylece insanlar da kendilerine göre yorumlarlar bunu. Bazen bu bir gereklilik hâline gelir. Örneğin, hükûmetlerin amacı nedir? Hükûmetler harekete geçerler. Bazen bunu daha elegan bir şekilde, nazik bir nazik bir şekilde yaparlar. Fakat bazen bu iletişimde hiçbir şeyi yapmazlar. Basında, yazılı basında yansımalar görürüz. Yazılı basın da çok aktif şekilde karşımızda. Örneğin bir film izlerken sinemada, bunun bir politikayla ilgili olduğunu da anlarız bir filmi izlerken ve bazı şüphelere düşebiliriz. Örneğin, bir şarkı var. Bu şarkıda insanlar kendi dertlerini anlatırlar. Şarkıda şöyle diyor; “Ben bir renk biliyorum bu da mavi.” Fakat bu durumda kelimeler yeterli değildir iletişim için. Sadece bir çöpten ibarettir. Venezuela’daki üniversitelerde ve Sosyal İletişim Bölümündeki profesörler şöyle derler: “Bu hikâyeyi tamamlamak için kendi yorumlarınızı ekleyin.” Burada sosyal etkiler söz konusudur. Bilimsel olarak bazı yorumlarda bulunurken, bazı açıklamalar yaparken ihtiyaç duyarız, rakamlara ihtiyaç duyarız. Bu sadece siyasetle ya da kuponlarla ilgili değildir. İnsanların farkına varmaları için rakamlardan numaralardan bahse-

deriz, ekonomi haberlerinde örneğin. İletişimde birçok dönüşüm söz konusu. Örneğin grafikler vardır markalama söz konusu olduğunda. Logo tipi ve markalama farklı şeylerdir. Bunları ayırt etmeliyiz. Örneğin, Nike reklamında bir adam havada sıçırıyor ve bu bir logodur. Şu anda klavyelerimizde o logo yok. Fakat şu anda hepimiz canlandırabiliyoruz kafamızda. Sadece sizin mobil telefonlarınızda bunu yerleştirmek için o logoyu koymaları yeterlidir.

Yusuf Erim:

Yorumlarınız için çok teşekkür ederim. Elbette teknolojinin olumlu tarafları da var. Fakat çok daha kırılgan tarafları da var. Sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim. Sunumumuz için çok teşekkür ederim. Şimdi Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Sözcüsü Dusko Arsovski karşınızda olacak.

Bilgiler evet, fayda sağlar. Dünyanın daha dinamik bir hâle gelmesine ve demokratik gelişime katkıda bulunur. Dezenformasyon birçok hasara yol açar, insanların kurumlara duyduğu güveni zedeler. Fakat aynı zamanda bizi şuna zorlar: Bununla beraber başa çıkma gücü verir.

Dusko Arsovski:

Beni davet ettiğiniz için teşekkür ederim. Sizlere Kuzey Makedonya adına sesleneceğim. İstanbul gibi harika bir şehirde bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Birbirine çok bağlı bir şekilde yer alan dijital dünya var karşımızda. Bilgiler büyük bir hızla paylaşıyor bu ortamda. Ne yazık ki aynı derecede aktif olan kuvvetler de var. Büyük bir zorluk yaratabiliyor bu bilgi paylaşmanın hızı. Bilgiler evet, fayda sağlar. Dünyanın daha dinamik bir hâle gelmesine ve demokratik gelişime katkıda bulunur. Dezenformasyon birçok hasara yol açar, insanların kurumlara duyduğu güveni zedeler. Fakat aynı zamanda bizi şuna zorlar: Bununla beraber başa çıkma gücü verir. Kuzey Makedonya da bu dijital dünyanın bir parçası tabii ki diğer ülkeler gibi ve o da birçok etkiyle karşı karşıya. Örneğin dış faktörlerden etkileniyor. Bazı etkiler, bahsettiğim etkiler radikal de olabilmekte... Bu, hem göze çarpan hem de önemli, kritik bir durumdur. Sosyoekonomik değişiklikler açısından da önemlidir.

Dünyadaki tüm ülkeler aşağı yukarı benzer zorluklarla karşı karşıya. Fakat şu anda size Makedonya örneğine odaklanarak seslenmek niyetindeyim. Makedonya'nın karşılaştığı zorluklardan da bahsetmek isterim. Daha önemlisi bu zorluklarla nasıl başa çıkabiliriz? Şeffaflığı, araçları ve iletişim stratejilerini kullanarak. Elbette yüksek standart politikamız da var. Kuzey

Makedonya örneğiyle ilgili olarak şunu söylemek istiyorum: Balkanlar'dayız ama etrafımızda pek çok anlaşmazlık var. Bunlarla da baş etmeye devam ediyoruz. Esir alınmış bir ülkeden sonra kuruldu Kuzey Makedonya. 90'lı yıllarda demokrasinin sekteye uğradığını görüyoruz. Bazı güçler devreye girdi. Anti-demokratik güçlerdi bunlar ve hem ülkeyi hem de toplumu bir nevi geri çektiler. Bunlar, demokratik olmayan toplumlardaki aktörlerdi ve demokrasiyi başarısız bir sistem olarak görüyorlardı. Batıyı dejeneratif olarak görüyorlardı. Bir nevi muhafazakâr ailevi değerleri vardı diyebilirim. Şu anda karşılaştığımız şeylerle ilgili olarak birkaç örnek vereceğim size. Biri ülkenin NATO üyeliğiyle ilgili. Diğeri de yine Avrupa Birliği ile müzakerelerin açılmasıyla ilgili. İlk örnekte aslında çok gözle görünür bir kampanya vardı. Hepiniz hatırlamayacaksınız belki bu bahsedeceğim şeyleri ama yine de bu örnekleri kullanabilirsiniz. İlk olarak çok görünür, aşikâr bir kampanya vardı ve boykot söz konusuydu. Özellikle de anayasal değişiklikle ilgili bir referandum söz konusuydu. İyi organize edilmiş bir sistem vardı ve çözüm bulunmaya çalışılıyordu. Bu çözüm de yıllardır devam eden, -bizim ülkemiz adına söylüyorum- anlaşmazlıkların çözümü niteliğindeydi.

Güvenle ilgili konuya bakacak olursak demokratik olmayan toplumlar bu anlamda daha ön plana çıkmaktaydı. Medyaya bakacak olursak pek çok internet sayfası birdenbire ortaya çıkmaya başladı. Şöyle bir söylemleri vardı. Referandumun boykot edilmesi gerekiyor dediler ve bu aslında Makedonya'yı yıkacak bir şey diye iletiler bunu. Sahte bir referandum olduğu iddia edildi ve medyada bazı sosyal ağlarda bu bilgi çok yayıldı. O kadar ileriye gitti ki mülteciler için bir şekilde kamplar kurulması vs. konularına kadar Kampanyayı savuşturmak için yoğun bir şekilde çalıştılar ve NATO üyeliği de sağlanarak temel hedeflerinden birine ulaşıldı. Bildiğiniz gibi bu yaklaşım, bu kampanya başarılı olmamıştı ama görüyoruz ki sonrasında tekrar kullanılan bir yapı oluştu ki bunu da zaten birazdan size anlatacağım. Birkaç ay önce gerçekleşen bir durum söz konusu. Siyasi partiler bir sivil hareket içerisinde kaldılar. Bu hareket de aslında Kuzey Makedonya ve Bulgaristan arasındaki bir anlaşmazlıkla ilgiliydi. 21. yüzyılda ama hâlâ bu tür anlaşmazlıklar yaşıyoruz maalesef ki. Aynı, bir önceki örnekte gördüğümüz aynı çözümlere başvuruldu ve kampanyada tabii ki anti-Avrupalı bir söylem söz konusuydu. Vatandaşlar arasında güvensizlik inşa edilmeye çalışılıyordu. Tabii ki ulusal kimliğe zarar verilmesi amaçlanmıştı. Bu dezenformasyon kampanyasına bakacak olursak, biz hükümet olarak acaba bunun üstesinden nasıl geliriz diye odaklandık. Makedonya diline ve Makedonya kimliğine odaklanarak buna bakmaya çalıştık, ülkemiz adına. Müzakerelerin Avrupa Birliği'yle başlaması da tabii ki çok önemliydi. 17 yıllık bir süreçten sonra bu devreye girdi ve ardından tabii ki barışçı bir kurumsal yaklaşım sergilendi. Ancak bir gece bu göstericilerin protestoları

şiddet içeren bir hâle döndü. Polis memurlarına molotof kokteylleri ile saldırıldı. Bunun üzerine tabii ki tutuklanan kişiler oldu.

Şimdi bu iki örneğe bakacak olursak ne gibi mesajlar verebiliriz? Birincisi, dezenformasyon öylemlerinin aslında sistemde güvensizlik yarattığını ve anti-demokratik güçleri devreye soktuğunu söyleyebiliriz. Tabii ki geçmişte bir olay olduğu için etkilerini gördük. Bazen haberlerde, medyadaki makalelerde yazarın imzası oluyor. Bazen de yazarın imzası olmuyor. Bunları da gördük ve farklı portallar üzerinde bazı şüpheli sosyal medya profillerinden gelen bilgiler vardı. Politikacılar ve akademisyenler de bu süreçten etkilendiler.

Yusuf Erim:

Çok kısa bir soru sormak istiyorum. Bir nevi Kuzey Makedonya'ya bakacak olursak, yeniden değerlendirme açısından, yaşadığınız en büyük güçlük neydi acaba?

Dusko Arsovski:

Tabii ki isim değişikliği çok ciddi bir meseleydi. Hepimiz için öyleydi ve bir şekilde halka şunu açıklamaya çalıştık: Gelecek için, gelecek nesiller için biliyoruz ki bizlerin tam NATO üyeliği ve

Avrupa Birliği üyeliği büyük bir önem taşımakta. Bunun önemini biz farkındayız. Zor da bir iş. Çünkü yeni bir isim devreye giriyor. Hatta şu an bile şunu itiraf edeyim ki, insanlar şu an bile bu isim değişikliğini kabul etmeyebiliyorlar ama büyük bir çoğunluk kabul etti. Bu da güzel bir şey. O yüzden de isim değişikliğine dair referandum başarıyla tamamlandı nihayetinde. Bizim için de bunu yapmak, yani bu isim değişikliğini yapmak, ülke markalaşmasını buna göre yapmak daha kolay oldu.

Yusuf Erim:

Bir sonraki konuşmacımız Malezya'dan kriz iletişimi alanında uzman biri. Buyurun efendim.

Nordin Abdullat:

İstanbul'da olduğum için çok mutluyum. Öncelikle bunu söyleyeyim. Önceden birçok kez burada bulunmuştum ve şimdi size birkaç konudan bahsetmek isterim. Bunlardan birincisi dayanıklılık kavramıdır. Ne zaman dayanıklılıktan bahsetsem aynı zamanda Mike Tyson'dan da bahsetmek isterim. Bunların ikisi hep paralel gider. "Herkesin bir planı vardır, yüzünüze bir yumruk ininceye kadar" der kendisi. Bu metaforik bir gerçekliktir ve bir yumruk etkisiyle karşı karşıya kalırız genelde. Yerimizden kalkabilir miyiz yoksa bir darbeye

daha hazır mıyız? Kurumlar, hükûmetler ve iletişimciler saldırılarla karşılaşır ve bu yapılar stratejik bir düşünme biçiminin parçası olamayabilirler. Bahsetmek istediğim ikinci konu da şu: Manipülasyon, karar vericilerin manipülasyonu. Bir slayt gösterilmişti. Şimdi örneğin ona baktığımızda verilerin manipüle edilebileceğini görüyoruz. Sizin örneğin, siyasetinizi manipüle edebilirim. Birkaç şey yapabilirim. Sizinle konuşabilir ve düşünce biçiminizi değiştirebilirim veya kulağınıza giden seste bir manipülasyon yapıp farklı bir karar vermenize yol açabilirim. Kültürü de severim. Bir filmde de bahsetmek isterim size. Orada da veri manipülasyonları söz konusuydu örneğin. “Wag the Dog diye” bir film vardı. Ondan bahsediyorum size. Sizin ekibiniz örneğin bir veriyle karşı karşıya kalıyor. Bunu alıyor ve doğru olduğuna inanıyor. Bir verinin doğruluğuna inanırsanız ve arka planını bilmezseniz, manipüle edilmiş olursunuz. Çok önemli olduğunu düşündüğüm başka bir konu da şu: Bir videodan bahsetmek isterim size. Bilişsel savaş. Bilişsel savaşta da iletişimin kullanımının eleştirel değerleri nasıl manipüle edilebileceği örneğine şahit olabilirsiniz. Askerî görüntülerle karşılaşır bazı videolarda ve onlar örneğin karadaki bir tankı nasıl hasara uğratabilecekleri, nasıl yapabileceklerini düşünürler. Size ülke adını vermeyeceğim. Fakat savaşın devam ettiği bir yer var. Yerdeki tankları vurmak için drone kullanıyorlar. Örneğin; bu tankın başına neler geldiği hakkında nasıl bilgi sahibi olabilirsiniz ki? Bizler o tankın veya o droneun orada hiç olmadığını, yer almadığını mesela, söyleyebiliriz. Bu, çatışmanın yeni bir yüzüdür. Bu, şu anda olan bir çatışma değil, 10 yıl önce, 15 yıl önce meydana gelen bir çatışmaydı örneğin. İşte bu noktada kriz iletişiminin çok önemli bir bileşenini görüyoruz ve bunu uzaktaki, çok uzaktaki bir ülkeden görüyoruz. Örneğin, bu bir dezavantaj hâline gelebiliyor. Çünkü tek amacınız bir sonraki seçimi kazanmak olabiliyor. Başkasının iş modelini bilmeyebilirsiniz, fakat onlar size farklı bir şekilde yansıtabilirler bunu.

Şunu unutmamak çok önemlidir: Ordular silahları yapmazlar, kurumlar silahları yaparlar. Gerçekten bu küresel medya şirketlerinin sahip olduğu bir iş modelidir.

Yusuf Erim:

Fakat bu bir sonraki başka bir tartışmanın konusu. Çok teşekkür ederiz.

Sayın Tomasz Chlon’a söz vermek isterim. Polonya’nın eski Estonya Büyükelçisi kendisi. Kendisine de bu zorluklarla ilgili konuşması için söz vereceğim.

Tomasz Chlon:

Teşekkür ederim buraya davet ettiğiniz için. Bu zirveye ve bu muhteşem şehre davetiniz için çok teşekkür ederim. Kötü bir haberle başlayacağım. Stratejik iletişim tabii ki çok büyük bir öneme sahip, sistematik düşünce bağlamında, ulusal stratejiler bağlamında. Ulusal stratejilerde yönetmelikler, yapılar ve eğitim vardır. Medya eğitimi ayrıca önemlidir. Medya okur-yazarlığı önemlidir ve sivil toplum ön cephededir. İlk yanıt veren onlardır ve devletlerin görevi de bu konuda yardımcı olmaktır, sivil toplumun yanıt vermesine yardımcı olmaktır. Söylemek istediğim ikinci şey de şu: Elbette neler söylediğimiz önemlidir fakat daha önemlisi ne yaptığımızdır ne söylediğimizden ziyade. Örneğin Rusya'yı ele alalım, istiladan önce Rusya çok başarılıydı demek istemiyorum, fakat bazı başarılar elde etti tabii ki, bazı başarılı operasyonları vardı Rusya'nın, etkili operasyonları vardı. Örneğin dezenformasyona dair öncelikle savaşı başlattı ve bitti. En azından dünyanın birçok yerinde Rusya'nın aşırı özellikteki etkileri var ve devlet medyasının bütçesi Sputnik gibi Arti gibi, Polonya Dışişleri Bakanlığının bütçesinden çok daha fazla. Fakat bu çabalar başarısızlığa uğruyor, her yerde değil ama birçok yerde. Başka bir örnek de Estonya ile ilgili. Bağımsızlığını tekrar kazandıktan sonra, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra şu soruyu sormaya başladı: Kendi bağımsızlığımızı, özgürlüğümüzü ve demokrasimizi nasıl güvence altına alabiliriz ve ayrıca ülkemizi nasıl tanıtabiliriz, ülkemizi nasıl markalayabiliriz, stratejik amacımız veya amaçlarımız neler olmalıdır? Dolayısıyla bu felsefeyle, markalama felsefesiyle Estonya'yı bir ülke olarak markalama amacındayız, bu soruyu soruyoruz kendimize, bunu nasıl yapabiliriz? Estonyalı bir diplomat beni aradı bugün ve buna dair konuştu. Bugün Estonya'ya baktığınızda internette yapamayacağınız iki şey vardır Bunlardan birincisi evlenmek, ikincisi de boşanmaktır, bunları internet üzerinden yapamazsınız Estonya'da.

Örneğin Almanya'yı ele alalım, o da stratejik iletişim bakımından önemli bir ülkedir ama her yerde başarılı değildir. Almanya'nın kendi desteğini, Ukrayna'ya verdiği desteği nasıl ilettiğine bakalım, bunu şu şekilde yapar: Almanya Ukrayna için en büyük fon sağlayıcısıdır, makroekonomi açısından en büyük katkıyı veren Avrupa Birliği bütçesine, odur. Yani Almanya Avrupa Birliği sayesinde Ukrayna'yı destekler ve bu iletişimi de kurar. Ayrıca hemen yorumlanacak şekilde haberler verir hızlı şekilde. Bunu sanki Almanya destek vermeyi istemiyormuş gibi yapar, bunu pek de belli etmez aslında. Stratejik iletişim, önceden de söylediğimiz gibi ülkemizde neler yaptığınızla ilgilidir ve bir iş yaklaşımını kullanır bunun için ve bazı iş planları eğer kursurluysa, ürününü istediği gibi satamaz, pazarlayamaz. Örneğin NATO'dan, Putin'den bahsedelim Stratejik iletişim bağlamında, stratejik iletişim planları yapar her yıl ve tek bir stratejik iletişimi vardır .

NATO'da 2,3,4,5 değil, tek bir stratejik iletişim vardır, buna çok önem veriyoruz. Bunun içinde amaçlar, uygulama metotları vardır, bu dev bir endüstri.

Şimdi sorunuza yanıt vereyim, NATO ve diğerleri bazı sebeplere sahiptir iletişim biçimlerini iletme açısından. Bu bağlamda burada İstanbul'dan tebriklerimi sunmak isterim, bu etkilerin kolaylıkla ve bağımsız bir şekilde iletilmesini kolaylaştırdıkları için. Dünyada işler açıkçası çok da iyi gitmiyor Ukrayna söz konusu olduğunda mesela. Birleşmiş Milletler'in kararını biliyorsunuz, çok da beğenilmeyen, desteklenmeyen demeyeyim de beğenmeyen bazı ülkeler var örneğin. Ukrayna Stratejik iletişimde çok başarılı, tabii direktör Andrea Shapovalova da katkıda bulunmuştur. Bunların temel nedeninden biri şudur, Ukrayna bunu neden yapıyor: Stratejik iletişim, özgürlük için yaptıkları savaşa dayalıdır ve birçok fedakârlık yapmaya tabii ki hazırlar. Stratejik iletişim, içinde yaşadığımız dünyada, değişen dünyada büyük bir öneme sahiptir. Bu bilgi ortamında sosyal medyadan da bahsetmek isterdim normalde, fakat buna değinemeyeceğim şimdi.

Yusuf Erim:

Şimdi üçer dakikalık bir tur daha yapalım lütfen, çok çok hızlı bir şekilde. Sayın Bakan Yardımcısı Castillo, manipülasyondan bahsetmişti diğer konuşmacımız... Size gelen haberlerin büyük bir özenle yapıldığını, düzgün bir şekilde hazırlandığını nasıl teyit ediyorsunuz?

Edgar Lorenzo Padran Castillo:

Tabii ki verilerin doğruluğunu teyit etmek için kullanılan yöntemler var. Öncelikle verinin kaynağı ne, bu bizi nasıl etkiliyor, buna bakmamız gerekiyor. Tabii ki bunun insanlar üzerinde yarattığı duyguya, etkiye bakmamız gerekiyor. İnsanlar nasıl algılıyor, ona bakmamız gerekiyor. Buna baktıktan sonra da verinin tabii ki kaynağına bakıyoruz. Sonrasında kaynağı bulup, kaynağın nereden geldiğini, bilginin nereden geldiğini anlıyoruz ve tabii ki bilginin, enformasyonun etkisini görebiliyoruz. Peki, bunu nasıl ölçüyoruz? Eğer vatandaşlarımız ilgi duyduysa buna ve vatandaşlarımızın yararınaysa bu, o zaman tabii ki bütün bu bilginin etkisini görüyoruz. Mesela insanlar televizyonda bunu konuşuyorlar ya da işte cep telefonlarından veya başka alanlardan bunların hepsini görüyoruz. En önemli kısmı bu.

Yusuf Erim:

Şimdi Dusco'ya geçmek istiyorum, Kuzey Makedonya mütevazı bir bütçesi olan küçük bir ülke ve stratejik iletişim elbette ki önemli bir konu sizin için. Şunu söylemek istiyorum, ülkenizin bir nevi siber saldırı altında kaldığını düşünelim, böyle bir durumda nasıl bir yaklaşımla hareket edersiniz, ne gibi yöntemleriniz var bunu kullanmak için, hem içeride hem dışarıda neler yapabilirsiniz?

Dusko Arsovski:

Aslında stratejimizi anlatmadan önce bu karşılaştığımız güçlüklerle ilgili olarak bir yanıt vermem gerekirse şunu söyleyebilirim, enformasyonu detaylı bir şekilde halka mümkün olduğunca vermeye çalışıyoruz, yaklaşımımız bu. Tabii ki gereğinden fazla da bilgi vermemeye çalışıyoruz, ince bir çizgi bu. Bazen fazla bilgi de gelebiliyor. Bir nevi bilgi salgını da yaşayabiliyoruz, enformasyon salgını da yaşayabiliyoruz o yüzden. Birincisi herhangi bir kararla ilgili detaylı bir şekilde bilgi vermeye çalışıyoruz. Hükûmetin aldığı bir karar varsa bununla ilgili bilgileri, haberleri vermeye çalışıyoruz. Günlük bazda bu bilgileri verebiliyoruz. Tabii ki medyadan gelen bazı sorular olabiliyor, bu günlük bazda da olabilir, belli dönemler hâlinde de olabilir, bunlara cevap veriyoruz. İkincisi şeffaflık, özellikle de proaktif bir şeffaflık sağlamamız gerekiyor halka mümkün olduğunca. Verileri, onlara hitap edecek verileri ve belgeleri sun-

mamız gerekiyor, bunları saklamamak gerekiyor. Evet, bazı gizli belgeler var bunu biliyoruz ama yeni bir politikamız var artık, şeffaflık politikası. Bu, en üst seviyeye çıkardığımız bir politika. Böylelikle güven kazanıyorsunuz halktan da medyadan da çünkü burası açık bir alan. Araştırmacı gazetecilik için çok açık bir alan ki, bu da ayrı bir konu başlığı. Belki bunun da üzerinde sonra konuşuruz. Özellikle de araştırmacı gazeteciler bundan çok memnun. Bütün bu dokümanlar yayımlanıyor ve onlar da bunları kaynak olarak kullanıyorlar. Bütün bunlar aslında insanların bilgilendirilmesi açısından sabit, sağlam bir zemin oluşturuyor, iyi bir zemin oluşturuyor. Böylelikle de yalan haberlerin önüne geçmeye çalışıyoruz. Tabii ki bunları durdurmak, tamamen önünü kesmek mümkün değil, ancak bu şekilde insanları bilgilendirdiğiniz zaman ne yapıyoruz, farklı gündemleri olan kişilerin alanını daraltmış oluyoruz.

Yusuf Erim:

Teşekkürler Dusco. Şimdi firmalardan bahsettiniz siz. Bu süreçte ciddi bir etkiye sahipler hatta ülkelerden daha büyük bütçesi olan firmalar var. Mesela Tiktok olsun ya da başka sosyal medya devleri olsun, biz bu şirketleri, firmaları nasıl hesap verebilir durumda tutabiliriz? Çünkü sonuçta burada bir çizgi olması gerekiyor. Ne tür bir mevzuatla bu firmalar ifade özgürlüğüne halel gelmeden hesap verilebilir bir noktada tutulabilir?

Nordin Abdullah:

Evet, zor bir soru bu. Tabii ki bir seçimi kaybetmeyi düşünüyorsanız politikaya bakışınız farklı olacaktır ama eğer güvende olmak istiyorsanız o zaman da farklı bir yerden bakarsınız. Bu nedenle de bazı politikalar, mesela bizim Avustralya'da gördüğümüz bazı politikalar, sosyal medya firmalarına dair düzenlemeler yapıyor, belirli içerikler için onlardan ödeme yapmalarını bekliyor, sonuçta bununla da ilgili bir düzenleme yapılması gerekiyor. Çok büyük bütçeleri var ve gerçekten de çok uzman kişilerle çalışıyorlar. Kanunların yazılması konusunda da yardımcı olanlar oldu. Bu noktada yardımcı olduklarında da aslında bazı açık kapılar olduğunu gördük biz, onlar da gördüler tabii. Politika yapıcıların, karar yapıcıların bu konuda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekiyor, deneyime sahip olmaları gerekiyor ki bu işle baş edebilsinler. En önemli şeylerden biri bu diye düşünüyorum.

Bence en büyük eksiklik iletişimde değil, eğitimde. Eğer bu konuda eğitiminiz yoksa o zaman bu en zeki zihinleri satın alabilecek kişilerle nasıl baş edeceksiniz?

Yusuf Erim:

Evet, eğitim çok kilit bir nokta. Şimdi Thomas'a dönmek istiyorum. Thomas sen Polonya'da Dışişleri Bakanlığında görev yaptın bir diplomat olarak. Aynı zamanda NATO Enformasyon Ofisinde de direktörlük yaptın. Özellikle doğu sınırına baktığımız zaman, özellikle sizin doğu sınırınızda Telegram kanalları olsun, Tiktok olsun, Whatsapp olsun, Twitter olsun, Ukrayna savaşıyla ilgili olarak pek çok şey görüyorsunuzdur ve ne doğru, ne yanlış, buna nasıl karar verebiliyorsunuz? Çok hızlı yayılıyor, çok hızlı popüler hâle geliyor. Bunun doğruluk testini nasıl yapıyorsunuz?

Tomasz Chlon:

Öncelikle yapacağınız ilk şey güvenmemek olmalı, yani zihninizi güvenmemeye odaklarsanız o zaman hiç paylaşmıyorum demektir bu. Belki de bunu öğretmeye çalışmamız gerekiyor. Özellikle çocukluktan itibaren bunu öğretmeliyiz, belki kreşten itibaren Finlandiya'da yapıldığı gibi. Çünkü kreş öğretmenleri aslında birincil enformasyonun sağlandığı kişiler. Neden? Çünkü küçük çocuklara bunu öğretebilirler, tabii ki daha üst düzeyde okullarda da bu öğretiliyor Finlandiya'da. Bilgiyi istatistiklerle nasıl manipüle edebilirsiniz, ya da imajı yapay zekâyı nasıl değiştirebilirsiniz veya geçmiş nasıl saptırabilirsiniz, değiştirebilirsiniz? Bence daha önce de bahsettiğim gibi en önemli şeylerden biri bu. Ben birkaç kez bir şeyler okudum ve

paylaştım. Baktım ki sonradan, gerçek ve doğru değilmiş bunlar. Bu yüzden de çok eleştirel bir yaklaşımın olması gerekiyor. Kaynağın kontrol edilmesi gerekiyor. Hemen Google’da aratabiliyoruz, bu medya kuruluşu meşru bir medya kuruluşu mu? Eğer meşru ise o zaman evet, tamam, paylaşabilirsiniz. Ama Telegram çok tehlikeli bir platform elbette, bu platformda da savaş devam ediyor. Polonya’da biz şunu tartıştık, özellikle de bu işgal başladığı zaman. Kendi Telegram kanallarımızı mı kursak acaba diye düşündük; bunun bir parçası olabilmek için, bu devam eden savaşın bir parçası olabilmek için. Bize dediler ki, yapmayın böyle bir şey, çünkü çok büyük bir risk almış olursunuz. O yüzden çok karmaşık bir mesele. En önemli şey içgüdü-nüz diyebilirim. “Bu şüpheli gibi, pek doğru değil gibi bir kontrol edelim, arkadaşlara soralım” diyebilirsiniz mesela, hemen yanımdaki öğrenci bile olsa, o ne düşünüyor acaba diye. Burada en önemli olan şeylerden biri, bu tür bilgilerle, bu tür dezenformasyonla mücadele edilmesi noktasında hemen tepki vermemek belki. Tepki vermekten öte belki de önlemek, hazırlıklı olmak, gerekli söylemleri hazırlamak. Çünkü karşınızdaki kişi bir şekilde belirli söylemlerle gelecek, o yüzden de yanıtlarınızı hazırlamanız gerekiyor. Sayın direktörün de söylediği gibi en önemli şey doğruyu söylemek ve NATO’daki en temel şey de bu. Biz yalan söylemiyoruz, en önemli olan şey doğruyu söylemek.

Yusuf Erim:

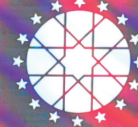
Teşekkürler değerli görüşleriniz için. Evet, yeni güçlükler var her gün karşımıza çıkan. Dünya değişikliklere uğruyor ve iletişimin de dirençli, dayanıklı olması gerekiyor. Ama en önemli şey yeni teknolojilere uyum sağlamak. Benim anladığım kadarıyla, bugün sizleri dinledikten sonra sizin tavsiyeleriniz, önerileriniz üzerine özellikle Türkiye Cumhurbaşkanı’nın “daha adil bir dünya mümkün” söylemi, açıklaması var; bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü stratejik iletişimde de bu önemli bir prensip, önemli bir ilke, uyulması gereken bir ilke. Herkese çok teşekkür ediyorum katıldığınız için.

SC STRATCOM SUMMIT '22

INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

PRESIDENCY OF
THE REPUBLIC OF TÜRKİYE
DIRECTORATE OF
COMMUNICATIONS

Dünya Siyasetinde Hakikatin Sesini Duyurmak

STRATCOM PANELİ - 2

2 Aralık 2022

Dünya Siyasetinde Hakikatin Sesini Duyurmak

Panel Videosu

Konuşmacılar

**Doç. Dr. Şuay
Nilhan Açıkalin**

Enstitü Müdür Yardımcısı, Ankara
Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Moderatör

Caitlin Chin

CSIS Stratejik Teknolojiler
Programı Üyesi

Andrii Shapovalov

Ukrayna Ulusal Güvenlik Konseyi
Dezenformasyonla Mücadele
Merkezi Başkanı

Radu Magdin

Romanya Başbakanı Eski
İletişim Danışmanı

Fahd Hussain

Pakistan Başbakanı Kamu
Politikaları ve Stratejik
İletişim Özel Müşaviri

Şuay Nilhan Açıklan:

Merhaba, Stratcom ikinci paneline hoş geldiniz. Bugün bu panelde çok değerli konuşmacılarımız var. Aslında konuşmanın konusu da zamanlaması da çok manidar. Çünkü özellikle son 1-2 yıldır özellikle de hakikat sonrası dönemde dezenformasyon, hayatımızın önemli bir gerçeği haline gelmeye başladı. Bu muhteşem konuşmacıların vaktini çok almak istemiyorum. Sadece tüm konuşmacılarımıza şunu hatırlatmak istiyorum: İlk turda her konuşmacıya 10 dakika süre vereceğiz, sonrasındaki turda ise beşer dakikanız daha olacak. Daha sonra bu panelle ilgili görüşlerinizi, yorumlarınızı, fikirlerinizi, bizimle paylaşabileceksiniz. İlk olarak Sayın Fahd Hussain söz sizin, buyurun.

02

Fahd Hussain:

Çok teşekkürler. Önümdeki 10 dakikada mümkün olduğunca konuyu ele almaya çalışacağım. Bu konu verildiğinde şunu fark ettim, aslında burada çok fazla ortak nokta var. Çünkü kendi ül-keme, Pakistan'a değinmek istiyorum ancak tüm ülkelerin ortak hususları olduğunu fark ettim. Sunumumu genel bir bakış açısıyla yapmaya çalışacağım. Üç tane ana husus var burada: birin-cisi, hakikat sonrası dünyada politika yapmanın güçlüğü; ikincisi, siyasi kutuplaşmanın durumu ve üçüncüsü ise hakikatin dijital olarak birbirine bağlanan bir dünyada daha yüksek sesle duyulması. Bunların üçünden hızlıca bahsetmek isterim... Birincisi, hakikat sonrası dünyada politika yapmak: Ben tabii ki medya kökenli bir insanım ve televizyonda çalıştım. Sonrasında dijital med-yanın gelişmesi ile buradaki bütün evrimi gördüm diyebilirim. Medyanın o hem olumlu hem de olumsuz gelişimden etkilendiğini görüyorum. Toplamlar ve politika da bundan etkilendi, bu şe-kilde. Siyasi ortama bakacak olursak hakikat sonrası dünyada gördüğüm en önemli şeylerden biri,duyguların gerçeklerin üstüne çıkmış olması. Yani dijital dünyada duygular, hissiyat daha büyük bir etkiye, daha büyük bir hacme sahip. İkincisi, sosyal medya ile bilginin aşırı yüklenmesi söz konusu. Bunun da ciddi bir etkisi var. Özellikle de gerçek ve kurguyu insanların ayırt etmesi bakımından büyük bir önem taşıdığını düşünüyorum.

Kitlesel iletişimin bazı güç yönleri de vardır. Çünkü neticeleri olmadığından bizim mesleki açıdan doğrulanabilir olup olmadığını görme şansımız bulunmaktadır. Ama diğer meslek gruplarının böyle bir şansı bulunmamaktadır. Arama motorları, sosyal medya firmaları ve yapay zekâ bir noktada aslında taraflı oluyor. Çünkü bizim ne istediğimizi bize sunuyorlar, bunu düşünerek hareket ediyorlar. Gettolaşma söz konusu oluyor, bu inanç sistemimizde. Biliyoruz ki politikacıların da esasında eko odalarında bizleri tutmaya çalışması söz konusu olabiliyor. Bu yüzden de karşı karşıya kalıyoruz. O yüzden de hakikat sonrası dünyada politika yapmak çok zor ama bir yandan da çok kolay. Toplumlar da sosyal medyadan ötürü çok fazla kutuplaştığı için politikacılar açısından bu durum aslında daha kolay. Çünkü bir destek tabanını bulmakta zorlanmıyorlar, çok kolayca buluyorlar. Sonunda ne oluyor, benim gerçeğim, benim hakikatim seninkinden daha iyi, noktasına geliyor insanlar. Peki iletişimciler açısından neler oluyor? “Ben daha iyiyim onlar değil, ben daha iyiyim bunlar değil” gibi bir algı yaratmaları söz konusu olabiliyor. Şimdi burada aldığımız temel referans değerine bakacak olursak ne doğru ne yanlış, buna odaklanmamız gerekiyor. “Benim doğrum sizin doğrunuza benzeyebilir” ilişkisi olabilir. Çünkü ortaklıklar artık o kadar ortadan kalktı ki ben kendi hakikatimi size kabul ettirmeye çalışabilirim. Size benimki doğru hakikat, sizinki değil diye kabul ettirebilirim. Tabii ki söylemlerin üretilmesi çok önemli, bir teori üretiyorsunuz bunu sosyal medyaya bırakıyorsunuz ve çok fazla sayıda insan bir anda söylediğimin doğru olduğuna ikna oluyor.

Üçüncü husus da aslında şu; yine de çok karamsar bir görüntü, ortam sergilemek istemiyorum. Âmâ böyle bir tabloda, böyle bir ortamda hakikatin sesi daha iyi çıkarılabilir mi, duyurulabilir mi? Ama tabii ki kaybedilen bir savaştan değil de belki de üzerine mücadele edilmesi gereken bir savaştan bahsediyoruz. Çünkü eğer bakacak olursanız kendi medya alanınıza, siyaset alanınıza gerçekler bir şekilde sıkıntılarla karşılaşılıyor ama yalanlar meşrulaştırılıyor. Bu yüzden de işte bu etkiyi taşımanın yükü ya da gerçekleri taşımanın yükü çok daha ağır bir hâle geliyor ve hakikat olmayanı söylemek daha kolay hâle geliyor. Şimdi böyle bir ortamda ne yapabiliriz? Gerçeği, hakikati nasıl kurtarabiliriz bu yalan çukurun içerisinde? Bunun yanıtını vermek çok zor, aklıma gelen tek şey şu aslında: hem hükûmette çalışan hem de gazeteci biri olarak, daha önce de konuşmacıların belirttiği gibi yeniden keşfetmek ve tekrar toplumları geri kazanmak. Ortaklıkları bulmak, ortak yönleri bulmak Söylemlerimiz mantıklı verilere, kanıtlara dayanıyor noktasına nasıl gelebiliriz? Bir diğeri de gerçeğe dayalı hususlara odaklanmak. Mesela; iklim değişikliği. Kanıt olmadan insanları iklim değişikliğinin olmadığına ikna edebilir misiniz? Evet. Bunun için de kanıt ihtiyacınız var ve sizin hakikatiniz eğer iklim değişikliği yoksa, kanıtınız da yoksa, bu bir şekilde insanların kabul edebileceği bir şey olabilir. Son olarak da kanıtla dayalı söylemlerin tekrar canlan-

dırılması. Burada tabii ki görev de hükûmetlere düşüyor. Hükûmetler, devletler artık nasıl kendi iletişimlerini sağlıyorlar, buna bakmak durumundalar. Ve tabii ki bunlar da gerçeklere dayalı olmalı. Hükûmetler özellikle de iletişimi en yüksek seste yapabilecek konumda oldukları için belki de bu sahte haber sarmalından, çukurundan hükûmetler aracılığıyla kurtulabiliriz. Teşekkürler.

Şuay Nilhan Açıklan:

Ötekileştirmeyeyle ilgili de birkaç not aldım, onları da soracağım size ikinci turda. Bir sonraki konuşmacımız Andrii Shapovalov. Savaş başladığından beri aslında dünya şunu gördü; yeni ve somut bir şekilde bir hibrit savaş söz konusu. Sizin bununla ilgili görüşlerinizi merak ediyorum. Sizin bakış açınızdan nasıl görüldüğünü merak ediyorum. Buyurun söz sizin.

Andrii Shapovalov:

Bugün aslında Ukrayna'yı temsil etmek benim için büyük bir onur. Zirveyi düzenleyenleri saygıyla selamlıyorum. Bilgi güvenliği ve stratejik iletişim alanındaki ileri düzey deneyimimizi her yerden profesyonellerle paylaşabiliriz, ortak değerleri paylaştığımız Türkiye dostumuz sayesinde. Türkiye'nin rolü hakkında birkaç söz eklemek gerekiyor. Organizasyonunuz hakkında birkaç sözle başlayayım. Dezenformasyonla Mücadele Merkezi, Ukrayna Ulusal Güvenlik ve Savunma Konseyinin çalışan bir organıdır ve 2021'in sonunda Ukrayna'nın tam kapsamlı işgalinin başlamasından kısa bir süre önce kurulmuştur. Topraklarımızda Rusya Federasyonu var biliyorsunuz, o yüzden bizim faaliyetimiz çok önemlidir. Başkanımız Sayın Volodimir Zelenski, kararnamesiyle Dezenformasyonla Mücadele Merkezinin kurulmasına onay verdi. O zamandan beri tüm faaliyetlerimiz bilgi güvenliğini ve Ukrayna vatandaşlarını gerçek olmayan koordineli mücadelelerden korumayı amaçlıyor. Bugün stratejik iletişim, bilgi güvenliğine yönelik atılan bir adımdır. Yani Ukrayna vatandaşları ve diğer ülkeler için önemli bir tehdit oluşturan Rus dezenformasyonuna karşı koruma, en alakalı olanıdır. Anlatıların yayılmasının bilgi alanını etkilemenin ana araçlarından biri olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle Merkez, zararlı müdahale mekanizmalarına özel önem veriyor. Çoğu zaman Rusya'nın bunları uluslararası sahnede kendi çıkarlarını desteklemek için nasıl kullandığını izliyoruz. Rus anlatıları, Ukrayna'yı bir devlet olarak yok etmeyi, askerî-politik durumu iktidarsızlaştırmayı ve paniğe yol açmayı hedefliyor.

Türkiye'deki Ukrayna Büyükelçiliği bize yeni bilgilerin bulunduğunu söyledi. Örneğin; böyle bir örnek göstermek istiyorum size, Rusya propagandasından Ukrayna makamları, Ukrayna'nın Türkiye Büyükelçiliği Zirveye giderken, Türkiye'de Rus televizyon kanallarının yaymakta olduğu yeni bir haber hakkında bilgi verdi. Bu anlatı kulağa şöyle geliyor: "Ukrayna'nın terör örgütleri-

ni desteklediği iddia ediliyor. Teröristlerin çıkarı için Türkiye'nin toprak bütünlüğünün baltalanmasını açıkça savunuyor." Ortaklarımızı yanlış bilgilendirmeye yönelik bu tür girişimleri şiddetle kınıyoruz ve şimdiden bir protesto notası yayımladık. Bir örnek daha var. Örneğin; Ukrayna makamları insanları depolarda konuşlandırmak ve diğer askerî tesisleri korumak ve canlı kalkan olarak kullanmak amacıyla halkın Zaporijya şehrini terk etmesini engelliyor. Rusya bu anlatıyla Ukrayna'yı savaş kurallarına uymayan ve kendi halkını katleden bir terör devleti olarak öne çıkarmaya çalışıyor. İkinci örnek; Ukrayna toplama kampının sakinleri ıslah çalışmaları üzerine çalışıyor. Rus bilgi terörist grupları, Ukrayna'nın yeniden inşası için insanları istihdam etme girişimini böyle tanımladı. Anlatı Ukrayna'nın imajını bozmayı ve paniğe yol açmayı amaçlıyor. Üçüncü örnek ise; yıkılan altyapı nedeniyle enerji şirketleri batı Ukrayna'da ışık olması için güney bölgelerin elektrik bağlantısını kesmek zorunda kalıyor. Bu da tamamen yanlış bilgi. Rusya bu şekilde Ukraynalıları kendi aralarında kötülemeye çalışıyor. Ukrayna'nın tahıl anlaşmasına olan bağlılığını ve Türkiye'nin arabuluculuğu olduğu diğer anlaşmaları itibarsızlaştıran bilgilendirme kampanyaları hakkında da eklenmelidir. Bunlar Rusya'nın yaydığı sayısız anlatıdan sadece birkaçı. Çünkü Rusya'da rakamlardan bahsederek, her hafta yüzden fazla benzersiz bilgi tehdidi kaydediyoruz. Bir şeyler başarılı, bir şeyler değil ancak uluslararası toplumun desteği, onun dezenformasyona karşı koymada büyük rol oynuyor. Bu gerçekten tehdit oluşturuyor. Bunlar sadece birkaç örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seçkin konukları bilgi terörizmi tehdidi sorununu ciddiye almaya davet etmek için bu paneli bir fırsat olarak görüyorum. Yüzlerce böyle örnek söyleyebilirim size. Bu, gerçekten uluslararası toplum için büyük bir tehdittir. Onunla mücadele etmek için de her zaman bir yol bulmaya çalışıyoruz. O yüzden biz bu bilgiyi değerlendirmek, hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu tespit etmek için önemli bir merkez kurduk ve bu merkezin ana amacı da budur. Neden bugün bu merkez hakkında ya da sosyal medya hakkında konuşuyoruz? Biz bugün yalnızca dezenformasyon hakkında konuşmuyoruz, aynı zamanda analitik davranışlarla ilgili konuşmalıyız. Eğer dezenformasyon saldırıları varsa, dezenformasyon ataklarını ve saldırıları önlemek için acil bir şekilde yeni terminoloji oluşturmamız gerekiyor. Bu sahte haberleri oluşturanların kesinlikle bundan dolayı suçlanacağını anlamaları lazım. Çünkü bugün Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuştuğu gibi bu şekilde terör yayan herkes cezalandırılmalı. Bilgi terörizmi ve yabancı devletler adına devletlerin ulusal bilgi güvenliğine müdahale etme girişimlerini şiddetle kınıyoruz. Bu nedenle ortaklarımızı Rusya Federasyonu'nun dezenformasyon ağlarını, lisanslarını, iptal etmeye teşvik ediyoruz. Biz partnerlerimizle tecrübelerimizi paylaşmak için her zaman hazırız. Çünkü dezenformasyona karşı güçlü bir kalkan oluşturmak istiyoruz. Biz de dezenformasyonla savaşabiliriz ama sizin desteğiniz olmadan dünya Rusya'nın dezenformasyon makinesini durduramaz. Ortaklarımızı özellikle Sputnik gibi araçları görüyorsunuz, onların her sözü, her konuşması bir sonuç oluşturmakta ve her bir kelimenin doğrudan sonuçları vardır. Çünkü her savaş her şeyden önce insanların kafasında başlar. Biz dezenformasyonla savaşabiliriz ama dediğim gibi sizin desteğiniz olmadan bu dünya Rusya'nın dezenformasyon makinesini durduramaz. Ortaklarımızı vatandaşlarımızın korunması için iş birliği yapmaya içtenlikle davet ediyoruz. Ancak bu tür çabalarda bir araya gelerek, istikrarlı bir bilgi güvenliği sistemi, insanları ve bilinçlerini koruyacak bir kalkan oluşturabiliriz. Tekrar hepinize teşekkür ediyorum. İnanıyorum ki alanlarının en iyileri bugün burada bir araya geldi.

Şuay Nilhan Açıklan:

Gerçekten uluslararası toplumun bu çatışma alanıyla ilgili yansımalarını merak ediyorum. Bir sonraki konuşmacımız Caitlin Chin. Kendisinin dezenformasyonla ilgili ve farklı firmalara yönelik çalışmaları var. Söz sizin buyurun.

Caitlin Chin:

Dezenformasyonun sadece yerel bir sorun olmadığını tekrar görüyoruz. Teknoloji ve emprovize, yanlış bilgi olarak çevrim içi şekilde karşımızdadır. Teknoloji bunun yayılmasını kesinlikle mümkün kılıyor ve böylece bu bilgiler daha hızlı bir şekilde yayılıyor. Buna kim karar veriyor? Birkaç yıl önce politikaya erişimle ilgili ya da millî güvenliğe erişimle ilgili şeylerden bahsedilmişti. Fakat şu anda 2022 yılında çok daha fazla seçenekle karşı karşıyayız. Çok daha fazla insan çevrim içi şekilde haberleri ve kendi fikirlerini yayıyor. Dolayısıyla aşırı bir bilgi yüklenmesiyle karşı karşıya kalıyoruz. Yanlış bilgiler online biçimde karşımıza çıkabiliyor. Bunun birçok örneğini zaten gördük. Son yıllarda yanlış söylemler, yabancı agresyonla, seçim bütünlüğüyle ve seçim güvenliğiyle ilgili bilgiler gördük. Dünyadaki birçok hükümet der ki; dezenformasyon evet, üzerinde durmamız gereken bir konu. Fakat buradaki sorun şu; dezenformasyon çok karmaşık bir sorun ve onun zararlarını tanımlamak, bunlara bir tanım getirmek çok daha önemli. Örneğin; dezenformasyon zararlı olabilir ve bireysel seviyede bambaşka sonuçlara yol açabilir. Örneğin psikolojik kayıplara, finansal kayıplara, hatta fiziksel yaralanmalara yol açabilir. Fakat makro seviyede dezenformasyon güven sorununa, kurumların güvenin sarsılmasına yol açabilir. Örneğin pandemi zamanında bunu yaşadık.

Dezenformasyon, zararlı olabileceğini bilmemize rağmen bu toplum içinde çok da anlaşılmış değil maalesef. Şimdi teknik bir soru var karşımızda; dezenformasyon çoğunlukla merkezileştirilmiş hâlde. Birçok farklı dezenformasyon kaynağı var ve bunun çok farklı seçenekleri olabilir. Örneğin; online ve sosyal medyada yayılan dezenformasyon ile şifreli mesajlardaki dezenformasyon bambaşkadır. Ya da farklı standartlar var. Örneğin daha küçük ve/veya daha büyük platformlarda dezenformasyon düzenleyen kurumlar var. Bunlar insani kaynakları ya da otomatikleştirilmiş kaynakları kullanırlar. Bu durumda yanıtlanması gereken etik, ahlaki sorunlar da var.

Dezenformasyon zararlı fakat birçok ülkede bu yasaldir. Bununla ilgili bir sorun yok mesela. Karşınıza şöyle bir soru çıkıyor; "kim karar veriyor bu bilginin doğru ya da yanlış olduğuna?" Bu fikirlerin ne olduğuna doğru mu yanlış olduğuna insanlar karar vermekte zorlanıyor ve bunların da düzenlenmesi gerekiyor kesinlikle. Son olarak şu noktaya değinmek isterim; şuna inanıyorum ki internetin sınırları yok. Eğer zararlı ya da hatalı sorunlar, bilgiler varsa internette bu bilgi başka ülkelerde de görünür hâlde. Diğer yandan eğer bu bilgi internette yayımlanıp daha sonra çıkarılırsa bu da dünyanın bilgi erişimi üzerinde bir etkiye sahip olabilir. Bu nedenle bence bu çeşitli diyaloglar içinde olmamız kesinlikle önemli.

Bence dezenformasyon uluslararası bir sorundur, kesinlikle küresel bir fenomendir. Ülkeler yeni kanunları geçirirken nasıl davranıyorlar, bildiri düzenliyorlar, bakabilir mesela. Başka ülkeler yeni kanunları uygularken nasıl davranıyorlar? Yanlış bilgiler ile ilgili nasıl düzenlemeleri var? Bunları görmek çok kıymetli olabilir. Bu değerleri nasıl paylaşıyorlar, başka ülkeler nasıl gerçekleştiriyor, bunlara bakmak gerekir. Bu diyalogu burada gerçekleştirdiğimiz için kesinlikle çok memnunum.

Şuay Nilhan Açıklan:

Teşekkürler Caitlin. Sahte anlatılar dediğimiz zaman, evet, farklı düzeylerde sonuçlar doğurabilmekte. Son konuşmacımız Radu Magdin. Sizin hem akademik bir geçmişiniz hem de pratikte bu alanda ciddi bir deneyiminiz var. Bir politik stratejici olarak hakikatin sesini nasıl duyurabiliriz siyasette? Bunun için sözü size bırakıyorum.

Radu Magdin:

Gerçekten çok heyecan verici bir etkinlikti. Teşekkür ediyorum... Burada bulunduğum için çok memnuniyet duyuyorum. Çünkü dünyanın farklı kıtalarında yaşıyoruz ama en azından benzer ortamlarımız olduğunu görüyorum. Buradaki bu çeşitlilikten, zenginlikten memnuniyet duyuyorum. Hakikatin sesini duyurmaktan bahsediyoruz, bunu belirsizlik çağında yapmaya çalışıyoruz

ama bunun haritasını çıkarmadan önce kendi bakış açımızla bir karmaşıklık unsuru da içerdini belirtmek istiyorum. Çünkü hem mesleki olarak hem de pratik ve politik açıdan, akademik açıdan baktığımız zaman şu anda hâlen bu karmaşıklıkla baş etmeye çalışıyoruz. Bizi bundan kurtaracak bir formül bulmaya çalışıyoruz. Çünkü propaganda, dezenformasyon, yalan haberler gibi kavramlar karşımızda Ve hakikati biraz daha öne çıkarmaya çalışıyoruz.

Ben tabii ki siyasi iletişim temeli olan biriyim, eğer hakikatin sesini daha fazla çıkarmaya çalışırsanız ya da şöyle söyleyeyim; daha yüksek sesle konuşmaya çalışırsanız karışınızdaki kişinin de sesi yükselecektir. O zaman bu bir savaşa, tartışmaya, kavgaya dönüşecektir. Eğer bu yüksek tonu kullanmaya devam ederseniz vurgulamak istediğiniz bir şeyi vurgulayamazsınız. Çünkü zaten yüksek bir sesle anlatıyorsunuzdur ve hedef kitlenize ulaşamazsınız. Neden bu örneği kullandım? Çünkü burada yapıyla ilgili olarak birkaç hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. Tekrardan başlayalım, tekrarlardan Meslektaşımız burada bundan bahsetti, nicelik tabii ki söylem açısından önemli; iletişimin nasıl işlediğini etkiliyor.

Hakikatin sesini daha nasıl yükseltebiliriz? Buna bakmak gerekiyor. Mesajınıza belki burada odaklanabilirsiniz ama burada niceliksel bir unsur olmasına rağmen bu önemli. Neden? Çünkü daha önce de gösterildiği gibi bir önceki görselde ve sunumda, eğer mesajınızı tekrarlamazsanız yeterli kadar ilgi görmezsiniz. Böylelikle de bu gerçeği, hakikati yayamazsınız. Bir diğer husus kalite, elbette ki, yani nitelik. Nicelikten bahsettik, şimdi nitelik... Biz de insanız, evet, ben politik iletişimciyim, siyasette evet, gücü hedeflersiniz. Gerek hükümet gerekse genel olarak söylemek gerekirse, iyi bir yönetim sağlamaya çalışırsınız. Ama en önemlisi buradaki amaç sonuçta yer almaktadır. İktidara geldikten sonra gerçekler biraz daha devreye giriyor, daha sıkıntılı olabiliyor, uygun olmayan gerçekler devreye girebiliyor vesaire. Ama hükümet temelli biri olarak şunu söyleyebilirim ki hiç kimse iktidarda yüzde yüz doğru olmayabiliyor. Bunu biliyoruz ama böyle bir karmaşık yapıdan dolayı uzun yıllardır bir kriz kokteyliyle karşı karşıya kalıyoruz. Çünkü karşımızdaki iklime bakacak olursak burada işe yarayan bir model arayışındayız. Ya çok genel ve sığ bir model hâline geliyor bu ya da nihayetinde sonuçta sığ, biliyoruz. Çok kişiselleşmiyor çünkü bu model belirli alanlara odaklanmıyor. Tabii ki burada ileteceğimiz mesajın da ilgi çekici olması gerekiyor. Hem katılımcılar için hem kurumsal iletişimciler için ve diğer iletişimciler için bu çok önemli. Çünkü kurumsal iletişimcilerin daha kuru ve net olması gerekiyor, daha sade olması gerekiyor tabiri caizse. Mesela bir basın bülteni hazırlıyorsunuz; ben de bir şeyler hazırladım, biri bana dedi ki; "bir dakika yavaş, sakın yazalım bunu çok hararetli bir şekilde yazmayalım çünkü sonuçta ben diplomatım ona göre konuşmam, ifade etmem gerekiyor." O yüzden de işte mesela bir basın bülteni yazarken o şekilde hareket ediyorsunuz. Ben kendi bakanlığımda buna profesyonel bir bakış açısından bakmaya çalışıyorum. Konuyla ilişkili olması meselesi önemli ve benim gerçeğim, senin gerçeğin meselesi de var tabii ki.

Hakikatin sesini duyurma noktasına geldiğimizde, konuyla ilişkili olması da devreye girdiğinde, düzgün bir şekilde kural düzenleme yoksa tabii ki risk burada artıyor. Neden? Tabii ki kuralları düşünmek durumundayız ve karalama kampanyası söz konusu olabilir. Sonuçta her işin bir riski var. Bu yüzden de bir önceki ilham veren konuşmacıya dayalı olarak, savaşacağımız noktayı iyi seçmemiz gerekiyor. Gerçekten buna değer mi diye bakmamız gerekiyor. Çünkü bir karalama kampanyası olabilir, acaba buna gerçekten ilgimi vermeli miyim? Buna değer mi, başbakan seviyesinde ya da devlet başkanı seviyesinde ya da muhalefet seviyesinde. Buna bakmak lazım. Gün bazında ya da haftalık olarak bunu yaparsanız o zaman sürekli bir reaksiyon veriyor olursunuz. Bu da ne olur? Stratejik iletişiminizin proaktif hâle dönüşmesine yol açar. Şimdi Stratcom bağlamında bakacak olursak şöyle düşünelim; sürekli şikâyet ettiğiniz şeylerden biri son 7-8 yıldır neydi? Rusya'nın propagandası ve dezenformasyonu. Bakın ne oldu? Bugün büyük sayıda

köşe yazarı bu konuyu gündeme getirmişti ve şu anda meşhur stratejik iletişimin geldiği noktayı görmüş oluyoruz. Bu da son yorumum, dikkatiniz için teşekkürler.

Şuay Nilhan Açıklan:

Teşekkürler. Kriz kokteyli dediniz bunu not aldım, bunu sonra söyleyeceğim. İkinci turda beşer dakikanız daha olacak. Şimdi yine Fahd Hussain'den başlamak istiyorum. Konuşmamızda kullandığınız bir kavram vardı; ötekileştirme, yalan haber ve hakikat sonrası dönemde hem ulusal düzeyde hem uluslararası düzeyde ötekileştirmeden bahsettiniz, buna biraz daha değinebilir misiniz?

Fahd Hussain:

Ötekileştirme meselesi pek çok toplumu bugün etkilemekte. Benim ülkemde de yaşıyor. Yalnızca politik düzeyde değil aynı zamanda toplumsal düzeyde de bunu görüyoruz. Hatta dinî ve kültürel düzeyde de yaşıyoruz. Ötekileştirmede kendinizi, kendi söylediklerinizi, kendi inançlarınızı bir diğer kişinin karşısına doğru çıkarmaya, haklı çıkarmaya çalışıyorsunuz. Bu mantaliteye bakacak olursak sosyal medyada, gerçek sosyal medyada, siyasi söylem bir karşıtlık oluşturmaya doğru gidiyor, yani ötekileştirmeye. Bence bu çok tehlikeli çünkü stratejik iletişimin, Stratcom'un aslında temel amacı da bu. Çünkü siyasetten dolayı silah hâline gelmiş durumda

bu iletişim. 20 yıl önceye bakacak olursanız siyasete girecek kişiler farklı şekilde yaklaşıyordu ama artık böyle değil. Çünkü insanlar politikaya girip güç kazanmak istiyorlar, sonra tekrar bu gücü kazanmak istiyorlar. Bunu yapmak için, gücü, iktidarı kazanmak için şu kadar sayıda insan size bu iktidarı vermek istemeli. Bu buna dayanmakta ve siz onları kendi gerçeğinize inandırmak, ikna etmek durumundasınız. Onların da tabii ki inançlarını doğrulamak durumundasınız. Bu ne anlama geliyor? Bu gerçekten çok kışkırtıcı bir noktaya kadar gidebiliyor. Genç kişiler de var, benim yaşıma yakın kişiler de var.

Matrix filmini hatırlayacaksınız diye düşünüyorum. Matrix filminde Neo'ya, "kırmızı mı yoksa mavi hapi mı alacaksın?" diye soruluyor. Çok kışkırtıcı mavi hapi almak çünkü o hapi aldığınızda kendi anlatımınızı, insanların görüşleriyle hareketlendirip, destekleyip diğer kişilerin karşısına koyabilirsiniz. Bu mesaj sosyal medyaya gittiği zaman birisi benim gerçeğimi anlatıyorsa ben onu duymak isterim, diğer tarafı duymak istemem. Sizin de söylediğiniz gibi bu aslında uygun olmayan bir gerçek oluyor bana göre. O zaman ne oluyor? Ben bunu kenara bırakıyorum ve kendi gerçekliğimle hareket ediyorum. Bu da ötekileştirme hissiyatını güçlendiriyor. Ve siyasette bu çok zehirleyici toksik bir etkiye sahip. Hatta sizinle aynı fikirde olmayan kişileri karşınıza alma pahasına yapıyorsunuz bunu.

Şuay Nilhan Açıklan:

Çok teşekkürler Fahd Hussain. Belki de ötekileştirme noktasında bu bahsettiğiniz husus çok önemli ve belki de her geçen gün daha çok kullanılan bir silah hâline gelecek. Bir diğer sorum Andrii'ya. Rusya-Ukrayna Savaşı ile ilgili olarak da çok güzel örnekler verdiniz. Uluslararası toplumun rolünden bahsettiniz. Rusya'nın savaş esnasında sağladığı dezenformasyonla ilgili uluslararası toplumun rolünden bahsettiniz. Bununla ilgili yaptıklarınızı biraz daha bize anlatır mısınız? Uluslararası topluma nasıl ulaşıyorsunuz? Bir taraftan Rusya'nın dezenformasyonu ile mücadele etmeye çalışıyorsunuz. Hem kendi ülkeniz düzeyinde hem küresel düzeyde bunu nasıl yaptığınızı anlatabilir misiniz?

Andrii Shapovalov:

Şu an çok yavaş konuşmak istiyorum ama birkaç kez tekrarlarım gerekirse. Bazen kırmızı tableti döndürmek istiyoruz, bazen mutluluk dediğimiz ülkenin ya da dünyanın anlamadığı bir şeydir. Ukrayna bir dönem iyi bir ülkeydi, Rusya da öyle. Ukrayna milleti bir zamanlar Rusya'nın, ayı simgesi olan Rusya'nın uyuduğunu görüyordu ve Ukrayna çok rahattı bu konuda. 21 senede aslında hiçbir medeniyet sınırlarına girmediğini, uygarlık sınırına girmediğini gösterdi. Ve maalesef dün-

ya propagandaya, Rus propagandasına inanmaya devam etti. Ben kendim Luhansk'da doğdum. Savaş başladıktan sonra Donetsk'e göçtüm, sonra da 24 Şubat'ta Buça'ya Ben o zaman Buça'da kendi evimde bulunuyordum ve helikopter atağına uğradım, benim fotoğraflarım da var, görüntülerim de var. Ben o zaman kendi ailemle pencerelerden gördüm bu felaketi. Bunun sonucu sadece dezenformasyondur, televizyondur, radyodur. Bir gazeteci para karşılığında insanları doldurdu. Bu hikâye sizin ve bizim gerçeğimizin savaş ya da mücadelesinin sonucu ne olabilir, onu gösteriyor. O yüzden bazen biz bir hap alıyoruz ve kendi dünyamızda yaşıyoruz. Propaganda dediğimiz o oluyor çoğu zaman. Şu an iki konu çok önemli bizim için; ilki dijital ortamda denetim. Çünkü bu çok önemli. Bazı haberlerin sahteliğini ancak bu denetimin sonucunda teyit edebiliyoruz. Bizim düşmanımız her türlü silahtan imrenmiyor. Bazen gazeteci sadece görevine bakıyor. Bir görev alıyor, bu bir blogger olabilir, bazen uyarı da alabilir. Fakat diyor ki; "kusura bakmayın bu benim kendi düşüncem." Fakat bizim dijital ortamda metodolojimiz; bu haberlerin yanlış olduğunu teyit etmek için bunu teyit etme gücüne sahip olmamız lazım. Çünkü yanlış haberlerin sorumluluğunun da olduğunu topluma hatırlatmak gerekiyor. Türkiye'de bunu görüyorum. Türkiye çok fazla önem veriyor bu konuya. Dezenformasyonla ciddi bir savaş başlattı ülkeniz. Bizim ülkemiz de hatta bütün dünya bu konuda sizi örnek almalı. Çünkü gerçekten hatalı haber, yanlış haber ya da bilinçli olarak yapılan sahte habercilik gerçekten çok kötü sonuçlar getirebiliyor.

Şuay Nilhan Açıklan:

Teşekkürler Andrii. Şimdi bir ülkenin dezenformasyonla nasıl mücadele ettiğini, geleneksel çatışmalar devam ederken bu mücadelenin nasıl devam ettiğini sizden dinledik. Katkılarınız için çok teşekkür ederiz. Üçüncü sorum Caitlin için. Caitlin, sen şunun altını kesinlikle çizdin, anlatıcıların nasıl bireysel hayatı yansıttığından bahsettin. Bu hakikat sonrası dönemde bireysel seviyede nasıl etkiler aldığını sizden dinledik. Örneğin; güvenlik seviyesinde, küresel seviyede, daha makro seviyede neler olduğundan bahsettik. Fakat kendi hayatlarımızda bireysel olarak neler dönüyor?

Caitlin Chin:

Dezenformasyonunun arkasında birçok farklı motivasyon var. Bunun hepimiz bilincindeyiz. Örneğin; spesifik motivasyonlardan bahsettik, bu toplumda çok korkunç sonuçlara yol açabiliyor. Şunu da eklemeliyim ki dezenformasyon sadece kelimelerle olmaz. Farklı şekillerde de karşımıza çıkabilir. Örneğin derin web'ten gelen, deep web'den gelen fotoğraflar, videolar söz konusu olabilir. Bir şeyler yapılıyor ama aslında yapılmamış olduğunu anlıyoruz ya da anlayamıyoruz. Farklı bir içerik ya da farklı bilgiler evet, kişileri hedef alabiliyor. Örneğin bütün kamuya mal olmuş

kişileri de hedef alabiliyor, farklı etnik kökenlerden gelen insanları etkileyebiliyor. Bazı insanları ta-cize varan şekilde kötü etkileyebiliyor. Bu şekilde silaha dönüşmüş oluyor, bir şekilde, orantısız bir şekilde. Ve kişileri hedef alabiliyor. Farklı türler de var bunlardan başka. Dezenformasyon şu şekilde de karşımıza çıkabilir; ekonomik olabilir, finansal kayıplara yol açabilir. Örneğin bir kişi dezenformasyonu kullandığında potansiyel olarak başkası tarafından aldatılabilir, manipüle edilebilir. Bireylerin ekonomik refahları etkilenebilir bundan. Kesinlikle farklı etkilere sahip dezenformasyon. Çok meydan okumayla, zorlukla karşınıza çıkıyor. Bu tek bir platformdan, tek bir kaynaktan da gelmiyor; sürekli gelişen, değişen bir şey. Teknolojinin gelişmesi ve hızla yayılması da bu şekilde gerçek olanın ne olduğunu ve olmayanın ne olduğunu anlama konusunda bize maalesef büyük zorluk çıkarıyor.

Şuay Nilhan Açıkalin:

Teşekkür ederiz Caitlin. Son sorum da Radu için. Radu, krizler kokteylinden bahsetmiştin. Sana şunu sormak isterim; krizler kokteyli bahsettiğin kalite, niteliği ve niceliği nasıl etkiler, hakikat sonrası dönemde gerçeği ararken?

Radu Magdın:

Öncelikle burada üç şeyden bahsedebilirim. Madde, stil... Esasında madde olarak işler zor evet, örneğin hükümetler birçok krizle karşı karşıya. Kurumlardaki güven seviyesine bakın mesela, dünya çapında takip edilen. Hükümete çok yüksek seviyede güven duyulan ülkelerde bile rekabetin olduğunu görebiliyoruz. Ve bu seviyenin düştüğünü görebiliyoruz. En yetenekli, en yeterli hükümetler bile karşı karşıya kalabiliyor bunlarla, eğer kurumlarını güçlendirmezse. Bu krizler kokteyli bu duyguyu yaşıyor. Şöyle ki tabağımızda çok fazla şey var ve siyasi içgüdü burada devreye girebiliyor. Örneğin ilk önce neyi yöneteceğimize karar vermemiz gerekiyor.

Tek tek ilerlememiz gerekiyor. Biraz önceki sunumlarda da gördüğümüz gibi enflasyon mesela. Kovid tamam, evet o da söz konusu. Enerji konusu karşımıza çıkıyor. Savaş yine karşımızda fakat gerçek bağlamında açıkçası gerçek şu ki; ortadan yok olmayan birçok önemli konu var. Bir şekilde onları yönetebiliyorsun fakat bunu yaparken hünarlı yollar kullanılmalı. Ama bazen de maalesef yeni başlıklar, yeni konular üretmek zorunda kalıyorsunuz. Örneğin yeni şarkı yaratmak gibi. Tamam fakat salı, çarşamba hep enflasyondan bahsettikten sonra insanlar "hayırdır" diyebilirler, tabiri caizse eğer. Sürekli enflasyondan bahsediyorsunuz, diyebilirler. Geçenlerde birisiyle, bir banka görevlisiyle görüşmüştüm öğle yemeğinde. Çok mutluydu ve çok neşeliydi.

Bana dedi ki; "enflasyonu fark ettin mi? Enflasyon hızlı yükselmiyor, biraz düşmeye başladı." yani

yukarıya çıkışı daha yavaşladı demek istiyor. Buna sevinmişti. Ben de buna şaşırdım açıkçası. Bu muhtemelen iyi haber stratejisi, enflasyonun yükselme hızının yavaşlaması ona göre iyi bir gelişme. Yani zirveye çıkmadı, yavaşlıyor ve dolayısıyla harika bir manzarayla karşı karşıya olduğunu düşündü arkadaşım. Aslında durum tam da tersi. Bu çok stres veren bir zaman çünkü kurumsal hayatı da etkilemeye başlıyor bu bir şekilde. Böylece bunu başkasına iletme, elinizden çıkarma ihtiyacı duyuyorsunuz. Küresel seviyede birçok zorluklarla karşılaşıyoruz, bu bölgelerle sınırlı değildir. Farklı tariflerle karşımıza gelen insanlar olabilir ve bir şekilde bunları kopyalayıp yapııştırıyor olabiliriz. Bunlar bölgesel krizlerden farklıdır. Bölgesel krizlerde büyük bir yaratıcılık falan gerekmez. İyimser olduğum konu şu; 2025 yılına kadar daha hafif, daha ferah bir ortamla karşı karşıya kalabiliriz, diye umuyorum.

Şuay Nilhan Açıklan:

Evet bu konuda biz de iyimser olmaya çalışalım evet. Öncelikle İletişim Başkanlığına teşekkür etmek isteriz, bu kadar harika bir paneli düzenlediği için. Elbette çok kıymetli misafirlerimiz de var, onların hepsine tek tek teşekkür etmek isterim, zamanlarını ayırdıkları ve bu zamanı etkili bir şekilde kullandıkları için tekrar teşekkür ederim.

Katılımcı:

Merhaba, benim adım Abdülkerim, Gine'den geliyorum. Bir siyaset analizcisi olarak hakikat sonrası dönemle ilgili bir soru sormak isterim. Çünkü gördüğümüz kadarıyla ana akım medyanın bilgileri var sadece. Fakat bundan farklı olarak ben bunlar hakkında kafamın karıştığını düşünüyorum. Genelde ana akım medyalar diğerlerinden daha çok inciniyor. Size bir örnek vereyim BBC'den ya da CNN'den. 2003 yılındaki Irak savaşından bahsedeyim; orada Saddam Hüseyin'in kimyasal silah kullandıklarına dair haberler vardı. Fakat 2 ay önce bir video izlediğimde şunu gördüm; Felluci şöyle diyordu, o dönemde George Bush'un verdiği karardan bahsediyordu, kimyasal silahlarla ilgiliydi. Dolayısıyla iyi bilgileri nasıl alabiliriz ve doğru ile yanlış bilgi arasındaki ayrımı nasıl yapabiliriz?

Fahd Hussain:

Bence, George Bush çok uygun ve alakalı bir örnek. Çünkü o zaman sosyal medya yoktu, o zamanda bile o anda, o karar kilit bir hakikat sonrası dezenformasyon kararı olarak görüldü. Çünkü bu şuna yol açtı; böylece tüm dünya yanlış bir şeye dayandı. Yani yanlış bir bilgiye dayandı. O zaman ben bir Amerikan televizyon kanalı için çalışıyordum ve şu anda adını vermeyeceğim. New York'ta yaşıyordum, haber odasına çalışıyordum.

Hatırlayacak olursanız Birleşmiş Milletler şey demişti; “Gördüğünüz gibi Saddam Hüseyin’in kitlesel imha silahları var” diye bir başlık atmıştı. Amerika’nın da haber odası var. Ben dâhil olmak üzere birçok insan görüşmelerde şunu dedi; “evet biz medyayız, hangi soruları soracağız?”. Ve çok fazla baskı vardı üzerimizde, medya üzerinde. Sıfır tartışma vardı. Bu medya tarafından sorgulama hiç yapılmadı. Hiç kimse Colin Powell’ın ne dediğini sorgulamadı çünkü hissiyat şuydu; bu soruyu sormayız fakat eğer sorarsak vatansever olmayan şekilde, vatansever olmadığınız şekilde damgalanırız diye korkuyordu herkes, ben dâhil. Fakat sosyal medyada insanların sorgulamasına çok alışkınız. Bugünün geleneksel medyası bu soruları sormuyor çünkü şu anda geleneksel medya 20 yıl önce Facebook ve Twitter’la rekabet içinde değildi. Fakat şu an rekabet içinde. Sadece Facebook ve Twitter’la değil akıllı telefonlarla da rekabet içinde. Dolayısıyla kendi katılımcılarını etkilemek için doğru haberlerle bu filtreleri kullanmak zorunda kalıyorlar. Bu filtreler eğer gevşerse, daha gevşek hâle gelirse görevini yerine getiremez ve doğru haberleri eleyip sunamaz insanlara. Dolayısıyla kafanızın karışması bundan kaynaklanmıştır, diye düşünüyorum.

Radu Magdin:

İstanbul’da mıyız? Evet. Bu bir gerçek, bu bir hakikat. Stratcom zirvesinde miyiz? Evet. Bu bir gerçek, hakikat, doğru. Söylediklerimizde haklı mıyız? Evet. Daha iyi bir anlatımla karşınızdayız. Bunları söylemek çok kolay çünkü somut bir şekilde belirlenebilen bilgiler, gerçekler bunlar. Bazıları içinse bu bir görüşme, bir müzakere ortamı. Panelin adı genel olmasına rağmen ayrıntıları da gizliyor oluyor. Eskiden mesela Hakikat Bakanlığı yoktu ve bazı şeylere karşı mücadele başlatamazdık fakat şimdi İstanbul’dayız ve konumuz bu, bunu yapabiliriz.

Katılımcı:

Herkese iyi günler. Ben Suudi Arabistan’dan katılıyorum. Burada olduğum için çok memnunum, Stratcom zirvesi 2022’de. Bu zirveyi düzenledikleri için organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür etmek isterim. İstanbul çok harika bir şehir ve birçok paradoksa da sahip. Eski ve modern arasında bir paradoksa sahip, gerçeklik ve gerçek olmayan dünya arasındaki paradoksa sahip. Böylece bu farklılıkların yarattığı güzelliği, bu benzersizliği her seferinde İstanbul’da görmekten çok memnuniyet duyuyorum. Sorum şu; basit aslında: Stratcom Zirvesi için konsept sayfasını incelediğimde şöyle bir ifade olduğunu gördüm; “Kara propaganda”. Size bir soru sorayım kendi kendime şunu dedim; “beyaz propaganda diye bir şey var mı?”. Gerçeğin daha yüksek sesle söylendiğini biliyoruz ve ırkçılığa maruz kaldığımızı görüyoruz bazen. Bana “siyah” diyorlar fakat şu siyah pantolona bakın ben onlara, “ben kahverengiyim, siyah değilim” demiştim. Beyaz adam da şunu diyor; “evet senin gömleğin beyaz fakat benim ten rengim böyle beyaz değil”

“Siyahi” kelimesini siyah propaganda için, kara propaganda için kullanabiliyorsunuz fakat yine de bu söyleme baktığımızda bunun ortadan kalkması gerektiğini düşünüyoruz. Stratcom 2022’ de bu ifadelerden kesinlikle vazgeçmeniz gerektiğini görüyoruz. Bu konsept notunda o terimin çıkarılması gerektiğini düşünüyorum ve burada da tekrarlandı ne yazık ki. Bunun kınanması gerektiğini düşünüyorum çünkü hakikat sonrası dönemde gerçeklerden bahsediyoruz ve ırkçı söylemlerden kesinlikle kaçınmamız gerekiyor. Çünkü bilginin iletilmesinden bahsediyoruz ve bunun size bağlı olduğunu düşünüyorum.

Fahd Hussain:

Sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim. Dil, kelime seçimi, bu kelimelerin iletilme ve cümlelerin kurulma şekli çok önemli. Bazı bilinçsizce yapılan ön yargılara yol açıyor, bunları tetikliyor maalesef. Belki de kolonyal yüklerimiz, belki de ırkçılıkla ilgili eskiden gelen yükler söz konusu evet. Genellikle maalesef bunları düşünmüyoruz ama aslında bunlar doğru ve sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim beyefendi. Stratejik iletişimden bahsederken de bu çok net ve önemli bir özelliktir. Kullandığımız dilin ve seçtiğimiz kelimelerin başkalaştırma, ötekileştirme gibi bir şeye yol açıp açmadığından emin olmak zorundayız.

Katılımcı:

Benim sorum Ukraynalı konuşmacıya olacak. Savaş zamanlarında çok fazla propagandaya maruz kalıyoruz ve biz araştırmacılar olarak ve gazeteciler olarak Orta Doğu’da çok fazla kara propaganda görüyoruz İsrail’den. Sekiz yıl önce bir olay karşısında bir araştırma yapılması istendi, biz de şöyle dedik; bu bir gerçek ve yüzlerce gazeteci tarafından sorgulandı zaten Filistin konusu. İsrail polisinin yaptığı gözaltılarla ilgili birçok araştırma yapıldı fakat bunları nasıl teyit edebiliriz? Ukrayna’da, Rusya’nın yaptığı gibi bir şeyle karşı karşıyaydık ve devlet sessiz kaldı. Bu propagandayı açıkçası tüm dünya medyasında görebildik, bu kara propagandayı. Bu propaganda açıkçası tüm dünya için çok tehlikeli maalesef. Sadece Ruslar ve Ukraynalılar için değil, bütün dünya için çok tehlikeli bir hâle geldi. Çok teşekkürler.

Andrii Shapovalov:

Öyle oldu ki biz bunların içerisinde sadece son zamanlar değil maalesef 2014’ten beri yani son sekiz yıldır yaşamıyoruz, biz bunun içinde yüzlerce yıldır yaşıyoruz. Bütün bu zaman içinde Rusya her zaman Ukrayna’ya karşı bu dezenformasyonu uyguluyordu. Metotlara gelince, bu zaferin karşısında biz maalesef birçok kişiyi veriyoruz. Onların hayatlarını veriyoruz. Seni ilhak edebilecek bir güç var karşında ve bu dezenformasyon maalesef artık çok istikrarlı bir şekilde ilerliyor. Tek

amacı bizi yok etmek. Daha önceki spikerlerin de konuştuğu gibi okuyabildiğimiz, dinleyebildiğimiz, görebildiğimiz her şeyde şu an Rusya propagandası var. Siyah ve beyaz ayırımına gelince bu da dezenformasyon aracıdır ama biz önemli bilgiye gelelim. Tiktok, Instagram ve diğer eğlenceli sosyal medya araçlarına gelince, onlardan tabii ki inanılmaz büyüklükte bir yanlış haber var. Acayip bir şekilde propagandayla dolduruldu. Haberlere gelince, resmî haberlerden müzik ve sinemaya, her yerde eğlenceli derecede, her yerde propagandayı görebiliyoruz, siyasi propaganda, sosyal propaganda... Tarihte bile propaganda araçlarını gözlemleyebiliyoruz. Çünkü bu büyük savaşı nasıl atlatabileceklerini düşünüyorlar ve bu araçları kullanıyorlar.

Şuay Nilhan Açıkalın:

Saygıdeğer misafirler tekrar teşekkür ederiz.

Daha Etkin Vatandaş İletişimi: Veriler ve İçgörüler

STRATCOM PANELİ - 3

2 Aralık 2022

Daha Etkin Vatandaş İletişimi: Veriler ve İçgörüler

Panel Videosu

Konuşmacılar

Mehmet Çelik

Genel Yayın Yönetmen
Yardımcısı, Daily Sabah
Moderatör

Carlotta Alfonsi

Politika Analisti, Açık ve
Yenilikçi Hükümet Birimi,
OECD

Chiara Varazzani

OPSI ve OECD Baş Davranış
Bilimcisi, OECD

Tom Moylan

Brüksel Yönetişim Okulu ve
Vrije Brüksel Üniversitesi'nde
Araştırmacı; Avrupa Komisyonu DG
İletişim'de Eski Kıdemli Danışman

Eugene Farrelly

İrlanda Hükümet İstihbarat
Servisi Müdür Yardımcısı

Mehmet Çelik:

Herkese iyi günler. Gerçekten bilgilendirici ve ilginç bir oturum oldu ve belirsizlik kelimesi aslında merkezdeydi. Mezenformasyon, dezenformasyon gibi terimlerle bir araya getirildi ve 21. Yüzyılda, 2022'de karşılaştığımız güçlüklerden bahsettik ve ölümcül bir grip pandemisiyle başlamıştı bu yüzyıl; İspanyol Gribi. O dönemde de pek çok kişi hayatını kaybetti ve sağlık durumuyla ilgili toplumlar arasındaki iletişim, telefon, radyo ve postayla sağlanmıştı. Şimdi 100 yıl sonra, KOVİD-19 pandemisini yaşıyoruz ve WhatsApp çağındayız. Zoom var, Facetime ve benzer yazılımlar var ama daha da kötüsü Metaverse var artık bildiğiniz gibi ve yapay zekâ var bugün. Bütün bunlar da bir araya geliyor ve 7 milyar kadar cep telefonu var ceplerimizde.

03

Hepsiyle birleştirdiğimiz zaman hem hükümetler hem devletler hem de bireyler oldukça etkili oluyor.

Eski Amerikan Başkanı, Donald Trump seçildiğinde bir diplomatla görüştüm ve o zaman bana demişti ki, "Belirsizlik çağına girdik." Pandemiye kastetmiyordu diye düşünüyorum. Pek çok alanda belirsizlik getirdi aslında ve iletişim de bunlardan bir tanesi. Hem vatandaş hem de devlet ve hükümet düzeyinde bir belirsizlik yaşandı. Hız, gelişmeler, teknoloji, iletişim teknolojisi devreye girdi. Bu vatandaşlar için de bir güçlük teşkil ediyor ama aynı zamanda devletler ve hükümetler içinde; çünkü onlar da bununla mücadele ediyor, politikalarını kullanarak stratejik iletişim yöntemlerini kullanarak, sağlık olabilir, eğitim olabilir, farklı alanlarda, hatta güvenlik de bunun içerisine giriyor. Carlotta ile başlamak istiyorum, hepinizin sunumu var biliyorum ama öncelikle bir soru sormak istiyorum ki sunumunuzda da yanıtlayın ve sonrasında daha çok sohbet niteliğinde oturumumuza devam edelim. Şimdi sununuza gelecek olursak, vatandaş odaklı kamusal iletişim. Vatandaş odaklı kamusal iletişim sizin için ne anlama geliyor ve bunu sağlamada karşınıza çıkan bazı güçlükler neler?

Carlotta Alfonsi:

Çok teşekkürler. Burada olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hemen konuya gireyim. Önemli bir soru sordunuz bence. Hem benim için hem de ekibim için önemli bir soru. Çünkü ben politika analistiyim ve OECD’de çalışıyorum. Burada açık ve yenilikçi hükümet biriminde görev yaptığımı söyleyebilirim ve vatandaşlara daha yakınlaşmak gerekiyor, onların seslerini duyurmak, tercihlerine, politikalara entegre etmek gerekiyor ve bunun sonucunda da daha iyi sonuçlar elde edebiliyoruz. Bizim açık hükümet ekibimizde şeffaflık, hesap verebilirlik gibi kavramlar yer almakta ve işte iletişimde önemli bir role sahip. Bu hükümet fonksiyonunun yerine getirilmesi noktasında önemli bir göreve sahip. Bu yüzden de bazı araştırmalar yapıyoruz birkaç yıldır. Son dönemde yaptığımız yayınlardan bir tanesini sizinle paylaşmak istiyorum ve burada inovasyonun nasıl bu geçişi desteklediğini görüyoruz. Özellikle de vatandaş odaklı iletişime geçişi desteklediğini görmeye çalışıyoruz. Biraz art alanını, temelini anlatayım. Şimdi bir adım geri gidecek olursak, kamusal iletişim tabii ki 3 ana unsurla şekilleniyor. Burada vatandaşlık mantalitesini oturtmak gerekiyor. Kendi görüşleri var çünkü vatandaşların ve ardından politikayı desteklemek, bunun tasarlanması ve uygulanması ve son olarak da bir diyalog kurulması ki kamusal güvenin desteklenmesi böyle sağlanıyor. İnovasyon ya da yenilik alanında bizim bu geliştirdiğimiz araştırmanın temelini oluşturmakta ve etkili kamusal iletişim nedir diye baktık, özellikle de KOVİD-19 döneminde. Buna baktığımız zaman, bu slaytta da görebileceğiniz gibi pandemi sürecinde iletişimi etkileyen 3 tane ana özelliği vardı.

Kapsayıcı iletişim, elbette ki her yaklaşım herkese uymuyor. İletişim şeklinizi kişiselleştirmek durumundasınız ve böylelikle en geniş kitleye ulaşabiliyorsunuz. Ardından da amaca yönelik bir iletişim olması gerekiyor. Halkı dinlemek ve onlardan öğrendiklerinizle hareket etmek gerekiyor ve son olarak da zorlayıcı diye tabir edebileceğimiz, zorunlu ya da sizi bir yöne sevk eden, zorlayan bir iletişim şekli var ve burada da aslında Chiara’nın da zaten değineceği bir konu olduğunu söyleyebilirim. Bu noktadan sonra yani ortamı, temeli anlattıktan sonra, KOVİD-19’a verilen yanıtı bakacak olursak, pandeminin tabii ki ölçeğinden ve niteliğinden dolayı bu zorunlu bir iletişim yöntemi olarak karşımıza çıktı. Çünkü işte aşılarsun, başka konular olsun, bütün bunlara değinmesi gerekiyordu ve yeni fikirler ortaya atıldı. Mevcut fikirlerde uyarlamalar yapıldı. Hükümetler de bunlar üzerinde çalışmak durumunda kaldılar ve 3 tane anal trend gördük, hükümetlerin iletişimlerini yönetme şekli de bu noktada. Birincisi verinin nasıl bir katalizör olduğunu gördük. Özellikle de veriler kanıta dayalı iletişimde önem taşıdı ve hangi mesajların kullanıldığı, ne gibi bir içeriğe yerleştirildiği de tabii ki bu noktada önemliydi. Büyük resme baktığımız zaman burada daha kişiselleştirilmiş bir yaklaşımdan yana tercih

kullanıldığını görüyoruz aslında. Tamamen herkese, genele yönelik bir iletişim yaklaşımından ziyade daha kişiselleştirilmiş bir yaklaşım vardı ve büyük ölçekte bir de dinleme imkânı, kulak verme imkânı sağladı diye düşünüyorum. Böylelikle de daha etkili sonuçlar ortaya çıkabildi ve vatandaşlarla daha iyi bağlar kurulabildi. Bu da tabii ki otomasyon ve dönüşüm gibi başka yönleri bizi yöneltti. Bu taktiklerin de kullanılması söz konusu oldu. İkinci trend, ikinci eğilim ise daha çok hükümetlerin de tabii ki iletişim kanallarının kısıtlı olduğu bir yaklaşım. Burada daha çok üçüncü tarafların iletilerine güvendiler. Mesela influencerlar devreye girdi. Son dönemdeki kampanyalarda da yine bunların kullanıldığını görüyoruz ve özellikle de bir platformdan, bilinen bir kişi sahneye çıkıyor, ekrana çıkıyor ve tabii ki kurumlara duyulan güvenle, hükümete duyulan güven seviyesi farklı olmakla beraber, o kişilerle yaratılan bir yankı bir etki söz konusu oluyor ve şunu söylemek istiyorum, bu aslında daha büyük değişiklikleri de etkiliyor çünkü pek çok çeşitli bilgi kaynağı olduğu zaman, geleneksel eşik bekçileri birazcık daha etkisini kaybedebiliyor ve tepeden aşağı doğru bir iletişim aslında çok geçerli olmuyor. Yeni, daha ağırlıklı bir yaklaşım geliştirmek durumundasınız ve böylelikle tabanlarınızı, temelinizi, hedef kitlenizi kazanabilirsiniz ve temelde, tabanda bir etkiyi böyle yaratabilirsiniz. Bunu daha sonra başka bir zaman belki yine tartışabiliriz. Son trend ya da son eğilim de yine çok yaygın olan, çok geniş kapsamda görülen şeylerden bir tanesi. Burada da önemli bir payda olduğunu düşünüyorum. İnsanların güvende kalması ve doğru bilgiyi takip etmesi gibi bir ortak paydaları vardı, bunu gördük ve iletişimde tabii ki pek çok yöntem kullanılmakta ama sadece belli bir davranış değişikliğini motive etmeye çalışmaktan ziyade insanların nasıl düşündüğünü, içeriği nasıl tükettiklerini anlamaya çalışabilirsiniz. Neler işe yarıyor? Bazen aşırı bilgiye de maruz kalabiliyorlar. Bunu da anlamak gerekiyor. Bu da tabii ki büyük önem taşıdığı mezenformasyon açısından da çünkü bazen “divan king” gerekti, bunlarda uygulandı ve test edildi. Psikolojik bir boyutta bakıldı bunlara da. Burada 3 temel trendi, 3 temel eğitimi anlatmaya çalıştım. İletişim nasıl yürütüldüğüyle ilgili üç temel eğilimdi bunlar. Kapsayıcı, yanıt verici ve zorunlu olarak adlandırılabilir bunlar ama dediğim gibi bu sistemin işleyişini etkileyen temel eğilimler. Bu parantezi şöyle kapatabilirim, ne yapılmalı? Çünkü her şey çok güzel, çok güzel anlatıyoruz, konuşuyoruz ama dünyanın pek çok yerinde hükümetlerin bunu yapma kabiliyeti var mı? Kapasitesi var mı? Çünkü evet, bazılarının var bazılarının maalesef ki yok. Bu konu üzerinde çalışmalarını devam ediyorlar. Bazılarında kurumsal gereksinimler olarak karşımıza çıkabiliyor ama burada etkinliklerine de bakmaları gerekiyor. Öncelikle çevik bir fonksiyonun geliştirilmesi gerekiyor. Yani biliyoruz ki bir kültüre ihtiyacınız var bunu sağlamak için, ekibinizin bir kültürü olması gerekiyor. Bunun yanında gerçekten de iletişimi zorunlu kılan şeylere bakmak durumundasınız ve belki de biraz bu işlev ortaya konulduğunda nasıl düzenlenmiş,

şimdi nasıl olmalı buna bakmak gerekiyor. Bir diğer husus da iletişim ekiplerinin becerileri ve profilleri. Çünkü İngiltere'ye mesela bakacak olursanız bir reform yapılmakta, devam etmekte ve bazı değişiklikler yapılmakta ama daha uzmanlaşmış ve multidisipliner işlevlere ihtiyacınız var. Böylelikle yeni kabiliyetler kazanabilirsiniz. Şunu söylemek istiyorum bu konuda; mesela yetkinlikler ve profesyonelleşme noktasında OECD, yeni bir girişim başlattı ve biz bu girişimle iletişimcileri ve kamusal iletişim ağıımızı genişletmeye çalışıyoruz. Bağlantılarını kurmaya çalışıyoruz ve geliştirmekte olan pratiklere bakıyoruz; çünkü her ülkenin bunu yaşadığını görüyoruz. Forumlarda aslında bu tür işlevleri daha ileriye taşıma noktasında fayda sağlıyor. Son olarak da şunu söylemek istiyorum, teknoloji elbette çok zararlı uygulamalarla karşımıza çıkabilir ya da yanlış uygulamalar da olabilir kasıtlı olarak, bu yüzden de etik standartların ahlaki standartların olması gerekiyor ve yeni iletişim unsurları mesela işte yapay zekâ olsun, veri mahremiyeti olsun gibi konularda da devreye girmesi gerekiyor. Daha net olması gerekiyor. Ahlaki standartların da bir ön gereksinim olarak bu yenilikçi dünya içerisinde yer alması gerektiğini düşünüyorum. Çok teşekkürler.

Mehmet Çelik:

KOViD, aslında herkesi konfor alanından çıkarttı. Buna hükümetler de dahil politika yapıcılar da dahil. Hepsi kendini yeniden konumlandırmaya çalışıyor ama burada bir ağ yaklaşımından bahsettiniz, ağ kurmaktan bahsettiğiniz çünkü şeffaflık, hesap verebilirlik kavramları ve açık hükümet kavramından bahsedildi ve politikaların tasarlanması noktasında ciddi miktarda davranışsal veri var. Bunlar tabii ki vatandaşların verileri ve mahremiyet konusu, mahremiyet kavramı ve ahlaki değerler de önemli. Chiara Varazzani'ye geçeceğiz. Sizde nasıl bir araştırma yaklaşımı var ve ne gibi kabiliyetlere ihtiyacınız var? Hem mezenformasyon hem dezenformasyonla mücadelede bundan bahsediyorum.

Chiara Varazzani:

Teşekkür ederim. Kolay bir soru sordunuz aslında çünkü bir rehber yayınladık kamusal politika ile ilgili olarak ama buna çok odaklanmıyor olacağım. Sadece diğer konuşmacılara da süre bırakmak adına araştırmamızdan bahsetmeye çalışacağım. Bugün ne anlatacağım size? Özellikle davranış bilimi, stratejik iletişim açısından neden önemlidir, bunu anlatmaya çalışacağım çünkü OECD'de biz ne yapıyoruz, şu anda, bu dönemde? Bunu anlatmaya çalışacağım.

Deneysel verilerimiz var. Kanada ve Fransa'yla yaptığımız çalışmalar bunlar. Neden davranış iç görüleri stratejik iletişim için önemlidir? Bunu düşündüğünüz zaman, bugünkü güçlüklerin büyük bir kısmı insan davranışını da içinde barındırmakta, öyle ya da böyle ve ne kadar enerji tüketildiği olabilir ya da bir seçimde ya da referandumda oy verecek misiniz, vermeyecek misiniz ya da işte bir bilgiyi paylaşacak mısınız, paylaşmayacak mısınız? Bunları biliyoruz ama biz gerçekçi bir insan davranışı, modeli geliştirmeye çalıştık. Ne demek bu? Bazılarınız belki şu teoriyi biliyorsunuzdur, beynimizde ikili bir süreç var, 2 farklı sistem var. Biri hızlı, biri yavaş sistem ve hepimizde bu 2 sistem var ve bir tanesi çok otomatik ve içgüdüsel, diğeri daha analitik ve daha çok kafa yoran bir sistem diyebiliriz. Burada geleneksel iletişimde tabii ki bu salondaki kişilerden bahsetmiyorum ama genel olarak iletişimde, geleneksel iletişimde bu 2 sistemle çalışıyor yani beynimize kullandığımız bu 2 sistemi etkiliyor. Nasıl? Beynimiz otomatik olarak genellikle birinci sistemi kullanıyor ve içgüdüsel, hızlı kararlar veriyor ve bunlar tabii ki genellikle yanlış kararlar oluyor. Davranış biliminde ise buradaki ampirik verileri kullanıyoruz ve iletişimin insana daha uygun nasıl olabileceğine bakmaya çalışıyoruz. Burada 3 temel yaklaşımımız var. Bir araya geliyoruz, imkân sağlıyoruz ve tavsiyede bulunuyoruz. Daha önceki meslektaşımın da söylediği gibi, pek çok uzmanı bu alanda bir araya getiriyoruz. Yüzlerce uzmanımız var. 46 hükümette görev yapmaktalar ve aynı zamanda spesifik politika konularını onlarla görüşüyoruz. Bunu da anlatmaya çalışacağım. Bu da birkaç hafta önce yayınladığımız raporumuz, QR kodu var, buradan tarayabilirsiniz. Uluslararası düzeyde bir girişimdi bu. İnsanlar neden sahte haberleri paylaşıyorlar? Buna bakmaya çalıştık, bunu incelemeye çalıştık. Neden bu çalışmayı yaptık? Çünkü bu konferans tam da bu konuya odaklanıyor diye düşünüyorum.

Yeni dijital teknolojileri ve enformasyon ekosistemleri ciddi miktarda mezenformasyon ve dezenformasyonun yayılmasına imkân sağlıyor. Buradaki önemli şeylerden bir tanesi yalan haberlerin yayılması aslında bireysel tercihlerle çok yakından bağlantılı. Çünkü siz insanların neden mezenformasyonu paylaştığını anlamak istiyorsanız burada şöyle bir risk var, iletişim stratejileri devreye giriyor ve politikalar da işe yaramıyor. O yüzden de hem kognitif fonksiyonları anlamamız gerekiyor yani insanların nasıl böyle bir karar verdiklerini anlamamız gerekiyor hem de aynı zamanda içinde bulundukları ekosistemi anlamak gerekiyor ve burada da yine amacımız; daha iyi bir tasarım oluşturup, bu mezenformasyonun önüne geçmeye çalışmak. Tabii ki bu küresel düzeyde karşımıza çıkan bir sorun ve yalnızca Türkiye'de olmuyor.

Bildiğiniz gibi yalan haberin sınırı yok. Uluslararası düzeyde sadece Türkiye'de değil, ulusla-

rarası düzeyde bunun cezalandırılması gerekiyor. Belki de aynı zamanda aynı çözümleri de kullanmamız gerekiyor, aynı şeyler için. Bu yüzden de Kanada hükümetiyle birlikte çalıştık biz ve Fransa'daki bir bakanlıkla da çalıştık. Sınırlar arası bir iletişim kuruldu. Burada 3 tane de amaç vardı. Bir tanesi neden insanlar bunları, sosyal medyada mezenformasyonu paylaşıyor? Bunu daha iyi anlamak. İkincisi sahte haberlerin paylaşmayı seçilmesinde, insanların üzerinde davranışsal olarak ne gibi müdahalelerin etkisi var bunu anlamak ve sonra da o en iyi uygulamaları birlikte geliştirmek ve böylelikle de mezenformasyona verilen yanıtlarla ilgili bilgilendirilmiş politikalar oluşturmak.

İşte burada insanlar neden yalan haber paylaşıyorlar? Çünkü dikkatleri dağıldığı için. Yeteri kadar dikkatlerini vermiyorlar bunu gördük ve bir doğruluk noktasında uyarılması söz konusu olduğunda insanlar daha az yalan haber paylaşacaklardır. Online olarak 2 tane şeyi test ettik. Biz internetteki bilgiye dayalı olarak dikkatleri uyandırıldığında da nasıl hareket ediyorlar, dikkatleri dağınıkken nasıl hareket ediyorlar? Burada doğruluk, değerlendirme uyarısı verdik ve

aynı zamanda dijital medya okuryazarlığı da vardı. Onunla ilgili de ipuçları kullanıldı. Mesela burada ipuçları arasında neler var? Kaynağı bir araştırın gibi ipuçları verilmişti kişilere. Bu bir deneydi. Randevumuzu kontrollü çalışma deniyor buna. Bir grup insan olması gerekiyor. Yaklaşık 2.000 kişi vardı ve 70 tane gerçek haber, 70 tane yalan haber vardı. Bunları farklı gruplara ayırdık biz ve bir de kontrol grubumuz vardı ki etkiyi görelim diye. Şu an göremiyorsunuz ama şunu sorduk; “Buna inanıyor musunuz? Ne ölçüde bunu paylaşmak istersiniz sosyal medyada?” diye sorduk kişilere. İlk bulduğumuz şey şöyleydi; insanlar gerçek habere inanmaya daha fazla eğilimliler, yalan habere kıyasla ama şunu da gördük, özellikle de sahte haberi paylaşma niyeti oranının 4 kat daha düşük olduğunu gördük. Ne demek bu? İnsanlar evet bu haberin doğru olmadığını bilse de bunu paylaşma eğiliminde olabiliyorlar, bunu bilmek yeterli olmuyor demek ki. Hükümetler olarak belki de buna dikkat etmemiz gerekiyor. Bir diğer husus da, tabii ki deneyimizin sonuçlarını gösteriyorum size burada ben. Sonuçları görmektesiniz. Bizim az önce size gösterdiğimiz ipuçlarını paylaşmak, sahte haber paylaşma oranını %21 oranında düşürdü. Yani bu ipuçlarını okuyan, gören kişiler %21 oranında daha az sahte haber paylaştılar ki bu da önemli aslında, önemli bir müdahaleydi. Temel keşfettiğimiz şeylerden bir tanesi buydu ve bunun maliyetine bakacak olursak sıfır diyebilirim. Hiçbir maliyeti yok. “Peki insanlar neden mezenformasyon paylaşıyor ve kim bunlar, bunları paylaşıyorlar?” diye bakacak olursak, şöyle bir hipotezimiz vardı; sahte haberlerin paylaşılması noktasında insanlar mesela sosyal medyaya ne kadar güveniyor, hükümete ne kadar güveniyor? Psikolojik ve kognitif bilişsel faktörlere de baktık. Mesela komplo mantalitesi olabilir ve kanıta açık olma gibi unsurları değerlendirdik. Hiç kimseye güvenmeyen kişiler vardı burada, birinci grupta. İkinci grupta hemen herkese güvenenler var, pembe grup. Birincisi yeşildi. Üçüncüsü de daha çok kurumlara güvenen grup; yani sosyal medya değil de daha çok kurumlara güvenen kişiler vardı. Bunları da sarı renkte görmekteyiz. Şimdi buradaki bilişsel faktörlere bakacak olursak, insanların ne kadar güvendiği ve paylaştığı sahte haberlerini de değerlendirdik ve hiç kimseye güvenmeyenler daha çok sahte haber paylaşıyor, kurumlara güvenenler daha az sahte haber paylaşıyordu. Bazı bireyler inanmasalar da bazı haberleri paylaşıyorlardı. Bulgularımızdan biri buydu.

Dijital medyadaki, dijital medya okuryazarlığı ile ilgili ipuçlarının da çevrim içi kullanıcılar üzerinde önemli bir etkisi olduğunu gördük ve %21 oranında sahte haberi paylaşma niyetini azalttığını görüyoruz. Bireyler arasındaki kişi, birey farklılıklarına bakacak olursak; özellikle de güvenme ve enformasyonun tüketimi noktasında, bunların özellikle de mezenformasyonla ilgili inançları ve bilgiyi paylaşmayı, dezenformasyonu paylaşmayı etkilediğini görüyoruz.

İletişimciler olarak dikkate almamız gereken, özellikle mezenformasyonla mücadelede bazı unsurlar var. Burada üç mesajım olacak. Birincisi şu, burada biz haberin içeriğine hiç dokunmadık bu çalışmayı yaparken, hiç ellemedik. Burada insanlara gücü verdik ve dayanıklılığı onların geliştirilmesini istedik. Çünkü bizim görevimiz değil sonuçta, doğru şudur ya da budur demek. Çünkü her şey realitif olabilmekte, kişiye özgü olabilmekte. Bir diğeri de tabii ki insan faktörünü unutmamamız gerekiyor. Üçüncü hususta hükümetleri bir araya getirmek istiyoruz burada, bir tasarım yaparken ve test ederken. Mezenformasyonla nasıl mücadele edileceği noktasında, bunların test edilmesi gerekiyor hükümetler tarafından diye düşünüyorum. Bu bilgileri paylaştıktan sonra dikkatiniz için teşekkür ediyorum.

Mehmet Çelik:

Vatandaşların dijital medya okur yazarlığından bahsettiniz bence bu çok önemli gazeteciler için bile çünkü işlerin saniye hızıyla ilerlediği bir dönemde bu tür zorluklarla karşılaşabiliriz. Örneğin gazetecilerin kullandığı zamanla ilgili ve birçok kişi bunu göz önüne almama eğiliminde. Ayrıca dezenformasyon sınırı tanımıyor ve bu çok önemli ve ne yazık ki vatandaşlar bunlara kanıyor bazen. Bunlar benim için çok ilginçti. Kesinlikle teşekkür ederim. Tom, tüm bu verilerle ne yaparız, bunları nasıl analiz ederiz? Buraya gelirken örneğin kendi telefonumdan tıbbi kayıtlarıma ulaşabildim. Hükümet bunları vatandaşlar için sağlıyor ve bildiğiniz gibi sosyal medyada da bazı tweetler paylaşıyor buna dair. Ahlaki zorluklar nedir sizce bunlarla ilgili, yeni teknolojilerle alakalı olarak ve iletişimciler için hükümetler için buna dair görüşler nelerdir sizce?

Tom Moylan:

Bu çok kapsamlı bir soru. Öncelikle çok teşekkür ederim davetiniz için. Özellikle şunun için teşekkür ederim; son zamanlarda işimi değiştirmiştim kısa süre önce ve şunu da fark ettim ki paylaşmak isterim, bir deneyimden bahsetmek isterim. Sadece genel konulardan değil deneyimlerden de bahsetmek isterim. Kendi önceki işimden edindiğim bir deneyimden. Önceden Avrupa Komisyonu'nda çalışıyordum ve şunu çok özlüyorum; muazzam miktarda ilginç verilere erişim. Bunu gerçekten özlüyorum. Öncelikle size biraz bağlamdan bahsedeyim. Benim için ilginç gelen konulardan birisini anlatayım. İletişim egzersizden bahsedeyim size. Avrupa Birliği'nin durumundan bahsetmek isterim. Örneğin bazıları Amerika Birleşik Devletleri'ndeki konuları dinliyor, evet ve herkes gelecekle ilgili politikalardan bahsediyor. Örneğin öncekiler hakkında konuşuyor. Bence bir iletişimci olarak bu ilginç; çünkü herkes Avrupa Birliği'nde koridorlarda birbirleriyle iletişim kuruyor tabii ki ve tüm platformları kullanıyoruz. Tüm araçları

kullanıyoruz ve bu şu anlama geliyor; genelde aynı konular aynı temalar bütün kıtada aynı zamanda yayılıyor ve bu benzersiz bir fırsat bu veriler hakkında düşünmek için küçük bir liste hazırladım kendi kendime, hiçbir şey unutmamak için. Örneğin siyasi haber verme karşımızda medyanın izlemesi karşımızda. Ayrıca sosyal medyadan gelen veriler karşımızda duruyor. Web'ten gelen veriler, anketlerden, araştırmalardan, yayınlardan gelen veriler, gördüğünüz gibi evet birçok veri var ve benim işim bu raporlara bu farklı insanlardan gelen bütün bu haberleri toplamak ve bunlardan bir anlam çıkarmak. Birkaç hafta boyunca hayatımız mahvoluyor. Örneğin yıl içinde ve eşime şöyle diyorum, "Bir süre görünmeyeceğim." ve bunlara bir anlam vermek zorunda olduğum için "Bir süre görüşemeyeceğim." demek zorunda kalıyorum.

Birincisi iletişimimiz nasıl gerçekleşiyor? Örneğin geçen sene ne yapıyorduk? "Şimdi daha iyi miyiz, daha kötü müyüz?" diye bir değerlendirme yapıyorum. Siyasi havaya bakıyorum, farklı temaların nasıl iletildiğine, insanların bunlardan nasıl bahsettiğine odaklanıyorum, konuşmaların dinamiklerini dikkate alıyorum. Çok farklı katılımcılar, dinleyiciler karşımızda olduğu için bu da başka bir konu özen göstermemiz gereken. Örneğin ormancılıktan bahsediliyor, ekonomiden bahsediliyor, Yunanistan'daki orman yangınlarından bahsediliyor ve konuşmanın dinamiklerini bu bağlamda göz önüne almamız gerekiyor. Fakat bu sadece içimize yönelik bir bakış değildi. Dışarıya yönelik de bir göz önüne alma söz konusuydu. Şimdi Avrupa Birliği

devletlerinden bahsetmek isterim biraz. 2022 yılında ilginç bir örnek var karşımızda. Spesifik bir katılımcı karşısında mesela veriler geldiğinde, aynı konular bütün Avrupa’da yansımalarını bulur. Örneğin, sağlık söz konusu olabilir. Bu şaşırtıcı değil. Dış ilişkiler, ekonomi bunlar hep aynı dinamikler kapsamında ifade edilir. Bunları alır, toplar, aramızda tartışırız, müzakere ederiz. Yayıncılık söz konusu olduğunda, web sitesinde tıklanan haberler söz konusu ve siyasi haberler var. Aynı temaların ortaya çıktığını, karşımıza geldiğini görürüz. Fakat sosyal medya bunlardan bambaşka bir pozisyonda. Sosyal medya en önemli temalardan birisi. LGBT haklarıyla ilgili konular var. Mesela bu haklarla, bu kişilerin haklarıyla ilgili bazı ülkelerde bu konu tamamen kapatılmış durumda. Mesela bazılarında da “çok önemli bir konu ortaya çıktı” şeklinde karşımıza çıkıyor. Şunu soruyoruz kendimize; birçok veriyle karşı karşıya kaldığımızda bazen onu dürttüğünüzde, içinde ne olduğuna baktığınızda daha da fazla soru gelir karşımıza. Neden gibi mesela, niye? Bunun neden meydana gelmiş olduğuna dair farklı fikirlerimiz olabilir. Sosyal medyadaki kişiler acaba “Bu tür bir temanın karşılıklarına çıkmasından hoşlanırlar mı?” diye düşünüyoruz, detaylarına bakarız. Daha sonra da baktığımızda mesela bunun aslında olumlu bir konuşma olmadığını görürüz. Mesela kimisi farklı fikirlere sahiptir bununla ilgili. Dolayısıyla kendimize şu soruyu sorarız; sosyal medyada mesela daha genç bir kitleyle karşı karşıyayız, daha genç insanlarla karşı karşıyayız. Gördüğümüzde sadece bunun genç insanları ilgilendirmediklerini, başka kişileri de başka sivil toplum örgütlerini de ilgilendirdiklerini gördük. Sadece gençleri değil.

Size bazı sorulara verdiğimiz yanıtlardan bahsedeyim. Benim için çok ikna ediciydi. Malezya’dan gelen konuşmacı bundan bahsetmişti. Verileri sunarken neler yapıldığından bahsetmişti. Bu evet, büyük zorluk olarak karşımıza çıkıyor ama benim için ikna edici olan şeydu, sosyal medya doğal bir araç. İnsanların bu konularla, bu temalarla ilgilenmesi söz konusu olduğunda çünkü bu kişiler başkalarının sahip olduğu standartlara sahip olmayabilir, başkalarının edindiği haberlere, ulaşabildiği haberlere, televizyon stüdyolarına, bazı panellere erişimleri olmayabilir. Evet, bu çok doğal. Dolayısıyla sosyal medyada fazla düzeltme yapılabilir oluyor. Buna dair bazı algoritmalar var ve farklı yolları teşhis ediyor bu algoritmalar. Onlar için bir platform sağlanması kesinlikle önemli. Bundan şu dersi ediniyoruz, şu dersi öğreniyoruz; uzun veya kısa vadede hangi tür mesajların, farklı platformlarda, bambaşka yansımalara sahip olduğunu görüyoruz. Ayrıca öğrendik ki karşımızdaki katılımcıların doğası bambaşka olabiliyor, değişiklik gösterebiliyor ve bir veri üzerinde çok çok fazla durmak gerekebiliyor. Bazen verilerin tarzı da bambaşka olabiliyor. Aslında sorunuza doğrudan bir yanıt vermiş olmadım ama size anlatmak istediğim bir hikâye vardı, dolayısıyla biraz doğaçlama ilerledim.

Mehmet Çelik:

Bence kesinlikle çok ilginçti söyledikleriniz, belki de vereceğiniz yanıt daha az ilginç olabilirdi. Tüm bu veri setlerinden bahsettiniz. Bir süre eve gidemeyeceğim dediniz eşinize ondan bahsettiniz ve aslında veriler değerli, kıymetli tahminlerde bulunmamıza da yardımcı olabiliyor. Örneğin öngörülemeyen bazı iç görüler hakkında fikir sahibi olabiliyoruz. Bu ayrıca şöyle bir platform, insanlar daha rahat bir şekilde kendi deneyimlerini paylaşabiliyorlar veya tartışmalara daha rahatça katılabiliyorlar. Aksi takdirde örneğin; kişisel konuşmalarda, kişisel diyaloglarda söyleyemeyecekleri şeyleri rahatça söyleyebiliyorlar. Fakat aynı zamanda tehlikeli bir hale de gelebiliyor bu platformlar yanlış bilgiler, dezenformasyonlar nedeniyle. Bunlar, yaptığınız yorumlar kesinlikle çok kıymetli bizim için. Bütün bu veri setlerinden bahsedildi ve bunları nasıl analiz edildiğinden bahsedildi. Katılımcı kitlesinin iş görüşleri söz konusu olduğunda ve iletişimi söz konusu olduğunda, hükümetler ya da kurumlar tarafından kullanılabilecek araçlar nelerdir bu veri setlerinin daha iyi yorumlanabilmesi için İrlanda örneğine gelecek olursak?

Eugene Farrelly:

Bu etkinliği gerçekleştirdiğiniz, organize ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Normalde bu tür şeyleri organize etmek, çok zaman gerektirir ve arkasında ne kadar fazla emeğin olduğunu görebiliyorum. Önceden sunumlarını yapan bütün konuşmacılara, bütün panelcilere de ayrıca teşekkür ederim. Bunun hakkında bir yorum yapmak isterim. En azından birkaç soruya yanıt vermeye çalışayım, önceki örneklerle göre. Ben hükümet bilgi servislerinden geliyorum. Kurumsal olarak bahsedecek olursam burada empati de kurabiliyorum çok rahatlıkla. KOVID ile ilgili olarak, farklı bir KOVID sunumuyla karşınızda olmayacağım. Ben hükümet iletişim biriminde çalışıyorum ve KOVID hakkında muhtemelen 3 yıl boyunca her gün konuştum, bundan bahsettim. Fakat artık bütün dünya şu anda bambaşka ciddi sorunlara, küresel sorunlara yönelmiş durumda. Çok az bahsedecek olursam Kovid'den de şunu diyebilirim; tepkisel ve stratejik olmaktan bahsettik. Bence stratejik olmak, şöyle geriye doğru bir adım atıp geçmişte yaşananlardan nasıl ders alabileceğimize bakmalıyız. Bunu söylemek garip olacak ama KOVID bazı açılardan pozitif, örneğin iletişim açısından. Yani Kovid'den çok olumlu dersler alabiliriz. KOVID son zamanlarda yapmaya çalıştığımız bazı şeyleri mümkün kıldı aslında. Vatandaşlar arasında daha iyi bir iletişim sağlandı. Örneğin; İrlanda'da kurumsal bir bakış açısına göre insanlar arasındaki iletişimin daha iyi hale nasıl getirilebileceği üzerine çalıştık ve son yıllarda bunun üzerine çalıştık. Evet, nispeten daha yavaş bir hızla bunu gerçekleştirdik; fakat zamanınız olduğunu düşünüyorduk ama KOVID geldi ve artık zamanımız yok diye düşünmeye başladık. Daha iyi bir dünya yaratmak için üzerinde çalışmamız gereken

bazı şeyler var. Bunlardan birisi de şu; örneğin KOVİD sırasındaki iletişimler. Birçok meslektaşım bunu yapmıştır, insanlarla daha iyi bağlantı kurmaya çalıştık. Bu konuyu devlet olarak konuştuğunuzda, hükümet olarak konuştuğunuzda insanlar evet size kulak verir fakat görsel kimlikler burada da yine söz konusu olur. Eğer KOVİD'in gelecek olduğunu bilseydik, bunu ön görebilseydik çok farklı şekilde davranırdık. Örneğin; otoriter bir yaklaşım sergiledik. "Ne yapmamız gerek?" diye sorardık. Bunlar birçok örnekten sadece birisi. Şu anda bütün bilgileri verirken devletler, izleyiciler, vatandaşlar tarafından bunların takip edildiğinden emin olmak istiyorlar. Tabii olumsuz durumlar da var, krizler var. Fakat olumlu taraflar da var, olan bitenden ders almamız açısından. Şimdi iki spesifik örneğe odaklanacağım. Aslında bugün meslektaşlarım bunlardan bahsetmişti. Bunlardan birisi; kendi izleyicilerinize yönelik bir iletişim. Hükümetler bunların muhtemelen farkına varmıştır.

Evet, genç insanlarla iletişim kurmak zorundayız. Bunu yapabiliriz. Bunu nasıl yapabiliriz ama? Hepimiz şu soruyu soruyoruz, bunu nasıl yapabiliriz? İnsanlar da şöyle cevap veriyor; örneğin benim gibi insanlar, saçları beyazlaşmaya başlamış insanlar, kendilerine bunu soruyorlar. O halde biz de kendi kendimize "Onlara soralım, bakalım onlar ne düşünüyor?" dedik, biz kendi kendimize düşüneneceğimize. Birçok hükümet temsilcisi araştırma yaptı ve onların yani genç

insanların beklentilerini öğrenmeye çalıştık. Bu beklentileri karşılamak için neler yapmamız gerektiğini anlamaya çalıştık. Gençlerle, etkili iletişim yollarını bulmak için çok zaman ayırdık. Örneğin gençler çok dikkate almıyorlardı bunları ve empati kuruyorlardı ve genelde olumsuz yorumları vardı. Birçok genç insan sokaklarda kuralları ihlal ediyordu. Örneğin; içiyorlardı. Bunlarla karşı karşıya kaldık. Şöyle bir eğilim var; onlara karşı parmağımızı sallayıp, kurallar şunlardır, bunlara uymak zorundasınız gibi bir yaklaşım vardı. Fakat bu gençler iyi davranışların, olumlu bir şekilde desteklenmesini beklediler hep ve kendilerine şunun açıklanmasını istediler; hangi kanallar kullanılıyor? Örneğin, “onların bu sorunu tanımları için bunun bilincine varmaları için neler yapılabilir?” diye kampanyalar bulmaya çalıştılar, icat etmeye çalıştılar. Bu bizim için büyük bir zorluktu çünkü eskiden iletişim üzerinde kontrol sahibi olmaya alışkındık ve biraz rahatsız olmaya başladık açıkçası. Normalde şöyle derdik, “şunu yapın, bunu yapın” fakat daha sonra şunu anladık; bu doğal şekilde ilerleyen bir süreç, bunun gereklerini yerine getirmeliyiz. En başarılı kampanyalardan birisi de şuydu; katılımının önemini ne kadar büyük olduğunu fark ettik.

Yaptığınız işlerin etkilerini normal şartlarda görürseniz çok daha iyi motive olursunuz, bunu biliyoruz. İletişim bazen çok karmaşık olabiliyor ve müdahalelere insanlar tepki gösterebiliyorlar. Örneğin KOVİD ortaya çıktığında, ilk öne çıkan insanlar gençler olmuştu. Fakat rakamlar gelmeye başladığında, bu KOVİD’in etkileri gelmeye başladığında, durum birazcık değişmeye başladı. Bence tüm azınlık grupları için bu geçerli olabilir ve verilerin ötesinde insani özellikten de bahsetmek gerek tabii ki. Özellikle kriz zamanlarında, içgüdü genelde şunu gerektiriyor; iletişim kurmak, dinlemek ve insanların bizden neler beklediğini anlamaya çalışmak, mesajlarınızın doğru şekilde iletilip, iletilmediğinden emin olmak ve bunu anlamanın en iyi yolu da vatandaşlarla etkileşim içinde olmak, onlarla iletişim kurmaktır.

KOVİD ‘den sonra anladığımız şeylerden biri de bu etkileşime, bu dahil olmaya verilen önemdi. Son olarak şunu söylemek isterim; sosyal faaliyetle ilgili bir konu. Fikirlerin, davranış kalıplarının neler olduğuna dair bilgi sahibi olmak, anketler yapmak. Aslında KOVİD döneminde en çok zorluk çektiğimiz konulardan biri de insanların davranışlarıydı fakat davranışları maalesef ölçemedik, değerlendiremedik. Genelde fikirlerini sorduk bundan ziyade. “Ne yapıyorsunuz, maske taktınız mı, şunu yaptınız, bunu yaptınız mı?” diye sorular sorduk ve araştırma enstitüsünde şöyle bir şey icat ettik; “bu davranışları nasıl ölçebilir, değerlendirebiliriz?” ve kesinlikle davranışsal iş görürler şu anlamda çok önemli; artık insanlar kısıtlamalardan sıkılmış durumda iyice ve bu davranışsal araştırmada şunu bulduk; bunların hepsi buna yol açan davranışlar.

Kısıtlamalar da kesinlikle motive eden ya da etmeyen davranışlar şeklinde karşımıza çıkıyor. Bu düzeltilebilen bir şey. Zaten üzerinde çalıştığımız şey; ne yaptığımızı ve neden yaptığımızı açıklamak çok önemli ve düzenli olarak iletişim kurmak önemli. İyi iletişim stratejileri kurmak önemli. Şu grafikte şöyle bir şey görüyorsunuz, kesinlikle çok net veriler var burada ve insanlar bu rakamlar hakkında bilgi sahibi oluyorlar, bütün bu ölçüm matrisleri hakkında bilgi sahibi oluyorlar ve bu davranışlar, bir iletişim stratejisi kurmamıza nasıl yardımcı oldu, böylece bunu görmüş olduk. Son olarak, İngiltere'deki meslektaşlarımdan bir alıntı yapmak isterim. OECD ile de iş birliği içinde çalışıyoruz tabii ki. İletişim, düzenlemeler, vergilendirmelerin yanında, 4 farklı hükümet unsurundan oluşur. Bunların arasında konferanslar vardır. Örneğin benim gibi insanların farkına vardığı şeyler var. Böylece sözlerimi sonlandırmak isterim, teşekkür ederim.

Mehmet Çelik:

Geleneksel olarak, özellikle de yapay zekâ çağında bunları görüyoruz ve bence genellikle de göz ardı edilen şeylerden bir tanesi tepeden aşağıya inen stratejilerden kaynaklanıyor ve içinde yaşadığımız ofislerden de çalıştığımız ofislerden de kaynaklanıyor. Şimdi 10 dakika kadar vaktimiz var. Herkese birer dakika vermek istiyorum ki kilit mesajlarınızı iletin. Sonrasında da kalan 5 dakikada da soruları alalım isterseniz. Carlotta size dönmek istiyorum. Son bir mesajı da belki bir soruyla başlatabiliriz. Genellikle siyasi iletişim, kamusal iletişimle birbirine girebiliyor ve hükümetler siyasi iletişim yürütüyorlar ama aynı zamanda kamusal iletişim de yine genellikle politikacılardan geliyor ve kriz zamanlarında buradaki stratejilerin uygulaması noktasında bir fark olmalı mı acaba? Özellikle de verilen mesajların, halk tarafından daha net anlaşılması açısından bir fark olmalı mı?

Carlotta Alfonsi:

Elbette ki politika dediğimizde hükümet politikasından bahsediyoruz ve burada mesajı ileten kişinin de buradaki temel mesajı anlamlandırıp, aktarması gerekiyor ve tek bir iletilici de yok. Kovid'den bunu öğrendik. Bu Cumhurbaşkanı olabilir ya da bunun gibi üst düzey başka biri de olabilir ve pek çok önemli lider var, farklı toplumlar için ve genç bireyler de var. O yüzden onlar da olabilir. Bütün sesleri bir araya getirmeniz, almanız gerekiyor ki bu iş birliği noktasında isteklilik sağlanabilsin ve bence en önemli mesaj bu olabilir diye düşünüyorum.

Mehmet Çelik:

Chiara, senin de mesajını alabiliriz.

Chiara Varazzani:

Çok kısaca şöyle diyeyim, tek bir mesajı seçmem gerekirse bu topluluk için, iletişimin yeterli olduğunu düşünmeyin. İnsanların davranışlarını değiştirmek için tek başına iletişimi yeterli olduğunu düşünmeyin. Teknik bakış açımıyla bunu söylemek istiyorum ve bütün sunumlarda bahsedildiği gibi şunu göstermeye çalıştık aslında; size bir şey söylüyor olmamız insanların davranışını değiştirmek için yeterli olmayacaktır. Bu mezenformasyon, dezenformasyon çalışmasında insanların hâlâ sahte bilgileri, yanlış bilgileri paylaştığını gördük. Buna devam ediyorlar. O yüzden de niyet ve eylem arasındaki boşluğun dolması gerekiyor ve insanların da ona göre bilgiyi iletmesi, aktarması bu noktada önemli.

Mehmet Çelik:

Davranışların anlaşılması kilit değerde anladığım kadarıyla ve Tom senin de söylediğin gibi veri setleri ve davranış bunların ikisini nasıl bağdaştırabilir acaba?

Tom Moylan:

Tabii bu da çok kolay değil ama şöyle söyleyeyim, bence nihayetinde yine daha önce sordunuz etik sorusuyla da biraz ilgili gibi çünkü şöyle; aynı şey, öğrendiğimiz şeylerle davranışlarımıza bağdaştırmak noktasında da geçerli çünkü biz sonuçta öylesine, eğlencesine iletişim kurmuyoruz. Bir amacımız var, o amaca ulaşmaya çalışıyoruz. Verilerimizi de kullanmamız gerekiyor bunun için, bu hedeflere ulaşmak için ve ben kamusal iletişim alanından gelen biri olarak şunu söyleyebilirim; “Nasıl acaba bu uygulamaya konulmalı ya da bu iyi bir fikir mi, uygulamalı mıyım, uygulamamalıyım mıyım?” diye düşündüğümde, bir adım geri gidip kamusal iletişimci olarak, “buradaki amacım ne?” diye kendime soruyorum, “Neye ulaşmaya çalışıyorum?” diye soruyorum ama seçeneklerim kalmayabilir ya da bir şekilde gündemdeki tartışmaları kolaylaştırmak adına verileri kullanmak zorunda kalabiliriz. “Neden mezenformasyon, dezenformasyon bir tehlikedir?” diye de bakmaya devam etmem gerekiyor ki böylelikle insanlar belli bir bilgiye dayanarak kararlarını versinler. Güven inşa edilmesi gerekiyor, güvenli ortamların inşa edilmesi gerekiyor. Mesela Kovid tecrübeleriyle birlikte hükümetlere güven duyuldu ve böylelikle de buna dayalı olarak yüksek kaliteli bilgiler de verildi. Burada pek çok kişinin kendinden bir şeyler bulacağı şeylerden bir tanesi de bildiğiniz gibi yaşamışsınızdır diye düşünüyorum; politikalarımızı bir nevi satmak durumundayız ve kamusal iletişimciler olarak aynı zamanda da siyasetçi olduğunuzda bir sorumluluğunuz da oluyor ve bu noktada bu politika hedeflerini desteklemeniz gerekiyor. En uygun seçenekleri ortaya koymanız gerekiyor ve her bir iletişim birimini kullandığımızda, “Ne yapmaya çalışıyorum, neyi amaçlıyorum,

bunu en iyi nasıl yapabilirim, en verimli nasıl yapabilirim?” diye soruyorum ya da “Ne gibi bir sorunu çözüyorum?” diye kendime soruyorum. “Bu bilgiyle ne gibi bir sorunu çözüyorum?” diye soruyorum kendime ve böylelikle de odağımı koruyabiliyorum ve daha anlamlı bir şekilde veriyi doğru olarak kullanabiliyorum.

Mehmet Çelik:

Eugene, güvenin inşa edilmesinden bahsetti Tom. Belki bununla ilgili senden de birkaç kilit mesaj alabilirim.

Eugene Farrelly:

İlginç bir soru ve OECD’nin yaptığı çalışmada aslında bize güvenin ne kadar düşük olduğunu gösterdi, değil mi? Kurumlara duyulan güvenin düşük olduğunu da yine gördük. İnsanlar sosyal medyaya daha çok güveniyorlar. Bence bu kolayca cevaplanacak bir soru değil. Çünkü güzel bir şekilde anlatılmıştı. Burada kapsayıcılık yine de önem taşımakta ve bazen de zaman alıyor ama her zaman bu kadar zamanımız da olmuyor ve insanların bir şekilde kendisinden bir şey bulmadığı bir kurumla ilişki kurması ve bunlara güvenmesi çok kolay olmuyor. Politikacılar için de böyle belki. Çünkü politikacılar bu kurumlarla çalışıyorlar ve insanlarla yüz yüze konuşmaları, bir araya gelmeleri gerekiyor.

İnsanlara sormak gerekiyor, ne problemleri var ve mesajlarını ona göre değerlendirmek gerekiyor. Bizim için önemli olan bir mesaj, belki de insanların çok da beklediği bir mesaj olmayabilir. Mesela Kovid döneminde sürekli hükümetler çok fazla yüksek sesle konuşan figürlere denk geldiler medyada ve vatandaşlar da endişeliydi bu konuda zaten. Burada bireylerin, vatandaşlarının sürece dahil edilmesi ve onların fikrinin alınması önemli. Düzenli olarak onlarla bir temas halinde olabilirsiniz. Biraz zaman alan bir yaklaşım bu biliyorum ama önemli olduğunu düşünüyorum.

Mehmet Çelik:

Teşekkürler. Bir söz vardı, insanlar genellikle iletişim kurduğunu düşünür ama aslında yaptıkları şey sırayla konuşmaktır, sıra alarak konuşmaktır. Yani aktif dinleme için de aynı şey geçerli ve belki de hükümetle vatandaş iletişim arasında da geçerli. Değerli konuşmacılar size çok teşekkür ediyorum. Katılımcılarımıza teşekkür ediyorum ve organizatörlere de teşekkür ediyorum. Alican Bey sizin için de uygunsa belki bir, iki soru alabiliriz. Sorusu olan var mı? Elinizi kaldırabilirsiniz, belki ve mikrofonunu size iletebiliriz.

Katılımcı:

Merhaba, Carlotta'ya bir sorum var; sosyal medyayı ahlaki hale çevirmek mümkün müdür? Yani gerçek ve dezenformasyon içeren bilgiyi ayırt etmek mümkün mü sosyal medyada? Çünkü kullanıcılar online olarak bu platformları kullanıyorlar ve onları eğitmek çok mümkün olmuyor ve bildiğiniz gibi kapitalizmin de sürece etkisi söz konusu. Amerika'daki bir mahkeme, bunun aslında mahremiyet ile ilgili olmadığını söylemişti ve sizce sosyal medya nasıl etik yani ahlaki hale getirilebilir?

Carlotta Alfonsi:

Çok büyük bir soru, pek çok kişinin de cevabını bulmaya çalıştığı bir soru. Çünkü net bir cevabı yok ve sosyal medyayı insanlara çekici kılan şey aslında açık bir alan olması ve istediklerini söyleyebilmeleri, kendilerini rahatça ifade edebilmeleri ama tabii bu da kendi içinde bir problem teşkil ediyor. Sosyal medya firmaları elbette ki ticari işletmeler ve belli bir değerleri var ve kendi ticari yaklaşımları doğrultusunda belirli değişikliklerle yapıyorlar. Hükümetlere düşüyor tabii onları denetlemek, düzenlemek, hükümetlerin işi bu. Bazı demokratik değerler burada devreye girebilir. Tam olarak çözüm şudur ya da şu hızla bu çözüme ulaşabiliriz, demek mümkün olmayabilir ama iletişim alanında veya davranış alanında bazı müdahaleler

yapılabilir ve medya okuryazarlığını etkileyebiliyor bu durum, dirençliği etkileyebiliyor ve bütün bu çalışmalar aslında bir çözüm bulmanın bir parçası. Sosyal medya tabii ki mükemmel olmaktan uzak kalmaya devam edecek. İnsanlar da zaten mükemmeliyetten çok uzaklar ama dezenformasyon ve mezenformasyon daha önce de söylediğimiz gibi sosyal medyada karşımıza çıkan tablolar ve bundan kurtulur muyuz tamamen bilmiyorum ama en azından bunlara nasıl karşı koyacağımızı bilmemiz gerekiyor ve buna dair de bir eğitim verilmesi gerekiyor. Çünkü sonuçta teknoloji bir şekilde yolunu bulup bu düzenlemelerin sınırlarını atlatıp geçmeye, kendine başka yollar bulmaya devam edecektir.

Mehmet Çelik:

Bir sorumluluk daha var, teşekkür ediyoruz.

Katılımcı:

Türkiye'ye hoş geldiniz. Türkiye'de haberin doğrulanması veya yalanlanması konusunda gece gündüz şirketler bulunmakta. Örneğin "teyit.org" bu bağlamda çok başarılı bulduğum bir şirket. Ben de bir gazeteciyim. İnaniyorum da farklı ülkelerde de yani buna bağlı olarak farklı isimlerde şirketler olduğunu düşünüyorum, biliyorum. Peki, siz bu oluşumlar için neler düşünüyorsunuz? İkinci sorum da; bunun teşvik ediciliği adına, hükümetlerin neler yapabilecekleri adına neler düşünüyorsunuz? Bunu sormak istiyorum. Teşekkürler.

Eugene Farrelly:

Tabii ki doğrulama ile ilgili pek çok firma var çalışan hatta bu alanda uzmanlaşmış firmalar bunlar. Bununla ilgili olumsuz bir durum olduğunu düşünmüyorum. Tehdit ile ilgili, bilginin teyit edilmesiyle ilgili gazeteciler zaten sizlerle irtibata geçiyor bunun için, bunun sağlıklı olduğunu düşünüyorum.

Tom Moylan:

Şunu söylemek istiyorum, elbette ki bilginin teyit edilmesi çok önemli bir parçası sürecin tabii ki sürecin kendisi değil. Neden? Çünkü nihayetinde biliyoruz ki mezenformasyonu ifade ederken bir nevi rahatlık gibi ifade ediyorlar bunu çünkü güvenin yüksek olduğu ortamların oluşturulması gerekiyor ve insanların eğitilmesi gerekiyor. Medya okuryazarlığı büyük bir önem taşımakta bu noktada ve bir sistem olması gerekiyor, daha güvenilir bilgilere dayalı bir sistemden bahsediyoruz.

Chiara Varazzani:

Çok kısaca şunu söylemek istiyorum; gerçekten böyle bir şeyin olması çok güzel. Avrupa Komisyonunun da yine bilgi teyidi ile ilgili çalışmaları var ama bilginin teyidi tabii ki çözümün kendisi değil. Neden? Çünkü bence iki sebebi var bunun. Birincisi bazı şeylerin teyit edilmesi çok çok zor hatta bazen imkânsız. Bugün hakikat olan gerçek olan bir şey olabilir, yarın bu

duruma yine bakmak gerekebilir ve bazen de böyle bir durumda bile insanlar her zaman mezenformasyonu daima paylaşacaktır, yani bilginin teyit edilmesi yeterli değil. Her zaman daha bütüncül bir çözüm bakış açısıyla bakalım. Sadece teyit etmek yeterli olmayacaktır.

Tom Moylan:

Son bir şey daha söylemek istiyorum. Hatırlattınız bana. Komisyonda bununla ilgili çalışmalar yapıyor diye. Evet, ben de onların çalışmalarından bir tanesini okumuştum ve bu çalışmada bazen teyit edilmesi bilginin ya da mezenformasyonun ya da dezenformasyonun düzeltilmesi özellikle de çok önemli bir konu değilse, mezenformasyonu yayabiliyor ya da buradaki inancı güçlendirebiliyor ve problemin bir parçası haline de gelebiliyorsunuz. Bu alanda çalışırken böyle bir sıkıntı yaşayabilirsiniz. Çünkü örneğin bir kurum ya da bir haber ajansı “bu doğru değil” dediği zaman işi biraz daha büyütmüş oluyor çünkü bu daha fazla kişiye yayılıyor bu durumda ve hatırlayacak olursanız bir bilgiyi teyit bağlamında tekrar görmek insanlarda bir pekiştirmeye de yol açabiliyor bazen. “O zaman tamam, buna inanıyorum.” diyebiliyorlar. O yüzden çok karmaşık bir mesele olduğunu söyleyebilirim.

Eugene Farrelly:

“Savaşlarınızı doğru seçmeniz gerekiyor.” demişti birisi daha önce. O yüzden belki ona odaklanmamız gerekiyor.

Mehmet Çelik:

Bir kez daha organizatörlere çok teşekkür ediyorum. Değerli konuşmacılarımıza da çok teşekkür ediyorum ve zamanımızı 10 dakika kadar geçtik. Bence büyük bir başarı bu. Andre ve Alican’a da teşekkür ediyoruz.

Hakikat Ötesi Çağda Medya

STRATCOM PANELİ - 4

2 Aralık 2022

Hakikat Ötesi Çağda Medya

Panel Videosu

Konuşmacılar

Doğan Eşkinat

Uluslararası Medya Koordinatörü,
Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Moderatör

Borzou Daragahi

Gazeteci, The Independent

Adesewa Josh

Gazeteci, TRT World

Saadet Oruç

Türkiye Cumhurbaşkanı
Başdanışmanı

Doğın Eşkinat:

Hoş geldiniz öncelikle. Gökhan Bey'e ve ekibine teşekkür ediyoruz ve bu güzel havada buraya gelen sizlere de teşekkür etmek istiyorum. Sabrınız için de teşekkür ediyorum. Gerçekten uzun bir gün oldu. İlginizi takdir ediyorum. Çok zamanınızı almak istemiyorum. Öncelikle misafirlerimi takdim edeyim. Saadet Oruç aramızda. Kendisi Türkiye Cumhurbaşkanı Başdanışmanı. Esasen gazeteci. Bir zamanlar gazeteciyseniz hep gazeteci kalırsınız bildiğiniz gibi. Ve Borzou Daragahi var yeniden Independent'dan. O da yine gazeteci. Adasewa Josh, TRT World'den kendisi. Hepiniz hoş geldiniz.

04

Doğan Eşkinat:

Şimdi Adasewa'ya geçelim. Burada problematik olarak gördüğümüz şeylerden bir tanesi de yine ırk meselesi ve Batılı olmayan sesler de devreye giriyor. Bununla ilgili yorumunuzu sormak istiyorum.

Adasewa Josh:

Çok teşekkürler beni davet ettiğiniz için. Gazetecilik, medya ve hakikat sonrasında bahsetmeye çalışacağım. Gazetecilik medya değildir ve bu bir meslektir. Bu mesleğin de oluşturduğu gerçekliği yaymak için bir araca ihtiyacı var ve gerçekten başım dönüyor. Ben de bu işin içindeyim. Gazeteciyim ve gerçeği bulduğumda bunu sunmaya çalıştığım bir platform var. Şu anda bu platform televizyon ve mesleğimiz artık yaymaya çalıştığımız aracın bir parçası haline geldi, esiri haline geldi diyebilirim. Televizyon da radyoyu bir kenara bıraktırdı belki ve dijital medyayı da yine bu şekilde görebiliyoruz. Her birkaç yüzyılda bir teknolojiye gelişmeler oluyor. İnsanlar bir şekilde bizim yaptığımız haberleri anlıyorlar ve hakikat sonrası dediğimiz zaman, hakikat sonrası aslında bir durum diyebiliriz ve bu duruma baktığımız zaman da kimin suçu var burada buna bakmamız lazım. Gerçek gerçektir ve kendi içinde bile çarpıtılma, değiştirilme kapasitesine sahip değil ama kimin anlattığı aslında burada niteliğini belirliyor. Nereden geldiği belirliyor.

Gazeteci olarak benim işim doğru şekilde gerçeği aktarmak ve size bir hikâyeyi anlatırken siz bu hikayedeki gerçeği görürsünüz. Mesela hemen önümdeki hanımefendi, siz bana bakarken eğer nasıl olduğumu sorarsanız, gördüğünüz şekliyle bir yorumunuz olur. Peki, arkamdan birisi beni görürse nasıl olduğumu düşünür? Onlar beni farklı tasvir eder. On taraftan bakan kişi yüzümü burnumu vs. tasvir eder ama arkamdan bakan kişi bunu farklı tasvir eder. Bu yüzden de işte hikâyeyi, haberi duyduğunuz zaman da kendinizle bağlantı kurabileceğiniz illaki bir parçası var. Hakikat sonrası dönemde, şimdi bakacak olursak haberlerin aslında biraz da daha farklı bir yüzünü görüyoruz ve sorunuza yanıt verecek olursam, haber merkezindeki çeşitlilikle ilgili olarak, ırk vesaire konuları dikkate alındığında bir deyim vardı. Şimdi tam çıkaramadım ama batı çok uzun bir süredir uluslararası medya açısından çok büyük bir platform. Özellikle de siyahilerle ilgili haberler hep burada yer alıyor. Platformlarda yerini buluyor. Ancak bu durum da değişiyor. Artık insanlar daha akıllı. Siyahilere ilgili bir şey varsa, mesela, bu hikâyeyi size bir beyaz anlatıyorsa o zaman nasıl bakacaklarını biliyorlar ama burada insanlara bir fırsat vermek gerekiyor. Nüanslar maalesef ki kaybolup gidebiliyor. Bir haberi yapan kişi belli bir bölgeden geliyor olabilir ve bu kişiyi tanıyan biri bu haberi okuyabilir ve daha kolay anlayabilir. Fakat bazı kişilere bakacak olursak, biz de mesela sizin haber merkezinde, bizim haber merkezimizde böyle bir şey var. Girdiğiniz zaman hemen beş tane dil duyabiliyorsunuz. Bir tanesi Avusturalya İngilizcesi konuşuyor, birisi İngiliz İngilizcesi konuşuyor, bir tanesi Kenya dili, Swahili dili konuşuyor. Bu aslında haberlerin kalitesini, anlattığımız haberlerin, yaptığımız haberlerin kalitesini artırıyor. İnsanlar burada kendilerinden parçalar buluyorlar. Bunu yapış şeklinizde bile buluyorlar. Tabii ki bu yalnızca akıllıca bir iş değil, para da kazanıyorsunuz tabii ki ama bir de gazeteciliğin doğru şekilde yapılması da böyle olmalı diye düşünüyorum.

Doğan Eşkinat:

Çok teşekkürler. Şimdi bir sonraki konuşmacımızla devam edelim. Borzou Daragahi. Kendisinin de çatışma bölgelerinde ciddi deneyimleri var. Benim sorum şu; vatandaş gazeteciliği önemli bir konu ve iyi küratörler ve gazetecilerin olması gerekiyor. Çünkü bu iş bir nevi bir de küratörlük işi gibi. Acaba vatandaş gazeteciliği açısından bakacak olursak konvansiyonel medyada acaba bazı şeylere erişmek daha mı kısıtlı düzeydeydi?

Borzou Daragahi:

Vatandaş gazeteciliği ideal bir tablo değil. Çünkü evet, gündeme geldi ama bunun sebebi gazetecilerin saldırı altında olmasıydı ve pek çok ülkede gazeteciler suçlu muamelesi gör-

düler. Bence ilginç olan şeylerden bir tanesi şu; ben diyorum ki, kötü bir şey yapmıyorum. O yüzden de saklanmama gerek yok. Bu dünyanın bir parçası olduğumu bazen unutabiliyorum. Hükümetler olsun, firmalar olsun, sosyal medyadaki kişiler olsun sürekli saldırabiliyorlar bize. Medyanın ve gazetecilerin hep kötü kişiler olmaları, olumsuz ve tehlike saçan figürler olarak resmedilmesi, tasvir edilmesi söz konusu oluyor. O yüzden de mesela Vietnam Savaşı'na dönelim. Her yerde ülkede gazeteciler vardı ve bazen bu tehlikeliydi ve yıllar boyunca Vietnam Savaşı ve diğer savaşları haber yapan kişilerle görüştüm konuştum. Bu kişiler gazeteci, gazeteci, gazeteci diyorlardı silahlı kişileri gördüğünde. Çünkü gazeteci olduklarını kanıtlarlarsa bu silahlı kişiler onlardan uzaklaşıyorlardı. Bosna Savaşı'na mesela bakacak olursak, orada insanlar gazetecileri hedef almaya başladılar. Basın logosu olabilir üstünüzde, basın yazabilir ceketinizin üzerinde ama artık bu noktada güvenlik endişeleri devreye girmeye başladı. İşte zırhlı araçlar kullanmak durumunda kaldık veya aynı zamanda başka zırhları giyerek de işimizi yapmak durumunda kaldık. Çok riskli, çok tehlikeli bir iş ama dediğim gibi Suriye gibi, İran gibi... Irak'ta mesela 2005, 2006, 2007 yıllarında bu işi yapmak çok zordu. Çünkü gazeteciler Bağdat'ta mesela yakalandılar ve ülkeyle ilgili bilgi ve enformasyon paylaşamadılar. Bu yüzden de vatandaş gazeteciliği maalesef bu kötü durumun bir sonucu olarak karşımıza çıktı. Şunu söylemek istiyorum; buradaki herkese şunu ifade etmek istiyorum, en iyi şekliyle gazetecilik, hükümetleri insanlara hesap verilebilir bir noktada tutar ve toplumlara fayda sağlar. Demokrasilere fayda sağlar. İyi şeyleri beraberinde getirir ve toplu bir şekilde yolsuzluğun kökünü kazır ve sosyal problemleri ortadan kaldırır. Fakat iktidardakilere de biraz sıkıntı verir. Gazeteciler hükümet devirmez. Sakin olun, biraz rahatlayın diyebilirim onlara sadece. Çok büyük bir değişikliği sağlayamayız biz. Biz tehlikeli değiliz. Bu gazeteciliğin başına gelen en kötü şeydir diye düşünüyorum. Üzgünüm. Neden? Çünkü biz bütün bütçemizi gazetecileri manipüle etmeye ayırmaya çalışıyoruz ve hesap verebilirlik noktasında da en yolsuzluğa dair hususlara odaklanmaya çalışıyoruz. İnsanları eğlendirmeye çalışıyoruz ve çocuk tacizi gibi... Mesela bazı ülkelerdeki toplumsal bozukluklara odaklanıyoruz. İşte yaptığımız şey bu kadar yani. Öyle çok korkmanıza gerek yok. Biz, size karşı bir kötülük beslemiyoruz. Çok kötü bir hükümet değilseniz, çok kötü şeyler yapmadıysanız ve en küçük bir gerçekliğe de tahammülünüz yoksa bize müsaade edin. Bize bırakın. Bir askerî harekât yapıyorsunuz. Bizi de götürün. Biz askeri operasyonu tabii ki tehlikeye atmayacağız. Sadece haberini yapacağız ve bunu insani kılmaya çalışıyoruz. O yüzden de şunu söylemek istiyorum. Stratejik iletişimi bırakalım. Gazeteciliği olduğu gibi önemiyle birlikte kabul edelim. Çünkü sivil toplumun önemli bir parçasıdır ve demokratik amaçlarımızın da yine önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Doğan Eşkinat:

Çok teşekkürler. Gökhan Bey in ekibi burada. Onlara ileteceğim bunları. Sadece hükümet değil yalnız, firmalar da var tabii ki onu da kastediyorum. Bence kamu faydasıyla diğer alanlardaki faydaların karşı karşıya gelmesi bunda önemli. Şimdi son olarak Saadet Oruç'a dönmek istiyorum ve şunu söylemek istiyorum. Gazetecilik geçmişiniz var sizin ve uzun da bir gazetecilik kariyeriniz var. Bunu biliyoruz zaten. Son dönemde hükümette görev yapmaya başladınız. Şunu merak ediyorum. Bu küratörlük rolünün halkın yararına yapılması noktasında birazcık bize tarafsızlık konusundan bahsedebilir misiniz? İslamofobi'den yine bahsedebilirsiniz belki yine. Sizin ilgi alanlarınızın arasına girdiğini düşünüyorum.

Saadet Oruç:

Çok teşekkürler. Öncelikler Sayın Prof. Dr. Fahrettin Altun'a ve kurumdaki diğer çalışanlara çok teşekkür ederim Stratcom'u organize ettikleri için. Eğer hazırlıklı olmasaydım, gazeteciler var, evet. Önemli olan şu; tamam "Stratejik iletişimin önemi nedir?" diye sorduk. Evet, bundan da bahsettik. Öncelikle Cumhurbaşkanı Danışmanı sıfatıyla konuşmayacağım. Eski bir gazeteci sıfatıyla size hitap edeceğim. "Hakikat Sonrası Dönemdi" konferansın adı ve geleneksel medyanın hakikat sonrasında rolüydü aslında. Şu anda bence çok önemli bir dönüm noktasınız. Geleneksel medya genel inancın tarsine çok önemli bir rol sahibi olabilir. Hakikat sonrası

paralel evrenden bahsediyorum. Hakikatin kontrol edilmesi, teyit edilmesi. Doğrunun, hakikatin savunulması. Bunlar karşımızda. Evet, tabii ki teknoloji dersi sosyal medya kullanımı teknolojik araçlar kesinlikle hakikat sonrası dönemle yakından alakalı. Bunun kapsamını genişletti ve sosyal medya kullanıcılarının sayısı aslında hakikat sonrası dönemdeki unsurlara eşit, eşdeğer. Medyada bir kişi kendi hakikatini oluşturabilir, yaratabilir. Örneğin bir sosyal medya kullanıcısı kendi evinde otururken bir Tweet atabilir veya bir görüşünü paylaşabilir ve bilgi kaynakları arasında farklılık olabilir. Geleneksel bir medyanın geleneksel gazetecilerin görevliliği, sorumluluğu bu bağlamda çok arttı. Size bazı görüntüler göstermek isterim bu noktada. Aslında bazı hazırlıklarda bulundum ve size göstermek isterim. Bir karikatür var karşımızda. Bir mizah dergisi, gazetesi var Fransa'da yayınlanan. Dünya kupasıyla ilgili bir karikatür yapmış Katar'daki dünya kupasıyla ilgili. Bu İslamofobik tarafının, batı medyasının İslamofobik tarafının bir yansıması aslında ve bu görüldüğü kadar da masum değil aslında bu görüntüler. Bu Arapların meşruiyetine karşı bir tehdit teşkil etmekte. Dünyanın beyaz nüfusuna karşı bir tehdit olarak sunuluyor. Dünya Kupası organizasyonunun ruhuna aykırı bir yaklaşımla karşı karşıyayız. Tamam, evet, bazı başarılar, başarısızlıklar, iyi-kötü taraflar olabilir. Bu çok normaldir ama bir ülkeyi kriminalize etmemelisiniz ve bunu yaparken hele hele futbolcuları ve insanları terörist olarak gösteremezsiniz. Bu hakikat sonrasının başka bir örneği olarak karşımızda ve burada kendi amacımız bu şekilde gerçeklerin saptırılmasına karşı koymaktır. Bununla mücadele etmektir.

Ayrıntılara veya diğer tweetlere girmeden önce. Diğer görüntüye geçebilir miyiz lütfen? Evet, bu France 24 kanalından bir görüntü. Terörist saldırısı ile ilgili. Burada bir terörist saldırıdan bahsediliyor. Evet, maalesef İstanbul'da 6 kişi öldü bu saldırı sonucu ve PKK bu saldırının arkasında. Güvenlik operasyonları sonrası, araştırmalar sonrası ortaya çıktı bu. Fakat doğrudan bir referans, var atıf var Kürtlere. PKK terörist bir örgüt ve Türkler... Evet, bu ülkede yaşayarak haklarını kullanıyorlar. Veya bir paralellik kurmaya kalkarsanız PKK ile Kürtler arasında, Kürtlerin kendilerine zarar vermiş olursunuz. Ben de bu konuda bir tweet atmıştım. Üçüncü görüntüye geçebilir miyiz? Burada şunu söylemeye çalıştım. Önceden söylediğim gibi bunun teknoloji faciası onu söyleyecek olursak, evet, PKK'yı Kürtler olarak etiketlemek, yaftalamak Kürtlerin kendilerine bir hakarettir. Hakikat sonrası dönemde önceden de belirttiğim gibi bir aforizma gibi paralel evren gibi bir masum bir şey değil bu. Türkiye'nin burada terörizme karşı verdiği mücadele söz konusu ve Avrupa'da Müslümanlara nasıl görüldüğü ile ilgili Avrupa'da birçok sosyolojik faktörle karşı karşıyayız. Bu faktörler hakikat sonrası alanının çalışma konularından biri olabilir tabii ki ve geleneksel medya bu noktada önemli bir göreve sahip. İnsanların ve o insanlardan haberleri alan kişilerin arasındaki farkı, mesafeyi kısaltmak önemli diye düşünüyorum. Çok teşekkür ederim.

Doğan Eşkinat:

Ben de bir şey eklemek istediğinizi görüyorum.

Adasewa Josh:

Evet, çalışıyor mikrofon. Bu çok önemli. Çünkü Müslüman dünyasının karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi bu. Evet, bunu yapmaya çalışıyorlar istemiyorum ama birçok baskıyla karşı karşıya olduklarını görüyoruz. İşlerini yapmaya çalışan birçok insanın üstünde büyük bir baskı var. Haber stüdyoları yanlış yönetimden muzdarip ne yazık ki. Yeni nesil gazeteciler sadece kopyalayıp yapııştırıyorlar ve maalesef onların yaptıklarından ben de utanç duyuyorum. Büyük bir ayıp olduğunu düşünüyorum. Önemli olan gece geç saatlere kadar kimin doğru bir şekilde yazdığını, tekrar tekrar kontrol edip teyit ettiklerinden emin olmak. Fakat karışımızdaki esas sorun şu; birçok haber stüdyosu maalesef yanlış yönetimle karşı karşıya. Sizin de programlarınızı izliyorum ve doğru işleri yapacak doğru insanları bulmak, bunlar çok önemli. Haber stüdyoları birçok yeteneğin bir arada yer aldığı bir yer ve bunların bir potada iyi bir şekilde eritilmesi gerekir. Örneğin kim geçmişten bahsediyor, kim gelecekte bahsediyor. Bu haber stüdyolarında işler çok hızlı geliyor ve insanlar kendi yeteneklerini geliştiriyorlar. Daha iyi bir hale gelmek istiyorlar vs. Peki kimin ortaya çıkacağını, kimin gelişmesine kimin yardımcı olacağına nasıl karar verebiliyorsunuz? Yine bu kopyala yapıştır yayıncılığını yapan insanları

mı mesela? Bu çok büyük bir zorluk olarak karşımızda. Şimdi sizin bahsettiğiniz şeye döneyim. Bizi bir tehdit olarak görmeyin anlamındaki sözlerinize geleyim. Yaptığımız işin güzelliği şurada. Dünyadaki en güçlü şey şudur ve şudur; Ağzımız ve kalemimiz. Yani söylediklerimiz yazdıklarımız ve aslında insanlar bundan çok korkan biliyorlar. İnsanlar doğruyu söylemekten ve yazmaktan asla korkmamalı ve buna ihtiyacımız var kesinlikle. Hangi sıfatla olursa olsun kesinlikle saptırılmaması gerek bu doğruların. Bazen çok aptalca şeylerle karşılaşabiliyoruz. Örneğin ben yüksek lisans derecemi Amerika'dan aldım. Kore'de de bir süre zaman geçirdim. Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiğinde şundan çok rahatsız oldum. Cumhuriyetçilerin kendi medya makineleri vardı. Demokratların da vardı. Ben de iki arada kalır gibi oldum. Bizim işimiz bu aradaki araçların sanki insafına kalmış gibiydi. Bundan gerçekten büyük bir zorluk duyduk.

Doğan Eşkinat:

Şimdi size geçelim müsaadenizle.

Saadet Oruç:

Eğer izin verirseniz, birtakım görüş alışverişlerinde bulunmak isterim. Beni eski bir gazeteci olarak dinlediğinizde memnuniyet duydum. Çünkü hala şu hisse sahibim. Sanki bilgiler söz konusu olduğunda yine Fransa'dan bir örnek vermek isterim. Çünkü orada yıllarca gazeteci olarak çalıştım. O meşhur Charlie Hebdo saldırılarından sonra, terörist bir yayınevinde, basın evinde saklanmıştı ve Fransız radyo yayıncısı orayı aradı. Bu terörist saldırının failiyle konuştu,

telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Fakat bunu yayınlamadı. Ülkenin güvenlik endişeleri nedeniyle bu hikâyeyi polis operasyonunun sonuna kadar kendisine saklamak zorunda kaldı. Ve Charlie Hebdo saldırısının teröristi Belçika'ya kaçtı ve orada Grand Palace'da devam etmekte olan Brüksel'de bir polis operasyonu vardı. Güvenlik operasyonu ve Brüksel'de yaşayanlar bile Tweet atmaya başladılar bu özel operasyona dair. Fakat Brüksel makamları insanlardan bu tür bilgileri paylaşmamalarını istediler. Çünkü bildiğiniz gibi devam etmekte olan bir polis operasyonu vardı ve örneğin sosyal medya üzerindeki kediler bile önem kazanmaya başladı burada. Bazen bilgi bir silah kadar önemli olabilir bu tür durumlarda. Dolayısıyla stratejik iletişimin önemi çok önemli. Size bir karikatür göstermiştim. Bu Le Canard enchaîné'de yayınlanmıştı. Bir Fransa'da haftada bir çıkan gazete. Orada her hükümet çalışanı, mesela devlet çalışanı sabah kalkıp çarşamba sabahı kalkıp acaba hangi skandalı yayınlamış olabilir diye merak ediyorlar bunlar. Kesinlikle Charlie bundan çok daha ciddi yansımaları olan şeyler. Bu kişiler sadece Katarlıları referansta atıfta bulunuyorlar aslında. Bu daha büyük bir dünya. Araplara, diğer Müslümanlara da atıfta bulunuyorlar. Bu sandıklarından daha geniş bir dünya. Size sadece stratejik iletişimin çok küçük bir dini bir parçasından bahsediyorum.

Borzou Daragahi:

Bu çok aptalca bir şeydi gerçekten bu yayınlanan. Fransa'da da benzer bir şey yaşanmıştı. Kanaldan bahsediyorum. Evet, ben de Fransızca konuşuyorum ve anarşi ne biliyorum.

Saadet Oruç:

Bu çok güçlü bir yayın organı ama?

Borzou Daragahi:

Peki ne olmuş? Yani ne olacak hiç göz önüne almayın. Bir Amerikalı olarak ben böyle derdim. Hiç göz önüne bile almayın, umursamayın derdim. Bu Fransız geleneklerinin çok evet, aptalca bir versiyonu.

Saadet Oruç:

Ama siz hafife alıyorsunuz gibi geliyor bana.

Borzou Daragahi:

Ben böyle şeyleri göz önüne almayın, dikkate almayın demiyorum. Örneğin insanlar Anti-semitik şeyler paylaşıyorlar, ırkçı şeyler yaşıyorlar, paylaşıyorlar. Örneğin onlara daha az oksijen verin diyorlar falan. Ben bunları hiç dikkate bile almıyorum. Bu rahatsızlık veren kategorisine girer bizde.

Saadet Oruç:

Fakat geleneksel medyanın rolü, görevi sadece stratejik iletişim değildir ve bu dünyada her şey anlamına gelir aslında.

Adasewa Josh:

Medyanın kontrolünden ve konuşma özgürlüğünden bahsedildi burada ve bu çok anlaşılabilir. Kendi deneyimlerimden bahsetmek isterim gazeteci olarak 3 kıtada yer alan şeylerden. Stratejik iletişimden bahsedildi. Evet. Bu fakat bir kamusal alan ve bu kamusal alanda hiç kimsenin yüzü görünmediği için istedikleri her şeyi paylaşma konusunda kendilerinden çok eminler. Çok güveniyorlar kendilerine. Aslında radyo ve televizyon gibi medya kanallarında sizi görürler. Siz onlarla karşı karşıya olursunuz. Fakat sosyal medya bir kamusal alan ve hükümet tabii ki bazı endişelere sahip olabilir buna dair. Ve doğru olmayan şeyler sürekli olarak paylaşılırsa hükümet bundan endişe duyar ve bir kişi söylerse, bunu birçok kişi talep ederse, popülerlik kazanırsa, bunu nasıl meydana getiriyorsunuz. Bu çok çok büyük bir sorun olarak karşınıza çıkabilir. Bunlar sadece rakamlardan ibaret değildir aslında. Siyasetçiler popülerliği göz önüne almalıdır ve propagandası popüler hale gelirse böyle tekrarlanarak, o zaman bir sorunumuz vardır. Editöryal hale getirmek gibi bir kavramdan bahsetmek istiyorum. Gazeteciler

olarak objektif olmalıyız. Ön yargılardan arınmış olmalıyız. Bana gelmeyin, bu bir doğru derim, evet. Doğru demek isteriz. Bir gazeteci olarak yükselirken, ya da daha iyiye giderken hangi ön yargıyı ele alacağınızı mesela onu göz önüne alırsınız. Bir insan olarak o ön yargıları azaltma hissiyatı ihtiyacı hissederim. Fakat izleyicilerin de bunu görmesini isterim. Böylece onlar karar verir bu haberi nasıl yansıtacağıma dair. Objektiflik, adillik bunların hepsi çok önemli önceden söylediğiniz gibi. Örneğin BBC bir haberi Orta Doğu'dan ya da Afrika'dan aldığı anda bazıları bunu niye yayınladın diye düşünebilir. Yani bu çok önemli bir haber olsa bile... Stratejik iletişim, bazen haber stüdyolarında şöyle yaparız; oturup düşünürüz. Bu haberi vermek için doğru bir zaman mı acaba? Yarardan çok zarar verir miyiz? Eğer yayına çıkmadan önce, bir dakika önce bunları göz önüne alırsak şunun da farkına varırız. Stratejik iletişim insanlara şunu söylemek değildir. Mesela sosyal medya elbette ki devreye girmeli. Çünkü tekrar konuya dönecek olursam, kendi içinde gerçekleştirilemez, saptırılamaz ama burada gerçeğin kalitesi sizi kime onu anlattığına bağlı olarak değişir. İşte bu kamusal alanlarda da böyle. Mesela TikTok var. Gerçekten çok enteresan olduğunu düşünüyorum. Çok enerji var orda ve insanlar diyor ki, "Evet, oraya gidelim" ve çok hızlı akıyor. Bu yüzden de eğer sansür kelimesini kullanmıyor olsak ya da sorumsuz olma ifadesini kullanıyorsak haber yaparken, sanırım hepimiz aynı şeyi anlatmaya çalışıyoruz diye düşünüyorum. Teşekkürler

Doğan Eşkenat:

Şimdi, Stratcom adına şunu söyleyebilirim. Lisedeydim. Elinde davul alan kişiye ne dersiniz diye bir soru sorulurdu o zaman ve davulcu derdik. Benim mesleğim için bakacak olursak, bu Stratcom'daki strateji konudaki seçeneği aslında erişimle alakalı. Çünkü ne kadar erişim verirseniz bak o kadar iyi anlatabilirsiniz durumunuzu ve böylelikle de kamusal tartışmaya katkı sağlayabilirsiniz. Ne kadar açık olursa o kadar ileri gidebiliyor ve Stratcom adına bu hususu savunmak istiyorum.

Borzou Daragahi:

Şimdi yanlışlık ve yargı konusuna bakacak olursak, gazetecilerin de ön yargıları vardır. Haber merkezlerinin stüdyolarının da ön yargıları vardır ama bu yanlışlık aslında tutarlılık açısından önemli. Çünkü yanlışlık varsa tutarlılık da vardır. Mesela bir çatışmada yaralanan kişilerden ya-nayımdır ben. Yanlıyımdır. Ben de mesela evet siyahilerin hikayelerini anlatanlara yönelik bir yanlışlığa sahibim. Ama tutarlı ise sıkıntı yoktur. Mesela İranlıları eleştirebiliriz. Ya da İsraillilerin Filistinlilere yaptıklarını eleştirebiliriz. Suudilerin yaptıklarını, Amerikalıların kendi ülkelerinde yaptıklarını eleştirebiliriz ama değerlerimizde tutarlıysak, o zaman yanlışlığımızın bir manası

vardır ve inanırlılığımızı zedelenmez ve bir hükümet karşısında başka bir hükümete de yanlılık gösterebiliriz. İşte bu olduğu zaman zarar görür inanırlılığımız ve gazetecilik bu anlamda zarar görür.

Doğın Eşkenat:

Şimdi toparlamamız gerekiyor. Her birinize, belki birer dakika verebilirim. Bu tartışmamız ile ilgili görüşlerinizi paylaşabilirsiniz.

Adasewa Josh:

Gazeteciler aslında bir devletin kaleleri gibidir. Çünkü biz kendi başımıza bir aracı niteliğindedeyiz ve bizim süper gücümüz şöyle; insanların karşısına geçip, gözlerine bakıp, yanlış yaptınız demek ve böyle bir şeye hepimizin ihtiyacı var hayatlarımızda ve toplumumuzda. Buna ihtiyaç duyuyoruz ve yine ilk cümleme deneyim: Hakikat. Hakikat sonrası bir çağda medya olarak hakikatle ilgili bir iş yapıyorsak, bunu eğip bükemeyiz ve bir biçimden başka bir biçime sokamayız. Bu gerçeklik için de geçerli, hakikat için de geçerli ve bir süreçten geçiyoruz ve teknolojik gelişmeler bu süreci etkiliyor. Bunun temelinde de yine hakikat var. Biz doğru şekil-

de bu işi yapmaya çalıştıkça, tabii ki bu teknolojilerle de başa çıkacağız ama tıpkı moda gibi bir şekilde hakikatle tekrar gündeme gelecek diye düşünüyorum. Eğer yetersizlik yaşarsak da özür dileriz. Çünkü hakikati farklı açılardan ortaya koyabiliriz. Her bir haberi, hikâyeyi farklı şekillerde anlatabiliriz ve yine de bir sorumluluğunuz var. Bu da doğruyu söylemek, gerçeği söylemek ve yarın ne olacak, öbür gün ne olacak vs. Bir sürü şey söylenebilir ve sonuçta hakikat kazanacaktır diye düşünüyorum.

Borzou Daragahi:

Şöyle düşünüyorum; İletişim uzmanı var aramızda pek çok ve şunu söylemek istiyorum. Eğer haberinizi çıkarmada zorluk yaşıyorsanız ve bize erişim vermezseniz biz zaten bunu hallederiz diye düşünüyorum. Bunu görmemize izin vermezseniz tabii ki zor olacak ama şöyle söyleyeyim; bundan çok iyi bir şey çıkabilir. İletişim uzmanları olarak, mesela BM kuruluşlarında daha önce konuşmalar yapılmıştı. Ben de yapmıştım ve UNDP Doğu Avrupa'da ilaçla ilgili bir şeyler yapıyor. O zaman bana erişim verin, bizi de götürün. Ben de öğreneyim. Neyse yaptığınızı göreyim. Eğer bununla ilgili bir haber istiyorsanız ya da askeri operasyonunuzun haklılığına ilgili bir haber olmasını istiyorsanız beni de götürün ve haber yapmama izin verin.

Nihayetinde bu sizin yararınıza olacaktır ve hem de hakikatin ve gerçeklerin yararına olacaktır.

Saadet Oruç:

Ben gazeteci iken, haber yapmaya çalışırken ya da haberleri takip ederken haber bana anlatılan şey değil ama anlatılmayan şeydir diye düşünüyordum. Böyle bir ilkem vardı ve yanıt bulmaya çalışırken uydurmuyor olmamız gerekiyor. Çünkü bazen uydurma haberler ya da istediğinizi yapma özgürlüğü olduğunda, ben gazeteciyim ve yapabilirdim diye düşünüyorsunuz ama masanın karşısında oturan kişiyi de düşünmek gerekiyor. Mesela sağlık alanından bahsettiniz. Pandemi sürecinde bilgi, zaman, yer, bu bilgiyi kim veriyor. Bütün bunlar önemli Stratejik iletişim özellikle de afetler, pandemiler vesaire gibi durumlarda çok büyük bir önem taşıyor ve tavsiye olarak şunu söyleyebilirim. Beni de götürün, ben de orda olayım demekten- se kendiniz gidin, orda olun. Bu enerjiyle de alakalı, içinizden gelen bir şey olmalı. Yani beklemeyin. Bir şekilde yöntem bulun.

Borzou Daragahi:

Evet, evet zorluyorlar bunu gerçekten zorluyorlar. Teşekkürler, çok teşekkürler.

Doğan Eşkenat:

Çok teşekkür ederim. Gerçekten güzel bir panel oldu ve katılımcılarımıza da çok teşekkür ediyoruz. Burada bu organizasyonu yapan ekibe de çok teşekkür ediyoruz. Herkese teşekkürler.

Dünyayı Verilerle Yeniden Tasavvur Etmek

STRATCOM KONUŞMALARI - 1

2 Aralık 2022

Dünyayı Verilerle Yeniden Tasavvur Etmek

Panel Videosu

Konuşmacılar

**Dr. Kalem Hannes
Leetaru**

GDELT Project Kurucusu

Dr. Kalev Hannes Leetaru:

Çok teşekkür ederim. Burada olmak gerçekten onur verici, harika!

Bu görüntüde şunları görebilirsiniz; muazzam verileri, muazzam hesaplama araçlarını nasıl bir araya getirebiliriz? Etrafımızdaki dünyayı daha iyi anlayabilmek için, günlük gelişmeleri, teknolojik gelişmeleri anlayabilmek için... Çevremizdeki görüntüler daha uygun karar vermemize yol açabilir ya da açmayabilir. Karar vericiler de bazı söylemlere sahiptir. Bazılarının söylemleri birbirinden farklı olabilir. Örneğin pandemi sırasında farklı bir söylemle karşı karşıyaydık. Şimdi şuradaki görüntüde veri setlerine rastlayabilirsiniz. Muazzam bir veri girişiyle karşı karşıyayız gördüğünüz gibi.

01

Buradaki görüntü 2013 yılından. Tüm örgütler, kişiler kendi aralarındaki bağlantılarla temsil edilirler. Bu görüntüyü gördüğünüzde şöyle diyebilirsiniz, "Aa burası bizim dünyamız, ne kadar güzel." diyebilirsiniz. Fakat bunun benzer bir versiyonunu, daha yakın zamandan gösterilen bir fotoğrafı gördüğünüzde de fikriniz değişebilir. Kurumları ve duyguları, insanların duydukları korkuları daha iyi anlayabiliriz. İnsanlar arasındaki ilişkilerin nasıl kurulduğunun ve bunların nasıl işlev gördüğünün farkına varabiliriz.

Size GDELT projesinden bahsedebilirim. Bu muazzam bir veri koleksiyonuyla ilgilidir ve burada gelen bilgileri izleriz. Evet, bilgileri izleriz, denetleriz. Fakat bu harita biraz daha ilginç, görüntüde göreceğiniz harita. Hepimiz bu veri dünyasında şuna odaklanırsınız ve odaklandığımız şey genelde İngiliz dilindedir. Siyaset biliminde de genelde İngilizce kullanılır. New York Times gibi gazetelerde İngilizce haberler vardır. Etrafımızdaki dünyayı nasıl anlayabiliriz? Neler olduğunu, dünyanın başka yerlerinde neler döndüğünü daha iyi anlayabiliriz.

2014 yılındaki Ebola salgınından sonra bulduğumuz bulgular şuydu; esasında bu haberleri izlerken baktığımızda bunlar Fransızcadı. 2014 yılında büyük bir tercüme dünyasına giriş yapmış olduk. 65 farklı dilde tercüme yapıyordu. Şimdi 31 Aralık 2009 yılındaki görüntüleri bakacak olursak, çok fazla tercüme dönmüştü aramızda, bu verileri tercüme etmek için. Bunların geldiği diller bambaşkaydı. Dolayısıyla 150'den fazla dilde tercüme söz konusuydu. Verilere ulaşabilmek için ihtiyaç duyduğumuz şeylerden biri de yerel dil ve bu yerel haberlerin nasıl yer aldığıdır. Çok fazla şey oluyor dünyamızda ve önceden söylediğim gibi bunların farklı dillerde yansıtılması söz konusu. Şimdi 31 Aralık'taki verilere tekrar bakalım. Buradaki anormalliği görebilirsiniz. İki hafta arayla yerel medyadaki ve diğer basın araçlarındaki farkı görebilirsiniz. Örneğin Amerika'ya gittiğinizde birçok şey göremezsiniz. Bundan çok az bahsedilir Amerika'da. Buradaki grafikte etrafımızdaki medyayı izlemenin önemine göre biliriz, ebola salgınında gördüğümüz gibi Oradaki ilk oka baktığınızda şunu görebilirsiniz, Dünya Sağlık Merkezinin verilerini. Şu noktada birçok insanın etkilendiğini gördük, birçok insanın öldüğünü gördük. Dünyanın bambaşka bir yerinde olduğu için Amerika'da bunun farkında değildik. Fakat şimdi farkındalar ve şimdi bundan bahsedebiliriz.

Düşünmemiz gereken önemli şeylerden biri de stratejik iletişimdir. Kendi ülkemizdeki haberlerin dışında, başka ülkelerde neler olup bittiğine de bakma ihtiyacı duyabiliriz. Bu alttaki grafiğe baktığınızda da aynı resimle karşı karşıyasınız. Etrafımızdaki dünyada bambaşka kötü bir şey olduğunda Amerika onları kurtarmaya gider, biliyorsunuz. İşte aşağıdaki grafikte, Amerika

geldiğinde basının çok daha pozitif bir hâle geldiğini görüyorsunuz. Fakat Amerikalılar geldiğinde pozitif bir ortam olmasının nedeni şuydu; Amerikalılar geldi ve “Sizi bu durumdan kurtaracağız.” dediler. Bu çok büyük bir sorumluluk. Birçok büyüleyici şey de yapabiliriz aslında bu şekilde, Google protestoları gibi. Google’a baktığınızda protestoların kategorilerini görebilirsiniz. Gelecekle ilgili tahminler ile karşılaşabilirsiniz. Örneğin Kovid başımıza geldi ama bunun gelebileceğini öngöremezdik ve örneğin bunu önceden bilseydik, haftalar öncesinden, aylar öncesinden hazırlanabilirdik ama hazırlıklı değildik. Şuradaki grafikte de öngörülerini görüyorsunuz. Mültecilerin ne zaman, nereden geleceklerine, olası etkilerine dair öngörüler var bu grafikte. Fakat bunlara karşı kesinlikle hazırlıklı olmalıyız. Birçok öngörü var yarına dair fakat bunların ne zaman gerçekleşeceğini ya da gerçekleşmeyeceğini bilmiyoruz. Gün içinde onlarca, yüzlerce materyal gelir ve bunları grafiklere, data setlerine, veri setleri hâline dönüştürebiliriz bu şekilde. Matematiksel modellerle, buna dair haberlerle de karşınıza çıkabiliriz. Hepimizin gazetecilik altyapısı var, buna hâkimiz. Örneğin doğal afetler meydana gelebiliyor. Buna dair haberler 2-3 günlüğüne yer alabiliyor. Belki bir hafta, belki de 14 günlüğüne haberlerde yer alabiliyor. Bununla ilgili ilginç olan şey şudur; herhangi bir olayın başlamasından sonra bu formül karşımıza geliyor. Böylece artık bunun organik bir haber olmadığını, inorganik bir haber olduğunu düşünebiliriz. Buna dair bir haber gördüğümüzde, artık bu bir doğal afet haberi değil, bu artık hükûmetin neler hissettiğine dair haber gibi yansımaları görürüz. Böylece haberlerin döngüsü hakkında bir fikir sahibi olabiliriz ve gerçek zamanda bunların farkına varabiliriz.

Şu anda 2015 yılındaki mülteci girişlerini, çıkışlarını görüyoruz bu grafikte, haritada. Burada ilginç olan şey şu, hükûmetler kendi haberlerini sunuyorlardı, kendi verilerini sunuyorlardı ve gerçek zamanlı olarak bunu yapıyorlardı. Saat saat veriyorlardı haberleri. Medya bu mültecilerle nasıl ilgileniyor? Bu haberi soruyoruz kendimize. Şurada gördüğünüz gibi mülteciler orada yer alıyor. Bunu daha somut hâle getirebilmek için böyle bir harita hazırlanıyor. Olumlu ya da olumsuz olduğunu, yansımalarını görebiliyorsunuz ve mültecilerin kapımızın eşiğinde hemen yer aldığını görebiliyorsunuz. Örneğin burada da “Tamam mülteciler geldi. Peki bundan sonra ne olacak?” sorusuyla karşı karşıyayız. Böylece ülke ülke bir döküm yapabilirsiniz. “Onlar bu ülkede nasıl kabul edilecekler?” gibi sorularının yanıtlarını bulabiliriz. Eğer işler yolunda gitmezse neler yapacağımızı görebiliriz ve burada genelde bir günah keçisi seçilir.

Daha da ileriye gidecek olursak, şurada Kovid söz konusu. Hükûmetler şöyle diyorlar, bu konu ile ilgili bilgi veriyorlar fakat bu söylemlerin arkasındaki haberlerin ne olduğu bilgisine bazen

de sahip olamıyoruz. Burada ilginç olan şu; burada farklı grupları, kümeleri görebiliyoruz. Bu ortaya çıkan yeni bir söylemdir. Aslında baktığımız şey farklı şeylerdir. Örneğin; Bill Gates, zihin kontrolü gibi konular bile bunun içinde. Bunlar nasıl bir araya geliyor? Gördüğümüz gibi birçok veri bir arada ve bunları bir araya getirdiğimizde nasıl yorumluyoruz? Bunların hepsi birbiriyle kesişim hâlinde. Oldukça da yoğun ve gerçek bir gündem bu aslında. Stratejik iletişim, tamamen iletişimle ilgilidir. Örneğin 35 bin farklı makalede birçok şeyden bahsediliyor ama varılan sonuç, kümeler. Örneğin Avustralya'dan bahsediyor. Eğer birbirimizin alanına girecek olursak, birbirinizin hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz. Bazen olumlu bazen de olumsuz olabiliyor tabii böyle şeyler ve şunu anlamamız gerekiyor; evet ne söylendiği önemli ama kimin de söylediği önemli. Bu da ilginç çünkü duygulardan olumlu, olumsuz şeylerden bahsettik ama bu biraz daha işin daha derin boyutu. Özellikle anksiyete ile ilgili. Mesela Kovid'in başlangıcından itibaren yapılan bir çalışma var ve aşağıda tabii ki yine İngilizce ama genel olarak toplumun anksiyetesini gösteriyor bize. Özellikle de kapanmalar döneminde ülkelerin yaşadığı anksiyeteden bahsediyor. Tabii bir dönemde çok yüksek olmuş, sonra düşmeye başlamış. Neden? Çünkü artık Kovid'den endişelenmeyi bırakmış insanlar bir noktadan sonra ve bakın o noktadan sonra artık hükümetler arasında, toplumlar arasındaki tartışmaların başladığını görüyoruz. Evet, diyoruz ki; "Biz burada bir şeyleri değiştirmek durumundayız. İletişim şeklimizi değiştirmek durumundayız."

Tabii bununla beraber bazı başka haritalar da var, onu göstereyim size. Bakın insanların ne kadar mutlu ya da üzgün olduğunu gösteriyor bu harita. Dünyanın her yerinde ne kadar olumlu ya da olumsuz görülüyor mutluluk bunu anlıyoruz.

Burada yine şunu hatırlamamız gerekiyor, dünyanın neresinde olursak olalım, burada medyanın bakış açısından görüyoruz, gözünden görüyoruz aslında her şeyi. Bazı olumsuz şeyleri sadece bazı bölgelerde yayımlıyorlar. Bazı yerlerde de sadece olumlu olan şeyleri yayımlıyorlar. Mesela burada da yine pozitif ve negatif unsurlarla ilgili olarak 1979'dan 2010'lara kadar gidiyor. Genel olarak bakacak olursanız yine ne anlıyoruz burada, yine sosyal medya hep bu olumsuzluktan suçlanıyor, nasibini alıyor. İnternetin yayılmasıyla bunu görüyoruz. Neden? Çünkü sürekli bir akış var, yarış var ve bu bize şunu anlatıyor aslında; dünya değişmiş de olabilir, değişmemiş de olabilir. Daha karanlık bir hâle gelmiş de olabilir. Dünya sonuçta hep aynı dünya ama artık medya hep daha fazla olumsuzluklara, negatiflere odaklanıyor ve tabii ki bugün videolar var. Bildiğiniz gibi bizler bunların tüketicisiyiz ve biz yazmıyoruz, çizmiyoruz, daha çok resmini çekiyoruz veya videosunu çekiyoruz. Peki, bunu nasıl analiz edeceğiz? Şimdi

arşivlerimize bakacak olursak, televizyonlardaki vesaire diğer arşivlerimize bakacak olursak, 5 milyondan fazla yayın yapıyor dünyanın pek çok yerinde ve acaba makineleri ve insanları kullanarak bunları nasıl analiz edebiliriz? Çünkü 30 tane istasyonu var bir televizyonun bildiğiniz gibi ve dünyanın farklı yerlerinde insanlar bunu nasıl görüyorlar, nasıl algılıyorlar? Çünkü bazı ülkelerde farklı teknolojiler var ve olumlu şeylerden bahsediyorlar, olasılıklardan bahsediyorlar. Bilim var, teknoloji var ve işte yapay zekâ gelecek, hepimizi öldürecek vesaire gibi iddialar var.

Şimdi burada bir boşluk olması gerekiyor ki iletişim kurabilesiniz. Bir alan olması gerekiyor ki iletişimi sürdürebilesiniz. Ben İngilizce konuşuyorum ve Estonca da konuşuyorum tabii ki Rusça konuşmuyorum ama Rusçayı da anlamak istiyorum. Rusya'da haber televizyonunu anlamak istiyorum, bunu nasıl yapacağız? Şimdi artık televizyonda bunu yapmaya çalışıyoruz. Nasıl? Canlı alt yazı ve canlı çeviriyle bunu sağlamaya çalışıyoruz. Bu aslında uzun bir süredir yapılan şeylerden biri ama yeni yeni ara yüzler devreye giriyor. Mesela makine çevirisi zaten çok çok iyi bir hâle geldi ama özellikle de kendi kendine bunu ben bir şeyi anlamaya çalıştığımda, mesela birisi tweet attığında, evet o tweet zaten vardı ama tamamen bağlam dışındaydı diyebiliyorum. Çünkü artık anlayabiliyorum makine çevirisi olduğu için. Tabii ki televizyonda da çok fazla metin var, bunu görüyoruz. Mesela sosyal medyada da Donald Trump'a bakalım. Tweet atmaya başladı. O zaman işte sorgulanmaya başladı; bu doğru mu yanlış mı diye ama bunu da öğrendi zamanla. Amerikan haberlerine bir baktık şöyle ve bu haberlerin çıktığı zamanlara ve tweetlerin atıldığı zamanlara baktık. Tweet atıldığı zaman bunun zaten farkına varmış durumda aslında, hemen de televizyonda, ekranda kendisi çıkıyor, "Donald Trump böyle böyle bir tweet attı." diye. Bunun haberi yapıyor ve bayrak vesaire de var, bunlar da önemli şeyler. Özellikle de kullanılan söyleme çok dikkat etmek gerekiyor. Çünkü sonuçta burada nasıl görüldüğü, görünülüğü çok büyük bir önem taşıyor. Elon Musk'ın Twitter'ı almasından sonra, "Ne olacak Twitter'a ?" demeye başladı insanlar. Buradaki günde atılan tweet sayısını görüyoruz, 2012'den beri bunun grafiği bu. Elon Musk'ın aldığı zaman Twitter'ı dediler ki ve "ölecek her şey mahvolacak". Burada günlük tweet sayısında bir şey olmadığını görüyoruz ama sol tarafta işte ortalama hesap sayısını görmekteyiz ve çok ciddi bir giriş, çıkış yok burada. Hep aynı kullanıcılar var ve her zaman olduğu gibi tweet atmaya devam ediyorlar. Ama buradaki grafik, sağdaki grafiğe bakacak olursanız tweetler, retweetler ve mentionları görmekteyiz burada. Yarı tweetlerin zaten retweet, %10'u aslında başka bir kullanıcıdan görüp yazdığı şeyler insanların ve söylemler bu şekilde gelişiyor Twitter'da. Burada da özellikle de Twitter dediğimiz zaman analiz etmeye çalışmak çok kolay olduğu için buna bakıyoruz ama Twitter tabii ki sı-

radan insanlar için değil, bir nevi elitler için gibi de düşünülebiliyor bazen. O yüzden de burada önemli olan tabii ki yalnızca yazılar değil görseller. Mesela işte benzin fiyatları vesaire bir sürü şeyle ilgili, halka görsellerle bilgi veriliyor ve bunun içinde tabii ki makineleri kullanıyoruz. Makineleri nasıl kullanıyoruz? Biz bunlarla tarama yapıyoruz ve görselde ne var, ekranda ne var bunun taramasını yapıyoruz ve bunu analiz etmeye çalışıyoruz.

Biz pandemi öncesiyle pandemi esnasında televizyonda farklılıklar neler, ne var, diye baktık ki her yerde insanların olduğunu gördük ve her yerde ne vardı, kitaplık! Her yerde bütün ekranlarda kitaplık görünüyordu. BBC'ye bakın CNN'e bakın başka kanallara bakın, hepsinde kitaplık görüyoruz. Makinelerini bilmediği şeylerden biri de neden bu insanların hepsi kitaplıkların önünde duruyorlar, evde kapalı hâldeyken? Çünkü kolay bir şey kitaplık önünde durmak ve aynı zamanda uzmanlığı gösteren bir şey. O yüzden her politikacı, televizyona çıkacak, görüntüsünü paylaşacak herkes kafasının arkasında bir yığın kitap doldurdu diyebilirim. Bunun neden olduğuna bakmak lazım aslında. Çünkü insanlar ve makineler bir araya geldiği zaman güçlü bir kombinasyon oluşturuyorlar ve böylelikle bir sürü video yayımlayabiliyorlar, yayın yapabiliyorlar. İnsanlar bir noktadan sonra, "ben acaba bunları niye görüyorum" demeye başlıyor.

İlginç olan şeylerden biri de yapay zekâ araçları var bugün ve biz mesela Rus bayrağının önünde bir asker resmi arattığımız zaman bunu bulabiliyoruz. Makineler zaten bunu otomatik bulup size çıkarıyor. Aslında görsel arama da böyle gelişecek. Yani anahtar kelime yazmadan arayacaksınız. Burada ne görüyoruz? Bakın makine size aradığınız şeyi göstermiş ve bunun nerede olduğunu ve hangi bağlamda olduğunu da gösteriyor. Mesela kitaplıklar için de böyle. Kitaplık nerede ve ne bağlamda kullanılmış? Onu da gösterecek. Isaac Asimov'un güzel de bir sözü var, onu paylaşacağım sizinle özellikle de. Biz iletişimciyiz ve milyarlarca megabaytlık, petabaytlık veri var burada ama önemli olan bunun içerisinde ne var ve bununla ne yapacaksınız? Bu önemli. Çok muazzam veriler kullanıyoruz ve burada elimizde çok fazla araç olduğunu söyleyebilirim. Bunların basit görselleri indirilmesi söz konusu oluyor ve bunları kullanıyorsunuz. Bunları kullanırken tabii ki kendi kararlarınızı da vermeniz gerekiyor.

Dikkatiniz için teşekkürler.

Konvansiyonel Savaşlarda Siber Cephe

STRATCOM KONUŞMALARI - 2

2 Aralık 2022

Konvansiyonel Savaşlarda Siber Cephe

Panel Videosu

Konuşmacılar

George Tykhyi

Ukrayna Dışişleri Bakanı Medya
ve İletişim Danışmanı

George Tykhyi:

Herkese Merhaba.

Beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Sizlerle konuşmak çok güzel. Bu Forumu düzenleyenlerin beni davet etmeleri harika bir şey. Önceki panelcilerin yaptığı konuşmalardan da büyük bir zevk aldım. Onların fikirleri tabi ki benim için de faydalı. Bu panelin Türkiye’de gerçekleştirilmesi de ayrı bir öneme sahip

Türk hükûmetinin yaptığı iletişimler ya da anlaşmalar, tahıl koridoru bağlamında Ukrayna ile Türkiye arasındaki bu anlaşma çok önemli ve bundan

02

duyduğum memnuniyeti paylaşmaktan ayrıca memnunum. Şimdi Ukrayna ile Rusya arasındaki savaştan ve bunun nasıl üretildiğinden, iletişimin nasıl kurulduğundan bahsedildi. Önceki konuşmacılar Ukrayna'nın savaşta başarılı olduğundan bahsettiler. Ben de şunu söylemek isterim: Evet, öncelikle bunu duymak gerçekten memnuniyet verici. Bizim de hatalarımız oldu maalesef. Bizim de sorunlarımız oldu ama Avrupa Atlantik alanından bahsedecek olursak, Ukrayna evet, kesinlikle daha başarılıydı. Başka bölgelere geçmek kolay değildi. Çünkü Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Ortadoğu'da, Asya'da yaşayan insanlara mesajımızı iletme konusunda maalesef zorluklar yaşadık. Ama burada bugün deneyimlerimizi paylaşmak gerçekten iyi olacak. Bazı teorik konulardan bahsetmeyeceğim, o ayrıntılara girmeyeceğim. Onların yerine kendi deneyimlerimizden bahsetmek isterim. Nasıl iletişim kurduk? Bu bağlamda neler yaptık ve temel prensipleri nasıl anlayabildik? Bunlardan bahsedeceğim size. Öncelikle Ukrayna'nın mesajlarını iletme konusundaki başarısı Rusya'nın istilası sırasında bir stratejiye sahipti aslında. Bazen insanların şöyle dediklerini duyuyorum, evet, herkes Ukrayna'da olanları görüyor. Fakat bu koşullar altında iletişim kurmak zor olmasa gerek diye düşünebilir insanlar. Aslında bu istilanın örneklerini önceden görmüştük, Rusya başka ülkelere saldırdığında. Mesajlarını vermek konusunda başarılı olamadılar aslında önceden de. Bu çabaları genelde boşa çıktı. Örneğin, Çeçenistan'a bakın, dış dünya buna sessiz kaldı. Örneğin, Gürcistan da burada işin içine girmişti bildiğiniz gibi, geçtiğimiz yıllarda. Dünyanın bu arada göz ardı ettiği bazı şeyler vardı. Örneğin, Rusya Kırım'ı ilhak ettiğinde, bunun başka bir örneğiyle karşılaştık yine. Orada evet, medya ilgi gösterdi. Belki iki yıl boyunca ilgi gösterdi. Fakat daha sonra medyanın gösterdiği bu ilgi yavaş yavaş sönmeye, kaybolmaya başladı. Bunları şu amaçla söylüyorum. Bu görevin ne kadar zor olduğundan bahsetmek isterim. Çok fazla çaba gerektiren bir süreçti. Bu başarıya ulaşmak için gerçekten çok çalıştık. Hazırlık sürecinde dört farklı senaryo üzerinde çalıştık. Bu şubattaki tarihten önce yani bu işgal başlamadan önce aslında bunun hakkında çok konuyu göz önüne almaya başladık. Dışişleri Bakanlığında bazı acil durum planları yapmaya başladık. Bu istila başlamadan neredeyse altı ay önce, 2021 ilkbaharında biz bu öngörülerini yapmaya başladık, hazırlığımızı yapmaya başladık. İlkbaharda böyle bir tehdit olduğunu gördük. Fakat bu %1 bile ihtimal olsa, buna hazırlıklı olmamız gerektiğinin bilincindeydik. Birçok cephede hazırlandık. Sadece dünyaya verilen mesajlar üzerinde çalışmadık. Örneğin fiziksel yetenekten bahsettik kendi aramızda. Mobile iletişimlerden bahsettik. Normal internet erişiminin olması gerektiğini söyledik birbirimize. Bütün bu mesajların iletilmesi için gereken araçların elimizin altında olması gerektiğini söyledik. Ayrıntılara girmeyeceğim, giremeyeceğim. Açıkçası bugün zor bir görev ile karşı karşıyayım. Stratejik iletişimle ilgili bazı gizli kalması gereken bilgiler var, bildiğiniz gibi. Çok da açık konuşamıyorum açıkçası. Ama kesinlikle farklı

senaryolar için planlarımız olduğunu söyleyebilirim. İletişimimizdeki bariyerleri ortadan kaldırmaya çalışırken hangi zorluklarla karşı karşıya kaldığımızı öncelikle anlatmak isterim. En ilgi çekici dönem, açıkçası istilanın son haftalarıydı. Bazı gergin durumların o arada meydana gelmiş olduğunun elbette bilincindesinizdir. Yaklaşmakta olan bir istilanın haberleri geliyordu. Bazı kişiler bunlara inanma eğilimi gösterdi, bazıları inanmadı. Fakat biz biliyorduk. Rusya'nın bir noktada bu istilaya başlayacağını biliyorduk. Belki de aralıkta, ocakta başlayacak diye düşünüyorduk fakat şubat ayında başladı ve bir savaş nedeni ortaya çıkardılar. Kendi hareketlerini, yapacak oldukları şeyleri meşru kılmak için kendi çaplarında bir bahane buldular. Bu, onların propaganda stratejisinin bir parçası bildiğiniz gibi.

Saldırıdan önceki son günlerde, günümün tamamında temel olarak, Bakan Bey'in mesajlarının hazırlanmasında, onların paylaşılmasında yer alan görevli insanlar arasındaydım. Örneğin, kimyasal bir durum söz konusu olabilirdi. Bunu tetikleyebilirdi. Bizim stratejimiz çok basitti aslında, çok netti. Bu tür bilgileri aldığımızda, burada hızın işin içine girdiğini gördük. Aslında bunda başarılı olduk, hız konusunda. Çünkü nihayetinde, evet, bahanelerini yaydılar. Putin bomba atılması talimatını verdi. Sınırlara birliklerini konuşlandırdı. Doğudan, batıdan, havadan ve birçok yerden saldırısını başlattı. Bu, Ukrayna'nın savaşla ilgili söyleminin oluşmasına yardımcı oldu. Böylece Ukrayna mesajını yayabildi. Provoke edilmemişti Rusya, bu istilayı başlatmak için kışkırtılmamıştı. Bir bahanesi, gerekçesi açıkçası yoktu. Rusya'nın propagandası birçok farklı yerlerde yansımaları buldu. Bahanesi vardı kendince. İstilanın ilk günlerinde işimiz çok zordu. Çünkü yapılması gereken çok iş vardı. İlk haftalarda sabah saat 05.00 sıralarında bombalar atıldığında, en geç saat 06.00'da biz bunları bildirmeye başlamıştık. İlk günler, en zor günlerdi. Çünkü böyle bir durumda dünya bir süre boyunca sizin yanınızda durur, size destek olur. İkinci de aslında iki tarafa da destek olur. Bunu şu amaçla yapar, "Acaba kim kazanmak üzere?" diye görmek için yapar. Birkaç gün içinde hangi ülkenin çökeceğini görmek ister, bunu izler, gözlemler. Ukrayna'nın bu saldırılara karşı durabileceği konusunda insanları, dünyayı ikna etme konusunda bazı zorluklarımız vardı. Birçok kişi birkaç hafta boyunca dayanabileceğimizi öngörüyordu ve daha sonra da zorluklarla hatta çöküşle karşılaşacağımızı düşünüyordu. Dediğim gibi, bununla ilgili de çok fazla ayrıntı veremiyorum ama bazı noktaları vurgulamak isterim. Elbette bu savaş başından beri büyük bir yoğunlukta devam ediyor. Ukrayna'nın da silahları var ve buna dair haberleri iletme de çok zor. Çünkü ülkeler arasındaki anlaşmalar genelde halka açıklanmaz ve bizim de tabii ki bir sürü anlaşmamız var başka ülkelerle. Bunların çoğu tarih kitaplarında yer almaz. Dolayısıyla en başından beri bu dengeyi sağlamak konusunda çok zorlandık.

Ülkeleri motive etme konusunda, silah göndermeleri konusunda, Ukrayna'yı silahlandırma konusunda büyük bir işimiz var. Bize çok yük düşüyordu ve bu konuda çok zorlu zamanlar geçirdi Ukrayna. Bu durumun aciliyetinin, bunun yarattığı hissin iletilmesi konusunda başka ülkelerden yardım istemek zorunda kaldık. Bizim işimizin bir parçasıydı bu. Bu dengeyi kurmak da işimizin parçasıydı. Daha sonra başka sorunlarla da karşılaştık. Örneğin, tahıl kısıtlaması vardı. Dünyanın birçok ülkesi de bu sorunla karşı karşıya. Çünkü Ukrayna'daki limanların kapalı olduğunu biliyorsunuz. Ukrayna büyük bir tahıl ihracatçısı ve limanları kapalıydı. Dolayısıyla bu zor bir görev olarak karşımıza geldi. Bildiğiniz gibi Rus propagandası çok çok aktif bir şekilde ve Ukrayna'nın esas sorunu teşkil ettiğine dair bütün dünyayı ikna etmeye çalışmakta. Ukrayna'nın bilerek tahılları vermediği yönünde bir mesaj yaymaya çalıştı. Biz başka bir savaşla karşı karşıya kaldık bu bağlamda. Evet, yine de hâlâ bütün alanlarda birçok başarıya imza attığımızı rahatlıkla söyleyebilirim. Biz tek başımıza iletişim kurmadık. Kesinlikle odada tek bir ses sahibi yoktu. Birçok farklı kişilerin sesleri duyuldu ve birbirleriyle rekabet hâlinde olan anlatımlar, söylemler vardı. Bunlar arasında elbette birçok fark vardı. Aslında önceki konuşmacılardan biri bundan bahsetmişti. Herkes biliyor şu anda Stratcom Konferansında olduğumuz somut bir bilgi. Ayrıca önceki konuşmacılardan birinin de bahsettiği gibi, bunun bambaşka boyutları da var. Epistemolojik bilgiler söz konusu burada. Bu alanda birçok söylem rekabet hâlinde, birbiri içinde. Yine başka bağlamlarda da rekabetçi bir çevre içindeyiz. Artık periyodik bir iletişim yok. Örneğin, geçmişte böyle yaptık ve şimdi de bunu bildiriyoruz. Evet, tamam. Böyle bir şey söz konusu ama bu çok büyük bir hızla devam ediyor. Çok sürekli bir akıntı hâlinde bu bilgiler. Bunları bir süreliğine kontrol edebilir, daha doğrusu izleyebilirsiniz. Çünkü muazzam bir bilgi akışı var ve mesajın tutarlı olması da çok önemli. Benim bir gazeteci olarak medya arka planım ve geçmişim var tabii. "News" kelimesi yani haber anlamındaki "news" kelimesi aslında sürekli yeni bir şeylerin meydana geldiğine işaret eder. Adı üstünde, içinde "yeni" yani "new" kelimesi vardır ve siz bunlarla her zaman iletişim sağlayabiliyorsunuz. Biri geçip bir şey söyler, başkası buna ikna olur ya da olmaz. Bunu çok değiştirme şansınız yok. Sözlerime son verirken öğrendiğimiz, ders aldığımız bazı hususlardan bahsetmek isterim. Öncelikle, böyle yoğun bir iletişim dünyası içinde her zaman proaktif bir iletişim yaklaşımını benimsememiz gerektiğini öğrendik. Savunmacı bir yaklaşıma sahip olursanız bu anlatımlara kadar, bu dezenformasyona karşı sürekli bir anlatınızın hazır olması gerek. Evet, dünya bir fikre sahip ama bunun karşısında savunmaya geçerseniz bu defansif bir söylem olur ve ayrıntılar işin içine girer. Manipülasyondan koruma işin içine girer vesaire. Biz deneyimlerimizden şunu öğrendik: Korumak ve savunmak yeterli değildir. Evet, bunları yapmak zorundasınız ve bunları yapmazsanız hayatta kalamazsınız ve bu yalanlardan vatandaşları

korumak zorundasınız, tamam. Fakat eğer bir proaktif stratejiniz yoksa, anlatmanız gereken şeyi belirlemediyseniz ve sınırları aşmıyorsanız, bu kadar düşmanca bir ortamda propagandalara da yer vermezsiniz böylece. Aksi takdirde hayatta kalamazsınız. Önceden bazı öngörülere sahip olmalı ve planlama, hazırlık içinde olmalısınız.

Ukrayna bu iletişim savaşını aslında kesinlikle kazandı. Öncelikle Ukrayna bir demokrasi ülkesi ve Ukrayna'da konuşma özgürlüğü var. Biz bu ülkede, bu kültür içinde doğduk ve büyüdük. Evet, elbette farklı fikirler de var ve farklı fikirlere sahip kişileri ikna edebilmek için de söz sahibi olmanız gerekiyor. Bunun için çaba sarf etmeniz gerekiyor. Serbest ve özgür bir medyanın olmadığı, konuşma özgürlüğünün olmadığı bir ortamda bir kişiyi nasıl ikna edebileceğinizi de bilemezsiniz tabii ki. Sürekli bir propaganda devam ediyor ve siz de bazı yeteneklerinizi maa- lesef burada kaybediyor gibi hissediyor olabilirsiniz.

Rusya'nın propagandası son birkaç yılda aslında gücünü kaybetmeye başladı. Eskiden beceriklilerdi ama bu becerilerin birçoğunu kaybetti Rusya. Bu yine de bir paradoks olarak karşımızda Bu paradoks şu; öncelikle bir yalan söylersiniz. Daha sonra bu yalanın iyi olup olmadığını, iyi bir yansıma yaratıp yaratmadığını söylersiniz ve daha sonra kendi yalanınıza inanmaya başlarsınız neredeyse. Neyin yalan olduğunu, neyin doğru olduğunu unutmaya başlarsınız. Bu doğal olarak karşımızda bir paradoks olarak durmakta Buna savaş açmak için elimizden geleni yapmalıyız. Üçüncü kez "sözlerime son veriyorum." diyorum ama bunu da söylemeliyim. Yaptığımız çalışmada birçok kurumu koordine etmek, Ukrayna içindeki kurumları koordine etmek, sorumluluğumuzun parçasıydı. Milletvekilleri, aslında bütün hükümet yetkilileri, bütün Ukrayna halkı bunu koordine etmek durumunda kaldı. Bunun için çok fazla çaba gösterdik ve hâlâ göstermeye devam ediyoruz. Tüm halk aslında Ukrayna'nın büyükelçisi, elçisi gibi davranmaya başladı doğal olarak. Sosyal medyada aktif olarak yer aldılar. Hashtagler, etiketler oluşturdular. Kendi çaplarında herkes bir elçi gibi davranmaya başladı. Bütün halkı aslında işin içine dâhil etmek, dolayısıyla böyle bir mesajın doğru şekilde verilmesini sağlamak bu anlamda önemli ve bunun örneğini yaşadık. Bazı insanlar Ukraynalıların neden şaka yaptıklarını merak etti hatta. Örneğin şakalar vardı internette... Putin bile, Rusya bile neden bu kadar Ukrayna halkının "eğlendiğini" merak etti. Fakat bu da iletişimde kullanılan araçlardan biri. Rus propagandasını yıldırma amaçlı aslında. Onlar kendilerini dev aynasında görüyorlar. "Biz harikayız, müthişiz." diyorlar ve aslında bu gülünecek bir şey. Bu komik bir şey aslında. Bu mizahın bir parçası aslında. Çünkü inanılır bir şey değil. Dolayısıyla mizah da bu kampanyanın önemli bir parçasıydı. Sanırım zamanımız bitti.

Sunucu:

Aslında yardımcı olduğumu düşünüyorum durumun. Örneğin sizin Cumhurbaşkanınız da eski komedyen. Öyle biliyorum. Şimdi ekstra koltuğa ihtiyacımız olacak. Şimdi orijinal işime geri döneyim, eski işime geri döneyim gazeteci olarak. Medya yorgunluğu söz konusu olduğunda da bazı stratejiler kullandınız ve bunlar çok iyi oluşturulmuş stratejilerdi. Gelmekte olan savaşla ilgili bildirimlerde bulundunuz. Adını unuttuğum için kusura bakmayın lütfen, fakat haberlerde genelde beş gün boyunca aynı şeyden bahsediliyor ve bunu nasıl önlersiniz? Sürekli aynı şeylerden bahsedildiğinde bunu nasıl önlersiniz?

George Tykhyi:

Stratejiniz ne olursa olsun, değişikliklere uyum sağlamak zorundasınız kesinlikle. Biz şunu fark ettik, bu yorgunluğu fark ettik. Evet, medyadaki yorgunluğu fark ettik. "Evet, haklısınız." diyordum onlara. Evet, bu yeni bir haber değil. Rusya yüz tane saldırıda bulundu. Ukrayna'nın enerjisi zarar gördü. Bu gibi durumlarda kaldık. Bu bir kere oldu, iki kere oldu, üç, dört kere oldu ve insanlar bunu anladı artık. Yani bunu tekrar etmenin ne anlamı var? İnsanlar bunun farkında diye düşündük. Medya ekstravagan, aşırılık içeren başlıklara aslında dikkat çektiğini biliyor. "Japonya'da neler olacak acaba şu yıl?" dediğinde insanların tabii ki ilgisini çeker. Buna verebileceğim yanıt şu olur: Medya ve diğer iletişim metotlarına verilen, reklamlara verilen destek olmalı. Hükûmetin iletişime verdiği destek olmalı. Gazetecileri bu işin içine dâhil etmelisiniz, mesajların doğru şekilde ulaşması için. Önümüzdeki hafta Kiev'de olacağım. Kendi şirketim için bir yayın yapacağım ve sizinle de röportaj yapmak isterim o zaman, mülakat yapmak isterim.

Sunucu:

Tabii ki sevinirim. İkinci sorum şu; Rusya'nın Ukrayna'ya yaptığı herhangi bir saldırı söz konusu olduğunda birçok kez şunu gördük bu çatışmada. Yanlış bayrak operasyonlarından bahsedildi ve bunun çok tehlikeli sonuçları olabiliyor bildiğiniz gibi. Son zamanlarda şöyle bir örnek gördük, Rusya şunu iddia ediyordu, Ukrayna'nın nükleer bombaları var ve kirli savaşlardan, kirli bombalardan bahsetmiyorum. Rusya böyle bir iddiada bulundu. Bunlarla nasıl başa çıktınız? Bu haberi etkili bir şekilde iletirken potansiyel risklerden kaçınmanın yolunu nasıl buldunuz?

George Tykhyi:

Saldırının ilk anlarından itibaren bu kirli alanları, nükleer silahlarla ilgili yalanları söylemeye

başladılar bile. Hatta Rusya Savunma Bakanı da telefon görüşmelerinde aslında bunu dile getirdi ve de buna çok ilgi gösterdi. Fakat biz ciddi bir şeyle karşı karşıya kaldığımızı fark ettik ve bununla derhâl mücadele etmeye başladık. Bütün bakanlığı seferber ettik ve bu haberleri yalanladı ve reddetti Cumhurbaşkanımız. Daha sonra uzmanlar geldi ve durumun gerçekten de bizim söylediğimiz gibi olduğundan bahsetti. Buna dair yanlış haberleri kesinlikle reddettik. Kendi iç politikası için de çalıştıkları oluyor.

Sunucu:

Peki Rusya'yla arka kapıdan gizli yaptığınız görüşmeler oluyor mu? İletişimler oluyor mu?

George Tykhyi:

Hayır. Tamam, söylüyorum. Bizim doğrudan bir iletişimimiz yok. Evet, bir tahıl anlaşması var Türkiye'yle. Birleşmiş Milletlerle de iletişim içindeyiz fakat onlarla doğrudan iletişim içinde değiliz.

Sunucu:

George, çok teşekkür ederim. Önümüzdeki hafta Kiev'de tekrar buluşmak üzere

Küresel Çapta Duyarlı Bir Teknoloji Toplumu İnşası

STRATCOM KONUŞMALARI - 3

3 Aralık 2022

Küresel Çapta Duyarlı Bir Teknoloji Toplumu İnşası

Panel Videosu

Konuşmacılar

**David Ryan
Polgar**

All Tech Is Human Kurucusu,
TikTok İçerik Danışma Kurul Üyesi

David Ryan Polgar:

Burada olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Herkes nasıl? Dün çok yoğun bir gündü. Herkes dünden sonra iyi hissediyorsa lütfen bir alkış alalım. Biraz enerji ihtiyacımız var diye düşünüyorum. Biraz jet lag yaşadım, New York'tan uçakla geldiğim için. Ama Türk kahvesi üç saat daha beni götürür diye düşünüyorum.

Çetrefilli teknoloji ve toplum meselelerini ele almaya çalışacağız. Dün pek çok meseleyi, problemi ele aldık. Karamsar olsanız bile umuyorum ki önümüzdeki yirmi dakika sonra iyimser bir duyguyla ayrılacaksınız. Şimdi hızlı bir egzersiz yapalım isterseniz. Lütfen elinizi kaldırır mısınız? Eğer gerçek ve

03

hakikatle ilgili bir sorunun olduğunu düşünüyorsanız ve mezenformasyonun yayılmasının sıkıntı olduğunu düşünüyorsanız elinizi kaldırır mısınız lütfen? Evet, pek çok kişi elini kaldırıyor gördüğüm kadarıyla. Şimdi ellerimizi indirelim. Şimdi şunun için el kaldırmanızı rica edeceğim, eğer canlı eyleme geçmiş bir çözüm istiyorsak bu karmaşık meselelere dair bir çözüm var mı? Çözümü olan var mı? Çözümü olduğunu düşünen elini kaldırabilir mi? Evet, işte benim işim bu. Eller yine kalktı. Bu iki konu arasındaki boşlukta, aradayım ben. Bir sorun olduğunu biliyoruz, enformasyon ekosisteminin kirlendiğini biliyoruz. Durumun gerçeklikle ilişkisi tabii ki mevcut durumla örtüşmeyebiliyor ve demokrasi, refah gibi pek çok konularda sıkıntıya sebep oluyor. Ama tutarlı bir hareketimiz yok. Bu sıkıntılı problemleri aşmak için tutarlı bir hareketimiz ve bir eylemimiz yok. Pek çok tartışmada kısmi çözümler duyuyoruz belki. Mezenformasyona karşı bir kanun gerekiyor ama bu da karmaşık bir iş. Çünkü teknoloji firmasıysanız bir ülke mesela, size dava açabilir. Amerika’da, Florida’da ve Teksas’ta eğer içeriği indirip kapatırsanız o zaman da dava açılabilir size. Ama başka bir taraftan da kaldırmadığınız için dava açılabilir başka bir yerde. Şimdi tabii ki “mezenformasyonu tanımlayacak kişi kim?” diye de bakılıyor bir noktadan sonra. Bu karmaşık, çetrefilli bir mesele. Ama merak etmeyin size bir miktar umut, biraz iyimserlik bırakıp gideceğim. Çünkü problem aşamasından çözüm aşamasına doğru bu konuyu ele alacağız.

Çoklu paydaşın olduğu, birçok disiplinin olduğu bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Sivil toplum, hükümetler, endüstri ve akademisyenler bu süreçte yer almalı. Çünkü değişiklik bir grubun öne çıkmasıyla ya da bir grubun içinde olmuyor. Sistemin içerisinde olması gerekiyor ve bunun için de dışarıdan baskı gelmesi gerekiyor. Teknolojik geleceğimizi de öngörmemiz gerekiyor. Bakın, bu sahnede Twitter’dan biri var diyelim. Bir akademik araştırmacı var, politika yapıcı var, eğitimci var ve bütün bu meselelerin hepsi birbirine bağlı. Eğer biz suçu ele alıyorsak, “Tamam hadi bakalım, kolluk kuvvetleri bu işle ilgilensin. Kanun var zaten.” diyebiliriz. Ama belki toplumla alakalı olabilir bu mesele ya da mesleklerle alakalı olabilir, politikalarla ilgili olabilir. İşte karmaşık nüanslı bir konudan bahsediyoruz. Bu noktada da zaten pek çok paydaşın sürece dâhil olması gerekiyor. Biz bunu sadece teknoloji için yapmıyoruz. Tabii bu konuya şöyle yaklaşıyoruz; burada aslında mesela sadece Elon Musk doğru şeyi yapacak gibi düşünülebiliyor bazen ama böyle değil. Çünkü Twitter’daki duruma bakın. Mesela şimdi pek çok kişi bunu tartışıyor. Buradaki meselelerden bir tanesi şu; ben çok fazla farklı grupla görüşüyorum, politika yapıcılar, güvenlikle ilgilenenler, öğrenciler vs. çok ciddi yanlış algılar var. Çünkü Elon Musk Twitter’ı bir kamusal alan olarak tanımladı. Kamusal alan olamaz çünkü kamusal alanda kamusal denetim vardır. Amerika Birleşik Devletleri’nde mesela hükümetin

kanun yapan birimleri ve bunları uygulayan birimleri var. İşte bu yüzden de güçler dengesi söz konusu olabiliyor. Kim var? Jüri var ve yürütmeyi yapanlar var. Bu da demokratik ülkelerde bu şekilde gidiyor. Mesela bir kişi çok yüksek miktarda gücü elinde tutuyorsa, başkalarının önünde söz söylüyorsa o zaman demokrasiden bahsedemeyiz.

Bugün de aslında tutarlı bir hareketi anlatmaya çalışacağım, benim de içinde olduğum bir hareketi. Uçakla İstanbul'a, 250 kişilik bir toplantıdan çıkıp geldim New York'tan. Teknoloji firmalarından kişiler vardı, aktivistler vardı, bilgi bilişim alanından kişiler vardı ve bu kişiler bir araya gelmişti. Neden bir araya gelmişti? Birlikte tabii ki bir şeyler yapmak istiyorlar ama bazen de bir araya gelmiyorlar. Neden? Çünkü birbirlerine güvenmiyorlar. Burada bir bağ dokusunun olması gerekiyor yani bu insanları birbirine bağlayan bir yapı olması gerekiyor. Evet, farklı fikirleri var, her konuda anlaşamıyorlar, zaten anlaşamamalılar. Çünkü demokrasi böyle bir şey. Biz çözümler üzerine anlaşmaya varmak durumunda değiliz. Fikirlerimiz için tartışmalıyız, kavga etmeliyiz ama bir katman daha aşağıya indiğiniz zaman aslında mutabıklar bu insanlar. Bunu görüyorsunuz. Statükoyla ilgili olarak, mevcut durumla ilgili olarak baktığımızda bunun sürdürülebilir olmadığını görüyoruz. Öyle düşünüyorlar. Mesela araştırmacılar var, öğrenciler var. Bir kişi mesela teknoloji firmasında çalışıyor. Teknoloji firmasında çalışmayan biri var ve savunucular var. Hepsi aslında aynı şeyi istiyorlar. Demokrasi istiyorlar aslında. Mücadele eden bir demokrasi istiyorlar ve biz de böyle bir gelecekte yaşamak istiyoruz. Kuvvetli bir demokrasi istiyorlar. İnsanların geleceği ve demokrasinin geleceği çok önemli. Bugün mücadele ettiğimiz şey aslında gücün, iktidarın değişmesi. Genellikle biz bu konudan bahsederken bu konularda yanlış anlaşılmalara olduğunu düşünüyoruz. Mesela bu teknoloji firmalarının gücü ve iktidarı ele geçirmek istediği düşünülüyor. Hayır, teknoloji firmaları para kazanmak istiyor ve reklamlarını yayımlamak istiyor. Bazen siyasi tartışmalar olabiliyor ve burada çok fazla parayla ilgili konu dönebiliyor. Baş ağrısına kadar gidebiliyor bu meseleler. Ama bu bahsettiğimiz kamusal alanlar, iletişim de değiştiği için denetimi olan kamusal alanlardan, güçler dengesinin olduğu kamusal alanlardan başka bir yöne kaydı. Yüzyıllardır böyle oldu çünkü. Şimdi özel şirketlere doğru kaydı. Bu özel şirketler ise kendilerine ait iş modellerine sahip firmalar ve bunların tabii ki belli başlı problemleri var. Şimdi, ben aslında bir sonraki aşamaya bir nevi geçmek istiyorum. Çünkü bir yıl sonra bir araya geldiğimiz zaman çözümlerden bahsediyor olmamız gerekiyor aslında. Kollarımızı sıvıyor olmamız gerekiyor ve birbirimizi anlıyor olmamız gerekiyor.

Paul Newman'ın da söylediği bir şey var ve "Guns and Roses"da da yine geçmişti bu. "Burada elimizde olan şey, iletişim kuramıyor olmamız. Buradaki durum iletişim kuramıyor olmamız." demişti. Şimdi burada birbirine bağlı bir iletişim anlayışının olmaması... Çünkü genellikle toplantılar yapıyoruz ve tek taraflı iletişim oluyor. İşte bakın bu grup bunu yapmak istiyor, fikri yayıyorlar ama işler böyle gitmiyor. Çünkü iletişimin iki yönlü olması ve birbirine bağlı olması, ağ gibi olması gerekiyor. Sektörler arasında olması gerekiyor. Bütün bu paydaşların birbiriyle konuşuyor olması gerekiyor. Aynı fikirde olabilirler, farklı fikirlerde olabilirler ama konuşmaları önemli. Bu iki günde mesela bu yapılan bütün konuşmalar size bilgiler verdi. Nasıl bir ilham verdi? Buna bakmak lazım. Youtube'da bir videoyu gösteriyor olmak, potansiyele ulaşmak anlamına gelmiyor. Çünkü son iki gündür bunu konuşuyoruz. Mesela politikacıları nasıl bilgilendireceksiniz? Eğitimin müfredatıyla ilgili bilgileri nasıl sunacaksınız? Tiktok üzerinden olmuyor bunlar tabii ki. Bütün bunlar büyük bir küpün tabiri caizse parçaları ve bizler küresel çok disiplinli, çok paydaşlı yapı içerisinde çalışıyoruz. Çoklu bakış açısını burada görmek durumundayız. Teknolojiye baktığımız zaman şairlerin, savunucuların, tasarımcıların, hepsinin bir araya gelmesi gerektiği bir çağdayız. Çünkü sosyal medya var ve burada firmaların iş modelleri var. İnsan davranışlarını mesela nasıl etkiliyor bunlar? Bunlarla ilgili dinledik dün ve bir reaktif süreç var, bir de bunu yansıttığımız, üzerine düşündüğümüz bir süreç var. Dünkü çalışmadan da bunu dinledik ve bütün bu yap bozun parçalarına odaklanmak durumundayız. Bir video gördüğünüz zaman belki bakıyorsunuz, izliyorsunuz ve şöyle düşünebilirsiniz. Ben sürekli farklı gruptan insanlarla görüşüp konuşuyorum, şunu fark ediyorum; sizinle de bugün paylaşmak istediğim şeylerden bir tanesi bu; pek çok şey iletişimde kaybedilmiş durumda, kaybolmuş durumda. Çevrede kaybolmuş durumda gibi ifade edebiliriz bunu. Çünkü "Bu teknoloji firması neden daha fazla şey yapıyor acaba?" diye bakılıyor. Aslında bununla ilgileniliyormuş gibi düşünülüyor. Ama hayır. Çünkü teknoloji firmaları ilerleyemiyor. Çünkü gidecek bir yolları yok. Burada dava açmışsınız. Burada da başka bir sebeple aynı firmaya dava açmışsınız. Mesela Amerika Birleşik Devletleri'nde Demokratlar var ve Cumhuriyetçiler var bildiğiniz gibi. Sosyal medyanın geleceği ile ilgili bir anlaşmaya varabilmiş durumda değiller. Çok karmaşık bir mesele bu. Teknoloji firmalarına bakacak olursanız; bir dakika... Burada aileler var çevrim içi olarak internette kullananlar veya eğitimcileri görüyorsunuz. Onlar da kullanıyorlar ve herkes ne yapıyor? Başka birine parmağını doğrultuyor ve iş el sıkışma noktasından parmak doğrultma noktasına geldiyse o zaman bu farklı bir iş demek. Çünkü biliyorum evet, bu da kolay değil çünkü sosyal medyanın geleceği aslında demokrasi gibi bizim farklı fikirlerimizin olduğu bir yer olmalı. Birbirimizi anlayabilmeliyiz, değerlerimizi anlayabilmeliyiz. Nelerden vazgeçip nelerden vazgeçemeyeceğimizi anlayabilmeliyiz. Şimdi benim yaptığım

işin temeline bakacak olursak aslında gücün, iktidarın ve fikirlerin bir nevi dağıtılması gibi bir iş yapıyoruz biz. Tabii ki çevik olmak durumundayız ve teknolojinin hızıyla hareket etmek durumundayız. Sürekli karşılaştığımız mesele bu ve bununla ilgili de bir hayal kırıklığı var. Neden? Çünkü bireyler kendilerini sürecin dışında bırakılmış hissediyorlar. Twitter olsun, Tiktok olsun, Meta olsun bunlar artık geleneksel firmalar değiller. Hâlâ iş dünyası kapsamında firma olarak algılanıyorlar ama asıl problem bu. Önümüzdeki yıllarda bunun değişmesi gerekecek çünkü bir platform üzerindeki bireyler sonuçta buradalar. "Neden burada başvurabileceğim bir yer yok?" ya da "duyulmak istiyorum." diyebilirler. İşte o zaman bir kamusal alana dönüşüyor. İnsanlar bu şekilde benzer bir muamele görüyorlar. İşte bunlar sosyal medyada üzerine son birkaç yıldır tartıştığımız konular. Ama iyi haberleri de vereyim size. Çünkü bilgi ya da tutku konusunda bir eksikliğimiz yok. Çok fazla fikri olan kişi var, tutkulu pek çok insan var ve binlerce kişi var etrafımda. Çok da şanslıyım, bir araya geliyoruz ve gerçekten fikirlerimizi tartışıyoruz. Ama bütün bu farklı grupları birbiriyle bilgilendirmiyoruz. Neden? Hepsi ayrı ayrı toplanıyor ve paylaşıyoruz. Bu da ilginç çünkü gelecek aslında webden kopmuş durumda ve bizler bir ağdan kopmuş durumdayız. Ama aslında tıpkı bir ağ gibi bağlı olmalı ve paylaşıyor olmalıyız. Teknoloji ve yeniliğin hızıyla bizim bu teknolojiye dair bakış açımız arasında bir boşluk, bir aralık var ve çok hızlı ilerliyor. Bu, toplumları da etkiliyor. Başvuracakları da bir yer yok. "Bir dakika beni etkiliyor sosyal medya ama bir şekilde bunların bana ait değerler olduğunu söyleyemiyorum." diyorlar. Mesela temsilin olmadığı bir uygulama bize göre değil. Çünkü teknoloji eğer sizi etkiliyorsa, sosyal medya sizi etkiliyorsa bir şekilde, bir düzeyde başvurabileceğiniz bir yer olmalı ki değişikliği etkileyebilesiniz, değişiklik yaratabilesiniz. Ama önemli olan şey birbirimizi dinlememiz gerekiyor iletişimde ve neyden vazgeçip neyden vazgeçemeyeceğimizi bilmemiz gerekiyor. Mahremiyet olsun, bir sürü farklı yorumlamalar, algılamalar olabiliyor ve herkesin de geçmiş farklı. O yüzden de küresel firmalar var evet ama sonuçta bir ülkenin de sınırları var değil mi? O zaman burada bir sorun yaşanıyor demektir. Bu birbiriyle bağlı sistem her zaman elimizin altında değil maalesef. O yüzden de çevik bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Neden bu söz konusu? Bunu göstermeye çalışıp tepeden aşağı inen modellerimiz var geleneksel olarak. Burada bilginin yayılması çok elit örgütler içerisinde oluyor. Ama bu artık işe yarayan bir yöntem değil çünkü güç yapısına bakacak olursak bunlar farklı fikirlerle bağlantılı değil. Sosyal medyada olan kişiler kendilerini bu süreç içerisinde dâhil edilmiş hissetmiyorlar, temsil edilmediklerini düşünüyorlar, kenarda bırakılmış olduklarını düşünüyorlar ve bu da işe yarayan bir yöntem değil. Diğer tarafta da tabii ki tabandan gelen modeller var, ara yüzler var ve bunlar da geleneksel güç yapısına bağlı değil. Mesela gazeteciler, teknoloji firmaları, politika yapımcılar ve burada da bunun eksikliğini görüyoruz doğal olarak ve işte gelecek bu tarafa doğru gidiyor.

Benim yaptığım iş de aslında agnostik bir merkez yaratmak, böylelikle farklı paydaşları, farklı disiplinleri bir araya getirmek ve ortak bir misyon oluşturmaya çalışmak. Burada tabii ki amacımız da kamunun yararı. Burada biz eğer birbirimize bağlanırsak ve yüzeyde farklılıklarımız olsa bile, bu yüzeyin altında biliyoruz ki genellikle insanların- etkisi olanları bir kenara bırakacak olursak-demokrasiye dair bir hassasiyetleri var. Tekrar bir örnek verecek olursam, ekosistemi farklı bakış açılarından anlamak önemli. Multi disiplinler, multiple yani çoklu paydaşın olduğu bir yapıyla farklı temelleri olan kişiler hem içeriden hem dışarıdan bir araya gelerek bunu sağlayabilir. Biz bunu hızlı, çevik bir şekilde yapmaya çalışıyoruz ve dört tane rapor yayımladık bir yıl içerisinde. İnsanları; Dünya Ekonomik Forumu, Aspen gibi kurumlarda bir araya getiriyoruz ve dünyanın farklı yerlerinden pek çok kişi geliyor. Konuya yeni dâhil olmuş kişiler olabilir. Farklı geçmişleri olan, farklı temelleri olan kişiler olabilir ve bütün bunlar, bu kişiler bir araya geliyor. Değerlerini, fikirlerini birleştiriyor, harmanlıyor ve iletişim kuruyor. Peki neye ihtiyacımız var? Teknoloji kaymasına değil. Biz bu yüzden buradayız. All Tech is Human bu yüzden var. Bu teknolojiyle ilgili değil, bizimle ilgili. Buradaki herkes oturuyor, izliyor ve sonrasında göreceğiz ki; mesele insanlarla alakalı ve değerlerimizi tartışmamızla alakalı. Biz insana önem veren bir kurum olarak hareket ediyoruz.

Son olarak şunu söyleyeyim: İki yönlü iletişime önem veren biri olarak benimle rahatlıkla iletişime geçebilirsiniz. Çözümler bireylerden gelmeyecektir. Bir kurum ya da kuruluştan, bir örgütten gelmeyecektir. Ortak bir anlayıştan gelecek çözümler. Teknolojinin geleceği, istediğimiz teknolojinin geleceği için, kuvvetli bir demokrasi için bugün karşımızda olan zorluk nedir? İletişim zorluğudur. Bizler farklı görüşlerimizi, farklı bakış açılarımızı, farklı değerlerimizi görebilmek için bir araya gelmek durumundayız. İşte istediğimiz teknolojinin geleceği bu ve böylesi bir gelecek hepimiz için faydalı olacaktır. Teşekkür ediyorum.

OSINT Niçin Bu Kadar Popüler?

STRATCOM KONUŞMALARI - 4

3 Aralık 2022

OSINT Niçin Bu Kadar Popüler?

Panel Videosu

Konuşmacılar

Oliver Alexander
OSINT Analisti

Oliver Alexander:

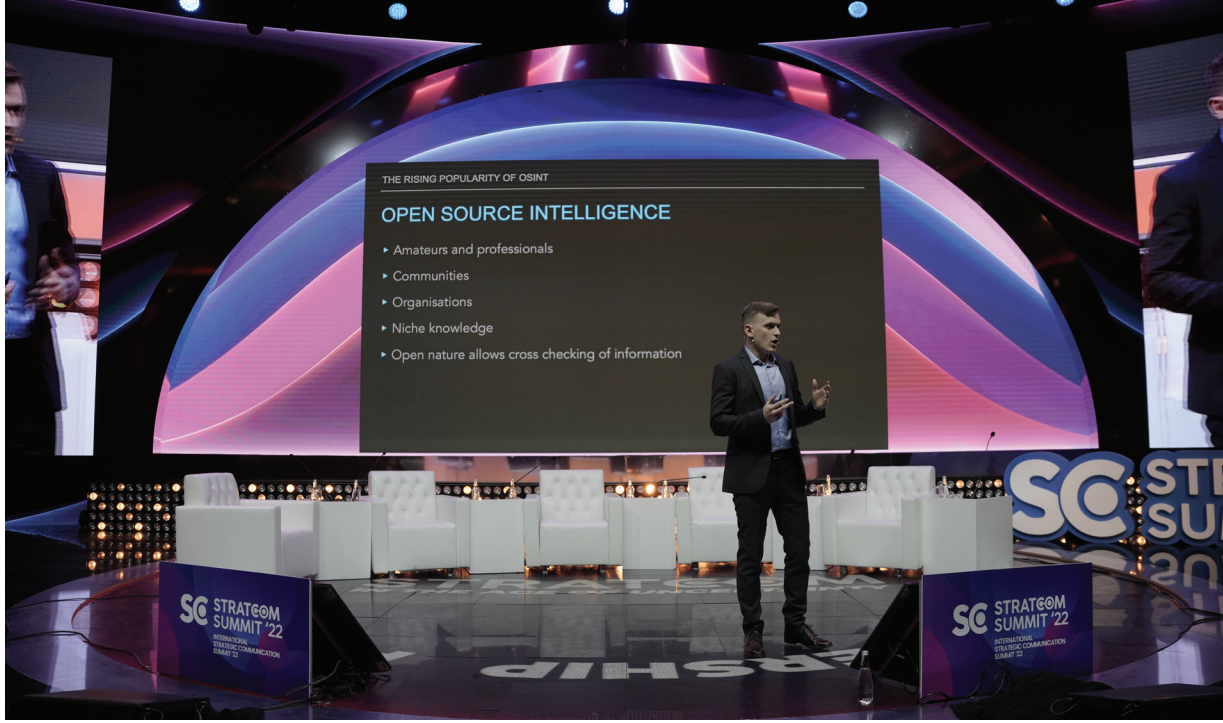
Merhaba,

Öncelikle organizatörlere beni davet ettikleri için teşekkür etmek isterim. Tercümanlardan şimdiden özür dilerim çünkü bazı terimler kafanızı karıştırabilir ama elimden geleni yapacağım. Elimdeki cihaz çalışıyor mu acaba? Onu kontrol edelim lütfen. Şimdi size açık kaynak istihbaratından bahsedeceğim. Bunun ne olduğundan bahsedeceğim. Neden bu kadar popüler hâle geldi? Önümüzdeki dönemlerde daha da fazla ayrıntıyla bahsedeceğim bunlardan.

04

Şimdi başlangıç olarak size açık kaynak istihbaratının ne olduğunu anlatmaya çalışacağım. Açık kaynak verilerle beraber kullanılır. Bu aslında açık kaynakların istihbarat toplamak için kullanılmasıdır. Millî güvenlikte kullanılır, bilgi toplamak amacıyla kullanılır ve amaç istihbarat sağlamaktır. Kendimden bahsedecek olursam, bu benim için aslında hobi. Açık kaynak istihbaratıyla profesyonel olarak ilgilenen açıkçası pek kişi yok. Ben de boş zamanlarımda yapıyorum bu işi. Şimdi bunun popülerliğinin artmasından bahsedeceğim. Açık kaynak istihbaratı amatörlerin ve profesyonellerin bir karışımından oluşur, amaçları istihbarat oluşturmak ve gerçeğe ulaşmaktır. Amatörler, yani serbest zamanlarında çalışan amatörler var işin içinde ve bir tutkuyla bağlılardır bu işe. Profesyonel örgütlerle çalışırlar. Savaş suçlarını bulmaya çalışırlar. Mesela ayrıca dediğim gibi genel olarak istihbarattan oluşur. Bu sektörde büyük topluluklar vardır. Amaca ulaşmak için yani bilgiye ulaşmak için binlerce insan bir arada çalışır. Bu alanda çalışan daha küçük topluluklar da vardır. Bir arada çalışırlar ve bir sonuca ulaşmaya çalışırlar. Bazı kurumlar da vardır burada çalışan. Örneğin, Bellingcat diye bir meşhur bir medya kurumu var. Onlar da birçok araştırma yapıyorlar istihbarata dair. Ana akımla beraber çalışmalarda bulunurlar. Ayrıca kimlerin bazı olayların arkasında olduğunu bulmaya çalışırlar. Talimatları veren insanları bulmaya çalışırlar. Ayrıca uydudan gelen fotoğrafları kullanırlar, genel verileri toplamak için, güvenlikle ilgili olarak. Bunun faydalarından biri şudur: Dünyada binlerce insan küçük de olsa bilgi sahibi olmak peşindedir. Örneğin Twitter'dan faydalanırlar. Birçok insan birçok şeyin takipçisi olabilir fakat ayrıntılarıyla çok bilgiye hâkim olmayabilirler. Örneğin Rusya'daki gemilerle, filolarla ilgili olabilir. Ayrıca açık istihbaratın faydalarından biri de çapraz kontrol yapabilirsiniz. Geleneksel istihbarat tabii ki sırlarla ilgilidir fakat iş birliği kurmak da bu anlamda yine açık verilere dayalıdır. İnsanların yaptıkları işler kontrol edilir, birlikte, iş birliği içinde çalışırlar.

Açık kaynak istihbaratı kullanılan metotlardan biri de teyit etmektir. Birçok video oyunlarından faydalanılır örneğin. Ayrıca kimlik tespit edilir. Serbest ticarete örneğin, Rus ekipmanlarının kullanılmasıyla ilgili olarak, hangi tür araçların kullanıldığı bulunmaya çalışılır. Nereden geldiler? Nereye gittiler? Ukrayna'ya mı gittiler? Bunların belirlenmesine çalışılır. Standart bir harekette mi bulunuyorlar yoksa daha büyük bir faaliyette mi bulunuyorlar? Bunlar tespit edilmeye çalışılır. Bu konular gitgide popülerliğini korumaya devam ediyor tabii ki. Örneğin uydu görüntüleri mevcut olur, sinyaller alınır. Bunların büyük bir değişikliğe uğrama şeklinde gösterildiğini bazen görür insanlar. Savaş gemilerinin oraya buraya gittiklerini görürler. Ayrıca Planets gibi kaynaklar vardır. Oradan yüksek çözünürlüklü fotoğraflar satın alınabilir. Fakat bunların ücreti çok fazla olabilir, burada bu bilginin nadiren bulunabilmesi sebebiy-

le. Önümüzdeki günlerde sosyal medyada şöyle bir görüntü görebilirsiniz: Örneğin, birliklerin hareketleriyle ilgili, arka plandaki özelliklerle bu videonun nereden çekildiği belli olabilir. Savaş suçlarının haritalar üzerinde ilerlediğini, ileri geri gittiğini görebilirsiniz. “Geolocation” yani mekân bulmanın belirlenmesinde de kullanılır. Örneğin, bu toplanan bilgilerle ilgili olarak genel bir analiz yapılır. Örneğin, birkaç hafta önce meydana gelen bir olaydan bahsetmek isterim. Polonya’da bir füze görüntüsüyle karşı karşıyayız. Yine de bu teyit edilmemiş bir bilgidir. İki Rus füzesi bildiğiniz gibi bir NATO ülkesini vurdu ve bütün dünya paniğe kapıldı. Bu füze atıldıktan sonra birçok haber yayıldı ve bu bilgiler teyit edilmemişti. Ortaya çıkan ilk görüntüler bunlar, gördüğünüz gibi. Traktör var görüntülerde. Can kaybı meydana geldi. Bu füzenin atılmasından sonra ortaya çıkan görüntüleri görüyorsunuz. Bir roketin etkileri gibi, S300 gibi bir füzenin etkisi şeklinde görebilirsiniz örneğin. Bir parça bırakılmış burada bu füzeden. İlk önce düşünülen şu oldu, insanların kafasında bir şüphe oluştu. Çünkü resmî değildi bu görüntüler ve Ukrayna’nın hava savunma füzesinin hedefini şaşırttığına dair şüpheler oldu. Polonya’ya düştükten sonra birtakım spekülasyonlar ortaya çıktı ve daha sonra burada gördüğünüz fotoğraf ortaya çıktı. Buna dair, önceki saldırılara da dair binlerce fotoğraf var. Bu bir R300 füzesi, gördüğünüz gibi. Fakat aslında Polonya hükümeti de oradaydı tabii ki. Neler olduğuna baktı kendi ülkelerine düştüğü için. Cumhurbaşkanı, Rusya’nın füzelerinin buna yol açtığını söyledi.

Teknik olarak bu füzelerin Sovyetler Birliği'nde yapıldığını söyleyerek buna dayandırdı haberini. Daha sonra NATO kaynaklarından aslında bunun Rusya'ya ait füzeler olmadığına dair bir açıklama yapıldı. Dolayısıyla bilgiler başta net değildi fakat daha sonra kesin bilgiler ortaya çıkmaya başladı. Bu haberler Twitter'da, Facebook'ta da yayılmaya başladı. Bu düşen füze ile ilgili birçok görüşmeler, birçok tartışmalar yapıldı. Bu teyit edilmemişti. Ne yazık ki Rusya'nın yaptığına dair bilgiler teyit edilmemişti. Daha sonra durumun bambaşka olduğu ortaya çıktı. Düşen parçalar yüzlerce kiloydu tabii ki. Çok dev bir etki yarattı. Bu etkilerin en önemlisi; gördüğünüz gibi şurada bir çukur var. Bu füze ortadan kaldırıldıktan sonra şöyle bir çukur ortaya çıktı. Burada bir diyagram var. Aslında patlamadan önce de parçaların orada yer aldığına dair haberler çıktı. Parçaların farklı olduğu ortaya çıktı. Gördüğünüz gibi bu patlama meydana geldikten sonra bütün fragmanlar, bütün parçalar ortaya çıktı, şu görüntüde görebilirsiniz. Bunlar ortaya çıktıkça, Ukrayna'nın hava savunma füzeleri ile de alakası olmadığı ortaya çıktı. Bu açık kaynak istihbaratının artan popülerliğinden bahsetmeye devam edeyim. Bu Ukrayna'daki istilanın öncesinde de aslında popülerdi tabii ki. Birçok Tiktok videosu, Twitter videosu ortaya çıktı bu olaydan sonra. Ayrıca bunlar Rusya tarafından da tabii ki yayımlandı. Rusya'nın ordusu da askerî sistemi de tabii ki bunları yakından takip etti. Uydu görüntüleri paylaşıldı. Oradaki tanklar gösterildi. İnsanların ne kadar korktuğundan bahsedildi. Bununla gerçek zamanlı bir ağ kuruldu, neler olduğuna dair, bunları bildirmeye dair. Birkaç ay önce New York Times'ta bunların arka plan görüntülerinin yer aldığı çok ayrıntılı fotoğraflar yayımlandı. Diplomatlar da istihbaratla beraber çalışmaya başladı tabii ki. Yüksek profilli açık kaynaklar arasında doğal olarak paylaşıldı. Sadece bu açık kaynakları paylaşarak, bir araya getirip, aynı hizaya getirip birbirleriyle uyumlu hâle getirmeye çalışarak yaptılar bunu. Bu istiladan önce çok fazla dezenformasyon kampanyası vardı. Tabii ki özellikle Rusya'nın bayrak imajları ile ilgiliydi bu. Bunlar çok garip örneklerdi ve güya sabotajcılar tarafından bir kimyasal silah saldırısı yapıldığı ortaya atıldı. Bu doğal olarak kesinlikle bir uydurma haberdirdi ve sesli görüntüler vardı. Youtube'da bir video vardı ve güya bir manevrayı bitirmişlerdi. Onunla ilgili de görüntüler ortaya çıktı, buna bombalar dâhildi. Twitter'da bir tweet atmıştım. Güya bir adam bacağını kaybetmişti, Ukrayna'nın hava saldırısı sebebiyle. Fakat gördük ki aslında kendisinin zaten bir protez bacağı vardı. Protez bacağına çıkarttığını gördüğümüzde o istiladan önce bunun yapılmış olduğunu anladık. Eğer doğru kaynakları takip ederseniz bilgi sahibi olabilirsiniz. Bu videolar internette yayımlanmadan önce birçok olay haberleştiriliyor ve herkes her haberi takip etmiyor. Fakat dünyanın birçok yerinde her dakika neler olduğunu merak eden tabii ki binlerce insan var. Orta Doğu'da, Asya'da, Amerika'da insanlar serbest zamanlarında, boş zamanlarında buna zaman ayırıyorlar, bütün bu analizleri yapmak için, bütün verileri analiz

etmek için zaman ayırıyorlar. Ayrıca son yıllarda gerçekten bu konu toplumlar arasında daha fazla popüler hâle gelmeye başladı. Onlarca kat arttı bu duyulan ilgi. İnsanlar OSINT hesapları açmaya başladılar kendi çaplarında. Videoların tweetlerini atmaya başladılar. Kendi uzmanlıklarını ve nasıl analiz ettiklerini göstermeye çalıştılar. Bu aslında insanlar için zor bir şey yani gerçeğe ulaşmak zor bir şey aslında. Çünkü bildiğiniz gibi, sesi en fazla çıkan insan aslında en az bilgiye sahiptir. Bazen Twitter’da örneğin siz bir tweet atıyorsunuz, insanlar bunu tekrar retweet yapıyorlar ve bir virüs gibi yayılmaya başlıyor bütün dünyada. Bu, her zaman çok doğru bir şekilde yapılmıyor. Sadece en popüler olan, en doğru anlamına gelmiyor. Size buna dair başka örnekler de verebilirim. Uluslararası gazetelerde analizler kullanılıyor genellikle. Ne yazık ki kötü OSINT, kötü açık kaynak, istihbaratı kaynağı kullanıyor bazıları. İstihbarat ajansları da bu bilgileri harekete geçebilecek bir istihbarat hâline getirmeye çalışıyorlar. Öncelikle bütün verileri toplarız, bu verileri işleriz, daha sonra analiz etmeye başlarız, daha sonra bunları yayarız ve daha sonra geri dönüşler beklemeye başlarız. Bu bir döngü gibidir. Bu sistem hep bu şekilde ilerler.

Şimdi karşılaştığınız bazı zorluklardan bahsedeyim. Bazıları doğrudan toplar ve dağıtmaya çalışır. Burada bir yönlendirme veya analiz yoktur. Sadece video olarak Telegram’dan ya da Tiktok’tan bulurlar. Herhangi bir yorum olmayan videoları toplarlar. Rusya örneğini ele alalım. Makine tercümesi yapılıyor bazen Telegram üzerinden. Her iki taraftan da birçok ön yargılı analiz var. Örneğin Ukrayna’daki çatışmayla ilgili olarak, birçok insan orada ya bir tarafı ya diğer tarafı tutuyor. Bu konularda çok katılar. Gerçeğe ulaşmalarının, dolayısıyla doğru bilgiyi yaymalarının önündeki bir engelin ve aldıkları geri dönüşlerin de bunlara yansımalarını görüyorlar bazen. Bütün bu anlatımların popüler hâle gelmesi söz konusu oluyor. Ben Rus devlet haberlerine de çok aşinayım. Onların doğru olup olmadığını anlamaya çalışıyorum. Çünkü bu anlatımın nereden geldiği de önemli. İnsanlar savaş alanında bir şeyler yapıyorlar. Siyaset alanında ortaya çıkan insanlar var. Bunların bir şekilde öngörülebilmesi de gerekli aslında neler olup bittiğine dair. Şimdi tüm cevaplara sahip olduğunu iddia eden insanlara karşı dikkatli olmanızı öneriyorum. Kendileri her konu hakkında bilgi sahipleri olduğunu iddia ediyorlar. Birden Ukrayna’da, Çin’de neler olup bittiğini çok yakından takip ettiklerini iddia ediyorlar. Şimdi başka bir konuya geçmek isterim. Bir açık istihbarat platformu olarak Twitter... Bu OSINT platformundaki kişilerin yüzde doksanı Twitter üyesi. Elon Musk’ın satın almasıyla ilgili bazı eleştirilerde bulunmak isterim. Birçok OSINT hesabı kilitlendi, engellendi ne yazık ki. Bunun için de herhangi bir açıklama yapılmadı, önceden duyurulmadı. Böyle bir açıklama ve bir özürde bulundular. Daha sonra yirmi hesabın aynı anda kilitlendiğini, teknik bir hata olduğunu söyle-

diler. Bir şekilde özür dilediler. Bir belirsizlik dönemi de var bu da işleri daha da zorlaştırmakta. Çünkü Twitter önceden sorunların öngörülebilir olduğu bir platformdu. Fakat şimdi pek de bir fikriniz yok. Örneğin "mavi tik"ten bahsedelim. Birçoğunuz fikir sahibisinizdir bununla ilgili. Artık kimseniz onu gösterir bu. Elon Musk dedi ki; "8 dolar ödemek zorundasınız bu mavi tiki almak için." Bu artık tamamen anlamsız hâle geldi ve insanlar yıllarını harcamışlar mesela yıllarını geçirmişler. Orada mavi tik görüp de bunun, bu bilginin doğru olduğuna inanmışlar zaten. Ama şimdi tekrar beyinde bunu yeniden kodlamaları gerekecektir ve mavi tiki yazık ki bir anlamı kalmadı artık. Üst düzey insanlar bunu artık pek yapmak istemiyorlar yani bu ödemeyi yapmak istemiyorlar. Bu algoritmalar arasında gömülüp gidiyorlar, kaybolup gidiyorlar. Artık bu durumda, yeni satın alma işleminden sonra. Örneğin Gazze'de Ukrayna'da bazı şeylerin fotoğrafları geliyor. İki tane takipçisi var mesela, iki takipçiye sahip olan insanlar da teyit edilmek için buna ihtiyaç duyuyorlar ve 8 dolarla bunu halledebilirler anlamına geliyor artık. Kamusal bir platform olduğu için bu özellik ne yazık ki bunu getirmekte. Son olarak 5 milyona yakın izlenim bıraktığım bir Twitter olayı vardı. Fakat bu popüler olaylarla ilgili olarak insanların daha da duygusallaşmasına neden oluyor. İnsanlar tabii ki çatışmalar hakkında daha da duygusal ve daha kişisel hâllere girebiliyorlar bildiğiniz gibi. OSINT toplumunda meydana gelen bazı eksikliklerden bahsetmek isterim. Bu bağlamda bir nevi bir değişiklik var. Bağımsız ve özel şirketlerden bahsetmek isterim. İnsanlar bu alanda popüler hâle geldikçe kendi kaynaklarını oluşturmaya ve açık kaynak istihbarat bilgilerinden uzaklaşmaya başlıyorlar. İnsani kaynaklara, insani istihbarata yönelmeye başlıyorlar, örneğin Ukrayna'da olanlar söz konusu olduğunda. Uydu görüntülerini satın aldıkları için artık görüntü istihbaratına dönmüş şekilde oluyor artık olan biten. Çapraz bir şekilde referansları kontrol ediyorlar ama yine de kendi özel kaynakları da oluyor. Birbirlerine bunları vermiyorlar fakat internette paylaşıyorlar. Çok hızlı bir dönüşüm içinde bu süreç. Bugün söyleyeceklerim bu kadar. Hepinize çok teşekkür ederim, çok teşekkür ederim.

Sunucu:

Çok teşekkür ederim Oliver. İlginç şeylerden bahsettin. Birey de olsan, tek başına da olsan veya bir medya kurumunda da yer alsan küresel anlamda varlık gösteren, açık kaynak istihbarat kesinlikle çok önemli ve verdiği örneği çok ilginç buldum, Polonya'da düşen füzeyle ilgili olarak. Çünkü ben de hatırlıyorum bu örneği. Diğer haber kaynaklarında takip etmiştim ve diğer Batılı haber kaynaklarında kabul etmiştim. Bazı kaynaklar şöyle demişti; "Üçüncü Dünya Savaşı'nın eşğine geldik. NATO'da büyük sorunlar ortaya çıkıyor." diye iddia ettiler. Fakat siz yanlış bilgilerin yayılmasıyla ilgili doğru bilgileri verdiniz. Çok teşekkür ederim.

Belirsizlikler Çağında Sorumlu Davranmak: Kullanıcı Güvenliğini Önceliklendirmek

STRATCOM KONUŞMALARI - 5

3 Aralık 2022

Belirsizlikler Çağında Sorumlu Davranmak: Kullanıcı Güvenliğini Önceliklendirmek

Panel Videosu

Konuşmacılar

Timur Altop

YouTube İçerik İş Ortaklıkları
Ülke Müdürü

Timur Altop:

Beni davet ettiğiniz için, burada olduğumuz için çok teşekkür ederim. Çok heyecanlıyız bu konferansta yer aldığımız için. Başta dijital dünyaya etki eden zorluklardan ve bunlara müdahale etmenin etkili yollarından bahsedeceğiz.

YouTube’da böyle zorluklarla karşılaşıyoruz, evet ve bununla başa çıkmak için birtakım araştırmalar yaptık. “Kullanıcılarımızın faydasına, yaratıcıların faydasına nasıl olabilir?” diye düşündük. YouTube günümüzde ülkelerin bilgileri yaymasına vesile olur. Kullanıcılar, reklamcılar için bir platform yaratır ve yaratıcı ekonomiye katkıda bulunur. Bu girişim insanların webcam yoluyla, kendi içeriklerini yüklemesiyle başladı.

05

Son iki dakikadır bu sahnedeyim ve bir dakika daha vermenizi rica edeceğim. Bu iki dakikada binlerce video yüklendi. Bu çok muazzam bir rakam ve dolayısıyla muazzam bir etkiye sahip. Son 15 yılda YouTube küçük bir yer olmaktan çıkıp insanların bir araya geldiği, farklı çıkar gruplarından insanların bir araya geldiği enerjik bir platform hâline geldi ve 2 milyardan fazla kullanıcıya sahip. Bu durum tabii ki fırsatların yanında bazı zorluklara da yol açmakta.

Son 15 yılda YouTube küçük bir yer olmaktan çıkıp insanların bir araya geldiği, farklı çıkar gruplarından insanların bir araya geldiği enerjik bir platform hâline geldi ve 2 milyardan fazla kullanıcıya sahip.

YouTube, bu içerikleri yaratanların, insanların iş yerlerini, işlerini büyümelerine yardımcı oluyor. Tüm dünyada yaklaşık 5,6 milyonluk içerikten bahsediyoruz. Bu çok muazzam bir rakam. Bu içerikleri yaratanların işlerini geliştirmelerine yardımcı oluyoruz. Örneğin, kanal üyelikleri yoluyla bu gerçekleşiyor ve bazı ek durumlar da söz konusu. Bir oyun değiştiren olmak istiyoruz ekonomi anlamında. Küresel kullanıcılar kendi hayranlarıyla bir araya geliyor ve böylece kreatif bir ekosistemi ve muazzam piyasaları canlandırıyor. Google Search'ten sonra YouTube en fazla ziyaret edilen ikinci internet sitesi. Türkiye'de bir numaralı video platformu, tüm dünyadan ulaşılabilen. Dakikalar içinde YouTube; 45 milyondan fazla kullanıcı elde ediyor. Ayrıca öğrenme açısından, eğitim açısından önemli bir araç. Bir anket yapıldı, ankete katılanların %92'si YouTube'un en etkili platform olduğu görüşünde. Medyayı, haberleri YouTube üzerinden takip ederek işe başladıklarını söyleyen insanlar var. Ayrıca başka gurur verici bir şey var; Türkiye'de YouTube'un binlerce kanalı var ve "Muhteşem Yüzyıl" gibi dizileri ihraç etmekte. Bu sayede uluslararası toplum bunların farkında oluyor. Bundan oldukça gurur duyuyoruz. Türkiye'nin turizmini, kültürel mirasını yansıtmayı, bu şekilde çok daha etkili bir şekilde mümkün oluyor ve bundan büyük memnuniyet duyuyoruz. Ekonomik açıdan bakılacak olursa ekonomi gerçekten gelişiyor. Bilgiye erişim sağlamak isteyen herkese, öğrenmek isteyen herkese bu kanalın açık olduğunu söylemekten de memnuniyet duyuyorum.

Sorumluluklarımızın arasında toplumu korumak ve açıklık anlamında olumlu bir etki yaratmak var. Yıllardır bu sistemleri muhafaza etmek için ve dolayısıyla halkı korumak için binlerce kişi çalışmakta. Yaptığımız her şeydeki birinci önceliğimiz kendimize, birbirimize yardımcı olmak. Çift taraflı politikalar üretiyoruz, çeşitli içerikler üretiliyor. Muazzam bir bilgi akışı var ve güvenilir bilgi yaratmaya çalışıyoruz.

Kompleks, karmaşık zorluklarla başa çıkmak açısından çok görünür bir özelliğe sahip iletişim sistemlerine odaklanıyoruz. Bu ortamda içerik açısından dev bir kaynak yaratmaya çalışılıyor. Ayrıca hangi içeriğin uygulanabilir, hangisinin uygulanamaz olduğuna odaklanıyoruz. Yüzlerce kişi çalışıyor. Burada makineler konusunda uzmanlaşmış insanlar var. Grafik şiddetten, açık şiddetten ve sistematik nefret söyleminden oluşan durumlar var mesela. Bildiğiniz gibi geçen seneki yüzdeye oranla çok fazla artış var. 5,6 milyondan, 6,2 milyona çıkmış durumda. Fakat örneğin aşı yanlısı insanlarla ilgili de çok fazla bilgiler var. Örneğin bu aşılardan çeşitli hastalıklara yol açtığına dair iddialar var. Fakat bu yanlış bilgileri dağıtan, yayımlayan, yayan videoların sistemden kaldırılmasına yardımcı olduk.

İkincisi YouTube, yüksek düzeyde güvenilirlik sağlayan videolar üretmeye çalışıyor. Bunun için kamusal otoritelerle, çeşitli kurumlarla işbirliği içinde çalışmakta. Kullanıcıları eğitip güçlendiriyoruz ve ayrıca bilgileri çevrimiçi aramalarına yardımcı oluyoruz. Hipoz diye bir kam-

panya başlattık. Kullanıcıların daha iyi, eleştirel bir gözle bakabilmelerini sağlamaya çalıştık. Pandemi sırasında en sevdiğim projelerden biriydi. Mesela Türkiye'deki Sağlık Bakanlığıyla işbirliği içinde çalıştık. Ayrıca popüler Türk YouTube kullanıcıları için de çeşitli videolar ürettik. Örneğin Kovid-19'la ilgili, aşılarla ve aşılarla ilişkin endişelerle ilgili soruları yanıtlamaya çalıştık.

Kendi kullanım ilkelerimize aykırı davranan kişileri eğitmek için çeşitli adımlar attık. 2019 yılından itibaren dezenformasyonun yayılmasını önlemeyi amaçlayan bir bildiri yayımladık. Çeşitli kurallar seti yayımladık. YouTube'da güvenli ve yüksek kalitede içerik üretmeyi teşvik edecek birtakım girişimlerde bulunduk. Güvenilir içerik yaratıcılarının çeşitli şekillerde desteklenmesine yardımcı olduk. 2019 yılında hangi içerik yaratıcılarının para kazanabileceklerine karar veren bir sistem ürettik.

YPP adlı bir YouTube ortaklık programımız var. Ayrıca bu tür platformlarda, bu tür videoların reklamını yapmaya başladık ve YPP kapsamında farklı araçlara erişimlerin mümkün olmasını sağladık. Şimdi bu ekosisteme bakacak olursak çeşitli içerikler üretiliyor ve burada insanların baktıkları, izledikleri kanallar var. YouTube'daki bu içeriklerin hepsi yine insanlar tarafından değerlendiriliyor.

Özetle şunu söyleyebilirim, burada belli başlı hususlar var. Youtube'un açık platformu, pek çok kişinin bir araya gelmesini sağlıyor. Aynı şey işletmeler için de gerekli, yaratıcı ekonomi için de faydalı ve pek çok kişi bu anlamda katkı sağlıyor.

YouTube'un tabii ki kendine has bir sorumluluğu var. Problematik içerikler aslında Youtube'daki içeriklerin yalnızca %1'ini oluşturmakta. Üretilen içerikler aslında bizim kullanıcılarımıza ulaşabiliyor. Bizim sağlam bir işlem prosesimizin, işlemimizin olması gerekiyor ki böylelikle bu belirsiz zamanlarda, bu tür sorunların üstesinden gelebilelim.

Dikkatiniz için teşekkürler.

Türkiye Sosyal Ağ Haritası

STRATCOM KONUŞMALARI - 6

3 Aralık 2022

Türkiye Sosyal Ağ Haritası

Panel Videosu

Konuşmacılar

Doç. Dr. İsmail
Çağlar

İstanbul Üniversitesi

Veri aynı zamanda güzel bir şeydir ama kötü ellerin eline geçtiğinde de çeşitli manipölasyonlar ya da çeşitli spekülasyonlar için kullanılabilecek bir şeydir.

İsmail Çağlar:

Merhaba, iyi akşamlar diliyorum.

Bugün sosyal ağ haritasından bahsedeceğiz. Bu, İletişim Başkanlığıyla beraber yürüttüğümüz, daha doğrusu İletişim Başkanlığının yürüttüğü, ben-denizin de bir ekiple birlikte akademik danışmanlığını üstlendiğim bir proje.

05

Çıkış noktamız şu oldu: hemen hemen bu salondaki herkes bu meselelere ilgili olduğuna göre ya bir konuşmaya hazırlanırken ya bir akademik çalışma için ya bir işle alakalı bir faaliyet için, kendilerinin, Türkiye'nin ya da başka ülkelerin sosyal ağ kullanımına dair verilere ihtiyacı olmuştur. Bunları da bu tür verileri de hangi platformlardan, hangi kaynaklardan giderdiğimiz aşağı yukarı belli. Onlardan ben de yıllarca faydalandım, kullandım. Detaylı, daha iyi bir verinin olmadığı bir durumda gayet güzel, faydalı platformlardı ve faydalandık. Fakat bir gün muhtemelen yine birçoğumuzun yaptığı gibi bu çalışmaların metodolojisini merak ettim. "Ne zaman yapılıyor, nerede yapılıyor, kaç denekle yapılıyor?" diye. Uluslararası kullanılan, referans verilen çalışmalar olduğu için ilk etapta çok fazla fark edilmiyor, ihtiyaç hissedilmiyor bu tür bir sorgulamaya ama sonra baktığımda; açıkçası nankörlük etmek istemem, kıymet bilmezlik etmek istemem; yıllarca bu verileri kullandık ama bütün Türkiye için hatta global olarak dünyanın farklı bölgeleri için yorumda bulunmak için yeterli derinliğe sahip olmayan veriler olduğunu fark ettim.

Türkiye'deki meseleyi anlatayım. 6 ayda bir e-mail yoluyla yapılan 1.500 örneklik bir anketle bütün Türkiye'nin sosyal ağ kullanımına dair, internet kullanımına dair veriler sunuluyordu. Dediğim gibi minnettarım, yıllarca o verileri kullandım. Bir nevi rakipsizdi, alternatifsizdi. Ama açıkçası bir akademisyen olarak Türkiye'de sosyal ağ kullanımıyla alakalı bir şeyler söylediğimde bunun daha sağlam bir veriye dayanmasını tercih ederim. Ya da kendi imkânım olsa, bir araştırma dizaynı yapsam; hele ki de böyle tekrarlanan panel bir veri veriyorsa bunun altı ayda bir 1.500 örneklemele yapılmış olması beni tatmin etmezdi. Farklı bir şey yaptık. Dedik ki arkadaşlarla "Şikâyet etmek yerine bakalım daha iyisini yapabilir miyiz?" Bir proje taslağı çıkardık. "Neler olması lazım bunun içerisinde, bu çalışmanın içerisinde?" diye ve iletişim Başkanlığına sunduk. Çok sağ olsunlar hem Başkan Bey Fahrettin Altun hocamız, hem Başkan Yardımcısı Evren Bey, hem de hususiyetle bizimle ilgilendiği için bu projede Çağatay Bey; akademik bir arka planları olduğu için derdimizi kolaylıkla anlatabildik. Normalde bürokratlara gidip bu meseleyi böyle anlattığınızda pek anlamamış bir surat ifadesiyle karşılaşabilirsiniz ama onlara da niçin gerekli olduğunu, ne kadar önemli olduğunu çokça anlatmak zorunda kalmadık. Aynı kaygıları bizimle paylaştılar.

Sağlam, güvenilir, nitelikli bilgiyi sağlamak aynı zamanda bir kamu görevidir. Bu bilginin yine kamunun güvencesinde, tekrar eder bir şekilde güvenilir olması gerekiyor.

Nasıl yapabileceğimiz üzerine yoğunlaştık. Temel amacımız: Türkiye'nin sosyal ağ haritasını çıkarmak. Sağlam, güvenilir, nitelikli bilgiyi sağlamak aynı zamanda bir kamu görevidir;. Bu bilginin yine kamunun güvencesinde, tekrar eder bir şekilde güvenilir olması gerekiyor. Bugün var yarın yok veriler, malumunuz, pek bir işe yaramıyor. Fakat süreç içerisinde sürekliliğini temin ederseniz bunun, özellikle kullanışlı oluyor. Proje kapsamında Türkiye'nin 7 bölgesinde yılda 4 çeyrek yani 3 ayda bir araştırmalar yaptık ve bu araştırmaların her biri minimum 2.500 örnekleme yapıldı. Daha sonra bunların hepsini de sosyalağharitası.gov.tr adresinde hem raporlar hem infografikler hem de verilerin ham hâlini yani ham hâlini derken temizlenmemiş, işlenmemiş hâlini değil ama data-set olarak ham hâlini de orada bu web platformunda sunduk ki, ücretsiz bir şekilde hem özel sektörden hem akademiden hem de sivil toplumdan ihtiyaç duyan aktörler bundan faydalanabilirsın. İki yılını tamamladık. Bugün birkaç veri de paylaşacağım sizinle, o veriler 2022 yılının genel ortalamasıdır.

2021'de 4 araştırma dönemimiz vardı, 2022'de 4 araştırma dönemimiz vardı. İkinci dönem 2021'de Nisan'da, 2022'de Mayıs'ta oldu. Orada 5-10 günlük sarkmamız oldu ama onun haricinde araştırma döneminin periyotlarına da sadık kalmaya özen gösterdik ve 2 yılın sonunda çok şükür büyük oranda bunu başardığımızı düşünüyorum. Muadili araştırmalardan, muadili verilerden bir farkı şu: oldukça kapsamlı bir şekilde bunun formunu hazırladık ve içerik, bu anlamda doyurucu. Temel internet erişimine Türkiye'deki, bununla alakalı bir kısmımız var. Cihaz sahipliğiyle alakalı, oyun oynama alışkanlıklarıyla alakalı ve sosyal ağ kullanımıyla alakalı ve bütün sosyal ağların da hepsiyle alakalı hem müstakil veri veriyoruz hem de müstakil raporlar oluşturuyoruz. Bu hepsi kısmında iddialıyız. Şu açıdan iddialıyız: çünkü anketimiz bölümlerden oluşuyor.

Ankete katılan Türk vatandaşlarının kullandıklarını söyledikleri sosyal ağlarla ilgili soru formunun ilgili kısmını da cevaplamalarını onlardan rica ediyoruz. Yani bir sosyal ağın belli bir popülerliğe ulaşip bu araştırma tarafından kapsanmaması, kabul edilmemesi mümkün değil. Böylece güvenilir, kamusal bir veri oluşturmuş olduk. Bunu tamamen ücretsiz sunuyoruz ve bütün süreç şeffaf geliyor. Malum, sanırım bu salona bunun önemini anlatmama gerek yok, ne kadar büyük imkânlar ve riskler barındırdığını anlatmama gerek yok.

Veri aynı zamanda güzel bir şeydir ama kötü ellerin eline geçtiğinde de çeşitli manipülasyonlar ya da çeşitli spekülasyonlar için kullanılabilecek bir şeydir. Biz en azından gönül rahatlığıyla, akademik kısmına bendeniz; diğer kısmı da kamu güvencesiyle birlikte burada manipüle edilmemiş, speküle edilmemiş bir veriyi sunduğumuzu düşünüyoruz.

Hem fazla vaktim yok hem de uzatmak istemiyorum. Sondayız malum, çok yoğun bir programdı. Onun için ben hızlıca temel verilere geçeyim. Bunlar 2020 yılının ortalamaları, yani 4 dönemde topladığımız verilerin ortalamaları. Web sitemizde ayrıca her dönemin ayrı ayrı rakamlarına da ulaşmak mümkün. Gördüğünüz gibi Türkiye’de çok sürpriz değil, yüksek bir internet kullanım oranımız var. %94’lere geliyor. Bu bazen 94, bazen 95 oluyor, farklı dönemlerde. O da malumunuz kabul edilebilir hata payının içerisinde. Dolayısıyla aslında bu kadar internet kullanımının yaygınlaştığı bir toplumda bu meselenin de göz ardı edilmesi, yani bununla ilgili verinin üretilmemiş olması da büyük bir eksiklik olurdu. Çok şükür bunu üretmeye başladık. Bu internet kullanımının yani “internet kullanıyorum.” diyenlerin %82’sinin evlerinde internet bağlantısı var. Sadece evlerinde değil ama yani, mobil internet bağlantılarının yanında %82’nin de evlerinde internet bağlantısı var. Hemen “internet kullanıyorum” diyen, o soruya “evet” cevabını veren katılımcılara da sosyal ağları kullanıp kullanmadıklarını soruyoruz. Orada %98’lik bir oran karşımıza çıkıyor. Yani internet kullanımı olan herkes sosyal ağ kullanıyor ve sosyal ağların da dağılımı bu şekilde. Burada tabii birinci sırada bir mesajlaşma uygulaması var. Onun ne kadar mesajlaşma uygulaması olduğu ne kadar bildiğimiz diğer sosyal ağlara benzediği, hangi kategorinin altında bunu koyacağımız konumlandıracağımız bizim için de bir muammayken uzun uzun tartıştık. Ama en nihayetinde bütün platformlar için, bütün uygulamalar için detaylı bilgiler verdiğimiz için onu da bir sosyal ağ olarak isimlendirilen bu gruba dâhil etmekte bir sıkıntı çekmedik. Gönümüz gayet rahat oldu. Dileyen kullanıcılar bunu başka türlü değerlendirirlerse farklı bir okuma yapmak için veriye de ulaşabilirler. Mesela burada bizim için ilgi çekici olan bütün bu verilerin tabii ki web sitemizde yaşa, cinsiyete, yaşanılan bölgeye göre, sosyoekonomik gruplamaya göre çaprazlarına ulaşmanız mümkün. Gerçekten interaktif güzel bir panelimiz de var orada. O da kullanılabilir.

Türkiye’de örneğin, bir sosyal ağ kullanımı deyince birazcık meselenin siyasi boyutuna odaklanmış durumdayız ve siyasi boyutunda da Twitter’ın belli bir hâkimiyeti var. Hadi WhatsApp’la YouTube’u farklılaşan bir kullanım seyirleri olduğu için şimdilik bir kenara ayırmış olalım. Özellikle gençlerde Instagram ve daha orta ve üzeri yaş gruplarında da Facebook’un fazla kullanıldığını görüyoruz. Aslında bizim sosyal ağ dediğimizde konuşmaya başladığımız platformun kullanım sıklığındaki yeri ortalarında. O kadar da çok değil. Yani bugün sosyal ağdan bahsettiğimizde orada yapılan herhangi bir manipölasyondan, sosyal ağların imkânlarından ya da tüketici davranışlarından bahsettiğimizde en fazla kullanılan platformları maalesef göz ardı ederek konuşuyoruz, Twitter’ın siyasi tartışmanın merkezi olmasından dolayı. Bu detayları

görmek de bu tür daha ileri yorumlar yapmamıza imkân sağladı.

Birçok soru var. Yaparken gayet zorlandığımız bir optimum nokta yakalamaya çalışıyoruz. Soru formunu uzatırsanız daha fazla veri alıyorsunuz ama elde ettiğiniz verinin güvenilirliği düşüyor. Çünkü yarım saatleri bulan anketleri yaptığınızda insanlar belli bir süreden sonra artık hızlı hızlı cevaplar vermeye çalışıyor. Orada biz mümkün olduğu kadar veri sağlamak ama çalışmamıza da güvenmek istiyoruz. En fazla emek harcadığımız şey buydu. Çok fazla sorumuz var.

Burada sadece önemli olduğunu, buranın ilgisini çekebileceğini düşündüğüm bir seçki hazırladık. Özellikle bendenizin de ilgilendiği bir mesele, kişisel veriler meselesi. Sosyal ağ kullananlara- ki hatırlayalım %94’lerde bu oran- “Sosyal ağ platformlarının kişisel verilerinizi koruyabileceğini düşünüyor musunuz?” diye sorduğumuzda açıkçası tablo çok iç açıcı değil. %35 oranında “Evet, kısmen kurduğunu düşünüyorum fakat şüphelerim var.” diyor. %31 kesinlikle

güvenmiyor. Şöyle de diyebiliriz: bu konuda güven içerisinde olanların oranı %23. Yine burada “Sosyal ağdan elde ettiğiniz bilgilere güveniyor musunuz?” diye sorduğumuzda da benzer bir manzara ortaya çıkıyor. Bunu özellikle daha geleneksel haber kaynaklarıyla mukayese etmelerini istediğimizde %38 “Daha iyi bir haber kaynağı olduğunu düşünüyorum.” diyor. %34 şüpheli ve %18’i de kesinlikle bu görüşe katılmıyor.

Denetlenme meselesi hepimizin kafa yorduğu bir mesele. Evet, sosyal mecralar denetlenmeli. Fakat bu denetim onların ruhuna aykırı bir şekilde olmamalı, aynı zamanda o hızı, daha denetimsiz konuşmayı, düşünceleri daha rahat ifade edebilme özelliklerini kaybetmemeli ama sıfır denetimli bir yer de olmamalı. Herhâlde hepimizin ortak bir kanaatidir bu. Bu meseleyi ankete katılan kişilere sorduğumuzda %54 denetlenmesi gerektiğini düşünüyor, %27 ise denetlenmemesi gerektiğini düşünüyor. %18’lik de bir kararsız bir kesim var. Tabii bu denetlenmemesi gerektiğini düşünenler niçin denetlenmemesi gerektiğini düşünüyor? Onu da verinin detayına indiğimizde öğrenebiliyoruz. “Denetlenmemeli.” diyenlerin hepimizin katılabileceği bir kaygısı var. Düşünce ve ifade özgürlüğünün kısıtlanmaması gerektiğini söylüyorlar. %37 ise “Baskıcı bir ortam oluşmaması gerek.” diyor. Üçüncüsü benim açımdan çok enteresan: %36 kişisel verilerin gizliliği açısından sosyal ağların denetlenmemesi gerektiğini düşünüyor.

Yani burada aslında biz birazcık meseleye sosyal medya okuryazarlığı olarak baktığımızda bu %36’lık kesimin çok da meseleyi iyi anlayamadığını söyleyebiliriz. Çünkü bizim sosyal medya mecralarında kişisel veriden yana duyduğumuz kaygı bu mecraların bu verileri ne kadar sağlıklı koruyabildikleri ya da bunlarla ne yaptıkları yönünde. Ya da en azından şimdiye kadar bu alanda ortaya çıkan skandallara baktığımızda genelde mecraların verileri koymadıklarını görüyoruz ama Türkiye’de toplumun %36’sı denetlenirse yani devlet, kamu bunları denetlerse bu tür bir sıkıntı olacağını düşünüyor. Bu sanırım politika yapıcılarının üzerinde durması gereken bir mesele. “Denetlenmesi gerekir, daha fazla denetlenme yapılması gerekir.” diyenlerin bu konuda meramını birazcık daha net anlatması gerektiği sonucu ortaya çıkıyor. Denetlemeye taraftar olanların ise en fazla öne sürdükleri gerekçe asılsız haber ve bilgi kirliliği. Ondan sonra ahlaka aykırı uygunsuz içerikler geliyor, sonra kişisel veriler ve güvenli bulmak. Diğerleri benzer oranlarda devam ediyor. Yine burada şu çok ilginç benim açımdan, benim baktığım noktadan: %32’lik bir cevap, küfür ve hakaret içeren söylemlerin önüne geçmek. Yani burada 1,2,3,4 için belki farklı noktalarda durabiliriz; onlar siyasi olarak daha spekülâtif, daha tartışmalı gerekçeler olabilir ama herhâlde akli başında herkes bu mecraların bir küfür ve hakaret mecrası olmaması gerektiği konusunda hemfikirdir. Ama %30 oranında buradan

yana bir şikâyet ve bu olumsuzluğun ortadan kaldırılması için de bir denetleme talebi olduğunu görüyoruz.

Yakıcı sorulardan biri: "Bu denetlemeyi kim yapacak?" %43'lük bir kesim bunu kamunun yapması, devletin yapması gerektiğini düşünüyor. %17'lik bir kesim sosyal medya şirketlerinin bu denetimi, yani bir öz denetim şeklinde yapması gerektiğini düşünüyor. %36'lık bir kesim de iki aktörün beraber bir denetim yapmasını, bir çifte denetim olması gerektiğini düşünüyor. Çok sürpriz bir sonuç değil ama %17 bence bize bir şeyler anlatıyor. Yani insanlar bu mecraları kullanmakla birlikte bir denetleme konusunda bu mecraların yaptığı işe, denetime çok fazla güvenmiyorlar. Dolayısıyla "Denetleme işini onlara bırakmak gerekir." diyenlerin oranı oldukça düşük çıkıyor.

Hem siyaset hem sivil toplum için ve aynı zamanda özel sektör için de kıymetli veriler var. Bence bu tartışmada yanlış bir şekilde göz ardı ediyoruz, hep meselenin siyasi kısmına odaklanıyoruz ama orada çok ciddi bir pazar var, çok ciddi bir sektör var. O sektöre dair de detaylı sorularımız var. Bir kısmını seçtik, buraya koyduk.

Türkiye'nin internetten alışveriş oranı %47. Yani nereden baktığınıza göre değişir, ne düşündüğünüze göre değişir ama bence oldukça dikkate alınması gereken, yüksek bir oran. Çünkü bu tüm Türkiye ortalaması. Bunun içinde büyük şehirler var, küçük şehirler var, daha kırsal bölgeler var, sosyoekonomik olarak A, B, C, D grupları, hepsi var, farklı yaş grupları var. Yani burada sadece gençler yok, sadece beyaz yakalılar yok, sadece büyük şehirlerde yaşayan yok. Yani %47 gibi bir orana ulaştıysak bu, Türkiye'nin ücra bir yerinde çok fazla geliri olmayan ya da üniversite mezunu olmayan herhangi bir Türk vatandaşının da artık internetten alışveriş yapmaya başladığını gösterir. Sektörlere ayırdığımızda bunu gördüğümüz gibi giyim, tekstil, ayakkabı, aksesuar, gıda, yemek, elektronik, kozmetik, güzellik, kitap, dergi ki elektroniğin %26 çıkması da. Yani başka verilerle kıyas edebiliriz ama bir araştırmacı merakıyla baktığımda benim oldukça ilgimi çekmişti. Yani internetten alışveriş edenlerin dörtte birinin elektronik alması. Birim fiyatı olarak daha yüksek bir kalem ve kullanıcı tecrübesinin çok daha bireysel olduğu bir alan, elektronik. Onun bile bu oranda alınıyor olması ilgi çekici. Cihaz sahipliği, toplumun internet bağlantısı olanların %94'ünün neredeyse akıllı telefonu var, %46'sının akıllı TV'si var. Dizüstü bilgisayarlar, tabletler, diğer oranları, teker teker okumayacağım ama yine bence yoğun kullanımı, yüksek kullanımı, internete yüksek erişimi destekleyen oranlar bunlar. Son olarak bunu özellikle koydum. Belki öncesinden buraya gelirken hızlı bir geçiş olarak

değerlendirebiliriz ama bu, örneği olmayan bir veri. Oyun oynama alışkanlıkları da tabloda gördüğünüz gibi şaşırtıcı değil. Beklenen bir şekilde daha alt yaşlarda, genç yaşlarda oyun oynama alışkanlıkları yüksek. Ama ben hepinize bu işlerle ilgilenen birisi olarak âcizane tavsiye ederim, -bu araştırmanın sadece danışmanı olarak değil ama dediğim gibi ortak ilgilere sahip insanlar olduğumuzu düşünüyorum- lütfen “sosyalağharitasi.gov.tr”ye gidin ve Türkiye’nin oyun oynama alışkanlıkları kısmına gelin, orada bu sorunun çaprazlarına bakın. Cinsiyete göre, yaş gruplarına göre, gelir gruplarına göre... Ben çok fazla söyleyip sürprizini kaçırmayayım ama çok enteresan, ilgi çekici şeyler bulacaksınız. Mesela sadece birini söyleyeyim. Bu veriyi elime alana kadar, hani genelgeçer bir bilgi, “Herhâlde erkeklerle kadınlar arasında çok büyük bir uçurum vardır.” diyordum. O kadar da büyük uçurum yokmuş oyun oynama alışkanlıklarında. Ya da belli tür oyunlarda, örneğin araba yarışlarında, örneğin daha böyle platform oyunlarında erkeklerin daha fazla olacağını düşünüyordum. Orada da çok büyük bir uçurum yokmuş.

Özetle anlatmaya çalıştığım, anlatmak istediğim mesele şu: bütün bu ilgi çekici detaylara, burada benim sadece genel başlıklar altında değindiğim bütün bu ilgi çekici detaylara çok rahat ulaşabileceğiniz, düzenli bir şekilde verinin toplandığı, akademik olarak da güvenilir bir platformumuz var. Bunu daha fazla yaygınlaştırmak, daha fazla etkili hâle getirmek, daha fazla kullanılır olmak istiyoruz. Bu konuda da sizin hem feedback anlamında, bize ulaşip görüşlerinizi, önerilerinizi eleştirilerinizi bildirmek anlamında hem de yardımcı olmak anlamında katkılarınızı bekliyorum. Bekliyoruz, ekip olarak.

Çok teşekkür ederim bu zor İstanbul şartlarında, yağmurlu bir günde, uzun ve dopdolu bir programın son oturumunda yine de vakit ayırıp dinlediğiniz için. Ben dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Daha Etkili Bir Hükümet İletişimine Doğru

STRATCOM PANELİ - 5

3 Aralık 2022

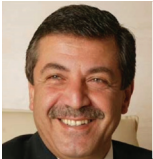
Daha Etkili Bir Hükümet İletişimine Doğru

Panel Videosu

Konuşmacılar

**Büşra Karaduman
Aktuna**Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Basın ve Yayın Dairesi Başkanı
Moderatör**Nabil Abu Rudeineh**Filistin Başbakan Yardımcısı;
Enformasyon Bakanı**Tahsin Ertuğruloğlu**

KKTC Dışişleri Bakanı

Murat Karagöz Enformasyon Genel Müdürü,
T.C Dışişleri Bakanlığı**Rinor B. Nuhiu**Kosova Cumhurbaşkanı
Danışmanı

Büşra Karaduman Aktuna:

Sayın katılımcılar, Uluslararası Stratejik İletişim Konferansına hoş geldiniz. Bu yıl ikinci kere gerçekleştiriliyor. Sayın meslektaşlarıma, Sayın Gökhan Yücel'e teşekkür ediyorum bana bu fırsatı verdiği için. Çok daha etkili bir iletişim, hükümetle iletişim yöntemleri üzerinden çalışıyor. Ben de Türkiye'de aynı konuda çalışıyorum ve hükümet iletişimleri ile ilgili bilgi almaktan büyük memnuniyet duyacağım bugün. Demokratik işlemlerin yürümesi hükümet içinde tabii ki çok önemli. Çünkü şöyle amaçları var: Vatandaşların hükümet politikalarına hakkında bilgi alması, yönetimler tarafından alınan kararlar hakkında bilgi almak, ayrıca belli mekanizmalar hakkında vatandaşların seslerini çıkarmalarını sağlamak. Ayrıca Sayın

05

Fahrettin Altun çok da önemli ifadelerde bulundu. Bunlar hakikat yolunda ilerlemek ile ilgili bu belirsizlik döneminde. Türkiye yeni bir döneme hazırlanıyor ve sofistike iletişim perspektifi ile ilgili bu. Şu anda Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş devam etmekte bildiğiniz gibi ve bunun çok çarpıcı küresel sonuçları var ya enerji gibi ve diğer küresel sorunlar gibi. Tüm bu stres veren konulara rağmen şunu söyleyebiliriz, Türkiye lider bir sorun çözme diplomasisi yürütmekte ve hükümet, iletişimi çok başarılı bir şekilde yürütüyor. Bunun en büyük nedenlerinden birini Sayın Murat Karagöz'den dinleyeceğiz. Hükümet iletişimi ile ilgili olarak... Kendisi Enformasyon Genel Müdürü Dışişleri Bakanlığında ve ayrıca Antalya Diplomasi Forumunun koordinatörü. Efendim, sizin yapacağınız yorumları merak ediyorum, Türkiye'nin karşılaştığı zorluklarla ilgili özellikle dış ilişkiler alanında.

Murat Karagöz:

Çok teşekkür ederim hepinize teker teker. Dünden beri çok ilginç görüşmelere, tartışmalara şahit olmuştuk. Sunumlar da gerçekten çok ilgi çekici. Ayrıca İletişim Başkanlığına teşekkürlerimi sunarım beni buraya davet ettiği için. Geçen sene tam olarak sizin yerinizde otuyordum ve dört farklı panelci vardı Avrupa'nın farklı yerlerinden ve biz performansları değerlendirirken hükümetlerin performanslarını pandemi döneminden, Kovid-19 döneminden bahsetmiştik. Ben moderatör rolünde olmama rağmen Türkiye'nin hükümet iletişimiyle ilgili yorumlarda bulunmuştum. Bu şekilde birincisi Türkiye aslında çok başarılı. Yaklaşık yüzden fazla ülkeden yüzlerce insanın tahliyesini gerçekleştirdi. Bu stratejik iletişimin çok önemli ayaklarından birisidir. İkincisi Türkiye 161 ülkeye ulaştı ve bunlar arasında bazı ittifak ülkeleri vardı ve G-20 ülkeleri vardı. Onlara vantilatör sağladık. Tıbbi maskeler sağladık. Bu aslında çok temel bir mesajdı, uluslararası dayanışma bağlamında, uluslararası yardım ve iş birliği bağlamında. Üçüncü olarak çok iyi hatırlıyorum bir vites değiştirdiler çok tarafsızlık ve diplomasi anlamında ve böylece pandemi döneminde şöyle bir şey başlattık: Antalya Diplomasi Forumu'nu başlattık. Belki bu görüşmenin, tartışmaların ilerleyen zamanlarında bundan bahsedebiliriz. Geçtiğimiz yıldan bu yana çok farklı zorluklarla karşı karşıyayız. Bunun sebeplerinden biri değişiklik olabilir. Bu değişiklik hayatlarımızda sürekli kendisini göstermekte. Günümüzde bu değişiklikler çok çok daha hızlı ilerlemekte ve çok daha görünür halde. Şu anda hızlı bir dönüşüm dönemine doğru hızla ilerlemekteyiz. Sistemler farklılık göstermekte ve belirsizlikler daha da uzun sürmekte. Farklı birkaç güç merkezine ve rekabet halindeki gündemleri ayrıca şahit olmuştuk. Örneğin teknoloji o kadar hızlı ilerliyor ki tüm dünyanın gıda ihtiyaçları karşılayabilir. Fakat şu anda gıda güvenliğiyle ilgili zorluklarla da karşı karşıyayız. "Sıfır toplam" anlayışı ayrıca var, bu nedenle iklim değişikliğinden enerji güvensizliğine kadar yine birçok meseleyle karşı karşıyayız. Hiçbir ülke bu zorluklarla tek başına başa çıkamaz. Bu nedenle uluslararası dayanışmaya ve iş birliğine ihtiyaç duymaktayız. Fakat bence esas mesele devletler arasındaki güven eksikliğidir. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu dün Roma'daydı 8. Akdeniz Diyalogu için ve bu resmi gösterdi ve bir kısır döngü olduğunu söyledi bunun. Bu diyalog eksikliğinin güvensizliği beslediğini söyledi ve güvensizliğin de bölünme ve kutuplaşmaya yol açtığını söyledi ve bu bölünmelerin de diyalogları engellediğinden bahsetti. Dolayısıyla bu kısır döngüyü kırmalıyız, sona erdirmeliyiz. Birisinin ilk adımı atması gerekiyor kesinlikle bu kısır döngüyü kırması için. Türkiye bu durumda özel bir role sahip. Geçen seneden beri geçen şubattan beri yine diplomasi literatürüne geri döndük ve sert güç olarak geri döndük. Yine savaştan ve barıştan bahsettik. Karadeniz'de bildiğiniz gibi Rusya ve Ukrayna arasında bir kriz var ve tüm dünya bundan mustarip ve biz de komşu olarak buradaki sorunlardan mustaribiz. Burada bizim de

oynamamız gereken bir rol var, bir görevimiz var. Bazıları Türkiye'nin pozisyonunu eleştiriyor ama bence bu kesinlikle yanlış bir tutum. Çünkü en başından beri Rusya'nın yasa dışı ilhakını, Ukrayna'nın bazı kısımlarında yaptığı ilhak ve ayrıca Kırım'ı ilhak etmesini kesinlikle eleştirdik. Biz NATO üyesiyiz. Bizim de ittifak içinde birtakım sorumluluklarımız var. Ayrıca Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde bildiğiniz gibi imza attık. 19. maddeye göre savaş gemilerinin İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçmesini engelledik. Aynısı savaş uçakları için de geçerli. Kendi üstlerimizi savaş uçakları için kullanırmıyoruz. Esasen NATO'nun stratejik iletişim anlayışına bu anlamda kesinlikle uyumluyuz. Ayrıca konuşmamız, iletişim kurmamız gerektiğini de söylüyoruz. Bu bir sır değil. Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan, çok saygıdeğer ve güvenilir bir başkan ve kendisi rastgele de Putin ile diyaloglar kurmuş birisi. Bildiğiniz gibi bunlar çok büyük başarılar ve bunu diyalog sayesinde gerçekleştirdik. Aslında bundan önce de savaş ortaya çıktığından bu yana sanırım Şubat'ın 24'ünde ortaya çıkmıştı. Biz Antalya Diplomasisi Forumuna katıldığımızda mart ayında arada 2 hafta vardı. Sayın Çavuşoğlu, Rus ve Ukrayna'daki mevkidaşlarını Antalya'da bir araya getirdi. Her iki ülkenin heyetleri de İstanbul'da tekrar bir araya

geldi. Ne yazık ki bu kolay bir süreç değildi. Bir anlaşmaya varmaya çok yakındık o zaman da. Henüz orada değiliz ve hepimiz bunun yine de bir başarı olduğunu biliyoruz. Başka bir başarı da şuydu, Rusya ve Ukrayna arasındaki yapılan değiş tokuş, biliyorsunuz ve burada Türkiye bir aracılık rolü oynadı. Zaporijya -uygun, doğru şekilde telaffuz edip etmediğini bilmiyorum- İstanbul'da yine bir diyalog gerçekleştirdik. Uluslararası Atom Enerji Kurumu ve Rusya arasında burada amacımız yine bir anlaşmaya varmaktı nükleer tesislerin güvenliğiyle ilgili olarak. Şuna inanıyoruz ki diyalog kesinlikle elzem bir parçasıdır aynı stratejik iletişimde olduğu gibi. Türkiye yine de eleştirilmeye devam ediyor. Çünkü bu bir belirsizlik dönemi ve bu belirsizlik dönemi stratejik iletişimde genellikle sosyal medyadan kaynaklanmakta. Tıpkı dün Sayın Profesör Altun'un ifade ettiği gibi: Türkiye nasıl kötü anlamda hedef alınıyor sosyal medyada dezenformasyon bağlamında? Şunu açıkça söyleyebilirim ki, biz hedef alınmaya devam ediyoruz belirli gruplar tarafından. Örneğin Ermeni diasporası, PKK, PYD ve bunlarla bağlantılı gruplar sosyal medyada ve diğer medya araçlarında Türkiye'nin yaptığı gösterdiği çabaları eleştirmeye devam etmekte. Türkiye bu gıda güvenliği anlaşması nedeniyle de eleştiriliyor. Bunu temmuz ayında imzalamıştık o zamandan bu yana bir milyon ton tahıl yüzlerce gemiyle gönderilmeye çalışıldı. Fakat Rusya bunu engellemek istedi. Biz onların fikrini değiştirmeye çalıştık. Fakat kasım ayında bu anlaşmanın süresini uzattık. Fakat yine de bazı çevreler Türkiye'yi eleştirmeye devam ediyorlar ve Türkiye'nin bunu iç siyasetle ilgili olarak kullandığını düşünüyorlar. Bu kesinlikle yanlış. Biz kesinlikle kendimize yeteriz. Yeter bir durumdayız. Bunu yapmak zorunda da değiliz fakat Türkiye'deki özel sektör bu ithalatı, ihracatı yapıyor. Çünkü Türkiye İtalya'dan daha fazla olmak üzere bir makarna üreticisi, bunun altını çizmek isteriz. Biz tahıl yoğunluğu bakımından çok önemli bir ülkeyiz ve bunlar karşılaştığımız çok büyük sorunlar bu enformasyon döneminde, bilgi döneminde. Ve Rusya Ukrayna Savaşı da bu sorunların arasında en görünür olanlardan birisi.

Büşra Karaduman Aktuna:

Teşekkür ederiz, Sayın Büyükelçimiz yaptığınız değerli katkılardan dolayı. Saygıdeğer katılımcılar. Şimdi KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Ertuğruloğlu'nun burada olmasından da büyük memnuniyet duymaktayız. KKTC'nin karşılaştığı zorluklar söz konusu olduğunda kurulduğundan beri amacı kendi haklı davasını uluslararası arenada savunmaktır ve hükümet iletişimi en önemli yapılardan birisi şu anda. Yapacağınız katkıları, deneyimlerinize dayanarak büyük bir merakla bekliyoruz. Teşekkür ediyorum.

Tahsin Ertuğruloğlu:

Geçtiğimiz günlerde bir adamla tanıştım. Orada değildi ve burada değil. Sevgili arkadaşlar uluslararası ortam da böyle ulaşmaya çalışıyor KKTC'ye manipülasyonlardan bahsediyoruz dezenformasyondan bahsediyoruz. Kıbrıslı Türkler bunu son 60 yıldır yaşamakta. Bu sadece bir dezenformasyon meselesi değil dijital dönemde. Teknoloji kesinlikle muazzam derecede gelişti geçtiğimiz 60 yılda fakat Kıbrıslı Türklerin maruz kaldığı muamele ne yazık ki değişmiş değil. "Şu anda bunun için ne yapıyoruz" diye soracak olursanız, öncelikle biz devletsiz bir halk değiliz fakat bu şekilde muamele görmekteyiz. Ve Kıbrıslı Türkler kendi kendilerini yönetiyorlar. 1900'lü yılların sonlarından beri, 1963 yılından beri. Ve biz, 1960 yılında kurduğumuzda bunu 3 yıl sürdürdük. 93 yılından beri ortalıkta bahsedilecek bir ortaklık yok ne yazık ki. Fakat Batı dünyası ne yazık ki İngiltere tarafından, İngiltere liderliğinde şunu yapmayı seçti, ortaklığı bozmaya karar verdi sanki Kıbrıslı Rumlar, bütün bu cumhuriyetin sahibiymiş gibi. Ve ne yazık ki Kıbrıslı Türklerle ayrımcılık uygulamaya başladı. Fakat biz yine eşit ortaklar olmamıza rağmen, ortak kurucular olmamıza rağmen bu muameleyle maruz kalmak zorunda kaldık ve şu bir mucizedir: Kıbrıslı Türkler, ayrımcılıktan, bu insanlık dışı muameleden, bu politikalardan, ambargolardan kısıtlamalardan sonra bile hayatta kalmayı başarabildi. Bahsettiğimiz gibi evet, öyle bir dayanıklılık görüyoruz. Buna şahit oluyoruz ve yine de bütün bunlara rağmen hayatta kalmayı başarabildik ve bu elbette anavatanımız Türkiye sayesinde oldu. Tüm bu süreç boyunca desteklerini gördük. Sayın Erdoğan'ın söylediği bir ifade var: "Dünya beşten büyüktür." Umarım tüm dünya durumun böyle olduğunun bilincine varacaktır. Çünkü Kıbrıs meselesinden bahsedildiğinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu aslında Kıbrıs meselesini yaratmıştır. Kıbrıs meselesi, Kıbrıslı Rumların söylediği gibi bir durumda değil. Örneğin bir Kıbrıslı Rum ile konuşacak olursanız eminim buradaki birçok misafirimiz şöyle diyecektir: "evet, bu doğru." Kıbrıslı Rumlar 1974'te başlayan bir sorun gibi bahsediyor bundan. Buna sözde Türkiye'nin istilas ve devam etmekte olan işgali şeklinde bahsediyorlar. Peki neden Birleşmiş Milletlerin askerlerinin orada olduklarını sormuyorlar? Evet 1974 yılında bir savaş vardı fakat 1974 yılı Kıbrıs sorununun nedeni değil sonucudur. Dolayısıyla Kıbrıs sorununun çözümü niteliğindedir. İlginç olan şudur ki Birleşmiş Milletler Genel Kurulu daimî üyeleri bilerek kasti şekilde yanlış bilgiler verdiler. Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak kendi uluslararası çıkarlarına hizmet etmek için yaptılar bunu ve ne yazık ki uluslararası toplum Kıbrıslı Türkleri ayrımcılığa uğrattı. İşlemediğimiz bir suç nedeniyle cezalandırılmaktayız ne yazık ki. 1960'lı yıllarda, bundan yıllar sonra Bosna'da da Avrupa aynı şeyi yaşadı. Biz de Kıbrıs Adası'nda Kıbrıslı Rumların elinden yaşadık ne yazık ki bu zalimliği. Birleşmiş Milletlerin sözde barış güçleri adadaydı. Tüm bu mezalime rağmen Birleşmiş Milletler raporlarında da bildirildi bu. Burada herhangi birinizin Kıbrıslı Türklerin karşı

karşıya kaldığı bu zulümler hakkında bilgisi var mı? KKTC diye bağımsız özerk bir ülke olduğunu fark ediyorlar mı? Kıbrıs Adası aslında tek bir ada fakat orada iki tane ayrı devlet var. Birincisi Kıbrıslı Rum Devleti, ikincisi de Kıbrıslı Türklerin Devleti. Bizler Kıbrıslı Türk Devletiyiz. Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'yiz. Gerçek olan bu. Rum devleti ise sözde Kıbrıs Cumhuriyeti olduğunu iddia ediyor fakat bunun olan bitenle kesinlikle alakası yok. Bu kesinlikle bir Kıbrıslı Rum devleti değildir. Bu mezenformasyondur, manipülasyondur ve bunu yazık ki devam etmektedir. Bizler burada mağdur durumdayız. Kurban durumdayız. Ne yazık ki ortaklığı yıkan tarafı savunmayı seçti bütün dünya ve bizi işlemediğimiz bir suç nedeniyle cezalandırmayı tercih etti. Özellikle Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun daimî 5 üyesine seslenmek istiyorum ve Birleşik Krallık tarafından liderlik edilmekte bunlara. Ayrıca ABD, Fransa, Rusya, Çin bunlar arasında. Bunların ulusal çıkarları onlara şunu dikte ediyor: Türklere ayrımcılık yapmak, Kıbrıslı Türklere ayrımcılık yapmak. Ve tüm ülkeleri etkilediklerinden, bütün etki alanındaki ülkeleri etkilediklerini emin olmak istiyorlar, Kıbrıslı Türklere ayrımcılık yapmak hususunda. Eğer size soracak olsam, sizce meşru bir hükümet var mı Kıbrıslı Türklere ilgili olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda? Evet, bu orası bir AB üyesi, fakat sizce meşru bir Rum Cumhuriyeti var mı? Birçoğunuz buna belki de "evet" diyeceksiniz, onlar evet AB üyesi ve kim bunlara meşru de-

ğil diyebilir ki? Güvenlik Konseyi nedeniyle ne yazık ki bunlar olmakta, 5 daimî üye nedeniyle bunlar olmaktadır. Tüm konuşmacılardan, burada oturmuş ve fikirlerini ifade etmiş insanlardan farklı olarak benzersiz bir meselemiz var ne yazık ki sorunumuz var. Uzun lafın kısısı, eğer meşru bir Kıbrıs Cumhuriyeti var dersanız, sizlerde Kıbrıslı Rumlarla, onlarla aynı fikirde olduğunuzu ifade etmiş olursunuz. Kıbrıslı Türklere karşı uygulanan insanlık dışı ambargoları desteklemiş bulunuyorsunuz o zaman. Özerkliğimiz reddediliyor, kimliğimiz reddediliyor. Ve bunlar ne yazık ki 21. yüzyılda meydana gelmekte. Siz neden bahsediyorsunuz? Bu sadece teknolojiyle ilgili değil, David'in başlarda söylediği gibi. Bu bundan çok daha büyük ve önemli bir sorun. Teknoloji yokken bile biz bunları yaşamaktaydık. Sık ve çok fazla ayrımcılık söz konusuydu yine medya yoluyla yapılan. Belki sosyal medya yoktu o zamanlarda, 60'lı yıllarda fakat. Kasti bir kampanya yürütülmekteydi. Büyük beşlinin, bu beş üyenin çıkarlarına hizmet etmek için ve kendileri kendi etki alanındaki ülkeleri etkilediler ve bizler de dışlandık. Anavatan Türkiye sayesinde Kıbrıslı Türkler hayatta kalabildi. Bizler özerk ve egemen bir devletiz. Bütün mekanizmalara sahibiz diğer modern devletlerin sahip olduğu gibi. Ve dünyanın karşısına çıkıp davamızı anlatmaya çalışıyoruz anavatanımız Türkiye sayesinde. Bizler gözlemci bir üyeyiz, İslam İş Birliği Teşkilatı kapsamında. Kıbrıslı Türkler Devleti adıyla üyeyiz. Kısa süre önce Cumhurbaşkanı Erdoğan, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda eylül aylarında bir konuşma yaptıktan sonra şöyle bir şey oldu, Kıbrıs Türk devleti resmen kabul edilsin istedi ve ambargonun Kıbrıslı Türklere karşı kaldırılmasını istedi ve kısa süre sonra KKTC ilk defa resmi adıyla Türkiye Devletler Örgütü'nün bir üyesi olarak zikredildi. Bunlara atıfta bulunuyorum çünkü ortada kasti bir mezenformasyon, manipülasyon kampanyası var ve bu çözülmeye başladı Kıbrıslı Türk halkının direnişi sayesinde dayanıklılığı sayesinde ve anavatan Türkiye'nin destekleri sayesinde. Gerçek meselelerle karşı karşıya olduğunuz için bunların çözülmesine evet hazırız. Bunlar sadece Kıbrıs Adası'nda meydana gelmiyor. Ne yazık ki benzer şeyler tüm dünyada da yaşanmakta ve yine ne yazık ki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeleri, 5 daimî üyesi her bir sorunun kökeninde yer almakta, uluslararası arenada Kıbrıs çok önemli ve stratejik bir konumda yer almakta. O kadar ki her paydaş, her büyük güç, her önemli kurum bu coğrafyada bir çıkara sahip. Su kaynakları, enerji kaynakları, Akdeniz, Amerika, Rusya, Birleşik Krallık, İsrail, Arap ülkeleri, Avrupa Birliği... Dolayısıyla bu sadece Kıbrıslı Türklerin Kıbrıslı Rumlarla karşı karşıya olmasıyla ilgili değil. Bu daha büyük bir senaryo. Acı çekmekte olan bu halk hiçbir nedenle, belli bir nedeni olmaksızın acı çekiyor ne yazık ki ve bu kişiler bizleriz. Buraya gelmemin temel amaçlarından birisi de dinleyicileri bu kadar kısa bir süre içinde bilgilendirmektir bu misenformasyon, dezenformasyon ve manipülasyona dair Kıbrıslı Türklerin karşılaştığı. Bütün dinleyicilere teşekkür ederim.

Büşra Karaduman Aktuna:

Çok teşekkürler. Çatışmalardan sonra Kosova yeniden bir yapılanma sürecine giriyor ve özellikle de iletişim stratejilerinde de her alanda olduğu gibi yeniden bir yapılanma sürecine geçiyor ve mevcut hükümetin iletişim modelini şimdi bizimle paylaşacak Sayın Rinor B. Nuhîu. Kendisi Kosova Hükümeti Cumhurbaşkanı'nın Danışmanı. Teşekkür ediyorum.

Rinor B. Nuhîu:

Günaydın, öncelikle muhteşem konuşmacılar ve paneller için teşekkür ediyorum. Bu da aslında zaten bu konunun ne kadar önemli olduğunu bir kere daha gösteriyor. İletişim, dezenformasyon, yalan haberler her yerde var ve acilen bununla baş edebiliyor olmamız gerekiyor. Şunu ifade etmek istiyorum. Stratcom'a eğitsel bir açıdan bakıyoruz biz çünkü bence medya okur yazarlığı ve medya eğitimi çok büyük bir önem taşımakta ve biz öyle bir çağda yaşıyoruz ki bugün enformasyon çok hızlı tüketiliyor ve öyle platformlar var ki gerçeği hakikati saptırabiliyorlar, tehlikeli anlatılara yer verilebiliyorlar. İşte bu yüzden de zaten bir araya gelip bu meselelerle nasıl baş edeceğimizi konuşmamız gerekiyor. Tabii ki Kovîd örneğini yaşadık mesela Kovîd 19 pandemisi en yakın örneklerinden bir tanesiydi. Ülkelerin pek çoğunda seçimler yapılıyor ve kötü niyetli aktörler bu süreçlere etki etmeye çalışıyor. Özellikle bizim bölgemizdeki gelişmeler de yine büyük bir önem taşımakta ve bunun en önemlisi de yine Ukrayna'daki savaş. Şimdi ben bugün kendi ülkemî anlatmaya çalışacağım. Geçtiğimiz 20 yıllık özgürlük ve egemenlik süreci içerisinde muazzam gelişmeler sağlandı, demokrasinin geliştirilmesi ve hukukun üstünlüğü ve özgürlükler açısından muazzam ilerlemeler kaydedildi. Ve bu yıl da çok ciddi gelişmeler yaşandı uluslararası düzeyde. Mesela Dünya Adalet Projesinde aslında hukukun üstünlüğü noktasında ikinci en iyi performansı gösteren ülke oldu Kosova ve sınır tanımayan gazeteciler var. Aslında Kosova'nın medya özgürlüğü çok yüksek seviyelere çıktı burada da ve çok kısa bir sürede dayanıklılığı sağlamaya çalıştık, demokratik ve çok güçlü kurumlar oluşturmaya çalıştık. Tabii ki bu başarılar genellikle gölgede kaldı. Kimin neyin gölgesinde kaldı? Kötü niyetli kişilerin gölgesinde kaldı. Elbette ki hepimiz neler yaşandığına şahit oluyoruz. Ukrayna'da yaşananları görüyoruz. Ve bizim olduğumuz kıtada ve bize çok yakın ve tabii ki bize de sıçrayan etkileri var. Biliyoruz ki Putin'in kötü niyetleri bizim bölgemizdeki vekilleri tarafından da kullanılmakta. Mesela Sırbistan gibi bizim örneğimizde. Şöyle bir örnek vermek istiyorum, savaş başladıktan sonra bizim kıtamızda herhangi bir şekilde Rusya'ya yaptırım uygulamayan ya da Rusya'nın bu agresyonunu kınamayan tek ülke. Ve şimdi bunun nedenine bakacak olursak, çünkü onların varlığını Balkanlarda hep desteklemişlerdi. Russia Today ve Sputnik pek çok ülkede yasaklandı ama Sırbistan'da yasaklanmadı. Onlara güç

saldıkları için. İstanbul'a gelmemden birkaç gün önce Açık Balkan açıldı Belgrad'ta. Bu aslında tehlikeli bir anlatıyı ortaya koyuyor ve otomatik olarak da yalnızca Kosova'da değil ama başka yerlerde mesela Dağlık Karabağ'da Bosna Hersek'te de olumsuz etkileri var. Bu çok endişe verici. Sadece uluslararası güvenlik anlamında değil, aynı zamanda Avrupa'nın genel olarak güvenliği anlamında da tehlikeli. İşte bu nedenle bununla mücadele etmemiz gerekiyor ve Sırbistan'ın bu anlamda yaptıkları konusunda sesimizi çıkarmamız gerekiyor. Burada yalnızca Sırp liderler Rusya'ya yardımcı olmakla kalmıyor onun yaptığı gibi yapıyorlar çünkü 90'larda hatırlarsınız tehlikeli bir propaganda yapılmaktaydı. Yüz binlerce kişi öldürüldü ve soykırım gerçekleşti ülkemizde. Bosna'da yine aynı kişilerden bunu görüyoruz. Milošević eski propaganda yapımcılarından biriydi. Şimdi bugün bu kişileri yine görüyoruz Sırbistan'da ve maalesef ki pek çok durumda bu kişiler karşımıza çıkmakta. Burada bahsetmeye çalıştığım hususlar pek çok raporda geçiyor. Mesela Avrupa Parlamentosu'nun bir raporuyla karşılaştım yakın zamanda ve buradaki raporda Rusya ve Sırbistan'ın propaganda makinalarını, çabalarını nasıl yoğunlaştırdığını vurgulamışlardı. Gerçekliği çarpıttığını, korku yarattıklarını ve iletişimi

de bir platform olarak kullanarak insanlara saldırdıklarını, barışa saldırdıklarını görüyoruz ki çok zor kazanılmış bir barıştan bahsediyoruz kendi örneğimizde. Ve David'in de daha önce bahsettiği gibi bugünün dünyasında demişti ki: çevik olmak durumundayız ve teknolojiyle aynı hızda hareket etmeliyiz. Genellikle o kadar hızlı gidiyor ki teknoloji, hızlı geliyor ki, kötü niyetli kişiler tarafından da büyük ölçüde kullanılıyor. Mesela Putin ve vekilleri tarafından ama enformasyon da çok hızlı tüketiliyor. Bilgi de çok hızlı tüketiliyor ve alınıyor. Facebook'a giriyorsunuz, Twitter'a giriyorsunuz. Orada bir bilgi görüyorsunuz, çok hızlı da yayılıyor. Bu da endişe verici. Çünkü bu durum korkuya isyanlara sebep olabilir, istikrarı bozan çabaların ortaya konulmasına sebep olabilir ve biz kendi bölgemizde bunu gördük, 20 yıl önce de yaşadık ve hissettik. O yüzden de birlikte olmalıyız, bir arada olmalıyız ve buna müsaade etmemeliyiz. Birkaç örnek vermek istiyorum, ülkemizde olanlardan size. Büyük başarılarla imza atıldı. Elbette farklı alanlarda kaydedildi bu başarılar. Belki Kosova'ya gelecek olursanız sizler genellikle benim bahsedeceğim bu başarılardan değil ama bizim ülkemizi gölgede bırakmak için yapılan pek çok çabadan dolayı bilerek geleceksinizdir. Duymuş olduğunuz için gelebileceksinizdir. Medyaya bakacak olursak mesela Sırbistan medyasına şunu görüyoruz: çok kötü niyetli kişiler skandallar yaratmaya çalışıyor ve anlatıyı değiştirmek istiyor. Statükoyu biz korumaya çalışıyoruz. Bizim niyetimiz taahhüdümüz Euro-Atlantic Paketi'nin içerisindeyiz ve NATO'nun bir parçası olmak istiyoruz ve bu yüzden de ülkemizin kuzey kısmına bakacak olursak şunu istiyoruz aslında: bizim ortaklarımızın istikrarlı olmayan bir ülke olmamızı istemesi söz konusu. Çok tehlikeli girişimleri oluyor bu noktada ve medyada da bunları yayıyorlar ve insanlar da bunu görüyor. Avrupa Parlamentosunun raporunda da olduğu gibi Kosova, Dağlık Karabağ'da Sırp medyası etkilidir diye bir ifade var ve burada şunu görüyoruz, medya özgürlüğü Sırbistan'da yok, tamamen kontrol altında. Hükümetin kontrolü altındaki bu hükümet de çok uzun süredir iktidarda ve şu anda da medyayı da kontrol ediyor. Tabii ki yaşamın pek çok alanını kontrol ediyor. Ciddi şekilde sıkıntılı bir konu bu. Çünkü özellikle de Dağlık Karabağ'da ve Kosova'da insanlar sonuçta medyada yayınlananlara da bakıyorlar, görüyorlar bunları. O yüzden tehlikeli. Bizim her gün gördüğümüz şeylerden bir tanesi de aslında çözüme ulaşmak. Bu konuda sıkıntı yaşıyoruz. Çözüm nedir acaba? Bu noktada da birlik olmamız çok önemli diye düşünüyorum. Birlikten bahsediyorum hep ama 90'ların sonlarında ülkemizde savaş varken ve insanlar sadece ve sadece etnik sebeplerle öldürülürken ortaklarımız gelip bizi kurtardılar. 1999'da Amerikan, Türki İngiliz ortaklarımız gelip bizi kurtardılar hatırlarsanız NATO'nun da müdahalesiyle. Biz buna bu birliğe çok değer veriyoruz. Bu iş birliğine çok değer veriyoruz. Çünkü nihayetinde bu değerlerle ilgili bir şey ve neyi savunduğumuz ile ilgili, ortak demokratik değerlerimizle ilgili bir mesele bu. Ve Ukrayna konusunda da şunu söylemek istiyorum,

Ukrayna aslında gerçeği saptırdığınız zaman durumun ne kadar tehlikeli olduğunun çok iyi bir örneği. İnsanları bunu inandığınız zaman, yanlış anlatılara inandığınız zaman bunun ne kadar tehlikeli olduğunun ciddi şekilde örneği olduğunu söyleyebilirim. Bunun zaten ne kadar tehlikeli olduğunun detaylarına girmeyeceğim. Tartışmayacağım bile. Ama umuyorum ki insanlar bu anlatılara bu söylemlere inanmazlar. Çünkü medyanın özgürlüğü zaten söz konusu değil Rusya' da ve doğru anlatılara, insanların doğru söylemlere ulaşması gerektiğini düşünüyorum işte. Bu nedenle demokrasilerin birlik olması gerekiyor. Birlik olmaya devam etmesi gerekiyor. Bu tür platformlara ihtiyacımız var ki dezenformasyona ve yalan haberlerle nasıl mücadele edebileceğimizi tartışalım. Çünkü öyle bir çağdayız ki siber savaşlar yaşanıyor. Böyle bir dönemde yaşıyoruz. Siber saldırılar yapılıyor. Bu nedenle de demokrasiler olarak bir araya gelip bazı yöntemler bulup bu konuya ortak bir yanıt vermemiz, tepki vermemizi gerekiyor. Ortak bir yanıtı tepkiye ihtiyacımız var. Çünkü ortak demokratik değerlerimiz ve Avrupa'daki güvenlik mimarimiz tehlikeyle karşı karşıya. Putin ve vekillerine karşı durmalıyız. Özellikle de bu yanlış anlatılarının karşısında durmalıyız. Çünkü bu istikrarı bozuyor. Hem Ukrayna'da hem bizim ülkemizde hem dünyanın her yerinde böyle. Aksi takdirde bunun hiçbir anlamı olmaz. Ve biz sonuçta burada neye odaklanıyoruz? Bunu bastırmaya çalışıyoruz ama bunun bir anlamı olmayacaktır. Bu yatıştırmanın bir anlamı olmayacaktır. Aynı zamanda doğruyu bildirme noktasında Ukrayna'da yaşananları bölgemizde ve dünyanın pek çok yerinde yaşananları doğru bir şekilde bildirmemiz haberini o şekilde yapmamız gerekiyor. Ukrayna'yla da birlik olmamız ve Ukraynalıların da yanında durmamız gerekiyor. Teşekkürler.

Büşra Karaduman Aktuna:

Katkınız için çok teşekkür ediyoruz. Birlik olma çağrınızı da duyduk. Bunun için de teşekkür ediyoruz. Şimdi ikinci turda ek bir yorumları, görüşleri varsa konuşmacılarımız onları alacağız. Ve eğer varsa sorularınızı da alabiliriz. Panelistimizin de belirttiği gibi, bunları almaktan da memnuniyet duyarız. Sayın Karagöz. Sizin için bir sorum var. Çok yönlü diplomasi araçlarını Türkiye kullandı daha etkili bir şekilde hükümet iletişimi için. Bununla ilgili yorumunuzu alabilir miyiz?

Murat Karagöz:

Teşekkür ediyorum ilk konuşmamın başında söylediğim gibi mesela Kovid döneminde Türkiye çok yönlülük konusunda aslında bir öncülük etti diyebilirim. Diplomasiye öncülük etti, aracılık yaptı ve kolaylaştırıcılık görevi yaptı bu anlamda. Hatta bunu çok öncesinde de yaptı. 1920'de daha Kovid yokken de yaptı. Birinci konu dijital diplomasiydi, diğeri de ASEAN girişimiydi ve üçüncüsü de Antalya Diplomasi Forumu'ydu. Şimdi bunlarla birlikte daha fazla kişiye,

daha geniş kitlelere ulaşma imkânımız oldu ve yeni teknolojiler geliştirdik Bakanlıkta. Web sitemizi güncelledik 10 dilde şu an ulaşabiliyorsunuz ki, dünyada az sayıda görülen bir şey bu. Networklerimizi ağılarımızı kullanmaya devam ediyoruz. Beşinci en büyük diplomatik ağına sahip Türkiye, 250 tane diplomatik misyonu var ve bununla birlikte dijital hizmetleri konsolosluk hizmetlerimize entegre ettik. Çünkü 6.000.000 vatandaş var bildiğiniz gibi Avrupa'da. Vatandaşımız var. Bu nedenle de 7/24 dijital konsolosluk hizmetlerinin verilmesi önemli. Geçen yıl 6.000.000 kişi bizim web sitemizi ziyaret etti ve Türkiye'nin dış politikasıyla ilgili bilgi aldılar. Ben kendi dairemde özel bir dijital tasarım hizmeti sunuyorum. Mesajlar gönderiyoruz Twitter üzerinden Facebook, Instagram üzerinden. Mesela özel günlerde anma mesajı yayınlıyoruz bakan ya da bakan yardımcılarının mesajlarını yayınlıyoruz. Twitter'ı kullanma açısından, Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nın takipçi sayısı 1.6 milyonun üzerinde sanırım. Avrupa'daki Dışişleri Bakanlıkları arasında birinci ve dünyada da 14. sırada bildiğim kadarıyla. Instagram'da da bir hesap açtık. O da oldukça popüler ve biz burada da diplomasiyle ilgili bir şeyler paylaşıyoruz. Burada pek çok öğrenci var. İstanbul üniversitelerinin öğrencileri var. Ben onlarla sürekli iletişim halindeyim. WhatsApp ya da telefonla görüşüyoruz ve çok faydalı olduğunu söylüyorlar bu hesabın da. Antalya Diplomasi Forumu açısından bakacak olursak biliyoruz

ki akademik ve entelektüel açıdan da desteklemek gerekiyor Türkiye'nin dışışleri politikasını. 2020'de yapmak istedik aslında bunu biz ama Kovid nedeniyle iptal etmek zorunda kaldık ve Dijital Çağda Diplomasi diye bir grup oluşturduk. Ama bu gerçekleşemedi. Bir başka büyükelçi arkadaşımızla birlikte dediler ki bunun üzerinde çalışalım. "İnovatif Diplomasi; Yeniçağ Yeni Yaklaşımlar" dı bunun adı da. Böylelikle bürokratları, politikacıları, medyadan kimseleri, kişileri, influencerları, uzmanları Antalya'da bir araya getirip küresel meseleleri tartışma imkânı sağlıyoruz ve çözüm bulma ya da çalışacağız tabii ki böyle bir ortam içerisinde. Geçen yıl oldukça iyiydi. Antalya Diplomasi Formunu ikinci yıl olmasına rağmen sadece diplomasi teması altında 17 Devlet Başkanı, 80 Dışışleri Bakanı ve yaklaşık olarak 40 tane de bölgesel ve uluslararası örgütlerin, kuruluşların Genel Sekreteri, NATO vesaire gibi kuruluşlar bunlar, burada bir araya geldiler ve çok ilginç bir etkinlikti. Önümüzdeki yıl üçüncüsünü yapacağız. Hepiniz davetlisiniz Antalya'ya. Bizzat katılamazsınız da sosyal medyadan takip edebilirsiniz. TRT ve TRT World ile birlikte çok daha büyük kitlelere ulaşma şansımız var. Ama geçen yıl oldukça başarılıydı. Antalya diplomasi formunun önemli bir özelliği de hedef gençlere yönelik. 400 tane öğrenciyi bir araya getirdik biz ve panelistlere ile görüşebildiler, etkileşim kurabildiler ve sosyal medyada bunların paylaşımını yaptılar. Bu yıl da yine aynı şeyi yapmayı düşünüyoruz Antalya'da. Temelde bu Türkiye'nin aslında çok yönlülük ve diplomasiye taahhüdünün bu konudaki kararlılığının göstergesi ve Sayın Tahsin Ertuğruloğlu ve Kosovalı meslektaşlarımla burada birlikteyim ve gerçekten de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tebrik ediyorum çünkü Türk Devletleri Teşkilatına gözlemci üye olarak katıldılar ve Gambiya idi sanırım yine tanıyan gerçekten bu anlamda da takdir ediyorum. Kosova'ya da çok aşınayım ve Oraya da selamlarımı iletiyorum. Büyükbabamın bağlantıları var. Çok sağ olun. Eğer sorusu olan varsa. Yanıtlayabilirim.

Büşra Karaduman Aktuna: Benim büyükanne de Kosova'dan.

Murat Karagöz: 10 milyondan fazla kişi var Balkan kökenli Türkiye'de. Bunu biliyoruz zaten.

Büşra Karaduman Aktuna:

Evet, çok güzel bir şiirle başladınız. Şunu merak ediyorum. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti açısından sormak istiyorum, acaba sosyal medyadaki varlığınız nasıl?

Tahsin Ertuğruloğlu:

Şöyle söyleyeyim hem iyi gidiyor hem çok da iyi gitmiyor diyebilirim. Çünkü dediğim gibi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin daimî 5 üyesine sesleniyorum, bir şekilde Kıbrıs me-

selesini çözmek isteyen, bununla ilgilenen biri varsa o zaman Kıbrıs'la ilgili güvenlik Konseyi kararlarını değiştirmeleri gerekiyor. Bu kararlar uluslararası toplum tarafından bu 5 daimî üye sayesinde bağlayıcı kararlar haline almış durumda ve şunu söylemek istiyorum, Kıbrıs'la ilgili Güvenlik Konseyi kararları tavsiye niteliğindedir, bağlayıcı değildir. Bu kararları kabul etmeyen ülkelerden birini örnek vermem gerekirse aşikâr bir şekilde Türkiye örneğini gösterebilirim. Çünkü bizim Büyükelçimizi onlar tanıyorlar. Onların da Büyükelçisi bizim ülkemizde. Görüyoruz ki, Birleşmiş Milletlerin Türkiye'ye herhangi bir ceza ya da yaptırımını bu noktada söz konusu değil. Bu kararlar dediğim gibi tavsiye niteliğindeki kararlardır. Ülkeler kendilerini bu daimî 5 üyenin etkisinden ne kadar kurtarırsa, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dediği gibi dünyanın beşten büyük olduğunu ne kadar fark ederlerse, o zaman insanlık için olumlu gelişmeler, demokrasi için, hakikat için. Olumlu gelişmeler daha fazla yaşanacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak daha önce söylediğim gibi donanımlı bir devletimiz var. Çağdaş bir devletin tüm organlarına sahibiz ve Kıbrıs dışında 27 tane diplomatik misyonumuz var. Yedisi Türkiye'de; bir büyükelçilik, 6 konsolosluk ve yirmisi de Türkiye'nin dışında. Çok yakında birkaç tane daha ofis açacağız. Ofis diyorum, çünkü tanınmadığımız için elçilik diyemiyorum ama bizim için onlar elçilerimiz. Diplomatik olarak tanımıyorlar Türkiye'nin dışındakiler diplomatik olarak tanımıyorlar ama oradalar. Bulundukları ülkelerde Kıbrıs adasında iki devlet olduğunu

anlatmaya çalışıyorlar. Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti sadece Kıbrıslı Rumları temsil ediyor. Kıbrıslı Türkler için bizim zaten temsilcimiz söz konusu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti onları temsil ediyor. Şunu iletmek istiyorum. Kıbrıs milleti diye bir şey yoktur, Kıbrıs halkı diye bir şey yoktur ya da Kıbrıs dili diye bir şey yoktur, Kıbrıs dini diye bir şey yoktur. Kıbrıslı olmak coğrafi bir kimliktir. Yani Kıbrıs adasından olan herkes Kıbrıslı denilebilecek kişilerdir ama Kıbrıs halkı diye bir şey yoktur, Kıbrıs'ın milli marşı diye bir şey yoktur. Çünkü milleti yok ulusu yok, halkı yok. Bu yüzden de Kıbrıslı Rumlar hala Yunanistan'ın milli marşını kullanıyor. Biz de Türkiye'nin milli marşını kullanıyoruz. Eğer Kıbrıslıyım diyen biri varsa hemen sormanız gereken şey Rum musunuz, Türk müsünüz olmalı ya da. Azınlıklara bakalım, Ermeniler var ya da başka azınlıklar var... Tekrar mezenformasyon ve manipölasyon noktasına dönecek olursak, Kuzey Kıbrıs, Türk Kıbrıs adasıyla ilgili olarak bu mezenformasyon ve manipölasyonla baş etmek çok zor çünkü Kıbrıslı Rumların tanınmasından dolayı bu. Onlar tanındığı için onların söylediği şey daha itibarlı oluyor uluslararası toplumda. Çünkü günün sonunda burada Kıbrıs Cumhuriyeti bunu söylüyormuş gibi algılanıyor ve bir şekilde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının da bu anlamda yanlış bir yönlendirmesi söz konusu ama kitleleri onlar etkiliyorlar. Bizlerse elimizden gelen her şeyi yapıp bu konuda doğru bilgiyi sağlamaya çalışıyoruz. Bizim Dışişleri Bakanlığımızın yapmaya çalıştığı şey bu ve yıllardır biz dünyanın geri kalanına Kıbrıs Adası ile ilgili Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türklerle ilgili bilgiler vermeye çalışıyoruz ama onların tanınırlığından dolayı tanınmışlığından dolayı avantajları var. Tabii ki bu vazgeçeceğimiz anlamına gelmiyor. Bu durum bizim daha kararlı olmamızı sağlıyor bu güçlükler karşısında. Karşı karşıya kaldığımız ambargolardan bir tanesinin örneğini vereyim. Her bir tarafımızı ambargolarla dolu günlük yaşamımızın her yerinde bunları görüyoruz. Bunlardan bir tanesi devam eden Dünya Kupası var bildiğimiz üzere. Bizim de elbette ki Kıbrıs Türkleri Futbol Federasyonumuz var ve 3 ligimiz var ama dostane bir oyun bile oynayamıyoruz Türkiye'den bir takımla, neden? Çünkü Kıbrıs Rum Futbol Federasyonu, Kıbrıs'ın Futbol Federasyonu gibi görülüyor ve onların onayı olmadan Türkiye'den bir takımla dostane bir maç oynayamıyoruz. Bu çok saçma ve insanlık dışı ama bu karşılaştığımız ambargoların çok küçük bir örneği. Tekrar söylemem gerekirse. Bu vazgeçeceğimiz anlamına gelmiyor elbette ki. Şöyle söyleyebilirim, kısa kesmem gerekirse dünya Kıbrıslı Rumlara, Kıbrıs Cumhuriyeti gibi davranırsa ve bize yokmuşuz gibi davranırsa ve eğer biz o devletin bir topluluğuymuşuz gibi davranılırsa ya da biz o ülkenin daha da kötüsü bir etnik azınlığı gibi görülmeye devam edersek o zaman hiçbir şekilde karşılıklı olarak kabul edilmiş bir anlaşma noktasında ilerleme kaybedemeyiz. Kıbrıslı Rumların bu avantajı devam ettikçe ve bizim de dezavantajımız yıllardır süren dezavantajımız devam ettikçe istikrar, uyum ve barış sağlanamayacaktır diye düşünüyorum. Teşekkürler.

Büşra Karaduman Aktuna:

Sorusu olan varsa belki onları alabiliriz. Şunu da söylemek istiyorum. Neden bu kadar genç bir kişinin Kosova Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanına danışmanlık yaptığını anladım. Çünkü sosyal medyayı çok iyi kullandığınızı düşünüyorum ve bununla ilgili olarak ne söyleyeceksiniz onu merak ediyorum.

Rinor B. Nuhiu:

Size bir şey söyleyeyim. Kosova, Avrupa'daki en genç nüfusa sahip ortalama yaşımız yaklaşık 26-27 düzeyinde. Dolayısıyla çok genç bir nüfusa sahibiz, bunu kabul ediyorum. Bu gerçek sebebiyle sosyal medya çok geniş bir şekilde kullanılıyor. Verilere veya yüzdelerine sahip değilim ayrıntılı olarak. Fakat şunu söyleyebilirim, kendimden emin bir şekilde: en fazla kullanılan medya platformu budur. Dolayısıyla mesajlar iletilirken, bazı sorunlarla da karşılaşılabilir. Dolayısıyla bu konuyu çok ciddiye alıyoruz ve buradaki amacımız hükümetler, devletler arasındaki devlet iletişimin düzgün bir şekilde analiz edilmesi gerekli. Dolayısıyla bahsettiğim eğilimlere sahibiz. Örneğin Putin'in bölgemizdeki etkileriyle ilgili olarak halkı derhal bilgilendirme ihtiyacı duyduk. Doğru bilgiye sahip olmaları için, orada olan bitenin yansımalarını doğru şekilde anlayabilmeleri için. Son 20 yılda karşılaştığımız sorunlardan bazıları buydu ve bunu çok başarılı şekilde aşabildiğimizi düşünüyorum. Her zaman özellikle bir devlet kurumundan geliyorsanız eğer, çok daha sorumluluğa sahipsiniz. Şunu sağlamalısınız; bilgiler iletilmeden analiz edilmeli, teyit edilmeli. Ve izleyicilerinizin, dinleyicilerinizin bu bilgileri aldığından emin olmalısınız. Her zaman şu anlayışla çalışırız: bu korku salmamalı, toplum arasında korku ve dehşete yol açmamalı. Ne yazık ki sahip olduğumuz karanlık geçmiş bizi çok çevik ve sosyal medyayı kullanma açısından kendimizden emin olmamızı sağladı. Bu zorluklara rağmen aynı yolda yürümeye karar verdik. Fakat tüm ülkelerin de benzer sorunlara sahip olduğunu düşünüyoruz. Ekosistemimizle de ilgili bu her şey çok hızlı ilerliyor ve biz bir adım geride kalmak istemiyoruz. Her platformda, her yeni iletişim aracında bunların doğru şekilde ifade edilmesi ve halkla, nüfusla etkileşim halinde olmayı sağlamaya çalışıyoruz. Bilgilerin her zaman doğru ve gerçek ve hakikate dayalı ve ön yargısız olmasını sağlamaya çalışıyoruz.

Büşra Karaduman Aktuna:

Çok faydalı ve değerli katkılarda bulundunuz. Deneyimlerinizi paylaştığınız KKTC ile ilgili Kosova'yla Türkiye ile ilgili birçok ayrıntıya, yoruma şahit olduk sayenizde. Katılımınız için hepimize ayrı ayrı teşekkür etmek isterim. Sizinle İstanbul'da bir araya gelmekten çok memnunuz. Tarihi bir dönüm noktasında bir araya gelmekten Stratcom'da çok memnunuz ve umarım tekrar görüşeceğiz.

SC

SC STRATCOM SUMMIT '22

INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

Sami Hamdi

International Interest Genel Müdürü

Managing Director of the International Interest

Uyuşmazlık Çözümünde İstikrarlaştırmacı Güç Olarak Stratejik İletişim

STRATCOM PANELİ - 6

3 Aralık 2022

Uyuşmazlık Çözümünde İstikrarlaştırmacı Güç Olarak Stratejik İletişim

Panel Videosu

Konuşmacılar

Kübra AkkoçTRT World
Moderatör**Medea Skhirtladze**Gürcistan Hükümeti İdaresi Stratejik
İletişim Bölümü Başkan Yardımcısı**Prof. Karen Freberg**Louisville Üniversitesi
Stratejik İletişim Profesörü**Sami Hamdi**International Interest Genel
Müdürü**Dr. Maria Saifuddin
Effendi**Pakistan Milli Savunma
Üniversitesi

Kübra Akkoç:

Teşekkürler Alican Bey. Herkese merhaba. Kübra AKKOÇ, bu Stratcom oturumunu “Uyuşmazlık Çözümünde İstikrarlaştırmacı Güç Olarak Stratejik İletişim” başlıklı bu oturumu modere etmekten memnuniyet duyuyorum. Çok değerli misafirlerimiz var. Bizimle olduğunuz için teşekkür ediyoruz, İstanbul’a hoş geldiniz. Umuyorum güzel vakit geçiriyorsunuzdur. “Panelimizin ismi: Uyuşmazlık Çözümünde İstikrarlaştırmacı Güç Olarak Stratejik İletişim”. Söylendiği üzere pek çok krizle dünya şu an karşı karşıya, aynı anda pek çok krizle mücadele ediyor. Finansal krizler var, pandeminin etkisiyle bunları yaşıyoruz ve Rusya, Ukrayna’ya saldırdı ve Avrupa da buna bir yanıt vermeye çalışıyor. Tabii bununla birlikte enerji piyasasında sıkıntı-

06

lar yaşıyor, gıda krizi var ve yine Ukrayna'daki savaştan kaynaklı gıda tedarik sistemiyle ilgili sıkıntılar yaşandı. Ve en çok da yoksul ülkeler bundan zarar gördü ama stratejik iletişim ve iletişim kanalları gerilimlerin azaltılmasına yardımcı olabilir. Ve bununla birlikte ara buluculuk süreçlerine de eşlik edebilir ve yardım sağlayabilir. Şimdi bu konuya biraz girmek istiyorum ve Karen ile başlamak istiyorum. Lütfen bu konudaki görüşlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Karen Freeberg:

Çok teşekkürler. Burada olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Stratcom Zirvesi'nde İstanbul'da olmak memnuniyet verici. Ve kendi perspektifimi anlatmaya çalışacağım. Bu yüzden de çok heyecanlıyım. Daha önce de bahsedildiği gibi bir paydaş grubundan geliyorum. Bu alanda hem araştırmacı hem de eğitimciyim ve son birkaç panelde ve günde tartıştığımız üzere yalnızca farklı disiplinleri bir araya getirmekle kalmıyoruz aynı zamanda farklı paydaşları da burada bir araya getirmiş oluyoruz ve gelecekteki krizleri neler olabileceğini tartışıyoruz ve stratejik iletişim ayrı bir disiplin ve meslek diye düşünüyorum. Mesela pazarlama gibi ya da başka alanlarla ilişkili olmakla beraber ayrı bir disiplin olduğunu düşünüyorum. Çünkü haberler paylaşabiliyorsunuz, hikayeler paylaşabiliyorsunuz, bilgi sağlayabiliyorsunuz. Ama bununla birlikte sosyal psikolojinin uygulandığı da bir alan. Çünkü stratejik iletişime geçmeden önce ben de psikoloji alanında çalışıyordum bu yüzden de buradaki empati, motivasyonu görebiliyorum ve insandan insana kurulacak bağlantının arkasında yatan motivasyonu görebiliyorum. Çünkü sonuçta evet, gün araçlar kullanılan araçlar değişiyor ama insan davranışı değişmiyor. O yüzden de belki değişim temeline dönmek gerekiyor. Ve biz insanlar olarak acaba birbirimizle nasıl ilişki kuruyoruz ve nasıl daha ileriye taşıyoruz bunu? Buna bakmak lazım. Stratejik iletişimin kullanılması noktasında da aslında şu var: burada biz hem bu işin uygulamasını yapıyoruz ama hem de güçlülere de bakmak durumundayız sosyal medya üzerinde. Çünkü medyada baktığımız zaman farklı unsurlar var sosyal medyada. Yalnızca yazı ya da görsel yok. Aynı zamanda bağlantılar var, yorumlar var, geri bildirimler var. Bütün bu unsurlar bir araya geliyor. Yani çok karmaşık bir yapı bu anlamda bakıldığında. Bunun farkında olmak gerekiyor. Ayrıca bizler nasıl bir araya gelip bunu daha ileriye taşıyabiliriz, buna bakmak durumundayız. Çünkü işe yarayacak yöntemler bulmak durumundayız ve daha önce de söylendiği gibi David tarafından, bütün paydaşlar bir araya gelip bu güçlükleri ele almalı. Devletler olsun, ülkeler olsun... Ve biliyorum ki benim sektörümde hem eğitimci olarak hem de bir hoca olarak sessiz kaldığımızı düşünüyorum ben. Ve bir şekilde bir araya gelip buna dair çözümler bulmak durumundayız. Bunu yapmamızın bir yöntemi de kanıt dayalı uygulamalar. Çünkü araştırmalara bakacak olursak bu alanda araştırmalar var, teori-

ler var, akademisyenler burada öne çıkmakta ve endüstriden gelen uzmanlıklar var. Konuya özel konu alana özel uzmanlıklar oluyor ve bunlar paylaşılabılır. Çünkü farklı perspektifler var, farklı bakış açıları var. Çatışmaların, anlaşmazlıkların çözülmesi noktasında sosyal medyada mesela yalan haberler vs. gibi pek çok faktör olmakta ve burada bir araya gelip bütüncül bir yaklaşım benimseyebiliriz. Ve eğitim bu noktada çok önemli diye düşünüyorum çünkü olumlu haberlerin paylaşılması noktasında dünyanın pek çok yerinde eğitimciler var ve gerçekten de medya okur yazarlığına çok yatırım yapmış kişiler bunlar. Bu konunun özellikle de gelecek nesil için ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bunların etkilerini de küresel ölçekte göreceğiz. Dijital ve sosyal medya okur yazarlığı bu anlamda çok önemli ve gelecekte öğrencilerimiz olacak ve onların da bu konuda daha fazla deneyimi olacak, diye düşünüyorum. Bu da heyecan verici. Bir hususu daha belirtmek istiyorum: bence bizler yalnızca bir hakikat krizini değil aynı zamanda güven krizini de ele almak durumundayız. Çünkü kime güveniyoruz sorusu karşımıza çıkıyor. Farklı paydaşlardan gelebiliyor bu ve burada öncü kuvvetler kimler, öncüler kimler? Kimler etkili, kimler güçlü diye bir bakmak gerekiyor. Ve oturup bunlarla ilgili

bir beyin fırtınası yapmamız gerekiyor. Hangileriyle nasıl baş edeceğiz? Bunları da bakmamız gerekiyor. Influencerlar ve aktörler var bildiğiniz gibi. Bazı eşsiz özellikleri olanları var bunların ama şunu düşünmek durumundayız: biz sürekli olarak bir teknoloji akışı ve teknolojideki değişiklikler ile karşı karşıya kalıyoruz ve çok güçlü biriyle karşılaştığımız zaman da bu noktada acaba bu haberi paylaşayım ya da bunu paylaşmayayım kararını insanlara verdiren ne? Buna biraz odaklanmamız gerekiyor. Burada da yine kanıta dayalı bir modelin uygulanması gerekiyor çatışmaların yönetilmesi noktasında. Ve böylelikle de stratejik iletişim bu değişen dünyada ortaya çıkan değişiklikleri ele alma noktasında bir güç olarak kullanılabilir. Teşekkür ediyorum.

Kübra Akkoç:

Teşekkürler Karen. Sonra tekrar size döneriz belki. Çünkü bu kriz iletişimiyle ilgili görüşlerinizi merak ediyorum. Karen'in da söylediği bir şey var; güven krizi. Aslında bu konuda da uzmanlaştığımızı düşünüyorum. Dezenformasyon konusunda da uzmansınız. Belki bununla ilgili de 1-2 hususu belirtirseniz güzel olur.

Medea Skhirtladze:

Merhaba. Beni davet ettiğiniz için teşekkür ediyorum. Ve Stratejik İletişim Daire Başkanlığı olarak Gürcistan Hükümeti adına teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Çünkü böylesi etkinlikler bizim için çok önemli. Biz kendi deneyimimizi paylaşabiliyoruz ve bununla birlikte uluslararası uygu-

lamalara da aşinalık kazanabiliyoruz. Bugün sizinle genel bilgilerden bahsetmeye çalışacağım. Stratejik iletişim nasıl yürütülüyor Gürcistan Hükümetinde? Bu disipline nasıl bakılıyor? Ve tabii ki bizim daire başkanlığımız nasıl bu işleri yürütüyor? Bunu anlatmaya çalışacağım. 2005 yılında başladı aslında her şey. Stratejik İletişim Daire Başkanlığı kuruldu. Buradan sonra da bizim bakanlığımızdan sonra başka bakanlıklar da aynı uygulamayı aldılar. Şu an 12 bakanlığın sekiz tanesinde Stratejik İletişim Dairesi var. Ve biz şimdi bu yapıya bakacak olursak şöyle başladık aslında: 2019'da biz kalitatif bir şekilde çalışmalarımızı başlattık ve Başbakan 2021'de stratejik iletişim de ilgili bir kararname imzaladı. Ve bu dokümana bağlı olarak Stratcom koordinasyon grupları kurduk. Bunlar daire başkanlıkları bünyesinde ve grup üyeleri haftada bir toplanıyorlar ve güncel konuları tartışıyorlar. Geleceğe yönelik planlarını tartışıyorlar. Bununla birlikte şunu söylemek istiyorum ki iki tane ana ortağımız var: İngiltere Kabinesi ve Gürcistan'da yine bir kurumla birlikte çalışıyoruz ve bazı projeler geliştiriyoruz. Burada da yine karşılaştık orada çalışan arkadaşımızla, ona da teşekkür ediyorum. Geçen yıl Amerika'yla olan projemizi iki yıl uzattık. Aynı zamanda İngiltere kabinesiyle olan projemiz de yine uzatıldı 2-2,5 yıl kadar. Buradaki girişimimize bakacak olursak, aslında bunun bizim dairemiz bünyesinde yapıldığını da söyleyebilirim. 10 tane temel hedefimiz var 2021'de yerine getirilmesi gereken ve sonrasında dört yıllık süreçte yine gerçekleştirilmesi gereken hedefler var. İkinci olarak kısaca şöyle bir bilgi vermek istiyorum size. Bizim dairemizin temel dokümanı Gürcistan Hükümetinin iletişim stratejisi ve biz bunun üzerinde çalışmaya başladık. Çünkü bu anlamda hazırlanmış ilk doküman bu. Bazı güçlükler var. Tabii ki bütün stratejik iletişim bilgilerini bakanlıklardan alıp da tek bir dokümanda toplamak kolay değil. Ve tabii ki uluslararası ortaklarımız da var. Yerel uzmanlığımızı ve deneyimimizi de bu süreçte kullanıyoruz ve doğru yolda ilerlemeye çalışıyoruz. İnanıyorum ki bu doküman ve eylem planı önümüzdeki yıl onaylanacaktır. Ve son olarak da şunu söyleyeyim; bizim zirvemizin en önemli konulardan bir tanesi de dezenformasyon. 21. Yüzyılın en büyük güçlüklerinden bir tanesi dezenformasyon. Bugün ve dün dinlediğimiz konuşmalarda da bunu görüyoruz. 21. Yüzyılda dezenformasyon sınırı yok, sınır tanımıyor. Bu yüzden de kamu sektöründe olsun, diğer sektörlerde olsun, toplumlarda olsun, bunun etkisini görüyoruz ve dayanıklılığımızı bu nedenle arttırmamız gerekiyor. 2021'den beri bizim dairemiz, birlikte çalıştığımız bakanlıklarla birlikte bilgi paylaşma platformu geliştirdi. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı ve İngiltere Kabinesi ile birlikte ve bununla birlikte yaklaşık 22 tane başka ülke de bu platformda temsil edilmekte. Bu platformun temel görevi de aslında birbirimizle temel dezenformasyon kaynaklarını paylaşmak ve dezenformasyon eğilimlerini paylaşmak. Bu da oldukça önemli diye düşünüyorum. Bu bölgeyi temsil eden kişiler adına bizler için önemli olduğunu düşünüyorum.

Söyleyeceklerim şimdilik bu kadar. Tekrar bize ev sahipliği yaptığınız için teşekkür ediyoruz. Türklerin misafirperverliğini çok duymuştuk ama burada yaşadıklarımız beklentilerimizin çok üstünde çıktı. Güzel bir gün geçirmenizi diliyorum. Teşekkürler.

Kübra Akkoç:

Teşekkürler, güzel vakit geçirmenize sevindim. Şimdi Sami Hamdi ile devam edeceğiz. Dezenformasyondan bahsettik ve sınır tanımadığını da söyledik. Kriz iletişimine değindik. Çatışmaların çözümü için de tabii ki stratejik iletişim araçlarının kullanılmasına değinildi. Acaba siz de bu çatışmaların çözümü için kullanılabilecek yöntemler neler, ne gibi güçlüklerle karşılaşılıyor? Bunlardan bahsedebilir misiniz?

Sami Hamdi:

Çok teşekkür ediyorum. Ali Özkan'a da teşekkür ediyorum gerçekten. Umuyorum ki önümüzdeki yıl da böyle bir etkinlik gerçekleştirilir. Aslında biz iletişimden ve stratejik iletişimden bahsederken buradaki gerçeklik aslında bunun takdir edilmesi. Çünkü sonuçta insan ilişkilerine dayanıyor politika da. Ve birbirimizle kişisel düzeyde sağladığımız etkileşim önemli. Ve elbette ki ülkeler arasında da bu farklı bir boyuta geliyor. Hissettiğimiz öfke, mutluluk vesaire bütün bunlar halklar, topluluklar, milletler tarafından da izleniliyor ve hepimizi etkiliyor. Ve burada iletişim; özünde insanların zihinlerindeki kini değiştirmek, onların kalpleriyle ve zihinleri ile oy-

nayarak bunu yapmak. Ve bir nevi duygu oluşturarak uzlaşma sağlanabilir ya da çatışmalar buna bağlı olarak çözülebilir. Abdulhalik Abdullah'ın bir makalesi vardı. Kendisi bir köşe yazarı. Financial Times'a şöyle demişti, bu uzlaştırmacıktan çok daha önce söyledi bunu: "Bu iki taraf bir araya gelip oturması gerekiyor." Ve TRT World'de de yine bir analizci çıktı dedi ki: "Artık büyük ekonomik fırsatlar var." Ve burada da ne dediler biliyor musunuz?: "Şu kişinin makalesini okudunuz mu?" Bakın bu ara buluculukla ilgili bir konu. Şimdi insani bir açıdan buna bakacak olursak neden sürekli çatışmaların çıktığını anlamamız gerekiyor. Birkaç örnek vereceğim. Sonrasında da size bırakacağım bu konuyu. Dünyanın en büyük politikacısını ifade etmiş bir Amerikalı yazar. Ve kendisi bu kişiyi "Hazreti Muhammed" olarak ifade etmiş. Neden? Çünkü Mekke'ye gitmeden önce bir iletişim protokolü kullanmış ve diyor ki: "Evinde olan kişiler güvende kalacaktır. Ebu Sufyan ve düşmanın liderinin tarafında olanlar da güvende kalacaktır. Ben gelip sizin onurumuza bir zarar getirmeyeceğim." Ve Ebu Süfyan bu mesajı anladı ve diz çökmelerini istedi. Hazreti Muhammed'in felsefesini anladılar. Bazı insanlar aslında bunu 1400 yıl kadar önce anlamışlardı. Şimdi Tunus'a bakacak olursak, ben oralıyım ve Arap Baharı'nın başladığı yer bana çok yakındı. Orada biliyorsunuz ki kendini yakan bir kişi vardı ve hatırlarsanız Tunus'a ve uluslararası topluma bakacak olduğumuzda insanlar otoriteriyen bir rejimi devirdiler. Çok romantik görüldü bu ve ben Chorbane'a gittim. Burası ayrı bir şehir ve burada bir kafeye girdim. Bir seçim yapılacaktı ve demokratik bir seçim olması hedefleniyordu. Ve dedim ki: "Gidin oy vermek için kaydolun. Güç sizin elinizde." 5 dakika boyunca konuştum. Sonra toplandılar dediler ki: "Tamam, tamam. Bize ne kadar vereceksin önce onu söyle." Ne demek ne kadar vereceksin? "Buraya bir aday geldi, herkese 30 Dinar verdi." Yaptı mı? "Evet yaptı." dediler. "Sonra ikinci aday geldi, o da aynısını yaptı, sen bize ne kadar vereceksin?" dediler. Ben de dedim ki dönüp: "Kendi ülkesini seven, geliştirmek isteyen insanlar oy vermeli. Gelip size para veriyorlar. Çünkü güç sizin elinizde bunu biliyorlar." "Yani o zaman gelip bize bunları mı anlatmak için geldin? Al bütün ülke senin olsun o zaman." dediler. Şimdi işte tam da aslında uluslararası toplumun söylediği şeyin tam aksini burada görüyoruz. Çünkü insanlar bazen diyorlar ki "Bu ülkeden ayrılmak istiyorum ve bir daha geri gelmek istemiyorum." Sosyal medyadaki haberlere bakacak olursanız havaalanını gösteriyorum mesela ve "Allah'ım bizi bu ülkeden çıkar. Eğer geri dönersek gerçekten biz kötüyüz demektir." gibi ifadeler kullanılıyor. Geçen yıl, 2021'de anayasa askıya alındı, parlamento askıya alındı, artık bir kararnameyle yürütülüyor ülke. Ve insanların dışarı çıkmasına izin verilmedi. "Gidip demokratik geçiş sürecine sahip çıkın." dedik. Harika bir şey dediniz dediler bize hatta. "Ama hiç öyle bir şey görmedik." diyorlar şimdi insanlar. Tabii ki bu anlatılar önemli ama bu anlatıları uygulamamız gerekiyor. Bunları bir nevi empoze etmemiz gerekiyor ki bir işe yarasın. Bugün yaşadığımız krizlerin pek çoğu bu şekilde gerçekleşiyor. Şimdi Ukrayna örneğine gelecek olursak, Biden Avrupa'yla

birlikte olmasını söyledi. Ama Birleşmiş Milletler dediler ki: "Biz buna katılmayacağız, bunun bizle alakası yok." Amerika "Nasıl böyle bir şey yaparsınız?" dediği zaman, "Tek bir anlatı olması gerekiyor burada." dediği zaman Amerikan anlatısı, Amerikan söylemi daha da yayıldı. Ve tabii "Hangi dünyayı koruyor?" diye düşünüyor insanlar. Diktatörlük getiren, işsizlik getiren bütün bunlara sebep olan bir küresel düzeni mi korumalıyım yani? İnsanlar bunu sorguluyor ve Amerikalılar da diyorlar ki "Siz bunu nasıl söylersiniz? Çünkü biz yaptırımları uyguluyoruz. Siz nasıl bizim yanımıza duramazsınız?" Tabii ki bu sefer Ruslar dedi ki "Askeri üsler kuruyor NATO vs." Burada önemli olan, konuyla ilişkili olan şey şu: Bu söylemler arasında bir köprü yok. Köprü olmamasını bir kenara bırakın, bir anlayış da yok. Müsaadenizle şunu söylemek istiyorum: eğer kalbimde bir sızı varsa ve ben bunu söylüyorsam size, sizin hissetmediğiniz bu sızı yok demek değildir. Bu nedenle işte Türkiye diyor ki, "Ben Rusya'nın yanında değilim. Ukrayna'nın yanında değilim. Ukraynalılara yardım ediyorum. Ara buluculuk sürecini yapıyorum. Ben A'yı B'yi değil, üçüncü bir söylemi destekliyorum." İstikrar, barış ve ara buluculuk süreci bu. "Rusya'yla konuşayım, Ukrayna'yla da konuşayım." diyorlar. Ve işte bu gerçekten çok popüler bir yaklaşım. Ve Muaviye şöyle demişti, hatırlarsanız: "Eğer biriyle sorunum varsa, aramızdaki tek şey bir saç teli kadardır." Ve böylelikle bunu ortadan kaldırdığımızda iletişim kanalımızı açabiliriz. O yüzden de kamusal iletişimin temelinde de anlayış var. Kabul etmenizi veya onaylamanızı beklemiyorum ama anlamanızı bekliyorum. "Anlaşılmak mı, sevmek mi?" diye sorulduğunda anlaşılmayı seçiyor insanlar. Mesela kardeşinizle, akrabalarınızla bir araya gelip konuştuğunuzda uzlaştığınızda ne diyorlar? "Sen haklısın." ya da "O haklı." demiyorlar. Ama sonuçta bir anlayış sağlanıyor ve birlikte iş birliği yapıp devam edebiliyorsunuz yolunuzu. İşte burada istediğimiz ortam bu. Birlikte geliştireceğimiz, kalkınacağımız, refaha ulaşacağımız ortam da bu ve stratejik iletişimin yapısı da bu şekilde olmalı. Çünkü hiç kimse bir yere gitmiyor. Birlikte yaşamayı öğrenmek, birlikte var olmayı öğrenmek durumundayız.

Kübra Akkoç:

Çok teşekkür ediyoruz. Size şunu sormak isterim: Bir anlatının bir sorun olarak gösterildiğinden bahsettiniz, sizce bu nasıl engellenebilir? Karar vericilere mi ait bu sorumluluk?

Sami Hamdi:

Herkes kendi hikâyesini anlatmaktan hoşlanır. Bazen arkadaşlarım şaka bana şey derler. "Kendinden bahsediyorsun." derler. Herkes bunu der. Bir Arap şair var. Nazardan korumakla ilgili şey yapar. Bu ulus devletler için de ilgilidir. Fakat Tunus örneği şunu gösteriyor; yukarıdan aşağı neyi empoze etmeye çalışırsanız çalışın eğer insanlar buna inanmazsa başarısız olurlar. Tunus'ta herkes demokratik süreçten bahsediyor. Bunun için protesto yapıyorlar. Fakat bu

bir trajedidir. Gördüğümüz şey, Tunus Devletinin de, hükümetinin de bunu kabul etmemesi. Örneğin sivil bağlantılar var, araçlar var, sivil toplum var. Onlara gidip şöyle diyebilirsiniz; ben anlamıyorum ama sizinle aynı fikirde değilim ama bir anlaşmaya varabiliriz, bir uzlaşmaya varabiliriz. Evet, anlatılar var ortada dönen, bu da çeşitliliği gösterir. Çok fazla anlatının olması kötü bir şey değildir. Alakalı olan şeyi anlamakla ilgilidir bu. Yukarıdan aşağıya bir anlatımla uyguladığımızda bunları, eninde sonunda şunu elde edersiniz: çevre baskısını görürsünüz. Ve insanlar artık size inanmayabilirler. Onlara empoze etmeye çalıştığınız kimlikle ilgilenmeyebilirler. Örneğin futbol turnuvalarında da bununla karşılaşırız. Arap takım oynuyor ve Cezayir’de bir Cezayirli kafede oturuyor ve gitmek istiyor başka bir ülkeye. Ve futbol afyonunu biliyorsunuz. Mısır’da 2018 yılında bir video yaygınlaştı. Bir taksi şoförü vardı, çok kızgındı. “Ben mutlu olmak istiyorum.” diye bağıırıyordu. “Bu dünyada beni mutlu edecek küçük bir şey istiyorum. Beni değerli hissettirecek bir şey istiyorum.” “Bu dünyada bir anlam ifade ettiğimi bilmek istiyorum.” diye bağıırıyordu. Sadece bir istatistik değil, Katar Dünya Kupası’nda da... Ben evet değerlere sahip bir insanım. Bu kamu iletişiminin, halk iletişiminin temel unsurlarından birisidir. Bu insanın nasıl hissettiğine ne şekillerde sebep olabilirsiniz? Bir insanın değerli hissetmesini sağlamalısınız. Ve size sormak istediğim soru şu: bir anlatımı empoze etmeye çalıştığınızda insanlara değer vermiyorsunuz aslında. Onlara şunu diyorsunuz: “Senin ne düşündüğünü umursamıyorum aslında ve senin benim düşüncemi kabul etmeni istiyorum.” demek istiyorsunuz. Buna benzer sorunlarla çok karşılaşırız. İnsanlara yardım etmek isteriz çünkü insanların size yardımcı olmasını istersiniz. Kamusal iletişimin esası şudur: hepimiz bir zihinle, bir akılla ve bir kalple yaratıldık, herhalde aklımızla ilgileniriz fakat kalbimizde pek ilgilenmeyiz. Eğer bunu takdir ederseniz eğer, örneğin ben seninle farklı fikirde olsam bile “Sana değer veriyorum.” demenin önemi büyüktür. İnsani unsur çok önemlidir teknolojiye. Teknolojiyle ne ürettiğiniz çok da önemli değildir fakat günün sonunda farklı farklı fikirler ortaya çıkabilir. Ama ben mutlu olduğumda ya da farklı duygulara sahip olduğumda bunun bilinmesini isterim. Bunlar göz ardı edilmemelidir. İnsan olarak bunların kesinlikle kucaklanması, benimsenmesi gereklidir.

Kübra Akkoç:

Çok teşekkür ederiz Sami. Maria, şimdi size geri dönmek isterim. Sizin de görüşlerinizi almak isteriz.

Maria Saifuddin Effendi:

Herkese merhaba. İletişim Başkanlığına teşekkür ederim beni buraya davet ettikleri için. Aslında sorunların çözülmesi, yönetilmesi, çatışmaların dönüştürülmesiyle ilgili konuşacağım.

Sunumun temel noktasıyla başlamak isterim öncelikle. Bilgiden, bilgi savaşından, bilgi krizi yönetimine bir geçiş yapmalıyız kesinlikle. Elimizde buna benzer bir şey var mı? Dünden bu yana birçok görüşme, konuşma gerçekleştirildi ve stratejik iletişimin ne kadar önemli olduğundan bahsedildi. Bunun ne kadar önemli olduğundan, etkili olduğundan bahsedildi. Milli güvenlik amaçlarına ulaşmak için öneminden bahsedildi. Aynı zamanda şöyle bir mücadele içindeyiz: Sami, bu anlatım savaşlarının nasıl ortadan kaldırılabileceğinden bahsetti. Öncelikle stratejik anlatım kurmalıyız ve bu stratejik anlatım şöyle bir şey yapmalı: Karmaşık savaşlar için karmaşık çatışmalar içindeydik ve bunlara gerçekten ihtiyacımız var mı? Bu silahları satmaya örneğin gerçekten ihtiyacımız var mı? Bu iki söylem arasında bir fark vardır. Güçlü bir stratejik söyleminiz varsa, girişimcilik açısından bu çok faydalı olur. Bu iki stratejik anlatım arasındaki savaşta birisi girişimcilik savaşından geliyor, diğeri de çatışmaların çözümünden geliyor. Son yüzyıla baktığımızda uluslararası siyasette ve uluslararası ilişkilerde şunu gördük: Holokost'u gördük. 40-45 yıllık bir Körfez Bölgesi dönemini gördük. 20 yıllık terörizm karşıtı bir tutum gördük Afganistan'da. Afganistan Savaşı 1979'dan 1991 yılına kadar devam etti. Ve Filistin- İsrail çatışmasını gördük. Son yıllarda da 75 yıldır açıkçası Pakistan, Hindistan çatışmalarını, anlaşmazlıklarını gördük. Ve dolayısıyla çatışmalara devam edildi ve farklı şiddet türleri, yapısal

şiddet gibi şeyler yaygınlaşmaya başladı. Bu normal görünmeye başladı ve bir savaş anlatımına, bir çatışma anlatımına geçiş yaptık. Dün gece bizde de böyle bir durum var mı diye düşünmeye başladım. Stratejik bir anlatımı düşündüm. Ne yazık ki bir stratejik bir anlatımın çok da yer almadığını gördüm. Çünkü ülkeler bir bahane, bir gerekçe buluyorlar savaş alanında olmak için. Bazı çatışma bölgelerinde çatışmayı uzatmanın bahanelerini buluyorlar. Yüzlerce yıllık Birleşmiş Milletler kararları var Keşmir çatışmasıyla ilgili, Pakistan'la ilgili. Fakat bunlardan hiçbirisi bu çatışmaları çözüme ulaştırmıyor. İyi bir çatışma çözme anlatımı yok, örneğin Rusya'yla Ukrayna arasındaki savaşı sona erdirmek için yetersiz bir stratejik iletişim anlatımımız var. Keşmir sorunuyla ilgili olarak da sürekli bir yapısal sorun var Hindistan'da. Hindistan bunu çatışma çözümünün bir parçası olarak görüyor. Keşmir'in Hindistan birliğinde 2 ayrı birlik olarak yer almasıyla ilgili bu. Bir çatışma bu şekilde çözülemez. Ve daha fazla ordu getiriliyor, daha fazla asker getiriliyor örneğin; bu şekilde de çözülemez bu sorun. Siyasi liderler yasadışı şekilde gözetim altında tutuluyor, böylece çatışmalar çözülüyor, tersine, gerilim daha da artıyor. Söylemek istediğim şu: öne sürdüğüm iki tane yaklaşım var, birincisi bu; bunu stratejik iletişim söyleminden aldım. Üç çeşit anlatım var: Konu, kimlik ve uluslararası sistem anlatımı. Bunu başka bir yaklaşımla dönüştürmek zorundayız. Konu, mesele anlatımı şunu söyler bize: "Çatışmaya odaklanmalıyız, neden meydana geldi? Ne ve neden gerekçelendirilmekte?" Bunu sürdürmek için bu anlatım dinamiğini değiştirmeliyiz tek bir soruyla. "Bunu neden çözemiyoruz?" Bu soruyla başlayabiliriz. Bu insan hayatlarıyla ilgili bizi kırılgan, korumasız bir hale sokuyor. Tahribata ve felaketlere yol açıyor küresel toplumlar için. Ve bunu neden çözemiyoruz? Bunu göz önüne almalıyız. İkincisi: kimlik anlatımı. Dün Pakistan'dan gelen meslektaşım şunu söylemişti, çok ilginç, çok önemli bir tarifte bulunmuştu ötekileştirmeye ilgili. Ötekileştirmeden bahsetmek isterim. Düşmanın ötekileştirilmesinden. Ve bu şununla ilgili: kişileri belli bir çerçeveye sokuyorsunuz, onları şeytanlaştırıyorsunuz örneğin. Çatışma çözümünde bunu değiştirmek zorundayız. Bakış açısını değiştirmek zorundayız. Düşmanımıza ortaklık gibi bir kimlik vermeliyiz. "Ortaklık kuralım ve bunu görüşelim ve çatışmayı sona erdirelim." demeliyiz. Üçüncüsü: uluslararası sistem anlatımı. Uluslararası sistem çatışmaların çözümünü destekler. Örneğin Türkiye'yi ele alırsak Türkiye'de çok olumlu bir rol oynanması söz konusu, özellikle ara bulucu olarak. Aracılık ve görüşmeler, müzakereler için bir alan oluşturulması önceden gördüğümüz bir şey değildi. Ve bunun yapılması gerektiği Antalya Diplomasi Forumu'nda da bahsedildi. İstanbul Ara Buluculuk Platformu'nda da bahsedildi bundan. Benzer şekilde bu tür platformlara daha fazla sahip olmalıyız. Bunlardan daha fazlası olmalı çatışmaların çözümü ve sürekli barışın sağlanması için. Ve tüm dünya düzeninde, küresel olarak her yerde yer almalı bu. Çatışma çözümü söyleminin ayrıca üç boyutu daha vardır. Birincisi bilişseldir. İnanç duymaktır bu. Çatışmaları çözmeye muktediriz, bunu yapabiliriz.

Çeşitliliği, toleransı, hoşgörüyü, birbirimize saygıyı desteklemeliyiz. İkincisi siyasi istekle ilgilidir. Çatışmayı çözmeyi istiyor muyuz? Örneğin çok yükseklerle çıkarılabilir bu çatışma. Yapılamaz, çözülemez anlamında. Bu soruyu sormalıyız. Buna istekli miyiz? Üçüncüsü tutkuyla, bağlılıkla ilgilidir. Çok ütöpik konuşuyor olabilirim, size öyle gelebilir fakat büyük hayallerim var. Bence bunun hayalini kurabilirsek başarabiliriz kesinlikle. Çünkü günün sonunda tek bir küresel topluluğa aitiz her birimiz. İki yaklaşım var bahsettiğim gibi. Bunlar hepimizi bir araya getirmekten ibaret ve çatışmaları çözmeye çalışmaktır. Kesinlikle bu yönde çalışmalıyız. Kendimizi bilgi savaşlarından sıyrıp, enformasyon kriz yönetimine odaklanmalıyız. Bundan bahsetmeli ve bu çatışmaları çözmeliyiz. Çok teşekkür ederim.

Kübra Akkoç:

Çok teşekkür ederim. Rusya'nın Savaşı'nı önleyen herhangi bir anlatımı yoktu. Sizce neden bu anlatım söz konusu değildi ve bu böyle bir anlatım neden bu savaşı sona erdiremedi?

Maria Saifuddin Effendi:

Çünkü kesinlikle ortada toplu bir çaba olduğundan bahsedemeyiz. Dünya kutuplaşmış durumda. Şu anda ikiye ayrılmış durumda. Bir taraf diyor ki: Savaşta Rusya'yı ya da Ukrayna'yı destekliyorum, diyor. İkincisi: Örneğin Pakistan'dan, gelişmekte olan bir ülkeden de bir yorum geliyor bazen. Onlar diyor ki: "Bölgesel çatışmalar olabilir, yerel çatışmalar olabilir. Bu da onlardan birisi." diye düşünebiliyor onlar da. Şimdi bir soru sormuştuk ve bütün çatışmaları tek bir şekilde tanımlamıyoruz. Bunları öyle tarif etmiyoruz. Çünkü dünyadaki çeşitli çatışmalar ve bu yeni dünya, Rusya bambaşka bir mesele olarak karşımızda şu anda. Fakat günün sonunda şunu diyebiliyoruz hepimiz: Savaş kesinlikle kötü bir şey. Çok fazla tahribata ve faciaya yol açmakta. Güvenli ortamlar edinebilmek için savaşın kötü bir şey olduğunu kesinlikle kabul etmeliyiz. Fakat bazı çatışma bölgeleri var. Bunların birçoğu yıllardır şiddet içinde yaşıyor, fakat dünyanın büyük bir kısmı bunu görmüyor. Dolayısıyla kutuplaşmış bir dünya görüyor olmamızın sebeplerinden biri de budur. Stratejik söylem bunun karşısına çıkmaya çalışır. Çünkü daha fazla çaba göstermek zorunda olduğumuzu gösterir. Yaptırımlar uygulanıyor, uluslararası toplum da bunlardan bahsediyor fakat yeterli değil bu çabalar. Toplu bir kararlılık içinde olmalıyız ülkelerin bu gerilimlerini arttırmamasını önlemeye çalışmak açısından. Çok teşekkür ederiz insani tarafından bahsettiğiniz için bu konunun. Çünkü günün sonunda hepimiz de insan olduğumuzu unutmamalıyız.

Kübra Akkoç:

Siz de bu konudan biraz daha bahsedebilir misiniz lütfen?

Karen Freeberg:

Evet, tabii ki. Sosyal medyaya genelde baktığımda bir kalbimiz olduğunu, insanlar olduğunu unutuyoruz. Bilgiler sunuyoruz. Evet, krizleri yönetiyoruz ve insan da tabii kendi konularıyla ilgileniyor. Bence çoğu zaman teknolojiye çok fazla odaklanıp teknolojinin insani tarafını göz ardı ettiğimiz oluyor ve günün sonunda, örneğin bu görüşmelerin yapılması için gereken platformların oluşturulması gibi konular konuşuluyor. Farklı sektörlerde ne yazık ki yine kutuplaşmayı görüyoruz ve insanların fikirlerini paylaşmaktan çekindiklerini görüyoruz. Ve bu görüşmelerin kesinlikle gerçekleşmesi gerekiyor daha ileriye gitmek için, daha iyi olması için her şeyin. Önceki görüşmelerde de bunlar hakkında fikir sahibi olduk ve çözümlerin orada olduğunu gördük. Fakat maalesef savaşlar kaybediliyor. Bu tür anlayışlar nedeniyle daha ileriye gitmenin yollarını bulmalıyız bu süreç içinde. Bunlar tekrar meydana gelirse bu insani özellikler, bu ortaklaşa çabalar çok önemli hale geliyor ve insanların bu şekilde görüşmeler, tartışmalar içinde olması çok güçlü bence, önümüzdeki günlerde alınacak önlemler, eylemler açısından.

Kübra Akkoç:

Şimdi size bir soru sormak isterim, siz dış politika danışmanısınız. Sizin tavsiyeniz ne olurdu? Rusya ve Ukrayna hükümetlerine aynı anda vereceğiniz mesaj ne oldurdu? Bu stratejik iletişimle bağlantılı olarak siz onlara hangi tavsiyede bulunmak isterdiniz?

Sami Hamdi:

Bu çatışmanın çözülmesi için bence öncelikle Rusya ve Ukrayna meselesine geldiğimizde kesinlikle bir takdirin eksik olduğunu görüyoruz Rusya tarafında. Ukraynalılar Sovyetler Birliği'ni nasıl görüyor? Bunu göz ardı ediyorlar. Bildiğiniz gibi Moskova, Sovyetler Birliği'ni nostaljik bir teşekkül olarak görebilir ve Moskova bunları genellikle pek takdir etmiyor. Çok karanlık bir versiyonuna sahipler onlar, Sovyetler Birliği'nin temsil ettiği şeylerle ilgili olarak. Aslında birbirlerini dinlemeleri gerekiyor. Öncelikle neden Rusya'ya gitmek istiyorlar ki? Onlara yakın olmak için bir sebebiniz olması gerekiyor. Örneğin Ukrayna'nın neden onların bir parçası olmak istemediklerini görmek isterim, anlamak isterim. Moskova'daki kişiler açıyorlar haritalarını, ondan sonra görüyorlar o NATO unsurlarını, gittikçe yaklaştıklarını hissediyorlar. Moskova diyor ki "En azından biraz daha fazla bir şey hissederdin. Neler olup bittiği ile ilgili daha çok hissediyor olabilirdin." demek istiyor insan. Her 2 taraf da gerilimi o kadar sürdürdü ki iletişimi kaybettiler ve dolayısıyla savaş meydanına gitti. Dolayısıyla konuyla çok ilgili bir şey bu. Bu aralarındaki diyalog ve etkili iletişim olmaması sebebiyle iş buralara geldi ve toplum temelinde bunun ortaya çıkması gerekir. Örneğin Ortadoğu örneğinde Amerika Birleşik Devletleri'nde Biden var, Trump var. Demokratik bir süreç devam ediyor fakat ben bu demokratik süreci Ortadoğu'da da istiyorum. Obama, arkasından Trump bu sistemi sürdürdüler ve kesinlikle

bölgede böyle bir sistem olmadığından eminim. Ben şunu anlamak istiyorum, bunu neden yapıyorsunuz? Görüyorsunuz ki benim fikrim önemli değil sizin için, bunları anlatıyorum ama önemli gelmiyor. Dünyanın bu kadar kutuplaşmasının sebeplerinden birisi de teknolojinin bizi bir araya getirmesine rağmen daha fazla çatışma görüyoruz ve birbirimizi anlamadığımızı görüyoruz. Toplum olarak birbirimizi anlamıyoruz. Bu nedenle konferansların, turizmin, benzer faaliyetlerin, farklı ülkeleri ziyaret etmenin faydalarından biri şudur: birbirimizin anılarında birbirimize bağlı olarak kalmalıyız. Anekdotlar vermeliyiz, birbirimize anlatmalıyız. Petersburg'u hatırlıyorum. Benim eşim kapalı. Kendisi de bundan gurur duyuyor. Örneğin bir filonun düştüğüne dair fotoğraflar var ve kendisi bakıp diyor ki: "Bu gemi ne ifade ediyor?" Meğer o gemi Osmanlıları yendiğimize dair bir işaret, diyor adam. Fakat Rusya'yla ilk etkileşimim buydu. Moskova'dan birisiyle ilk etkileşimim buydu. İşte iletişim böyle bir şey. Birbirimize ne kadar yaklaşırsak, birbirimizi ne kadar çok dinlersek ortak bir zemin bulmamız daha da kolaylaşır. Şu anda bulunduğumuz çevrede hiç kimse birbirini dinlemiyor. Herkes bağılıyor, hiç kimse birbirini dinlemiyor. Ondan sonra kabadayılık ortaya çıkıyor, insanlar birbirini yumrukluyor. Ve hepimiz bunun bedellerini ödüyoruz. Kovid, enflasyon, ekonomik kriz, kaos, çatışma, her yerde. 14 saatlik yolculuğa gittiğinizde görüyorsunuz ondan sonra. Varmak istediğim sonuç şu: tonu biraz düşürmeliyiz. Ben de mülakatlar veriyorum. İnsanlar, sen, ben neden bunu yapıyor? Türkiye neyi elde etmeye çalışıyor? Güç, iktidar, imparatorluklar vesaire. Örneğin Noel zamanı geldiğinde ya da Kurban Bayramı geldiğinde insanlar daha da mutlu oluyor. Çünkü bir araya gelme fırsatı ortaya çıkıyor. En azından çatışma ortamında bir fırsat bulup birbirleriyle konuşma şansını elde ediyorlar. Bütün izleyicilerden özür dilemek isterim. Şununla bitirmek isterim. Eğer birisi size gelip şöyle dese: "Merhaba hava soğuk, bunu hissediyor musun?" "Gördün mü, çok soğuk." Fakat "Merhaba nasılsın, su ister misin?" diye böyle coşkulu bir şekilde yaklaşırsam başka bir şey. Örneğin Sami dün geldi bana böyle yaklaştı: "Al." dedi, suyun harika. Beni hatırladı, beni düşündü, ben de teşekkür ettim. Bu etkileşimlerde çok büyük bir fark yaratan bir şey. Size söylemek istediğim bu. Burada sonuçta bir nevi bir kumar oynanıyor. Neden? Çünkü hâlâ iş birliği için bir alan var ve Cumhurbaşkanı Erdoğan da buna karşılık verdi. Mesela dedi ki "Merhaba asker!" ve buna göre de asker ona yanıt verdi. İşte bizler insanlarız. Bu şekilde güzel karşıladığınız zaman o insana verdiğiniz değeri gösteriyorsunuz. Aynı şey ülke düzeyinde de, diplomasi düzeyinde de geçerli ve kamusal iletişimin de bu şekilde olması gerektiğini düşünüyorum. Teşekkürler.

Kübra Akkoç:

Teşekkürler, Maria katılıyor musunuz?

Maria Saifuddin Effendi:

Evet, katılıyorum. Şiddet içermeyen iletişim elbette ki mümkün ve çatışmaların çözümünde de buna inanıyoruz biz. İnsani bir ifadeyle, bir gülümsemeyle başlattığınız zaman bağlam tamamen değişiyor tabii ki. Elbette ki şunu söylemek istiyorum: Benim hocalarımdan bir tanesi Uganda barış sürecinde de yer almıştı ve kadınların barış sürecindeki rolünden aracı olarak, müzakereci olarak bahsetmişti. Ve dedi ki: Müzakere masasına gelmemiş taraflardan bir tanesi ve demiş ki, “Bir bardak çay ister misiniz?” Normal bir ifade bu bir kadının kullandığı. Ve bunu söyledikten sonra ancak müzakere masasına gelmiş. Yani bu tabii ki çatışmayı çözmedi, çözen şey bu değildi ama en azından müzakere masasına gelmesini sağladı o kişinin. Bu yüzden de iyi şekilde davranmak, barışçıl bir şekilde konuşmak, bu önemli bence. O yüzden de katılıyorum. Teşekkürler.

Kübra Akkoç:

Medea, Sami'nin de dediği gibi, belki de birbirimizi dinlemiyoruz ve bu da çatışmanın başladığı yer. Siz ne düşünüyorsunuz?

Medea Skhirtladze:

Evet, katılıyorum. Söylediğiniz her şey için de teşekkür ediyorum. Bence iletişimde her şey bakış açısıyla alakalı. Yani önünüzdeki şeyleri nasıl gördüğünüzde alakalı. Çünkü evet, böyle görünebilir bir yerden ama bir başka bakış açısıyla da şunu düşünmek lazım; her bir çatışmanın farklı yönleri var ve bazen de biriyle aynı fikirde olmamam, o kişinin fikrinin var olmadığı anlamına gelmiyor. Elbette benim kendi bakış açım var. Benim bir geçmişim, temelim var. O karşımdaki kişi için de bu durum geçerli. Ve dinlemek çok önemli ve anlamak tabii ki. Her şeyde anlaşacaksınız diye bir kural yok ama en azından karşınzdaki insanın bakış açısını ve anlatmak istediği şeyi anlamamız gerekiyor. Karşınızdaki düşman bile olsa en azından dinlemek ve anlamak gerekiyor. Söylediğiniz her şey için teşekkür ediyorum.

Kübra Akkoç:

Karen, siz bu konuda iyimser misiniz acaba? Liderler ve karar vericiler kriz iletişimi kanallarını kurarken bunu yapabilirler mi? Bütün bu temel unsurları uygulayabilirler ve bunun farkında olarak hareket edebilirler mi? Çünkü bunlar çok temel kurallar, birbirini dinlemek gibi. Ve birbirinin anlattığını anlamaya çalışmak gibi.

Karen Freeberg:

Ben hep iyimser bir insan oldum açıkçası. Stratcom zirvesinde de pek çok paydaş bir araya geliyor. 22 farklı ülkeden gelen insanlar var. Bu da çok iyi bir başlangıç. Bu konuşmaları, sohbetleri yapabiliyoruz demektir. Stratejik iletişimin gelecekteki uzmanlarıyla çalışıyoruz ve aslında onlar da bir fark yaratmak istiyorlar. Çünkü çatışma yönetiminin dünyanın her yerinde devam ettiğini görüyorlar ve bunu değiştirmenin bir parçası olmak istiyorlar. Ben bu konuşmaları ve tartışmaları yaparak doğru yönde ilerlediğimizi düşünüyorum. Bu ilk adım tabii ki ama bu bir gecede de olmayacak. Elbette ki küçük küçük adımlar atmamız ki nihayetinde doğru yerlere varalım. En azından bu anlamda doğru yönde ilerlediğimizi düşünüyorum. Yapmamız gereken şey konuşmaya devam etmek, bu ortaklıklara devam etmek; iş birliklerine, beyin fırtınalarına devam etmek; ilişkilerimizi sürdürmeye devam etmek. Böylelikle de neler yapabileceğimize bakabiliriz, farklı bakış açılarını kullanabiliriz ve daha fazla çözüm ve fikir ortaya koyabiliriz. Bu da aslında bu toplumda bir adım ileri gitmemizi sağlayacak şeylerden biri. Çünkü gerçekten de bunu çözmek istiyoruz. O yüzden de bu anlamda iyimser olduğumu belirtmek istiyorum.

Kübra Akkoç:

Teşekkürler. Bu çok iyimser. Umuyorum hepiniz iyimsersinizdir değil mi? Sami, siz de iyimser misiniz? Bu iyimser oturumu böylelikle kapatmak istiyorum.

Sami Hamdi:

Evet, Gürcistan var burada. Evet, ben de iyimserim. Bir şey söylemek istiyorum: Londra'da turizmle ilgili bir dünya piyasası toplantısı vardı ve bazı Müslüman ülkeler de vardı. Gürcistan'dan temsilciler biliyorlardı ki biz alkol almıyoruz ama onlar bunu biliyorlardı ve açıklamak zorunda bile kalmadık. Onlar bizi anladılar otomatik olarak. Hemen bize verdikleri menüye baktık ve farkı gördük. Sonrasında ben bunu eve gidince anlattığımda aslında kamusal iletişimi özetlemiş oluyoruz. Yani doğru ya da yanlış olmak zorunda değil bir şey. Beni tanıdığını, bir insan olarak kabul ettiğini göstermen yeterli. Bundan sonrasını zaten çözeriz. Tartışabiliriz ama sonunda çözeriz. Ama en azından benim insanlığımla çatışmaya, savaşılmaya devam ederseniz sonsuza kadar çatışmaya, kavga etmeye devam edeceğiz demektir.

Kübra Akkoç:

Teşekkürler, yanıtlamak ister misiniz bunu?

Medea Skhirtladze:

Elbette ki başka ülkelere sunacak pek çok şeyimiz var demek ki. Bunu duymak da güzeldi. Her zaman memnuniyetle gelebilirsiniz Gürcistan'a. Çok güzeldi bu yorum, teşekkür ediyorum.

Kübra Akkoç:

Bizimle olduğunuz için teşekkür ediyoruz. Karen Freeberg, Maria Saifuddin Effendi, Medea Skhirtladze ve Sami Hamdi; bu oturumda sizinle olmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumuzu belirtmek istiyorum. Vaktinizi ayırıp İstanbul'a geldiniz. Bizlerle birlikte oldunuz. Çok teşekkür ediyorum.

SC STRATCOM SUMMIT '22

INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

Dr. Cavid Veliyev

Uluslararası İlişkiler Analiz Merkezi
Daire Başkanı, Azerbaycan

Head of Foreign Policy Analysis Department,
Center of Analysis of International Relations, A

Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Rolü

STRATCOM PANELİ - 7

3 Aralık 2022

Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Rolü

Panel Videosu

Konuşmacılar

Nazif MenteşGZT Şef Editörü
Moderatör**Dr. Kaan Kutlu Ataç**

Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Burak Darıcılı

Bursa Teknik Üniversitesi

Dr. Cavid Veliyev Uluslararası İlişkiler Analiz Merkezi
Daire Başkanı, Azerbaycan**Dr. Hamoon Khelghat Doost**

Üsküdar Üniversitesi

Nazif Menteş:

Merhaba. Bugün hocalarımızla aslında planladığımız ilk andan itibaren çok heyecanlı bir şekilde çalıştık. Çünkü bizim alanlarımız tam olarak bunlar aslında. Ben medya tarafında bu meseleyle geliyorum, hocalarımız akademik düzeyde sağ olsunlar bu konuda çalışmalar yürütüyorlar. Ben çok uzatmadan sözü direkt olarak hocama vermek istiyorum. Hocam, Ali Burak Darıcalı, tanıyorsunuzdur birçoğunuz ama yine takdim etmek istedim. Bu etkinlik, burada konuşmalar neden önemli hocam? Bunu değerlendirerek başlayabilirsiniz.

07

Ali Burak Darıcalı:

Şimdi ben bu etkinliğin ağırlıklı olarak kara propagandayla mücadele açısından, özellikle terör kaynaklı propaganda faaliyetlerinin engellenmesi noktasında bu tür iletişim faaliyetlerinin, bu tür etkinliklerin farkındalık yaratması ya da sosyal medya okuryazarlığını tesis etmesi noktasında çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle yaklaşık 2 hafta oldu, bir Taksim saldırısı yaşadık malumunuz olduğu üzere. Tekrar yeri gelmişken orada hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Tabii o saldırı bize bazı şeyleri açıkça bir daha gösterdi ki terörün en önemli boyutu bu propaganda. Yani bu korkunun ve şiddetin topluma siyasi bir kazanımı elde etmek için olduğundan farklı ve daha çarpıcı bir şekilde yayılmasını hedefleyen bir faaliyet. Zaten terörün evrensel tanımında bu var. Şimdi o saldırının ilk dönemlerinde yani normal insanlar oradaki insanların kötü durumlarını gösteren o dehşet videolarını çok anlamsız bir şekilde birbirleriyle paylaştılar. Eminim buradaki salondaki insanlara da bunlar gelmiştir. Tabii o ilk anın telaşının akabinde internetle ilgili yeni kanunun da verdiği hukuki zemin çerçevesinde bir daraltma uygulaması gerçekleştirildi. Tabii iki yönüyle bu meseleye bakmak lazım. Şimdi tabii siz bu daraltmayı uyguladığınız andan itibaren tamam kara propagandayı

engelliyorsunuz, terör propagandasını engelliyorsunuz ama doğru bilginin de topluma akışını engelliyorsunuz. Yani doğru bilginin de sistemin içerisine girmesi lazım. Bu da çok önemli. Yani devlet kurumlarının bilgilendirilmesi noktasında da sosyal medya imkânlarını topyekûn kapatmış oluyorsunuz. Bu noktada ilk anda bunu negatif bir durum olarak değerlendirebilirsiniz ama ilk telaş ya da hazırlıksız yakalanmanın bir sonucu olduğunu düşünüyorum. Bu noktada normal vatandaşlara da bu farkındalığın tesis edilmesi noktasında büyük görev düşüyor. Yani bu görüntülerin paylaşılmasının aslında terörün propagandasına yardımcı olduğunu normal insanların da bilmesi lazım. Ben bu noktada sosyal medyada, TV yayınlarında ve kendi öğrencilerime bunu her zaman söylüyorum. Kendim etkileşim halinde olduğum çevremdeki insanlara bu bilincin oluşturulması noktasında büyük bir gayret gösteririm. Terörün bu kirli yüzünün, dehşet yüzünün topluma gösterilmesinin engellenmesi lazım. Bu noktada da yasaklamadan ziyade eğitimin, farkındalığın ve medya okur yazarlığının topluma kazandırılması çok büyük önem arz etmekte. Bu açıdan ben terörizm çalışan, istihbarat çalışan bir akademisyen olarak bu etkinliği bu noktadan çok değerli görüyorum. Zaten genel olarak iç kısımda da otururken, çay kahve içerken ve şu anda da etkileşim halindeyken genelde üniversite öğrencisi arkadaşlar var, yanımıza geliyorlar. Zaten sosyal medyayı özellikle o kesim kullanıyor, çok fazlasıyla kullanıyor. Bu noktada, sosyal medya kullanımı noktasında terörün propagandasının engellenmesi noktasında, büyük bir gayret devletin yanı sıra vatandaşlara da düşmekte. Bu farkındalığın yaratılması, bu etkileşimin ortaya konması noktasında bu tür organizasyonlar büyük önem arz etmekte. Gelecekte de devamını diliyorum. Ben de tüm imkânlarımla bu tür faaliyetlere iştirak edeceğim. Yani genel olarak böyle değerlendirebilirim.

Nazif Menteş:

Teşekkür ederim hocam. Şimdi teknik olarak aslında terör kavramının bizden neleri götürebileceği ve bizi nereye götürmeye çalıştığını sık sık konuşuyoruz. Hocamızın yaptığı bu konuşma da çok değerliydi. Bazen sosyal medyada paylaşılan bir görüntü, bir görsel ya da böyle dolaşıma sokulmuş bir video bir silahtan daha tesirli olabiliyor. Terörün ekmeğine yağ sürebiliyor. O yüzden burada medya okuryazarlığı önemli. Ben de bir dijital medyada çalışan biri olarak bunu net olarak söyleyebiliyorum. Çok sorunlu yerlere gidebiliyor. O yüzden hocamızın vurgusu da sürekli olarak yaptığı bir vurgu bu. Hatta derslerde de bunu çok konuştuğunu, anlattığını biliyorum öğrencilerine. Buradan da aslında Kaan Hocama bir geçiş yapmak isterim. Kaan Kutlu ATAÇ. Hocamla çok uzun süredir aslında bu meseleyi değerlendiriyoruz. Akademik düzeyde değerlendiriyoruz. Bazen yayınlarda konuşuyoruz ama teknik olarak hocam sizden de bu etkinliğe dair düşünceleriniz bir alsam. Sonra da tekrar devam etsek konuşmaya.

Kaan Kutlu Ataç:

Teşekkür ediyorum. Tabii stratejik iletişimin önemli bir boyutu istihbarat örgütüyle siyasi otorite arasındaki ilişkinin gelecekte nasıl şekilleneceğine dair. Siyasi coğrafyayla ilgili bir şey var kafamda benim sizlere bugünkü konu özelinde aktarmak istediğim. Aslında başlangıç noktası olarak da geleceğe dair o siyasi coğrafyanın nasıl şekilleneceğinin bir portresini, bir ufuk turunu kısaca ifade etmek isterim. Tabii herkesin bildiği Charles Dickens'ın "İki Şehrin Hikayesi"nde ifade ettiği sözleri var: "Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü. Hem akıl çağıydı, hem aptallık. Hem inanç devriydi, hem kuşku." Dolayısıyla geleceğin dünyasının nasıl şekilleneceğiyle ilgili, özellikle bu terörle ilgili alınacak önlemlerin ya da terörün yönetilebilir bir düzeyde tutulmasıyla ilgili süreçte bizim akıl çağını nasıl kullanacağımızla ilgili, geleceğin daha aydınlık olmasıyla ilgili bir endişemiz var. Bu endişenin ortadan kaldırılmasıyla ilgili hem hukuken hem de devletin devamlılığının sağlanması açısından önemli bir fonksiyonu yerine getiren bir istihbarat örgütü var. Bir istihbarat örgütleri yapısı var. Bir çatısı var. Bu çatı içerisinde ortaya konan bir yapıda bir terör çağının farklı bir boyutuna geldiğimizi ifade etmek isterim. Bununla ilgili mücadelenin temelinde belki de gelecekle ilgili olan süreçte istihbarat örgütlerinin toplayacağı sistematik bilginin hangi anlamda siyasi otoritenin işlevini ve siyasi otoritenin sahip olduğu devletin devamlılığı esnasındaki görevini belki de ortaya

koymak gerek. 11 Eylül saldırısı sonrasında saldırının nedenleriyle ilgili Amerikan Kongresi'nin yaptığı soruşturma raporunun en önemli bulgularından biri, benim anlayabildiğim kadarıyla, kongrenin istihbarat çatısını, Amerikan istihbarat çatısını hayal eksikliğiyle suçlaması. Bu çok ilginç bir süreç. Dolayısıyla bizim aslında bir hayale ihtiyacımız var. Hangi anlamda? İstihbarat örgütüyle siyasi otorite arasındaki ilişkide sadece cari istihbaratın getirdiği örneğin terörün, terör saldırılarının önlenmesiyle ilgili o defansif yapının nasıl şekilleneceği ile ilgili siyasi otoritenin büyük bir endişesi var topluma karşı doğal olarak. Fakat bunun aslında buz dağının görünen yüzüyle bu kadar çok uğraşmanın ötesinde bir ufuk turu içerisinde bir hayal dünyasının geliştirilmesi gerekiyor. Bu hayal dünyasıyla ilgili olan süreçte iki önemli konu var benim anlayabildiğim kadarıyla, istihbarat örgütünün terörle olan ilişkisi açısından. Eğer terör çağının Kavimler Göçü'nü biz 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde yaşayıp bunun muhtemel gelecek yapısı içerisinde daha da artacağını ortaya koyduğumuz zaman şöyle bir sonuç da ortaya çıkıyor: Bir sosyal dekompozisyonla ilgili, yani toplumu bir arada tutan o kumaş yapısının nasıl çok ciddi bir şekilde örgüsünün sağlamlaştırılmasıyla ilgili istihbarat örgütünün bir görevi var. Bu görev içerisinde siyasi otoriteye sunduğu o sistematik bilgi yapısının, önleyici yapının, önleyici istihbaratın farklı bir rolü ortaya çıkacak. Hangi anlamda? Carinin getirdiği bilgi yoğunluğu içerisinde medyanın gerisinde kalmak istemeyen otoritenin, siyasi otoritenin istihbaratla olan ilişkisindeki o gerginliğin ortadan kaldırılması gerekiyor. Yani muhtemelen terör boyutuyla ilgili istihbaratı ele aldığımızda, istihbarat örgütünün en önemli görevi o kısa, yani seçim döngüsü içerisinde ya da iktidarı muhafaza etmek isteyen siyasi otoritenin o ağır baskısından kurtularak istihbarat örgütünün bir vizyon geliştirmesi gerekiyor. Buradaki görev; siyasi otoritenin "bir eğitime tabi tutulması" istihbarat örgütü tarafından. Dolayısıyla profesyonelliğin getirdiği bakış içerisindeki o objektif yapının nasıl kullanılacağı, stratejik iletişim açısından muhtemelen bu çalışmaların temelinde bir stratejik iletişimin istihbarat örgütüyle devlet otoritesini kullanan siyasi otorite arasındaki yapıda kesinlikle farklı bir boyuta taşınması gerekiyor. Bu da hangi anlamda olacaktır? Geleceğin belirsizliğinin ve öngörüsüzlüğünün içerisinde bir projeksiyon görevi, terörle ilgili mücadelede ya da terörün en azından kontrol altına alınmasıyla ilgili süreçte bizi bu hayal dünyasının genişliği içerisinde kontrol edilebilir halde tutması gerekiyor. Dolayısıyla istihbarat örgütünün siyasi otoriteyle olan ilişkisi içerisinde bir ex ante yapılması gerekiyor. Yani geçmişin ortaya koyduğu değerler sisteminin ve bunun öğrenilen dersler çerçevesinin dışına çıkarak ileriye matuf bir projeksiyon geliştirilmesi gerekiyor. Bunun için de benim aslında bir önerim var, bir yapısal önerim var bu anlamda. "Melez profesyonellik" dediğim, "hibrit professionalism" dediğim bir yapı içerisinde diplomatın, askerin ve istihbarat meslek memurunun bütün mesleki özelliklerinin bir bünyede toplanabileceği bir yapı gere-

kiyor. Yani stratejik iletişim içerisinde örgütle siyasi otorite arasında bir geçişkenliği ortaya koyabilecek ayrı bir kümelenme gerekiyor 21. Yüzyılın ikinci çeyreğinde. “Türkiye bu anlamda nerede olabilir?” sorusuna hemen kısaca cevap vereyim. Türkiye’de burada bir avantaj, bir fırsat yapısı gözüküyor. Ama bunun hangi çerçevede kullanılabileceği ile ilgili bir siyasi otorite iradesi gerekiyor. Eğer soru cevap bölümünde, olursa bu konuyu, bu hibrit professionalism’ın 3 meslek memuru arasındaki ilişkinin bir projeksiyon olarak nasıl olabileceği ile ilgili belki biraz daha detay verebilirim.

Nazif Menteş:

Çok sağ olun Hocam, aslında literatüre girebilecek bir kavramdan bahsettiniz. Ben de çok heyecanlandım. Bu detaylandırmayı mutlaka isterim. Ama bugün, temelde aslında istihbaratın terörle mücadeledeki rolünü konuşuyoruz ve biliyorsunuz terör artık küresel bir kavram haline geldi. Artık söylemeye de gerek yok sanırım burada, terör herkes için bir gerçeklik, herkes için bir sorun anlamına geliyor. Bu yüzden Cavid Hocama da bir dönmek isterim. Azerbaycan ek-seninde bir değerlendirelim isterim. Azerbaycan’da istihbaratın terörle mücadele için kullanımı hakkında bize nasıl bilgiler verebilirsiniz ve güncel durum nedir Azerbaycan’da istihbarat açısından?

Cavid Veliyev:

Aslında Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra çok çeşitli terör saldırılarına maruz kaldı. Ve aynı zamanda bu terör saldırıların arkasında çeşitli devletlerin istihbarat çalışmaları da vardı. Azerbaycan’ın maruz kaldığı terör saldırısı sadece terör örgütleri düzeyinde değil. Aynı zamanda devlet destekli bir terör saldırısına da maruz kaldı. Biz bunu Azerbaycan toprakları işgal edildiği dönemde de yaşadık. Çünkü bir taraftan oradaki ayrılıkçı gruplar silahlendirilirken öte taraftan Azerbaycan’ın geneline daha geniş bir şekilde bu istikrarsızlığı yaymaya çalıştılar. Bakü’de metroyu patlattılar, Azerbaycan’ın çeşitli bölgelerinde, Azerbaycan’ın o dönemde siyasi ve güvenlik kararı verme sürecinde etkin olan şahıslara yönelik de suikastlar düzenlediler. Mesela; 1992 yılının Kasım ayında bir helikopterde Azerbaycan’ın içişleri bakanı ve özel birlik komutanı bu ayrılıkçılar tarafından öldürüldü. Suikasta maruz kaldı. Bu çok büyük bir oranda bir terör saldırısıydı aynı zamanda. Tabii o dönem için Azerbaycan daha yeni bağımsızlığını kazanmıştı ve bir istihbarattan yoksun düzeydeydi. Sonraki dönemlerde de bunlar devam etti. Tabii çok çeşitli nedenleri vardı. Her şeyden önce Azerbaycan’ın geostratejik pozisyonu, Azerbaycan’ın sahip olduğu enerji kaynakları. Ve bu sadece Ermenistan ile ilgili değil. Yani bugün Batı’da Azerbaycan’ın coğrafi konumunu tanımlarken şöyle diyorlar: “İran’la

Rusya arasındaki sandviç bir ülke.” Gerçekten biz onu birebir yaşayan bir ülkeyiz ve bu son dönemlere kadar devam etmektedir. Biz Azerbaycan’ın istihbaratındaki son dönemlerde kuvvetini ve geldiği durumu İkinci Karabağ Savaşı’nda da yaşadık. Aslında İkinci Karabağ Savaşı, aynı zamanda bir istihbarat savaşıydı. 30 yıldır topraklar işgal altındaydı ve oradaki ön cephenin arkasında neler olduğunu biz bilmek zorundayız. Çünkü biz o toprakları işgalden kurtarmak durumundaydık. Bunun için istihbarat çalışmalarında çok çeşitli çalışmalar yapıldı ve savaşın sonucu gösterdi ki, Azerbaycan başarılı oldu. Şu an itibariyle üç yönden Azerbaycan istihbaratının hedefinde olan nokta var. Bir, şu anda Rusya barış birliklerinin olduğu bölgede, orada yapılan çalışmalarda, şu kadarını söyleyeyim; teknolojik anlamda destekle birlikte, istihbarattan verilen açıklamalardan da anlıyoruz ki her saniye, her dakika o bölgeye kimin girip çıktığını kontrol edebiliyoruz. Arabaların numaralarına kadar, oraya girip çıkan insanların yüzlerine kadar, ne iş yaptıklarına kadar. Mesela bundan birkaç gün önce Azerbaycan

istihbaratı açıkladı: Rus Barış Birliklerinin bulunduğu Bölgeye İran'dan gelen kişilerin yüzlerini paylaştı. Halbuki orada biliyorsunuz Rus Barış Birlikleri ile Ermenistan arasında ayrıca bir yol var ki, Azerbaycan fizikken o yolda değil, o yoldan 5 km uzaktadır. Ama teknolojik olarak biz orayı kontrol edebiliyoruz. Azerbaycan'ın içinde çeşitli devletler tarafından, yine bir hafta 10 gün önce açıklama yapıldı Azerbaycan İstihbarat Bakanlığından: İran destekli birkaç kişi gözaltına alındı. Yani bütün bunların hepsinde, mesela bakıyorsunuz Karabağ'da Rus Barış Birliklerinin bulunduğu bölgede, ki orada görevli Rus Barış Birliklerinin bunu engellemesi gerekiyor ama oraya dışarıdan gelenlere izin veriyorlar. Geçtiğimiz günlerde mesela Rusya'da Ermeni zengin bir iş adamı var, ona izin verdiler geldi orada faaliyetini göstermeye. Yani bu anlamda şu anda Azerbaycan istihbaratının üzerinde çok büyük bir yük var ve bu sadece şu an itibariyle dışarıda bir Ermenistan saldırısıyla gözükmüş olsa da Azerbaycan istihbaratının üzerinde üç yönden mücadele etmek için çok ağır bir yük vardır ve maalesef zaman zaman Azerbaycan'ın içine yönelik de bunu yapmaya çalışıyorlar. Bu, Azerbaycan istihbaratı üzerinde çok büyük bir yük yaratıyor. Şunu da vurgulamak isterim ki, mesela İkinci Karabağ Savaşı'nı istihbarat savaşı açısından değerlendirdiğimiz zaman, o zaman Bayraktar TB2'lerin çalışmaları bizim için çok faydalı, olmuştur. Savaşta çok ciddi bir değiştirici oldu. Hatta şöyle diyorlardı: "Azerbaycan beşinci nesil savaş yürüttü, Ermenistan üçüncü nesil savaş yürüttü." Biz orada onların sahip olduğu teknolojiler açısından da silah teknolojileri açısından da bunları görebiliyoruz. Şu an itibariyle dediğim gibi Azerbaycan istihbaratının üzerinde çok büyük bir yük var ama son yıllarda çok ciddi bir şekilde toparlanma oldu ve bu sadece istihbaratı ilgilendirmiyor. Aynı zamanda ülkenin politik, ekonomik ve enerji projelerinin geleceğini de yakından ilgilendiren bir konudur.

Nazif Menteş:

Teşekkür ederim hocam. Şimdi bir de çok kıymetli konuğumuz daha var: Hamoon Doost. O da akademik anlamda bu konularla alakalı çok yoğun çalışmalar yürüten birisi. Terör dediğimizde aslında birçok farklı sıfat ya da kelimeyle eşlenik bir şekilde değerlendirebiliyoruz ama hocamızın çalışmaları cinsiyet ve terör üzerine odaklanan bir hale geldi son dönemde, birçok çalışmanın arasında tabii ki. O konuyu ben detaylandırmanızı rica edeceğim sizden hocam. Temelde cinsiyet ve terör arasındaki ilişki nasıl bir noktaya geldi, bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hamoon Khelghat Doost:

Çok teşekkür ederim. Öncelikle özür dilerim. Türkçem yeterli değil bu tür bir müzakereye katılmak için. Dolayısıyla İngilizce konuşacağım. Beni burada misafir ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Sunumları dinlemek harikaydı benim için. Özellikle bu panelde çok faydalı bilgiler edindim. Neler döndüğünden bahsettiler sahada akademiden gelen misafirler, hocalar. Üniversiteden gelen hocalarımızın burada olması çok önemli, bu konuya ilgi göstermeleri. Her şey çok daha kapsayıcı hale gelmiş bir durumda. Bir kapsayıcılıktan bahsediyoruz, cinsiyetten, dinden bahsediyoruz, cinsel yöneliminden bahsediyoruz ve bakmamız gereken önemli bir konu da terörizmle mücadelede kapsayıcı olmak ve bu alanın genelde erkeklerin hâkim olduğu bir alan olması. Ve bu panel de erkeklerin hâkim olduğu bir alan. Bu aslında doğal, çünkü genel olarak durum böyle. Cinsiyet perspektifi terörizmle mücadelede ve bilgi toplamada önemli bir yere sahip. Çok fazla yanlış anlama var. Çok fazla yanlış hesaplar var. Bu terörle mücadele nedir? Bu soruya dair ve cinsiyete özel bir konu bu. Ayrıca günümüzde çoğumuz şöyle düşünüyoruz: İnsanlar terörizmle ilgileniyor. Bazı duygusal sebeplerle ve karşı karşıya kaldıkları bazı duygusal yaralar nedeniyle. Bu nedenle terörist örgütlerle bir arada

olarak bir şekilde öç almaya çalıştıklarına dair bir anlayış var. Örneğin tüm bu şiddet içeren olaylarda erkeklerin sahip olduğu zihniyetten bahsediyoruz şu anda. Eskiden terörizmle ilgili suçlamalar nedeniyle suçlanan insanların yüzde 25'i kadındı. Dünyada binlerce kadın evlerini, ailelerini terk ederek IŞİD'e katıldı. Bunlar kesinlikle bizi alarma geçiren konular. Hedefi anlamak için ve bu hedeflerle nasıl mücadele edeceğimizi anlamak için bunun kökenlerini incelemeli ve anlamalıyız. Bu kadınların psikolojik olarak yaralı olduklarına dair iddialar var ve bu kesinlikle yanlış. İkinci varsayım da şu: kadınlar her zaman kurban değildir, mağdur değildir. Literatürde ne yazık ki bu böyle bir yaklaşım var. Kadınlar kurban haline geliyorlar ve kadının "kurban" olduğunu söylüyorlar. Kadınlar kendi kendilerine karar verebilirler. Aslında kadınlar ne yapmak istediklerine karar verebilirler ve birçok durumda terör örgütlerine katılmak aslında onlar için bir seçimdir, bir tercihtir ve önceden bildikleri bir tercihtir. Bilerek yaptıkları bir tercihtir. Başka bir konu da şu: bu yanlış anlaşımaları düzeltmeye çalışırken şunu da göz önüne almalıyız; eğer terörizm politikalarıyla, aktiviteleriyle mücadele edeceksek bunların sahadaki değişikliklerle uygun olması gerekir. Kadınların bu örgütlere katılmalarının sebebi sandığımızdan farklı. Bunu görüyoruz aslında. Şu anda doğru yolda mıyız, terörizmle mücadelede yapılması gerekenleri yapıyor muyuz? Çok daha iyi uygulamalar var günümüzde eskiye oranla. Çok daha fazla kadın görevlinin orada olduğunu görüyoruz. Bu bize şöyle bir anlayış getiriyor; daha gerçekçi bakış açısına sahip oluyoruz. Bazı durumlarda bazı girişimleri kaçırmış olabileceğimizi anlıyoruz. Çünkü buna maskülen bir bakış açısından bakıyoruz. Ve bu tür konulara bakarken şuna dikkat etmeliyiz: Konu medya olduğunda cinsiyetin rolünü nasıl gösterdiğine dikkat etmeliyiz. Birkaç güzel kadından, üniformalarını giyip sahaya çıkmış insanlardan bazılarının fetişini tatmin etmek için bu insanların orada olduğundan bahsetmiyoruz. Gerçek bir katılımdan bahsediyoruz ve bunun farklı unsurlarının farklı sektörlerden gelebileceğini söylüyoruz. Terörizm çok daha kapsayıcı ve terörizmle mücadele de bunun gibi kapsayıcı olmalı. Bu nedenle hedefi anlamak, izleyicileri anlamak, maruz kalanları anlamak çok önemli. Bizi izleyenler şunun farkına varmalıdır: Ortada değişmekte olan, evrim geçirmekte olan bir yapı var. Bunları göz önüne almalıyız. Üç hafta önce Taksim'de ne oldu? Aslında bizi alarma geçiren şey farklı bir bakış açısı: Kadınlar kurban değildir, kadınlar da erkekler gibi aynı motivasyonlarla terör örgütlerine katılmaktadır. Kadınlar düşündüğümüz şekillerde rol almayabilir aslında burada. Sizi bir metro istasyonunda bulduğunuzu düşünmeye davet etmek isterim. Aslında orada oturabilir ya da ayakta durabilirsiniz. Sadece birkaç dakikalığına olan biteni izleyebilirsiniz. Orada metro istasyonunda kaç kişi saldırı gerçekleştirdi. Bunların yüzde 100'ünün erkek olduğunu söyleyebilirim neredeyse. Ve terörizme cinsiyet açısından bakıldığında pek göremiyorum ne yazık ki. Bunu göz önüne almalıyız.

Nazif Menteş:

Teşekkür ederiz. Burak Hocam, şimdi istihbarat sürekli gelişen, değişen, dönüşümlere uğrayan bir kavram. İstihbarat yapma biçimleri değişiyor, teknolojinin getirdiği imkânlar başka noktalara ilerleyebiliyor ama bugünden baktığımızda istihbaratın geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Terörle mücadele noktasında tabii ki.

Ali Burak Darıcalı:

Şimdi istihbaratın geleceğiyle ilgili olarak genel bir kısa bir değerlendirme yaptıktan sonra konferansın ana temasına uygun konuyu biraz daha açmak isterim. Şimdi istihbaratın geleceğinde veya şekillenmesinde her zaman teknoloji en önemli faktörlerden bir tanesi. Teknolojik gelişmeler hem haber toplama tekniklerine hem de analiz tekniklerine doğrudan katkı yapan en temel paradigma. Bu kapsamda bunun alt başlığı olarak özellikle yapay zeka algoritmalarının istihbarat analizinde kullanılmasını, kripto para imkanlarının örtülü faaliyetler, covert actionların planlanmasında kullanılmasını gösterir. Dark Web uygulamalarında dönen illegaliteyi bu başlık altında değerlendirebiliriz. Siber spionage faaliyetlerini, siber saldırı faaliyetlerini hem savunma yönünden, yani hem siber savunma hem siber saldırı kapasitesinin geliştirilmesi noktasında istihbarat servislerinin önemli görevleri var. Burada bir kısımda bunu ayrıca açacağım konu ise sosyal medya üzerinden gerçekleşen manipülasyon ve algı yönetimi faaliyetleri, bunu açacağım. Diğer bir başlık da bu bir gerçekliktir, istihbaratta artık özel istihbarat şirketleri istihbarat faaliyetlerin organizasyonunda ve planlanmasında gerçekten çok önemli bir konumdadır. Bu somut örneklerle de belli. Mesela Rusların Wagner şirketi, Amerika Birleşik Devletleri'nin geçmişten kalan Blackwater şirketi, şimdi akademi oldu. Bunların artık bir Amerika Birleşik Devletleri sisteminde contractor'ların, outsourcing dediğimiz dış kaynak kullanımının yüzde 60'lara vardığını biliyoruz. Bütçenin yüzde 60'ını kullandığı söyleniyor. Tabii özel istihbarat şirketlerinin istihbarat faaliyetlerinin organizasyonundaki yeri ve konumuyla ilgili olarak da gelecekte önemli bir şekillenme olacak. Bu noktada bu şirketlerin nasıl denetleneceği, nasıl hukuki zemine oturtulacağı çok büyük bir sorun. Ama özel istihbarat şirketlerinin artık bu sistemin bir parçası olduğu bu ekosisteminin bir parçası olduğu bir gerçekliktir. Ayrıca istihbaratın her zaman tartışılan konusu, demokratik denetim ve gözetim sistemi. Özellikle parlamento denetiminin sınırlarının nasıl olması gerektiği. Çünkü bu faaliyetlerin bu kadar genişlemesinden sonra istihbaratın birbirini dengeleyen ve kontrol eden mekanizmalarla denetlenmesi, eğer ülkeniz demokratik bir devletse çok büyük önem arz ediyor. Kuzey Kore gibi bir ülke iseniz bu bir önem arz etmez. Ama anayasamızda "demokrasi" yazıyorsa istihbarat mekanizmanızı denetlemek zorundasınız. "İstihbarat denetlenmez." diye

bir görüşü olan varsa bu Soğuk Savaş dönemine ait bir görüştür. Bu tartışmasızdır. Bu da geleceği şekillendirecek olan önemli noktalardan bir tanesi. Diğer bir nokta da dediğim gibi sosyal medya üzerinden gerçekleşen dezenformasyon faaliyetleri, özellikle terör propagandası. Neden sosyal medya terör örgütleri için büyük önem arz ediyor propaganda açısından? Çünkü sosyal medya maliyetsiz, herhangi bir ücrete gerek yok. Büyük bir veriyi kıtalar arası dolaşıma çok hızlı bir sürede sokabiliyorsunuz, dünya genelinde hashtag hâline getirebiliyorsunuz. Kripto özelliği sayesinde, kullanıcı çeşitli VPN uygulamalarıyla veya müstear adlarla ya da kamusal alanda girilen Wi-Fi'lerle kendisini gizleyebiliyor ve sosyal medyada terör propagandasını icra ettikten sonra tekrar hiç yakalanmadan bu faaliyetin icra edebiliyor. Çok tipik bir örneği Türkiye'deki Fuat Avni meselesidir. FETÖ'cülerin Fuat Avni takma adıyla yaptığı dezenformasyon faaliyeti bunun tipik bir örneğidir. Yani sahte bir cep telefonu ve sahte bir hat alarak kamusal alanda Wi-Fi'ye girerek ülkede gerçekten bir sene boyunca çok ciddi bir dezenformasyon faaliyeti icra etmişlerdir. 10 kişilik bir grup tarafından, bir havuz tarafından kullanılan bir faaliyettir. Tabii bu mesela çok önemli bir konudur bu örneklendirme açısından. Diğer bir nokta ise sosyal medyanın özellikle görsellerle ve mizahla ya da çarpıcı

dehşet videolarıyla, dikkat çekici materyallerle çok ilgi çekici hale gelmesidir. Dolayısıyla genç jenerasyon ile çok hızlı bir şekilde etkileşim kurabiliyorsunuz sosyal medya haberleşmesi üzerinden. Diğer bir nokta ise sosyal medyadaki dezenformasyon dağıtma sistematığınız esnek. Yani eğer yaptığınız bir yayın tepki görüyorsa bunu değiştirebilir, hatta silebilirsiniz, yeniden ekleyebilirsiniz. Yani sürekli olarak geliştirebileceğiniz, etkinliğini arttırabileceğiniz bir mekanizma var. Bu nedenlerden dolayı terör örgütleri açısından, sosyal medya, propagandanın döndürülmesi açısından çok büyük önem arz ediyor. 2 somut örnek üzerinden konuşmamı bitireyim. Birincisi, örneğin DEAŞ'ın o malumunuz olduğu dehşet videoları. O sarı tulumlarla insanların kafalarını kestiği videolar son derece çarpıcı bir şekilde; o vahşet videolarıyla sosyal medya üzerinden gerçekleştirdikleri dezenformasyon faaliyetleri, o kısa videolarla dehşet görüntüleri, intihar bombacıları, arkada o naşid müzikleri, ilahiler, onların öyle adlandırdığı, etkileyici bir propaganda sistemini gerçekten profesyonel çekimlerle oluşturduğu o korku ikliminde çok net bir şekilde Musul'u Irak Ordusu savaşmadan 2014 yılında DEAŞ korkusundan dolayı terk etti. O kadar silaha, eğitime rağmen hemen hemen savaşmadan Musul'u terk etti. Sonra büyük bir bedel ödeyerek geri aldınız. Diğer bir faaliyet de örneğin Türkiye'nin Zeytin Dalı operasyonu sırasında PKK çevrelerinin sosyal medya üzerinden kullandığı bir dezenformasyon stratejisiyle karşılaştık. Şimdi terör çalışanlar şunu çok iyi bilirler ki terör örgütleri birbirlerini kopyalarlar. Terör örgütlerinin eylemleri birbirlerini kopyalayarak ilerler. Yani DEAŞ'ın kullandığı sistematığı PKK da kopyaladı. Onlar kadar etkili kullanmasa bile özellikle Zeytin Dalı Harekâtı sırasında PKK'nın sistematik bir dezenformasyon stratejisi uygulamaya çalıştığını gördük. Örneğin dünyanın başka çatışma bölgelerinde düşürülen bir helikopteri sanki Türk Silahlı Kuvvetleri'ne aitmiş gibi göstererek ya da bir çatışma görüntüsünü manipüle ederek, olmayan, yaratılan bir algıyı ortaya koymaya çalıştılar. Ben bunu daha önce programlarımızda da söyledim. Örneğin PKK'nın o malum haber ajanslarını takip edersiniz hemen hemen her hafta Türkiye'nin iki tane üç tane helikopteri düşüyor. Bir senelik envanter çıkarırsanız Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kara Kuvvetleri'nin ve Hava Kuvvetleri'nin bu kadar helikopteri yok. Ama bunlar sürekli böyle yani. Her hafta bu kadar kayıp veriliyor, bu kadar helikopter düşürülüyor ama envanterde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu kadar helikopteri yok. Yani bu noktada, sosyal medyanın terör örgütlerinin propagandasının oluşturulması noktasında sağladığı bu avantajlardan dolayı çok büyük rolü var. Gelecekte de bu önem arz edecek. Konferansın ana temasına uygun olarak bu noktaya dikkat çekmek isterim.

Nazif Menteş:

Teşekkür ederim Hocam. Şimdi bir de DEAŞ'ın yönteminden bahsettiniz. Sosyal medya kullanım yönteminden bahsettiniz. Aslında zaman içerisinde bunlar değişikliğe de uğrayabiliyor. Yani teknik olarak daha önce başka sosyal medya platformunu kullanıyorlardı, şu anda bir mesajlaşma uygulaması üzerinden yine bunu gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Telegram üzerinden şu anda biraz daha aktif biçimde propaganda yürütmeye çalışıyorlar. Yöntemler değişiyor, tavırlar değişiyor ama ana tema asla değişmiyor. Burada terör örgütü kendi propagandasını yapmak için bazen böyle militan zemini oluşturmak, yaratmak için bazen ise sadece korku imparatorluğu oluşturmak için bunu sık sık yapıyor. O yüzden bir kez daha vurgulamış olayım. Medya okuryazarlığı çok önemli.

Ali Burak Darıcalı:

Kısa bir ekleme yapayım. Telegram üzerinde her ay ortalama 6000 DEAŞ yanlısı haber kanalı kapatıldı. DEAŞ'ın orada son derece etkili hazırlanmış; gizli faaliyet nasıl yapılır, bir bomba nasıl imal edilir, planlama nasıl yapılır gibi, Fransızcaya, İngilizceye çevrilmiş veyahut yabancı savaşçılar tarafından hazırlanmış videoları var. Avrupa'da DEAŞ'ın o ana organizasyonun dışında, yalnız kurt olarak adlandırdığımız organizasyonların kendi başlarına DEAŞ lehine eylem koyabildiklerini görüyoruz. Bunlar belki patlayıcı kullanmıyorlar, belki bomba kullanmıyorlar. Çünkü bunu tek başına temin edemiyor ama kiraladığı bir kamyonla bir Noel pazarını ezip insanları öldürebiliyor. Yani eylem yöntemi de son derece yeni nesil ve fantastik. Ya da eline geçirdiği büyük bir palayla bıçakla bir Avrupa başkentinde insanlara saldırıp yalnız başına ana mekanizmadan emir komuta almadan da bu tür faaliyetleri icra edebiliyor.

Nazif Menteş:

Kaan Hocam, o başta konuştuğumuz ve teknolojiye girmesi açısından beni heyecanlandıran kavramınızı açmazı rica edeceğim sizden. Hibrit profesyonellik kavramı neden önemli ve böyle bir sistem bize nasıl avantajlar sağlayabilir?

Kaan Mutlu Ataç:

Dünyanın karşılaştığı en önemli sorunlardan bir tanesi; terörün inisiyatif yeteneğinin, adaptasyon yeteneğinin karşısında devletin bu denli hızlı, bu denli etkili cevap verememesi. Yani klasik literatüre baktığınız zaman devlet buna tepki veremiyor doğal olarak. Çünkü bir; ciddi bir bürokratik yapısı var. İki; çok ciddi bir siyasi endişe var. Yani iktidarın bir endişesi var devamlılık açısından, iktidarı devam ettirebilme açısından. Dolayısıyla inisiyatif teknik anlamda örgütün

elinde. Çünkü yatay bir hiyerarşi içerisinde geliyor ve hareket yeteneği çok kuvvetli. Hangi anlamda söylüyorum bunu? 2020 yılında Hong Kong özerk yapısı içerisinde Çin anakarasının Ulusal Güvenlik Yasası'nı çıkarttığı zaman Batılı ülkelerden "özgürlüğün, demokrasinin, insan haklarının" en ileri seviyede olduğu, örneğin "Amerika Birleşik Devletleri" örneğin "İngiltere" gibi, tırnak içerisinde... Çok ciddi eleştiriler aldı. Çok ciddi eleştiri aldı ama teknik anlamda baktığınız zaman Çin'in Hong Kong'da yürürlüğe koyduğu Ulusal Güvenlik Yasası bu işlerle uğraşan çevreler için inanılmaz bir talep, inanılmaz bir alan doğurdu. Yani herkes buna imrenerek baktı. Çin'in çıkarttığı güvenlik yasasıyla ilgili. Bu çok önemli. Hangi anlamda? Bir; o biraz önce ifade etmeye çalıştığım sosyal texture'ın bozulmasıyla ilgili olan süreçte ani hızlı ve etkili bir hukuk mekanizmasını yapıyor. Yani çok ciddi shortcut'lar ortaya koydu Hong Kong'daki yeni yasa. Bunu nereden biliyoruz? Sadece iki tane haber üzerinden ifade etmeye çalışayım. İngiltere ve Amerika üzerinden. İngiltere'nin yeni Başbakanı Sunak; dün verdiği bir demeçte, İngiltere'deki polise, yani İngiliz devletinin sınamalarla karşılaştığı, tehditlerle karşılaştığı süreçte polis kuvvetlerine inanılmaz bir yetki devriyle ilgili süreç var. Hangi alanda? Gösterilerin bastırılmasıyla ilgili? Amerika Birleşik Devletleri'nde dün çıkan haber: Biden yönetimin 2021, 6

Ocak saldırılarından sonra Amerika tarihinde ilk defa iç tehditlerden kaynaklanan durumu kanundaki değişikliklerden istifade ederek terör tanımlamasına geçiriyor. Yani Amerika artık tarihinde ilk defa iç terörle ilgili bir mücadeleye giriyor ve Biden'in verdiği emirlerden bir tanesi dün itibariyle farklı bir şekilde uygulamaya konuyor. Hem eyalet ve yerel polis düzeyinde, güvenlik zabıtası düzeyinde, hem de federal düzeyde Amerika'daki Ulusal İstihbarat Direktörlüğü hem de FBI'nın çok farklı yetkilerle donatılmasıyla ilgili bir süreç var. Dolayısıyla istihbaratın temel alanı olan açık ve yakın tehdidin önlenmesi ile ilgili olan görevinin çok ciddi bir şekilde geleceğe matuf dönüşümüyle ilgili aslında bir transformasyon var. Yani bu transformasyonu Türkiye nasıl yakalayabilir? Neden? Türkiye'nin içerisinde bulunduğu, şu tespiti yapmak gerekiyor: Türkiye nüfusunun kabaca yüzde 7'si, yüzde 8'i şu anda, bunun adına ne dersiniz deyin bu konuda iyi bir terminoloji var, koruma altındaki diyebilirsiniz, göçmen diyebilirsiniz, siyasi iltica diyebilirsiniz. Hukuki prosedür içerisinde Türkiye'nin nüfusunun kabaca yüzde 7,5'u-8'i milli sınırlar içerisine etnik yapı olarak farklı bir kompozisyona tabi. Bunun üzerine Sayın Savunma Bakanı'nın ifadesini kullanalım, verdiği rakamı kabul etmek durumundayız. Kabaca Türkiye'deki bu yapının bir katı kadar daha Türkiye, şu anda Kuzey Suriye'deki askeri alanda, kontrol ettiği alanda tutuyor. Kabaca 4 buçuk milyon. Sayın Savunma Bakanı 9.000.000 bir Suriyeli nüfusun beslendiğinden bahis açtı. Dolayısıyla Türkiye'deki sosyal texture'un hızlı bir dönüşüme geçtiği bir dönemde örneğin İstiklal'deki saldırının yapısal boyutlarına baktığımız zaman, terör örgütünün kullandığı vasatın çok farklı bir dini motif, çok farklı bir politik motif ve çok farklı bir hiyerarşik yapı içerisine geçtiğini görürsünüz. Yani bu adaptasyon yeteneğini kontrol edebilmenin getirdiği güçlük. Bize "hibrit profesyonelizm" olarak ifade ettiğim, hızlı, etkin ve çözüm odaklı bir yapılanmanın gerekliliğini ortaya koyuyor. Yani o klasik diplomat, klasik asker ve klasik istihbaratçı yapısının getirdiği uzmanlık alanının birleşmesi gerekiyor. Yani bu yapıyı bir düğmede toplayabilecek etkin bir yapı gerekiyor. Benim kafamda kurguladığım, yani o hayal dünyasında kurguladığım bir yapı var. Burada kriz meslek memuru dediğim bir yapı var. Belli profesyonellik içerisinde yetişmiş, belli bir olgunluğa ulaşmış bu üç meslek yapısı içerisinde benim kafamda "45" kişilik bir grup var. Ve bu grup siyasi karar alıcının siyasallaşma etkisinden muaf tutularak, bu çok önemli, objektiviteyi koruyacak. Bir ülkenin milli güvenliği gibi tehdit algılamalarındaki objektiviteyi koruyabilecek bir grup düşünüyorum ben. Bu grup içerisinde kabaca 10-12 kişilik her bir birimden toplanmış ve diğer örgütlerin mesleki bilgi birikiminden o örgütlerle bizzat çalışarak oluşturulmuş bir grup olması gerekiyor. Hangi anlamda? Siyasi otoriteye doğrudan o bürokratik yapının, devletin bürokratik, askeri ve güvenlik yapısının, istihbarat yapısının dışında yetiştirilmiş "kriz müdahalesiyle ilgili bir yapı" gerekiyor. Dolayısıyla geleceğe yönelik projeksiyonlarda devletin terör yapılarından kaynaklanabilecek

sürpriz etkisinden mümkün olduğunca kurtulabilecek, toplumla ilgili güvenlik endişesinin minimize edilebileceği bir yapı gerekiyor. Bunun üzerinde çalışılması gerekiyor. Türkiye’de hukuk mevzuatı teknik anlamda uygun. Çünkü örgütler ve bürokratik yapı arasındaki meslek geçişkenliğini sağlayabiliyorsunuz. Dolayısıyla bu birimlerde yetişmiş ve bu birimlerdeki belirli gruplarda, belirli dairelerde, hatta çok spesifik masalarda karşılıklı olarak geçişkenliği sağlamış bu meslek memurlarını toparlayabilirsiniz. Size siyasi otorite olarak anında etkin ve burası çok önemli; “objektif” yani sadece seçim döneminde bizim “election circle” dediğimiz ve kısa vadede medyanın haber bültenlerinden geri kalmayacak yapıyı bir kenara koyarak, siyasi otoritenin en büyük kaygısı, bu grubun sürekli bir bilgi akışını, sistematik bilgi akışını verebileceği bir örgüt yapısının hayata geçirilmesi gerekiyor. Yani Çin bunda etkin, Amerika bu işi çalışıyor, İngiltere bu işi çalışıyor. Çünkü bu etnik yapıların, sosyal yapıların ve artık ulus üstü geçişkenliğin hayli yoğun olduğu bir “Kavimler Göçü”nün bizi beklediği bir dönemde, efektif bir yapılanmanın nasıl olabileceğinin başka boyutlarının konuşmak gerekiyor bence.

Nazif Menteş:

Hocam teşekkür ediyorum. Şimdi Hocamız da aslında söylenebilecek yeni şeyler olduğunu ve hatta bunu deneyen ülkelerin olduğunu fakat bizim elimizde de bunu yapabilecek bir uygunluğun olduğundan bahsettik. Buradan Hamoon Hocama dönmek isterim. Ali Burak Hocam bahsetti aslında kısmen, “Terör yöntemleri değişiyor.” dedi. Artık terörle ilgili birçok farklı ve yeni şeylerle karşılaşabiliyor dünyanın birçok ülkesi. Farklı terör yapılarıyla, farklı terör yöntemleriyle karşılaşabiliyor. Bunlara karşı bir savunma mekanizması geliştirmek için neler yapılmalı? Bununla ilgili neler var aklınızda? Ya da bu çok zorlayıcı bir şey değil mi teknik olarak, buna yetişmemiz lazım bir şekilde.

Hamoon Khelghat Doost:

İlginç bir soruydu. Diğer panelistlerin de bahsettiği ile çok ilgili. İyilik olarak tabii ki iyilik evde başlar. Bu yüzden de etrafımıza bakmadan önce biz kendimize bakmalıyız. Ne kadar hazırız diye buna bakmak durumundayız. Yapabileceğimiz iki şey var. Birincisi “Düşman kim?” önce bunu anlamamız lazım. Ve düşman nasıl evriliyor? Kendimizi buna göre uyarlamamız gerekiyor ve kendimizi hep bir adım önde tutmamız gerekiyor tahminlerde bulunarak. Sizin de bahsettiğiniz gibi başka ülkelerin başarılı örneklerine bakabiliriz. Özellikle bölgede ve dünyada neler yapılıyor? Bu 2 husus oldukça ilginç diye düşünüyorum. Ve sonrasında yapılacaklar için bir fikir veriyor. Ama daha önce bahsettiğim şeylere benzer olarak şunu söyleyeyim: hedefi anlamak çok önemli. Biz kimle mücadele ettiğimizi, kimle savaştığımızı anlamak durumun-

dayız. Bazen aslında yaptığımız işi bir fantezi gibi görüyoruz. Bir hayal dünyasında gibi görüyoruz ve bu panelde de Ali Burak Hoca pratisyen olarak kendi görüşünü paylaştı ama ben de aslında şunu söylemek istiyorum; bazen yönümüzü kaybedebiliyoruz. Yönümüzü kaybetmemiz de aslında neyin peşinde olduğumuzu anlamamızla alakalı olabiliyor. Çünkü temel sorulara odaklanmak durumundayız. Temel görevimiz ne? Çalıştığımız kurumda terörle mücadelenin hangi noktasında olursak olalım kendimize her zaman “Doğru yolda mıyız?” diye sormalıyız. Ya da gerçekten de devletin, milletin korunması sorununa odaklanıyor muyuz diye bakmak durumundayız. Bu yüzden de sosyal medya konusuna gelecek olursak, benim yaptığım işlerden bir tanesi, halen de bu araştırmaya devam ediyorum; sosyal medyadaki aşırılık yanlısı gruplar genellikle kendilerini İslam’la ilişkilendiriyorlar. Burada da IŞİD’den bahsetmiştim. Son 7 yılda bu anlamdaki hesaplarla pek çok kez çalıştım, takip ettim, izledim, “Kapanıyor mu bu hesaplar, ne oluyor?” diye baktım. O yüzden de az çok bir fikrim var. 7 yıl boyunca bunların peşindeydim. Ve bunlarla ilgili araştırmaları yaptım ve şunu anlamak çok önemli diye düşünüyorum: Sosyal medya kanunları çok güçlü bir yardımcı olarak karşımıza çıkıyor. Bir taraftan tabii ki düşmanı anlamamız gerekiyor ama bir taraftan bize zarar da verebilir. Çünkü medya-

nın ortaya koyduğu çıktıları bakacak olursak, özellikle de eşitliğin sosyal medyada çok aktif olduğunu biliyoruz ve özellikle de bence tehlikeli olan bu Telegram platformundan da bahsediyorum. Türk hükümeti zaten bunu kontrol etmeye çalışıyor, özellikle bazı kanalları. Ama dediğim gibi kişisel bir fikir olarak ve profesör olarak bu işin içinde olan biri olarak Telegram'ı kontrol etmeye çalıştığınız zaman veya Telegram'a girmeye çalıştığınız zaman bütün bu aşırılık yanlısı materyallere ulaşabiliyorsunuz zaten. O yüzden de birkaç teknik biliyorsanız, birkaç ipucu biliyorsanız ki bu çok zor da bir şey değil; çok kolay bunlara ulaşmak. Ve ulaştıktan sonra da düşmanın ne olduğunu daha iyi görebiliyorsunuz ve biz bir düşmanla karşı karşıyayız ama bu düşman oldukça hazırlıklı. İçeriklere bakacak olsanız da bunu anlarsınız zaten. Çünkü içerikler kişilere özel yapılıyor. Mesela sizin kullandığınız dil neyse ya da dünyanın neresinde yaşadığınıza bağlı olarak değişiyor. Kadınsanız, erkekseniz buna göre de değişiyor. Bütün bu hususlar ciddiye alınıyor ve ayrıntılı bir şekilde ele alınıyor. Bu propagandalar da bu propaganda grupları tarafından, şöyle heyecanlı bir örneğini vereyim isterseniz, eğer bir ev hanımıysanız bu örgütler tarafından sizin için üretilen içerikler başka bir meslek sahibi olan kişilere kıyasla oldukça farklı. Ya da bir erkekseniz kadınlara göre hazırlanan içeriklerden farklı. Yani herkese dair bir içerik var ve en önemli olan şeylerden bir tanesi şu: Biz hazır mıyız? Yani bizim içeriğimiz de gerçekten hedef kitlenin kendi özeline göre özelleştirilmiş durumda mı? Kişiselleştirilmiş durumda mı? Çünkü bizler de mesela IŞİD'in nasıl çalıştığını biliyoruz ve Irak'a gittiğimde araştırma yaparken çok sayıda genç kişinin radikalleştiğini gördüm. Nerede? Siber kafelerde, internet kafelerde. Yani oyun oynadıkları yerlerde. İşte Counter Strike oynuyorlar ya da birbirlerini vurdukları başka oyunlar oynuyorlar. Burada bir ağ var. Etrafınızdaki insanlarla bir ağ kuruyorsunuz. Hepsinin bir nickname'i var, takma adı var. Ve bunlar aslında terör örgütüne eleman topluyorlar, buradaki kişiler. Ve bu tarz içerikleri kullanarak bunu yapıyorlar. Özellikle de ebeveynler için bunu söylemek istiyorum. Terörün aileye girdiği yer burası. Terörden bahsettiğimiz zaman, terörle mücadeleden bahsettiğimiz zaman her zaman aklımızda şu olmalı: Bir istihbarat personeli ya da bir polis bizi korumalı gibi düşünmeyin. Evimizin içine kadar girdi terörizm. Ailelerimize girdi. Elimizdeki cep telefonu ile her şeyi yapabiliyoruz. Bu yüzden de bu dayanıklılığın bütün toplum geneline yayılması çok önemli ve toplumun da şunu anlaması gerekiyor: koruma aileden başlıyor. Toplumun en küçük biriminden. Güvenlik güçleri ve diğerlerinin yaptığı şey aslında bunları tamamlayıcı nitelikte işler. O yüzden de belki de eğitim sistemi nasıl değişmeli, bunu düşünmeliyiz. Özellikle Türkiye gibi bir ülke için. Çünkü Türkiye'ye baktığımızda öyle bir bölgenin ortasında ki ciddi şekilde; kuzeyde, güneyde, doğuda, batıda, her tarafından çevrilmiş durumda. "Düşmanla" demek istemiyorum, "düşman" kelimesini kullanmak istemiyorum ama çıkar çatışması olan taraflarla çevrili. Ve bunun da

tabii ki uygulamaya dönüşünü görüyoruz. Bu yüzden de her şeyin her zaman değerli ordularımızın ya da polis kuvvetlerimizin, istihbarat kuvvetlerimizin elinde olmadığını biliyoruz. Eğitim sisteminin bu anlamda çok önemli olduğunu biliyorum. Mesela İletişim Başkanlığı bu meseleyi daha da halka indirebilir. Onları korkutmadan onlara taşıyabilir, halka taşıyabilir bu konuyu. İnsanları bu anlamda destekleyebilir ve diyebilir ki; "Siz bir sonraki aşamada öncelikle kendinizi koruyabilirsiniz ve bir sonraki aşamada da böylelikle ülkenizi korumuş olursunuz." diye bunu anlatabilir halka. Çok teşekkürler.

Nazif Menteş:

Cavid Hocam, sayın Doost da bahsetti, "Telif belirlemek önemlidir." dedi. Ya sonuçta karşıdaki hedefler çeşitli gösteriliyor. Türkiye örneğinde mesela Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütlerinin sayısı çok fazla. Burada Azerbaycan örneği durumunda da terör örgütlerinden tabii ki bahsedebiliriz. Ama bir de son dönemde ortaya çıkan bir İran gerginliği vardı. Bu İran gerginliği üzerinden istihbaratı bir konuşalım isterim. Son durum nedir, neler biliyoruz?

Cavid Veliyev:

Aslında Azerbaycan ile İran arasında son yıllarda yaşanan gerginlik son bir yılda ortaya çıkmış olsa da, bu 30 yıldır bu devam ediyordu. Son bir yılda ortaya çıkmasının nedeni benim şahsi düşüncem, İran Derin Devleti içinde Azerbaycan'a karşı propaganda yapan bir nevi İran istihbaratında çok etkisi olan güçlerin İran'da iktidara gelmesidir. Yani İlham Aliyev'in böyle bir açıklaması vardı geçtiğimiz günlerde, "Ben bundan önce üç İran Cumhurbaşkanıyla çalıştım, hiçbirisiyle bu kadar gerginlik yaşanmadı. Bu kadar sıkıntı yaşamadık." Bunun temel nedeni budur. Yani bu şimdiki iktidarda olanlar son 30 yılda zaten kapalı bir şekilde yani alttan alta İran iç politikasında Azerbaycan'a karşı bir propaganda yapıyorlardı. Şimdi bunun bu kadar görünür olmasının nedeni ve açık bir şekilde olmasının nedeni onların iktidara gelmesidir. Bence şeyden sonra bunu istihbaratla da destekledi mi? Destekledi? İran'ı Azerbaycan'la istihbarat anlamında karşı karşıya getiren nedenler aslında siyasidir. Bu da şudur, birincisi İran Azerbaycan'ın seküler devlet yapısını kabul etmedi ve sürekli buna karşı bir çalışma içinde oldu. Azerbaycan bunu kabul ettirmeyi başarmıştı ama dediğim gibi son cumhurbaşkanlığı seçimiyle birlikte İran'da yeni değişimle birlikte bunlar baskı yaparak daha bir farklı sonuca varacaklarını düşündüler. Aslında şunu söyleyeyim, yani bu istihbarat açısından baktığımız zaman İran'ın araç olarak kullandıkları bazı kişiler ve kurumlar vardı ki bundan birkaç ay önce, İran'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinden kısa bir süre sonra Azerbaycan onları İran'dan gönderdi. Ve bu aslında karşı istihbarat açısından oldukça başarılı bir adım oldu. İkincisi,

Azerbaycan'ın Karabağ zaferinden sonra bölgede bir jeopolitik gerçeklik oluşmaya başladı ve birçok devlet bu jeopolitik gerçekliği karşısında Azerbaycan'la iş birliği yapmanın yollarını tercih ettiler. Ama İran özellikle ve inatla buna karşı koymaya çalıştı. Çünkü mesela bakıyorsunuz politikasında bir paradoks var ve aynı zamanda bir başarısızlık da var. Çok ilginç bir nokta var. Mesela Zengezur Koridoru'nu çok tartışıyoruz bölgeyle ilgili. Zengezur Koridoru'nu tartışırken hem Türkiye hem Azerbaycan, İran'ın da bundan faydalanabileceğini söylüyor ama Zengezur Koridoru'na karşı çıkarken açıktan iki nedenden dolayı karşı çıkıyor. Birincide diyor ki: "Bunun amacı NATO'yu bölgeye getirmektir." Tabii burada NATO'yu bölgeye getirmek derken bu açıklamayı yapmaktaki amacı Rusya'nın ve Çin'in Türkiye ve Azerbaycan'a karşı desteğini almayı hedefliyor. Diğer bir taraftan diyor ki: "Bu bir Turan koridorudur." Burada bir paradoks var çünkü kendi ülkesi içinde 40 milyona yakın bir Türk yaşıyor. Ve bölgede Türklerin etkinliğinin artmasından rahatsızlığını ifade ediyor. Yani aslında kendi ülkesinin içindeki Türklerden rahatsızlığını ifade etmiş oluyor. Bu zamanda bu ters tepiyor. Ya biz bakıyoruz ki son dönemlerde İran, Azerbaycan politikasında bir yumuşamaya gitmeye çalışıyor. Çünkü Azerbaycan'a karşı bu agresif politikasının sonucunda içeriden ters tepmeler yaşanmaya

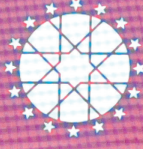
başladı ve bunu da Azerbaycan'la bir şekilde yumuşatmaya çalışıyor. Ve burada bir mesele daha var: Sovyetler Birliği döneminde Azerbaycan'da biliyorsunuz din yasaklanmıştı. Biz bağımsızlığımızı kazandıktan sonra bu açıdan bir boşluk vardı ve bu boşluğu İran doldurmaya çalışıyordu. Bu belli bir süre bunu kullanmayı başardı ama belli bir süreden sonra başarısız oldu. Bunun iki nedeni var. Bunun birinci nedeni odur ki; Azerbaycan Devleti artık kendi din politikasını oluşturmayı başardı ve kendi din adamlarını yetiştirdi. İkinci ise Azerbaycanda bu çalışmalar, istihbarat çalışmaları çerçevesinde onun bir hikayesi vardı. Artık İkinci Karabağ Savaşı'ndan sonra özellikle inanılabilirliğini, itibarını yitirmiş oldu. Kimse ona güvenmiyor. Çünkü ne yaptı? İkinci Karabağ Savaşı'ndan sonra açık şekilde Zengezur Koridoru'na karşı olduğunu ilan etti. Gitti Ermenistan'da konsolosluk açtı, gitti Ermenistan'da İran'ın Dışişleri Bakanı, dedi ki: "Ermenistan'ın güvenliği bizim güvenliğimizdir." Artık bu ne oldu? Bu Azerbaycan içinde İran'ın güvenlirliğini yitirmesine neden oldu. Diğer taraftan buna istihbarat açısından baktığımız zaman Azerbaycan'ın istihbaratının işini kolaylaştırdı, İran istihbaratının işini zorlaştırdı. Çünkü istihbarat bir nevi biraz güven ve itibar meselesidir. Yaptığı açıklamalara karşı tarafın da inanması ve politika olarak bunun desteklenmesi gerekiyor. Dolayısıyla böyle bir politik bir ortamda istihbarat çalışmaları da zayıflamış oldu. Tabii burada en çok sosyal medyayı da aktif şekilde kullanıyordu. Bu aynı zamanda, benim şahsi düşüncemdir, Azerbaycan istihbaratı açısından şöyle bir fırsat yarattı; kriz ortaya çıkınca onun Azerbaycan'daki bütün yüzleri ortaya çıkmış oldu ve bunları toplamak veya onlara karşı hamle yapmak çok daha kolaylaştı. Ve onlara karşı hamle yapmak meşru bir hale geldi. Çünkü artık açık açık hedef göstermeye başladılar ülkeyi.

Nazif Menteş:

Çok teşekkür ederim. Oturumumuzu burada sonlandırabiliriz çünkü süremiz doldu. Çok teşekkürler, zaman ayırdınız bizlere.

INTERNATIONAL STRATEGIC COMMUNICATION SUMMIT '22

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

PRESIDENCY OF
THE REPUBLIC OF TÜRKİYE
DIRECTORATE OF
COMMUNICATIONS

Küresel Belirsizliklerle Başa Çıkmak için Kamusal İletişimde Kapasite İnşası

STRATCOM PANELİ - 8

3 Aralık 2022

Küresel Belirsizliklerle Başa Çıkmak için Kamusal İletişimde Kapasite İnşası

Panel Videosu

Konuşmacılar

Kılıç Buğra Kanat

Araştırma Direktörü,
SETA Washington DC
Moderatör

Fuad Hüseyinov

Azərbaycan Cumhuriyyəti Mültecilər
ve Yerindən Edilmiş Kişilər İşlərindən
Sorumlu Devlet Komitəsi Başkan
Yardımcısı

Pieter Idenburg

Issuemakers Kıdemli
Danışmanı

İpek Tekdemir Rupp

Avrupa Parlamentosu Politika ve
Stratejik İletişim Danışmanı

**Doç. Dr. Başak
Yavçan**

TOBB Ekonomi ve Teknoloji
Universitesi

Kılıç Buğra Kanat:

İyi günler hanımefendiler beyefendiler. Bugünkü sekizinci panelimize hoş geldiniz. Küresel belirsizlikler kriziyle başa çıkmakla ilgili dünyadaki şu anda birçok forumda “belirsizlik” terimi kullanılmakta. Twitter’da bildiğiniz gibi Kovid nedeniyle, hızla değişen iklim değişikliğiyle, siyasi iklim değişikliğiyle ilgili olarak Rusya Ukrayna savaşı ile ilgili olarak birçok çatışma birçok belirsizlikle bağlantılı. Dolayısıyla bu kelime farklı ortamlarda farklı panellerde kullanılmakta. Bu belirsizliklerin bilincindeyiz ve pandeminin sonuna geldiğimizin bilincindeyiz. Fakat bugün pandeminin etkilerinden Rusya Ukrayna Savaşı’nın etkilerinden bahsedeceğiz. Ve farklılığı dinamiklerden

08

bahsedeceğimiz kamusal iletişimle ilgili olarak. Hayatın her aşamasında bazı değişiklikler gördüğümüzün farkındayız. Dijitalleşmenin arttığının bilincindeyiz pandemi ile beraber. Artmakta olan görüşmelerin farkındayız. Tedarik zinciriyle, ticaret zincirlerindeki değişikliklerle ilgili ekonomik değişikliklerle ilgili olarak ve bu dinamiklerin kamusal iletişimi etkilediğinin de farkındayız. Bugünkü tartışmalara Sayın Pieter ile başlamak istiyoruz.

Pieter Idenburg:

Dün bir alıntı yapıldı bu ekranda şöyle diyordu, bu alıntıda: "Herkes bir krizin yaklaşmakta olduğunu fark edebilir, fakat bu esasen embriyo halindeyken tespit edilebilir." Şunun yollarını bulmaktayız, krizlerle başa çıkmak. Stratcom'da bu konuyla ilgili çalışan insanlar da bu meselelerin yönetimiyle ilgili konuların az çok bilincinde diye tahmin ediyorum. Bir mesele, bir embriyo gibidir ve toplumda başlar, sosyal medyayla başlar ve giderek artar. Ve siyaset yapıcılar bununla başa çıkmaya çalışınca kadar devam eder. Başka bir deyişle bir mesele, bir kriz gibidir. Fakat yavaş çekim ilerleyen bir şeydir 2004 yılında, Sri Lanka'dan bahsedeceğim size meydana gelen tsunamiden bahsedeceğim. Herkes plajdaydı bu tsunami sırasında, or-

talıkta hiçbir şey yoktu. Denizli dümdüz, okyanus dümdüzdü ve aniden çok dev bir dalga geldi. İnsanlar bunun farkına varamadı, fakat kuşlar ve hayvanlar bunun farkına vardı. Onlar tepelere çıktılar. Çünkü yaklaşmakta olan krizi hissettiler. Bu bir tanım. Konumda bir kaza meydana gelir, düşük etkilidir. Yüksek basınçta meydana gelir. Sonra bir kriz ortaya çıkar. Bu krizin yüksek bir etkisi vardır ve büyük bir zaman baskısı altındadır. Fakat bir mesele söz konusu olduğunda yüksek bir etkisi vardır ve düşük bir basıncı vardır. Eğer bir meseleyi ihmal ederseniz bu bir krize yol açabilir. Şu anda Hollanda'da bir çiftçi kriziyle karşı karşıyayız ve bu 3 yıldır devam etmekte. Çiftçiler yolları kapattılar ve şehirlere gittiler ve artık bu sadece bir çiftçi krizi olmaktan çıkıp hükümete karşı bir güvensizlik krizine dönüştü. Çiftçiler başka gruplarla da iş birliği içinde olmaya başladılar. Onlar da hükümete karşılar. Ve bu kriz daha da güçlenmeye başladı 4 yıl önce. Bu meydana gelmeden önce bunun yaklaşmakta olduğunun farkına varamadım. Bundan öğrendiğim şu oldu: iletişimden bahsedildiğinde bu, mesajların iletilmesiyle ilgilidir, bir anlatımın ortaya çıkmasıyla ilgilidir, ağzınızla ilgilidir fakat kulaklar hakkında daha fazla her şeyin, olan bitenin bilincinde olmamız gerekir beyinle ayrıca... Güçlü sinyalleri farkında olmalıyız ve ayrıca zayıf sinyallerin de farkında olmalıyız. Dolayısıyla bunların kurumunuzda uygulanması da çok önemlidir. Şu sonuca vardım: hükümet yapıları içinde yapılması gereken kurumsal bir mesele yönetimidir. Mesele yönetimi sizin aynadaki kör noktanız olabilir çünkü aynı anda çok farklı konularla, meselelerle ilgileniyor olabilirsiniz. On tanesiyle siz ilgilenirsiniz fakat on birincinin gelmekte olduğunun farkına varamazsınız mesela. Bu çok basit gelebilir kulağa. Ama ben hükümette, devlette son 20 yıldır çalışıyorum ve hükümetteki devletteki kurumların nasıl çalıştığını ve nasıl çalışmadığını biliyorum. Sinyallerle nasıl ilgilendiklerini ya da ilgilenmediklerini biliyorum. Bu nasıl işliyor? Bir sinyal bir kuruma gelir. Masaya koyulur bu sinyal. Bunun üzerinde konuşulmaz pek, "şu anda çok meşgulüz başka önceliklerimiz var" denir mesela "daha sonra ilgileniriz" deriz, "endişelenmeyin" deriz, "kusura bakmayın benim meselem değil" deyip başkasına devredebiliriz. Veya bu olumsuz da olabilir, şöyle diyebilirler, "bunu patrona götürelim, müdüre götürelim" "neden izlemeyelim ki" diye düşünebilir insanlar. Devlet kurumları içindeki bazı kişiler iktidara doğruyu söylemekten çekiniyor olabilirler. Fakat bunun sonuçları vardır çünkü önemli sinyaller ihmal edilebilir böyle bir durumda. Devlet kurumları arasında bu nasıl işler peki? Bazen sinyal gelir. Bu yanlış bir birime gelebilir. Oradan oraya iletebilir. Politika birimine, dairesine gönderilebilir ya da başka dairelere gönderilir. En sonunda ulaşabilirse eğer bakana ulaşır. Bazen başka yerlerde de kalabilir. Arada gözden kaçabilir. Bazen masaüstüne konular tartışılır, masaya yatırılır ama bazen tartışılmaz. Burada eksik olan roller arası stratejik görevlendirmedir bu tür sinyallerle ilgili olarak. Sonra mesele yönetimine geliriz ve bunların hükümet, devlet kurumunda organize edilmesi gerekir. En

önemli birimler bir araya gelir ve çeşitli açılardan tartışılır. Bu hukuki açıdan tartışılır bu sinyaller. Ondan önce bir inceleme birimi olması gerekir, bir basın ofisi gibi. Tüm bu sinyalleri alır o birim sosyal medya gibi çeşitli araçlar kullanır. Daha sonra bir değerlendirme yapılır ve siyasi seviyede de değerlendirilir. Daha sonra stratejik bir ayarlama uyarlama yapılır bu mesele krize dönüşmeden önce. Örneğin bir harita hazırlanabilir, çünkü sinyal hala zayıftır ve daha da sıcak bir konu olarak karşımıza çıkmaya henüz yeni başlamıştır. Ve son olarak bunu uluslararası polis örgütüyle bir arada çalışarak bu konunun üstesinden gelmeye çalışırız. Fakat eninde sonunda bunların hepsi sinyallerle işitmekle ve duymakla ilgilidir. Çok teşekkür ederim.

Kılıç Buğra Kanat: Teşekkür ederiz Pieter, bazı sorularım olacak sonunda size. Şimdi ikinci konuşmacımız Sayın Başak Yavcan, TOBB Üniversitesinden.

Başak Yavcan:

Çok teşekkür ederim. Benden şu istendi: Başka bir kriz başlığı ile ilgili olarak konuşmam beklendi. Göç iletişimi, göçmenlerle ilgili iletişim... Göç hareketlerinin arkasındaki nedenler, modellerimize ekleniyor: İklim değişikliği, çevreyle ilgili faktörler... Öyle görünüyor ki bu meselelerle gelecekte de çok karşılaşacağız ve göç ve iletişim konusunda daha çok ilgileneceğiz galiba. Ben bir akademisyenim ve bu bir akademik iş. Başka burs programları da iletişimle, göç ve iletişim arasındaki ilişkiyle ve algılarla ilgileniyorlar. Özellikle kamuoyundaki algılamının nasıl olduğuyla ilgili çalışmalar yürütmektedirler. Bu iletişimden kamu medya ajansları ya da özel medya ajansları tarafından gerçekleştirilebilir. Fakat günün sonunda bazen çok sistematik çok metodolojik olamayabiliriz. Ne tür iletişim kullandığımız ile ilgili olarak. Şimdi bir adım atalım geriye doğru ve kamusal iletişim konusuna gelelim. Aracı kim olursa olsun bunun kamuoyu üzerinde çok fazla etkileri vardır. Özellikle 5 etkiden bahsedeceğim: birincisi "gündemin benim" denmesidir. Bu belirli bir seçeneğe dayalıdır. Belli bir konudan bahsetmek ya da bahsetmemek ile ilgilidir. Söz konusu göç olduğunda bu meseleyi göz ardı edebiliriz. Göçmenlerin gelmeye başladığı gerçeğini göremeyebiliriz, böyle bir şey yokmuş gibi davranabiliriz, bundan bahsetmemeyi seçebiliriz ve birçok hükümet de bunu tercih ediyor açıkçası. Ama biz şu anda halktan bahsediyoruz, insanlardan bahsediyoruz ve bu insanlar bazen başka insanlarla karşı karşıya kaldığında, bunu görüyoruz ama örneğin artık bu sayı o kadar çok arttı ki, göçmenlerin sayısı bu artık göz ardı edilemeyecek bir konu haline geldi. Bu konuya tekrar geri döneceğim ama bu gündemin belirlenmesiyle ilgili. Şimdi ikincisinden bahsedeyim: İkincisi, medyanın sınırlandırıcı bir yanı vardır, politika yapıcılar üzerinde. Örneğin "bize doğru sayıları ver" derler insanlar bize, "gerçek politika değişikliklerinden bahsedin" derler. Halkla bir diya-

log içine girilmesi gerekir. Dolayısıyla burada medyaya çok büyük bir sorumluluk düşmekte. Ayrıca gündemin belirlenmesine ek olarak, bu insanlara şunu düşündürür. Konuşulan konular şunlar olabilir. Göçten pozitif bir şey olarak bahsedebiliriz. Negatif bir şey olarak bahsedebiliriz. Dengeli bir şey olarak bahsedebiliriz ve eksik olan şey genelde bu dengedir ve ayrıca olumlu konuşmalarda göçle ilgili olarak eksik olan açıkçası. Dördüncüsü çerçevelemek ile ilgili. İletişim kurma yolumuz kesinlikle bunu çerçevelemek ile ilgilidir. Örneğin uluslararası göçmen hareketlerini ele alalım. Bu bir güvenlik meselesi midir? Bir insan hakları meselesi midir? Dolayısıyla kamuoyunun fikrinin şekillenmesi bu bağlamda önemlidir. Biz güvenli olmaktan bahsediyoruz Ayrıca göçmenler söz konusu olduğunda siyaset yapıcılara güvenlik boyutunu anlatmaya çalışıyoruz ve politikaları yaparken bunların daha az sorumluluk sahibi olmaları, daha az hesap verici olmalarını beklemeyiz ve birçok güvenlik tehdidiyle karşı karşıya olduğumuz için karar verme sürecinde farklı yollar denenebilir. Fakat bu bize bazen bir dezavantajı da sağlayabilir. Ve bir karakutu ortaya çıkabilir. İnsanlar bu kara kutuyu göremezler ve dolayısıyla bu onlarda endişe yaratır. Bu ne yazık ki çok göz önüne alınan bir konu değil. Güvenli hale getirmek, politika yapıcılar bu tarafından da yapılmak zorunda değil. Örneğin insanlar

güvenli hale getirebilir, medya güvenli hale getirebilir ortamı. İnsanların o haberlere tıklama potansiyelleri vardır ya da o makaleleri okuma fırsatları vardır, makalelere ulaşabilirler. Söz konusu göç ve göçmenler olduğunda medya da iletişim kurar. Farklı, daha kapsamlı bir içerikte. Bazen ülkede yaşayan kişiler doğrudan temasa sahip değildir göçmenlerle. Onları bir komşu olarak görmezler, onları iş yerinde meslektaşları olarak görmeyebilirler. Onların hikayelerini anlatırken bu farklı gruplar hakkında da bilgi sahibi olabiliyorum. Ne yazık ki bu kapsamlı içerikten bazen olumsuz anlamlar da ortaya çıkabilmekte. Spesifik sonuçlardan bahsedecek olursam, size gündem belirlenmesinden bahsetmiştim. Doğru bilgiler olmazsa ve bunlar sağlanmazsa ne olur? Meseleyi göz önüne almazsanız, bunu görmezden gelerseniz ne olur? Örneğin şunları göz önüne almazsanız: bu kişilerin özellikleri neler, buraya niye gelmişler bu göçmenler neyi saklıyorlar, acaba burada olmalarının sebebi bir sorundan kaçmaları mı? Ve dolayısıyla bir gri zemin hazırlamış olabiliriz. Bunu her yerde görebiliriz. WhatsApp grup mesajlarında görebiliriz. Bu insanlar arasında yayılır, dağılır. Bahsetmek istediğim ikinci konu da bu. Bunun hakkında birçok kanıt elde ettik medya içerik analizlerinde. Bu insanileştirme ya da tam tersi insanileştirmeme ile ilgilidir. Bunu "ete kemiğe bürünmek" şeklinde de ifade edebiliriz. Çünkü insanlar etten ve kemikten yapılmıştır, onlar insandır. Tıpkı bizim gibi. Bu verilerle ilgili rakamlardan bahsediyoruz fakat insanlar rakam değildir, sayı, istatistik değildir, insanlar insandır. Şimdi yarattığımız iletişimde özellikle medyada onların hikayelerini dinlemiyoruz. Mesela niye gelmişler? Bu genç kadının hikayesi ne? Her kişinin bambaşka bir hikayesi vardır ve aslında her göç kendi başına, başlı başına bir krizdir. Gazetelere baktığınızda şunu görürsünüz, aslında bu kişilerin bir insan hikayeleri var aslında ve bu içerikte insani tarafını yansıtan bir insana göre çok daha olumlu görüntüler çok daha sıcak görüntüler vardır. Başka bir şey de kaynakların sayısıdır. Bu iletişim fakültelerinde okutulur aslında. Çeşitli kaynaklara da sahip olmak... Bazen ilk bulduğumuz ilk kaynağa ulaşırsınız ve ikinci kaynağa da ulaşırsınız daha sonra da hikayenizi yazarsınız. Fakat sıklıkla bu küçük gruplar, bu azınlıklar da bu hikayelerin bir parçasıdır ve bunu genelde göz ardı ederiz. Onların taraflarından hikayelerini dengeli bir şekilde öğrenip, dengeli bir algı oluşturmak durumundayız. Ama ne yazık ki bunu bazen göz ardı edebiliyoruz. O dili bilmiyorum, bazı dilleri, tabii ki bazı dillerde yazan şeyleri anlamıyorum ama bunun hakkında tabii ki çok fazla yazı var, bu konuyla ilgili, güvenli hale getirmekle ilgili yazılıp çizilen bir sürü şey var. Örneğin öteden gelen göçmenler şöyle etiketleniyor bazen, ISIS üyesi olduklarından bahsediliyor. Fakat Amerikalıların farkında olması gereken de: onlar da işin içine çekildikleri oluyor. Size şunu hatırlatmak isterim: iletişimden bahsediyoruz, göçle ilgili krizlerden bahsediyoruz, fakat bu esnada aslında insanlardan da bahsediyoruz ve bunu ne yazık ki unutuyoruz genellikle. Eğer Türkiye'deki gibi bir ülkede yaşıyorsak, çok fazla

göçmenin yaşadığı bir ülkede yaşıyorsak şu önemlidir: doğru bilginin doğru bir şekilde iletilmesi. Ve buradaki amaç, sosyal çatışmanın ortaya çıkmasını önlemektir. Bazı insanlar tabii ki kötü niyetli olabiliyor, yalan haberleri yayabiliyorlar. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı bir merkezin olmasından büyük bir memnuniyet duyuyorum. Dezenformasyona mücadele ediyorlar. Ayrıca sivil toplum örgütleri var bu görevi yerine getiren. Sistematik, metodolojik çaba gerektiriyor. Ve umarım bu çabaları takip eden başka adımlar da görürüz. Teşekkür ederim.

Kılıç Buğra Kanat: Teşekkür ederim, bir sorum olacak. Sonraki konuşmacımıza geçmek isterim.

Fuad Hüseyinov:

Teşekkürler Sayın Moderatör. Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler İşlerinden Sorumlu Devlet Komitesi Başkan Yardımcısı, kendisi burada. Can Azerbaycan heyetinin bir parçası olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum ve saygıdeğer dinleyicilerimize selamlarımı gönderiyorum Azerbaycan'dan. Stratcom etkinliğini düzenleyen iletişim

Başkanlığına en derin saygılarımı ve sevgilerimi sunuyorum ayrıca. Türklerin cömert misafirperverliği için çok memnunum. Özellikle Fahrettin Altun'a, Sayın Profesör Fahrettin Altun'a teşekkür ederim. Dün gece çok düşündürücü panellere, tartışmalara sahne oldu burası. Küresel zorluklardan bahsedildi, belirsizlik döneminde savaşların, zalimliklerin, insan hakları ihlallerinin ortaya çıkardığı sorunlardan bahsedildi ve bir hakikat krizinden bahsedildi. Burada bir panelist olmaktan da büyük bir gurur duyuyorum. Çünkü Azerbaycan'daki mültecileri de teslim ediyorum ayrıca. Zorla yapılan göçlerden de bahsedeceğim. Evet, böyle bir belirsizlik döneminde yaşıyoruz ve yeni bir gerçeklikle karşı karşıyayız aslında. Size şimdi kendi ülkemizin bakış açılarından bahsedeceğim. Bu yılın en belirli temalarından biri belirsizlik aslında. Bunun klasik tanımı şudur, belirsizlik hepimizin dünyasında var. Belirsizlikler birçoğumuzun hayatına sirayet etmiş durumda. Bu ister pandemi ile ilgili olsun ister başka konuyla ilgili olsun belli bir dereceye kadar belirsizliklere hayatımızda tolerans gösterebiliriz. Fakat insan olarak güvenlik ihtiyacı içindeyiz ve hepimiz farklı limitlere sahibiz. Yine de ne kadar umutsuz ya da yardım almaktan mahrum olsak da atabileceğimiz bazı adımlar var. Çok daha iyi durumlara sahip olabilmek için çok daha iyi adımların atılabilmesi için kontrol edilemeyen durumlara müdahale edebilmek için. İnsanlar risk altındadır. Bunları zorla yapılan göçler yerlerinden edinmiş insanlar dahildir ve bu çok fazla zorluk yaratır sürdürülebilir kalkınma açısından ve insanlar daha savunmasız, daha kırılgan hale gelebilir bu belirsizlikler nedeniyle. Göç aslında insanlık tarihinde yeni bir fenomen, yeni bir kavram değildir. Ama üçüncü bin yıldan sonra bunun karakteristik özelliklerinden birisi büyük göçmen hareketleridir ve bunlar şunları gerektirir, farklı şeyleri kapsar. Geldikleri ülkeler değişir. Son yıllarda göçün kapsamı çok muazzam seviyelere geldi ve birçok durumda insanlar kendi evlerinden kaçmak zorunda kalıyorlar, ne yazık ki. Bu çatışmalar nedeniyle bu zalimlikler nedeniyle oldukları yerlerden kaçmak zorunda kalıyorlar. Bu nedenlere iklim değişikliği de dahil. Ülke içinde yerlerinden edilmiş insanlar söz konusu olduğunda bu sayılar artık önceden hiç görülmemiş seviyelere geldi ve Avrupa en büyük krizlerinden birisiyle karşı karşıya, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana. Bu sayılar, bu çabalar 2 katına 3 katına çıktı ve kesinlikle büyük bir gereklilik haline geldi. Azerbaycan'ın yerlerinden edilmiş insanlarla ilgili hassasiyeti gitgide artmakta ve Azerbaycan'ın kurucusu Haydar Aliyev, Cumhurbaşkanı tarafından dile getirilmişti. Azerbaycan son 30 yılda en fazla sayıda yerlerinden edilmiş insanlara, mültecilere ev sahipliği yapmakta. Benim ülkemdeki durum aslında Ermenistan'ın agresif politikalarından da kaynaklanmakta. Örneğin uluslararası örgütlerin ve dost devletlerin ve özellikle Türkiye'nin desteği olmasaydı, bu krizlerin insani boyutuyla bu kadar rahatça mücadele ediyor olamazdık. Bütün bu ülkelere çok büyük minnet duyuyoruz. Son 30 yılda Azerbaycan bilgiye dayalı deneyimlere sahip oldu. Bu yerlerinden edilmiş ki-

şilerle ilgili olarak. Bugün yeni binalar inşa edildi. Bu yerlerinden edilmiş insanları barınma, konaklama sağlayabilmek için. Fakat Azerbaycan'ın çabaları ve ilham Aliyev'in çabaları en itibarlı uluslararası örgütler tarafından desteklenmekte ve bunlara Birleşmiş Milletler Genel sekreteri Sayın Guterres de dahil. Birleşmiş Milletler Mülteciler komiserliği de bu çabalardan memnun. Yerlerinden edilmeyi önlemenin en iyi, en belirgin özelliklerinden birisi de yansıması Karabağ zaferinde bulunmuştu. Yüz binlerce kişiye geri dönme hakları verilmiştir. Ayrıca kendi onurları iade edilmiştir, insanlık onurları. Azerbaycan biliyorsunuz, Ermenistan'da büyük bir çatışma içinde ve eskiden bütün işgal altındaki toprakların serbestliğe, özgürlüğe kavuşturulmasını istemişti. Fakat 2020 yılında 44 gün süren bu savaş bu çatışmaya son verdi ve toprak bütünlüğünü yeniden sağladı, milli egemenliğini yeniden sağladı, Azerbaycan bu bağlamda. Ve daha güvenli, daha onurlu bir şekilde binlerce vatandaşının vatanlarına geri gelmesini sağladı. Halihazırda Azerbaycan Devlet'i şöyle bir göreve sahip: sürdürülebilir bir kalkınmayı korumak, kendi özgürlüğünü korumak gibi. Muazzam altyapı projeleri var bu bağlamda devam etmekte olan: akıllı köyler kuruluyor, akıllı şehirler kuruluyor. Ve şunu söyleyebilirim ki bu kişiler geri dönmeye başladı ve bu yaz 70 aileyi geri gönderdik. Özgürlüğe kavuşan ülkelerin yeniden entegre edilmesi için ekonomiye çabalar harcadık ve sosyo-ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi için çok büyük çabalar sarf ettik. Sadece birkaç hafta önce Birinci Devlet Programı başlatıldı, Büyük Geri Dönüş Projesi adı altında ve bu bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile desteklendi. Azerbaycan topraklarının özellikle büyük kısmı bugün uluslararası uzmanlara göre bu bölgeler ne yazık ki mayınlarla doldurulmuş yerler kapsamında. 30 Yıl gerekebilir ve milyonlarca dolar gerekebilir ülkedeki mayınların temizlenebilmesi için. Doğru mayın haritalarını vermeyerek de Ermenistan aslında yüz binlerce yerinden edilmiş işilerin hakkını da ihlal ediyor. Tüm bu yıkıma ve işgal altında kalan topraklara rağmen ve ciddi bir mayın meselesine rağmen önümüzdeki yıllarda uluslararası toplumun da desteğiyle ve elbette ki en başta kardeş ülke Türkiye'nin desteğiyle yeni bir model ortaya koyabilecek. Bu model de özellikle yeni edilmiş kişiler için çatışma sonrasında bir yeniden yapılanma üzerine odaklanacak. Çünkü gerçekten de yıkıma uğramış bir yer artık tekrar yenileniyor. Şöyle söyleyebilirim, uzun vadede barış ve istikrarı sağlamak gerekiyor bölgede. Bu bakış açısıyla daha uzun vadeli çatışmalar söz konusu olduğunda mülteci kişiler için bunların yapılması gerekiyor. Burada kesebilirim, belki sonrasında tekrar devam ederiz. Dikkatiniz için teşekkürler.

Kılıç Buğra Kanat:

Son panelistimiz de Avrupa Parlamentosu Politika ve Stratejik İletişim Danışmanı İpek Tekdemir Rupp.

İpek Tekdemir Rupp:

Buradaki ki herkese teşekkür ediyorum ve özellikle de İletişim Başkanlığı ekibine teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten de alkışlamak istiyorum kendilerini. Gerçekten harika bir iş çıkarttılar. Bütün bu insanları bir araya getirdiler. Bir konferansta topladılar. Ve Batı Doğu'yla Doğu Batı'yla bu güzel İstanbul şehrinde bir araya geldi. Ve şimdi bağlama biraz odaklanmak istiyorum. Tartışmamızın bağlamına biraz odaklanmak istiyorum. Çünkü Sayın Kılıç bildiğiniz gibi belirsizlik çağında yaşıyoruz ve aslında şunu söyleyebilirim; gerçekten de 2008'den beri ekonomik kriz yaşıyoruz. Ekonomik sıkıntılar yaşıyoruz. Mesela Arap Bahar'ının hemen ardından Arap Düşü ve sonrasında da Kırım meselesi, ardından Trump yönetimi, devam eden savaş, Kovid-19 ve şimdi nükleer tehditler ve nükleer silah tehditleri ve iklim değişikliği gibi bir sürü meselemiz var. Benim söylemek istediğim şey şu, kamusal iletişim dediğimiz zaman bizim kamu kurumlarında vermeye çalıştığımız mesaj ne topluma? Kamu kurumlarının topluma vermeye çalıştığı mesaj neydi? Mesajımız hep şuydu: bir kriz yaşıyoruz, bir krizin ortasındayız, yoluna girecek her şey. Sonra yine bir belirsizlik yaşandı, dedik ki, evet, bir kriz daha ama sonra düzelecek bunu bir kere yaşadık, 2 kere yaşadık, 3 kere yaşadık, 4 kere yaşadık ve şimdi dinle-

yicilere sormak istiyorum. Bundan sonra ne olacak? Bundan sonra ne gelecek? Bundan sonra olacak olan şey toplumun kamu kurumlarına güvensizliği, hükümetlerine güvensizliği olacak. Sayın Pieter'in da bahsettiği gibi Hollanda'da mesela tarım sektöründe yaşanan meselede buna benziyor. Bir kriz olduğu zaman güvensizlik oluşuyor. Burada şunu vurgulamak istiyorum, tabii güvensizliğe de bir örnek verecek olursak, Kovid-19 döneminde şunları görmedik mi: insanlar aşı olmak konusunda isteksizdi. Korona virüs dönemini özellikle bir örnek olarak seçtim ki hepimize gerçeği yansıtabilsin diye. Pek çok Kovid söylentisini duyduk, işte 5-g saldırısı olacak dendi, Bill Gates aşıları çip koymuş dendi. Şunu vurgulamak istiyorum, halen mezenformasyon çağındayız. Ve bu o kadar hızlı bir şekilde yayılıyor ki. Mesela Avrupa'da olanlara bakalım, Batı'da olanlara bakalım... Bunlar çok üst seviyeye çıktı ama İngiltere hükümetinin stratejisine bakalım örnek olarak İngiltere hükümeti eyleme geçti. Özellikle de etnik azınlık gruplar vardı, Müslüman toplumlar vardı ve aşı olmak istemiyorlardı. Onlar ne yaptılar? Onlar yerel makamları kullandılar, imamlara gittiler, camileri kullandılar ve buraları aşı merkezi haline getirdiler ve toplumu ikna etmek için bunu yaptılar. Bu güvensizliği kırmak için, hükümetle halk arasındaki bu güvensizliği kırmak için bunu yaptılar. Gerçekten de sivil katılımın bu anlamda arttığını gördük. Bunu kullandılar ve Başak Hoca'nın da bahsettiği gibi etnik gruplar evet, tehdit altında. Ama İngiltere hükümetinin bu dönemde yaptığı şey aslında etnik boyutunu da posterlerde mesela kullanmaktı. Dediler ki insanlara "gidin aşkınızı olun." Biz aynı zamanda ademi merkezileşen bir medya çağındayız. Burada yeni köprülerin kurulması gerekiyor mesajlarını iletilebilmesi için ve ortaklıklara ihtiyaç duyuluyor. İşte bu nedenle de dijitalleşmenin de bu dönemde devreye girmesiyle insanlar hükümetlerin talimatlarını dinlemeye başladılar. Yönlendirmelerini dinlemeye başladılar ve dijitalleşme gerçekten de bu güvenin geri kazanılması noktasında önemli bir rol oynadı. Hükümetler hemen ulusal sağlık uygulamalarını oluşturdular ki mümkün olduğunca veriye hızlı şekilde ulaşabilsinler. Bu aslında vatandaşların da hızlı bir şekilde veriye ulaşılabilmesi içindi. Peki burada ne gibi örnekler görüyoruz? Yetkili makamlar, dijitalleşmeyi bir köprü kurmak için kullandılar. Bu köprüler de hükümet ve halklar arasında kuruldu. Toplum arasında kuruldu. Sivil katılımı da buraya dahil ettiler ve toplumu da sürece dahil ettiler. Eğer problemi tanımlayamazsanız nasıl bunun üstüne koyacaksınız, nasıl bunun üstüne bir şeyler inşa edeceksiniz? Profesör Freiberg alıntı yapmak istiyorum. Çünkü onlar bir tartışma yapıyorlardı burada: "acaba biz bugün güveni yalnızca dijital iletişimle inşa edebilir miyiz? Elbette ki edemeyiz." İnsanların birbiriyle teması gerekiyor. İnsan insana temas gerekiyor. Bakın burada toplanmış haldeyiz. Dünyanın pek çok yerinden kişi gelmiş durumda ve gerçekten buradayız ve etkileşim halindeyiz işte ihtiyacımız olan şey bu. Ne yapılabilir peki, bunu arttırabilmek için ne yapabiliriz? Bence daha fazla iş

birliği yapılması gerekiyor. Daha fazla influencera ihtiyacımız var. Sivil topluma ihtiyacımız var ve yerel makamların da seferber edilmesi gerekiyor. Bu yüzden de daha açık ve daha dayanıklı hale, dirençli hale gelmek için bizlerin daha fazla vatandaş odaklı politikalara ihtiyacı var. Son olarak şunları söylemek istiyorum, her zaman olduğu gibi gençlere sesleneceğim: Şöyle bitirmek istiyorum, gençlerin kamusal iletişime katılımını vurgulamak istiyorum çünkü daha fazla genci kamusal iletişim stratejilerimize dahil etmemiz gerekiyor. Dijital çağda biz elbette ki geleceğimizin gelişmesini ve demokrasilerimizin gelişmesini destekleyebiliriz. Daha dirençli, daha güçlü bir geleceği böyle inşa edebiliriz. Çok teşekkür ediyorum dikkatiniz için.

Kılıç Buğra Kanat:

Teşekkürler. 15 dakikamız var ama çok sorum var. O yüzden hemen bu sorularımı yöneltmeye başlayayım panelistlere. Pieter, ilk sorum sana, geçen sefer eski bir Dünya Sağlık Örgütü üyesiyle bir panele katılmıştım ve bana dedi ki "Pandemiden önce aslında pek çok sinyal vardı ve devletlerde uluslararası kuruluşlarda bir pandeminin geldiğini söylemişlerdi ama ne uluslararası kuruluşlar ne de devletler bu konuda bir adım atmadı." İlk sorum şu, acaba dünya kriz yönetimiyle ilgili olarak pandemiden sonra neler öğrendi ve bununla bağlantılı olarak da acaba mesele ve kriz dediğimiz şeylere bakacak olursak dediğiniz gibi hızlı ve geçiş var bir meseleden bir krize dönüşmesi için. Mesela 2 yıl önce gıda krizinden sadece bahsediyorduk. Şimdi bu karşımızda. 2 yıl önce yine enerji krizinden bahsediyorduk. Şimdi bugün yine karşımızda. O yüzden de bu hızlı dönüşümle acaba sizin bu krizi yönetme şeklinde yaptığınız tasvir, tanımlama da değişecek midir?

Pieter Idenburg:

İlginç bir soru. Bazen deneyimlediğiniz şeylerden bir şeyler öğrenirsiniz. Bazen de tekrar yaşayınca hatırlarsınız. Mesela bu pandemi umuyorum ki bunun gibi pandemiler, salgınlar çok sık olmaz. Ama farklı ülkeler vardı mesela Güney Doğu Asya'da SARS pandemisi yaşanmıştı o dönemde, 10 yıl o kadar önce ve çok hızlı şekilde müdahale ettiler Batı Avrupalı ülkelere kıyasla. Hükümetlerin oy süreci organize etmesi ve iletişimi oldukça hazırlıklı bir şekildeydi. Hem organizasyona hem iletişime hazırlıklıydılar. Ve deneyimlerini de bu anlamda paylaştılar ama bence şimdi artık bir şeyler öğrendik. Hatta bütün dünya öğrendi. Sizin söylediğiniz de çok kıymetli bence. Çünkü yalnızca hükümetle değil, bütün toplumla iletişim kurmanız gerekiyor ve bu yüzden de hangi ülkeler iletişimde daha iyiler bu noktada buna bakmak da gerekiyor. Pek bizim ülkemiz değil aslında, bu noktada çok iyi olmadığımızı söyleyebilirim. Bu yüzden işte birbirimizden öğrenmemiz gerekiyor ve o yüzden de bu tarz etkinliklerde olmamız gerekiyor.

Bu Kovid örneğinde de bakacak olursak başka olası krizler de var, potansiyel krizler de var gelmekte olan. Bunların sinyallerini de aldığımızda bunları ciddiye almamız gerekiyor.

Kılıç Buğra Kanat:

Teşekkürler. Size sorum şu, Başak Hanım: 5 adımdan bahsettiniz. Göç krizini ele alma noktasında. Gündemin belirlenmesi, çerçevenin oluşturulması gibi güzel bir planlı eylem planı. Aman Mike Tyson'ın şöyle bir sözü var: "herkesin yüzüne yumruk yiyene kadar bir planı vardır" diyor. Bu yüzden de böyle aniden bir kriz ortaya çıktığı zaman sizce bir ülke göç krizinin sürecini sizin o bahsettiğiniz adımlar üzerinden yürütebilir mi? Çünkü pek çok ülkeye baktığımızda mesela sağcı aşırılıklar söz konusu ve mültecilere karşı bir hissiyat da var. Bu bir ülkeden başka bir ülkeye de çok kısa bir süre içerisinde yayılabilir. Eğer bir ülke ciddi bir kriz yaşıyorsa kısa bir süre içerisinde ve bu dış müdahaleler de söz konusuysa bu 5 adımlı eylem planı işe yarar mı? Yeterli olur mu yoksa başka adımlara da ihtiyaç duyulur mu? Özellikle de göç politikasının krize girdiği noktada bu yeterli olacak mıdır?

Başak Yavcan:

Çok güzel bir soru. Öncelikle şöyle söyleyeyim, kriz nedir bunu bir tanımlamaya çalışayım. The Hugo Observatory Üniversitesinde bununla ilgili biz bir proje yaptık, yeni bir proje bu. Ve bu projede şunu gördük, şuna baktık yoğunlukla ilgili bir mesele mesela göç, kriz olarak adlandırılıyor, ama olay bu aslında rakamlarla ilişkili olmuyor ya da insanların geliş hızıyla da ilişkili olmuyor. Bazen sadece göçmenlerin kimliğiyle alakalı olabiliyor ve genellikle de kurumsal kapasiteleriyle ilgili oluyor ülkelerin. Bu yüzden de yoğunlukla krizler hükümetlerin krizleri aslında, göçün krizi değil. Bu yüzden de bir göç krizi değil bu yüzden de. Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin sayısına baktığımız zaman hiçbir zaman buna biz mülteci krizi demedik ve şimdi. Başka bir ülkeye geçmeye başladığı zaman bu mesele mülteci krizi olarak adlandırıldı, bu göçmenler başka bir ülkeye geçtiği zaman. O yüzden de sorunuza yanıt olarak evet, yoğunluk çok fazla olabilir ama aynı zamanda biz buna nasıl yaklaşıyoruz, bu da önemli. Çünkü en başından itibaren "aman atarım bu bir kriz" mi diyeceğiz, yoksa planımız var mı yok mu, buna mı bakalacağız? Bence bu noktada en azından bir planın olması başlangıçta iyi olacaktır. Neresinden tutarsak tutalım iletişim stratejisinde önemli olan şey, yapılandırılmış bir iletişim stratejisinin

kurulması ve şöyle bir örnek vereyim, özellikle de sağcı hususlardan bahsettiğiniz tam da zamanında oldu çünkü benim de aklıma bir şey gelmişti bununla ilgili hemen onu söylemek istiyordum. Fırsat oldu aslında. Dünya genelinde yapılan çalışmalara bakacak olursak şunu görüyoruz, insanlara olumsuz bilgi verirsiniz bir grupla ilgili; bu bir grup olabilir, azınlık grubu olabilir veya işte etnik grup olabilir, dini grup olabilir; hiç fark etmez bunlarla ilgili olumsuz bir bilgi verirsiniz o zaman hoşgörülü olmalarından ziyade hoşgörüsüz olmaları konusunda onları ikna etmek daha kolay olabiliyor. İşte tam da bu nedenle biz, onları ete kemiğe büründürmeyi kesemeyiz, durduramayız ya da bir şekilde mülteci nedir diye konuşmayı kesemeyiz. “Niye geliyor acaba bu insanlar?” bunu bir kenara bırakamayız. Çünkü mesela Afganistan’dan göçmenler acaba neden geldiler ve neden çoğunlukla bu kişiler erkek, bunun arkasında yatan hikayeni çok da tehlikeli bir yöntemle geldiler ailelerini yanlarında getirmediler. Neden acaba? Ya da insanların bir şekilde cep telefonları var, akıllı telefonları var, bunun verilerini görmek istiyor. Diasporaya ile ilgili olarak ne oluyor? Ama bunları gördüler telefonlarından ya da kaçakçılara nasıl para ödendiğini düşündüler. Biz sonuçta hikayeleri dinlemeye devam etmek ve bunları aktarmaya devam etmek zorundayız. Çünkü işte bu hikayeler, insanların belki bunun bir kriz olmadığını anlamasına yardımcı oluyor. Bunun üstesinden gelebileceğini anlamasına yardımcı oluyor? Mesela tırnak içinde Ukrayna’nın mülteci krizi de zaten bunu görmemizi sağladı. Ve biz de burada kapasitemizin dolduğunu söylemiştik ama bir şekilde bunu da karşılıklı yapabildik diye düşünüyorum. O yüzden bunu da belirtmek istiyorum.

Kılıç Buğra Kanat:

2020’deki savaştan bahsettiniz siz de ve o savaşta şunu gördük, Ukrayna Rusya savaşında da aslında kullanılan savaştaki araçlar değişiyor. Artık bir enformasyon savaşı da bunun bir parçası olmaya başladı ve savaşların ilk mağdurları gerçekler oluyor. Azerbaycan Ermenistan Savaşı’nda da bunu gördük. Siz de bize acaba Azerbaycan’ın enformasyon savaşıyla nasıl mücadele ettiğini anlatabilir misiniz? Ve kendi hikayesini dünyaya nasıl anlatmaya çalıştı Azerbaycan ve bunu nasıl başardı bunu söyleyebilir misiniz?

Fuad Hüseyinov:

Bu soru için teşekkür ediyorum aslında. 2020’deki savaş tabii ki savaş meydanıyla sınırlı kalmadı. Çok ciddi de bir enformasyon savaşı vardı Azerbaycan’a karşı. Bu savaş aslında 30 yıl önce başlamıştı. Şöyle bir örnek vereyim müsaadenizle. Azerbaycan bir ülke olarak bağımsızlığını Sovyetler Birliği’nin düşüşünden sonra kazanmıştı 1990’lı yıllarda ve yeni kurulmuş bir devlet olarak Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından yaptırıma uğradı. Neden?

Çünkü orada bir kanun değişikliği yapılmıştı özgürlüklerle ilgili ve burada Amerika Birleşik Devletleri'nden Azerbaycan'a doğrudan yapılan yardımlar yasaklanmıştı. Neden? Çünkü biz bir yandan işgalle karşı karşıyayız, agresyon ile karşı karşıyayız ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler var göçmenler var. Bunlara rağmen bunun sebebi yanlış bilgiler, bilgilerin yanlış aktarılmasıyla alakalı diaspora tabii ki burada ABD'li kongre temsilcilerine gittiler ve böylelikle bize yardım edilmesini engellediler. Tabii ki buradaki bu bilgi savaşı, enformasyon savaşı 44 günlük savaşımızda da devreye girdi ve Devlet Başkanımız ve Başkomutanımız aslında bu anlamda en iyi stratejik iletişim lideri olarak karşımıza çıktı. Çünkü 44 günlük savaşta Devlet Başkanımız yoğun bir şekilde otuzdan fazla dünyadaki medya kuruluşuyla irtibata geçti ve kardeş Türkiye'deki ajanslarla da irtibata geçti ve böylelikle doğru bilgiyi dünya kamuoyunun gözleri önüne sermeye çalıştı. Elbette ki yardımlar özellikle de kardeş Türkiye'den gelen yardımlar çok kıymetliydi. Şöyle bir örnek vereyim, Fulya Öztürk CNN Türk muhabiri kendisi ateş sırasında Azerbaycan'ın ikinci büyük şehri olan Gence'de idi ve masum bir bebeğin öldüğünü gördü ve bunu da aktardı bu tabii ki dünya kamuoyuna aktarılan önemli bir şeydi, Ermenilerin zulümleriyle ilgili sivil topluma yapılan zulümlerle ilgili iyi bir fikir verdi. Böyle özetlemiş olayım.

Kılıç Buğra Kanat:

Ve son sorumda İpek Hanım'a. Devlet toplum ilişkisinden bahsettiniz ve farklı stratejilerle bu nasıl düzeltilebilir, bunu ifade ettiniz ama belki de tarihin en kutuplaşmış zamanını yaşıyoruz ve her bir ülkede seçim sonuçları da bunu gösteriyor bize artık. Kutuplaşmadan bahsetmiyoruz belki de artık katılaşmadan bahsediyoruz, toplumun belirli kesimlerinde. Pandemide de bunu gördük. Çok kısa bir süre içerisinde maske takmak bir siyasi sembol haline bile geldi. Bu nedenle acaba sizce bir ülke sizin bahsettiğiniz bu istenilen sonuçları böylesi bir kutuplaşmış toplum içerisinde sizin bahsettiğiniz kanalları kullanarak toplumun 2 farklı kutbuna ulaşabilir mi?

İpek Tekdemir Rupp:

Evet, güzel bir soru bu. Şöyle ifade edeyim, kullanmamız gereken pek çok araç var. Çoklu bir iletişim stratejisini kullanmak durumundayız mesajımızı aktarmak için. Bu yüzden de evet farklı aktörleri kullanabiliriz. Özellikle de devlet mesajını aktarmak istiyorsa, politikasını toplumu anlatmak istiyorsa farklı yöntemler kullanabilir. Burada şöyle bir örnek vermek istiyorum, Türkiye pandemiyle çok iyi baş etti Avrupa'ya kıyasla. Evet belirsiz dönemlerden geçtik ve iyi bir şekilde hükümetler bize liderlik etmedi, önderlik etmedi. Özellikle de Avrupa Birliği'nde bunu gördük. Ama özellikle de insanlarla bağlantı halinde olmak ve sahadaki farklı oyuncularla

irtibat halinde olmak bizi başarıya götürdü. Mesajlarımızı iletme noktasında da bu anlamda başarıya ulaşılabilceğine inanıyoruz.

Kılıç Buğra Kanat:

Çok teşekkürler sanırım zamanımız doldu. Bir sonraki panele geçeceğiz. Buyurun.

Fuad Hüseyinov:

Son olarak şunu söylemek istiyorum, bu yılın zirvesinin sonuna yaklaşırken birkaç hafta içerisinde sene sonu gelecek hepinize mutlu yıllar diliyorum. Sevdiklerinize ailelerinize. Ve umuyorum ki 2023 yılı kardeş Türkiye Cumhuriyeti için çok önemli bir yıl çünkü kuruluşunun 100. yılı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılı ve bu fırsattan istifade ederek kardeş Türkiye'nin milletine ve devletine de barış ve refah diliyorum. Çok teşekkürler.

Kılıç Buğra Kanat:

Panelistlerimize bir kez daha teşekkür ediyoruz. Dinlediğiniz katıldığınız için sizlere de teşekkürler.

#NoToHate

Key Messages

From awareness...

Real harm

Words, even online, lead to real world harm (including hate crimes, mass atrocities...)

No Censorship

Positive narratives to counter hate speech: free speech has to be protected.

Education

Education builds resilience to prevent and empowers to counter hate speech

Collective Action

Tackling hate speech is the responsibility of all: Silence is not an option

...to action

SC STRATCOM
SUMMIT '22
INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

SC STRATCOM
SUMMIT '22
INTERNATIONAL
STRATEGIC COMMUNICATION
SUMMIT '22

Aşırıçılık ve Nefret Söylemi ile Mücadele

STRATCOM PANELİ - 9

3 Aralık 2022

Aşırıçılık ve Nefret Söylemi ile Mücadele

Panel Videosu

Konuşmacılar

**Doç. Dr. Enes
Bayraklı**
Türk Alman Üniversitesi
Moderatör

Jonathan Fowler
BM Avrupa ve Orta Asya Bölgesel
İletişim Sorumlusu

Fadi Farasin
SESRIC Genel Müdür
Yardımcısı

Mersiha Smailovic
Aktivist; Legis Kurucusu

Maalesef tüm dünyada aşırı sağcı ideolojilerin ırkçılığın da etkilerini görüyoruz. Özellikle Avrupa'da da bu durum mevcut. Avrupa'da aşırı sağcı grupların hükümetin bazı kaynaklarına ulaştıklarına şahit oluyoruz.

Enes Bayraklı:

Teşekkür ederim, çok teşekkürler, size tekrar hoş geldiniz demek isterim. Aslında anladığım kadarıyla 2022 yılı Stratcom'unun son panelini gerçekleştirmekteyiz. Bizden sonra başka izleyicilerin başka panelcilerin olacağını sanmıyorum. Burada oldukları için diğer katılımcılara da tabii ki çok teşekkür ederim.

09

Bugünkü panelimizin konusu aşırılıkla ve nefret söylemi ile nasıl başa çıkılır? Günümüzde nefret söylemi, nefret suçları söz konusu. Ayrıca maalesef tüm dünyada aşırı sağcı ideolojilerin ırkçılığın da etkilerini görüyoruz. Özellikle bu durum Avrupa'da da mevcut. Avrupa'da aşırı sağcı grupların hükümetin bazı kaynaklarına ulaştıklarına şahit oluyoruz. Bazı ülkelerde bunlar kabadayılık yapmakta. Ayrıca başka bir değişiklik de görüyoruz. Ana akım partilerde aşırı sağcı akımlara yönelmiş durumda. Bunların hepsi tabii ki sadece Avrupa'da değil tüm dünyada meydana geliyor. Bu bağlamda aşırı sağa doğru bir yönelim görüyoruz. Tüm partilerin siyasi görünümü özellikle aşırı sağa doğru eğilim göstermekte. Sosyal demokrat partiler, yeşil partiler bile mülteci karşıtı bir tavır takınmaya başladı. Bu önemli bir mesele ve görüşecek olduğumuz mesele açıkçası bu.

Çok saygı değer isimler yanımızda onları kısaca tanıtmak isterim. Stratcom'un web sitesinde ayrıntılı CV'leri var. OIC'nin genel direktör yardımcısı Mersiha Smailovic, Aktivist ve Legis Kurucusu. Jonathan Fowler, Birleşmiş Milletler Bölgesel İletişim Görevlisi ve Fadi Farasin, SESRIC Genel Müdür Yardımcısı da kendisi bizimle beraber, hepiniz hoş geldiniz.

Şimdi Jonathan ile başlamak isterim. Sizde Birleşmiş Milletler için çalıştığınız için şunu söyleyebilirsiniz herhalde; tüm dünyada nefret söylemiyle mücadele etmek için Birleşmiş Milletler de birtakım önlemler almakta. Belki siz bize bu bağlamda Birleşmiş Milletlerin neler yaptığından bahsetmek istersiniz. Kürsü sizin, söz sizin.

Jonathan Fowler:

Çok teşekkür ederim. Şöyle başlamak isterim, organizatörlerin hepsine teşekkür ederim. Türkiye'ye çok teşekkür ederim. Çok canlandırıcı birkaç gün yaşadım burada. Geçen sene de davet edilmiştim fakat geçen sene katılamadım. Bu sene yanınızda bulunmaktan çok mutluyum. Türkiye'yi dışarıda bırakıp, Birleşmiş Milletler anlayışından bahsetmek isterim. Bunun küratörlüğü medeniyetler sayesinde olan, medeniyetler tarafından, Milletler Birliği tarafından Kofi Annan'ın başını çektiği anlayış sayesinde oldu. Bu 2000 yılında yaratıldı ve buradaki amaç küresel kutuplaşmanın sebeplerini bulmak ve bu nefret söyleminin bu kutuplaştırmayı nasıl derinleştirdiğini anlamaktı. Ayrıca eğitim, diyalog, gençlerde yapılan çalışmalar, medyayla göçmenlerle ilgili yapılan çalışmalar da bunlara eşlik etti. Milletler Birliğinin ayrıntılarına girmeyeceğim fakat başka ayrıntılara gireceğim. Hükümetler bu konuyla ilgili olarak oldukça endişeliydi, hala endişeliler. Bununla ilgili olarak çok fazla platform var.

Şimdi size nefrete hayır kampanyasından bahsetmek isterim. Bu da iletişim stratejilerinden birisi. Bu kampanya kapsamında bu strateji nedir? Bu kampanyanın arkasındaki strateji nedir? Şimdi size bunlardan bahsetmek isterim. Bir çocukluk anekdotundan bahsetmek isterim. Ben çocukken Kuzey Galler'de yaşıyordum ve o zaman 8 yaşındaydım. Bir tartışmaya girdiğimizde oyun alanında ve ailelerimize bunlardan bahsettiğimiz ya da öğretmenlerimize bahsettiğimizde şöyle bir şey duyduk. Mesela aramızda böyle derdik, istediğin kadar konuş, söyle, bana ne söylersen söyle, beni yaralayamazsın derdik. Fakat aslında şunun bilincinde değildik, nefret söylemi açıkçası çok zarar verir yani bundan ayrı düşünülmesi gerekir. Kendi kampanyamızda da söylediğimiz gibi, kelimeler silah olabilir. Silaha dönüşebilirler ve bu o en sevdiğim alıntılardan birisi, çok güçlü bir ifade. Örneğin yazılı sözler, söylenen sözler, kesinlikle bir silah haline dönüşebilir ve zarar verebilir.

António Guterres'in 2022'de, 2019'da söylediği gibi nefret söylemi çok korkunçtur ve bununla kesinlikle başa çıkılması gerekir. Birleşmiş Milletlerin birçok birimi ister sağlıkla ilgili birimler olsun ister barış gücü kuvvetleri olsun, kendi sayfalarında yer verdiler bu kampanyaya. Bu hastalıkla başa çıkmak için birçok ülke de destek verdi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 2021’de Uluslararası Nefret Söylemiyle Mücadele Günü ilan etti.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 2021’de bir gün ilan etti. Uluslararası Nefret Söylemiyle Mücadele günü ilan etti. Böylece mezenformasyon, dezenformasyon ve nefret söyleminin bir arada yer aldığı vurgulandı. Nefret söylemi, mezenformasyona ve dolayısıyla bir salgına yol açıyor. Örneğin kimin suçlanacağını doğal olarak bazen bilmiyorduk, kimler bu bilgilerin yayılmasından sorumlu bunları araştırmak istedik. Bunların arka planında bir nevi nefret söyleminin yer aldığının da farkına vardık. Örneğin bunlar göç sorunuyla, göç kriziyle ilgili olarak da yer aldı. Bunlar aslında rastlantı değil bilinçli olarak yapılan yayma hareketleri. Bunu anlayabilmek için buna neden olan 4 önemli unsur var onları bilmek gerekir. Nefret söylemini anlamak yeterli değildir, ayrıca nefret söyleminin kesinlikle dev sorunlara zararlara yol açtığını da anlamak gerekir. Örneğin İnsan Hakları Evrensel Deklarasyonu’nu bilen herkes bilir. İfade özgürlüğüyle ilgili olarak 19. Maddesi çok nettir. Bu başka uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmıştır. Ayrıca tabii ki bu uluslararası kanunlar istediğiniz her şeyi söyleyebileceğiniz anlamına gelmez. Bunlar şiddetle ve ayrımcılığa yol açarsa tabii ki yasaktır. Yani sınırı aşan şeylere kesinlikle müdahale etmek gerekir. Aslında bu kanunlar tamam, ifade özgürlüğü var ama o kadar da değil demek istiyor.

Eğitim, direnç ve dayanıklılık sağlar elbette. Uzmanların daha da uzman hale gelmesine yardımcı olur ve toplu hareket, toplu şekilde harekete geçmek önemlidir. Bu herkesin sorumluluğudur. Bunları yapan insanları desteklemek ya da desteklememek sizin elinizdedir, kendi seçiminizdir. Mesela bu bilince sahip olup olmamakta aslında sizin elinizde olabiliyor.

Genel şirketlerin ifadelerini güçlendirmek için biz de onun sözlerini, ifadelerini vurgulamak istedik, vurguladık. Negatif etkilerini nefret söylemini vurgulamaya çalıştık. Örneğin çevrimiçi dünyada da bunlar geçerli. Kitlesel iletişim araçlarının kullanımı örneğin ondan bahsedince o bağlamda 1900’lerdeki soykırımlar, Almanya’daki o holokosttan bu bağlamda nefret söylemiyle alakalı durumlar içinde olabiliyor. İnternet döneminde bu batılılaşmayı da görüyoruz. Bu nefret söyleminin ulaşabildiği alanların etkilerini görüyoruz. Örneğin Myanmar’da saldırılar meydana geldi, belli bir halka, nüfusa yönelik. Bunlar, bu gerçek hayata ilişkin görüntülerde büyük dev platformlarda paylaşıldı. Bu platformlar neler olup bittiğini, olup biten negatif dilin

etkilerini bazen takip edemiyordu. Fakat o kadar çok cümle var ki bu şekilde ayrımcılık yaratan bunların hepsini kontrol etmek, ulaşabilmek, hepsini gözlemleyebilmek mümkün değil. Bunların, nefret söyleminin olumsuz etkilerinden birisi de şudur: insanlar bu tür nefret söylemlerinden nasıl kurtulabilir? Bunların olumlu hale dönüşmesi için neler yapabilir? Bu da bir sorun. Ayrıca nefret söyleminin ne anlama geldiğine dair de birtakım şüpheler var. Bunun tam olarak keskin sınırlarının belirlenmesi gerekir. Daha spesifik olmak gerekirse, ana amacımız bu. Çevrimiçi nefret söylemiyle alakalı olarak insanlar çeşitli platformları kullanmakta ve internet, insanın kendini ifade edebilmesi için doğal bir bileşen. Negatif insanların negatifle tutumları olur doğal olarak. Bunu da çevrimiçi dünyada yayarlar. Ayrıca dünya söz konusu teknolojiyle şekillendirir ayrıca gençlerin kampanyalarıyla da ilgilidir. Nefret söylemiyle ilgili olarak bu gençlerin, ailelerin eğitilmesi gerek. Kampanyamızda netlik önemli içeriğin net olması gerek, alakalı olması gerek, kapsayıcı olması gerek. Bunu yaparken bize karşı siz anlayışının olmaması gerek. Hepimizin aynı sayfada aynı anlayışta olmasının sağlanması gerek. Dünyada her şey harika çok da naif değil aslında ne yazık ki bunlar dışındaki şeyler var ve bunlara çözüm bulmak durumundayız. Nefret söylemiyle nasıl başa çıkabileceğimize ilişkin çözüm yollarının, bunların olması gerekir. Bu kampanyayı 2022 Mayıs ayında başlattık. Birleşmiş Milletler, bu alanda çok yoğun çalışmalar yapıyor. Fakat tek tek kişilerin yanına gidip de görüşme yapmıyor. Biz insanların karmaşık hayvanlar olduğunun bilincindeyiz. Neler olduğunu, bir bölgede neler olduğunu, neler olmadığını anlamak bazen zor olabiliyor, bunu netleştirmek gerekiyor. Dolayısıyla insanların ihtiyaç duyduğu yanıtlara ulaşmaları gerekiyor. Eğer Birleşmiş Milletlerin belirli çalışmalarına özel bir ilgi duyuyorlarsa bununla ilgili olarak neler olup bittiğine bakabilirler tabii ki. Bu kampanyamızı, 9 dilde yayınladık ve 42 ülkede yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Bildiğiniz gibi biz küresel bir aileyiz ve bu içeriklerin yerelleştirmesi gerekir. Bu kampanya 42 ülkede yer aldığından çok müthiş bir katılımı karşı karşıyayız. Bu harika bir şey. Bosna Hersek'ten, Karadağ'dan, Sırbistan'dan katkılar var. Onlar ortak bir mesaj seti hazırladılar. Örneğin bu ülkelerin arasındaki dil ortak olduğu için özel durumlara, herkesin özel durumlarına uyarlanmış durumda. Tamam, nefret söylemi sınır tanımıyor ama amaç aslında sınır ötesi mesajları, kendi sınırları içinde ve dışında yaşayan insanlara uygun şekilde aktarmak. Şimdi içeriğimiz 25 dilde kullanıma hazır. Şimdi ikinci aşamaya geçiyoruz.

Sonraki uluslararası güne geçmek istiyorum. Bir sonraki 18 Haziran'da. Verilen gerçek zararının anlaşılması için daha fazla çaba göstermemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bu konuyla ilgili olarak çok daha spesifik olmak zorundayız. Kırılan grupların etkilerine daha ayrıntılı bir şekilde bakmalıyız. Kırılan gruplar ilk nefret söyleminin en önemli mağdurları, kurbanları, onlar esas

mağdurlar. Bunlar mesela geri tepki veremeyebiliyorlar ve bu nedenle sorunlarla karşılaş-
yorlar. Bu bağlamda güçlendirmeleri, desteklenmeleri gerekiyor. Bu meseleler daha derinle-
mesine incelenmeli diye düşünüyorum.

Şimdi bir iş oluşturmaktan bahsetmek isterim. Bu odadaki herkes eminim bu çabalarla ilgili.
Dolayısıyla lütfen bize ulaşın. Çünkü hepimizin bir arada etkileşim içinde olması gerekir ve bu
önemli. Birleşmiş Milletler'in yaptığı şeylerden biri de biz bir grubuz aslında uluslararası bir
toplumuz. Dolayısıyla herkes bu kampanyanın sunduğu şeylerden faydalanabilir, bunu kulla-
nabilir ve sahada neler yaptığınızla ilgili olarak bize geri bildirimlerde bulunabilir. Dolayısıyla
bizim için bunlar çok kıymetli. Son olarak birkaç noktaya daha değinmek isterim. Birleşmiş
Milletler'in farklı sistemlerinde çok farklı uzmanlıklara sahibiz. Mesela bunlardan birisi de soy-
kırımın önlenmesine yönelik birimdir. Bu kampanyayı onlar da kullanıyor ve riskleri izliyorlar
dünyanın farklı yerlerindeki riskleri. Mesela riski varsa bir nefret söylemini yayınlar, o bölgeyi
tespit edip ve onlarla çok yakın bir şekilde işbirliği kurup beraber çalışma sürecini başlatır.

Sözlerimin sonuna geldim, teşekkür ederim

Enes Bayraklı:

Çok teşekkür ederim. Söylediğiniz gibi çevrimiçi nefret söylemleri ne yazık ki gerçek suçlara
da yol açabiliyor. Bazı durumlarda terör saldırılarına ulaşabiliyor. Soykırım da belli grupların
şeytanileştirilmesi, mesela bunlar da bu kapsamda değerlendiriliyor. Srebrenitsa soykırımı ya
da dünyanın diğer taraflarındaki soykırımlar bu bağlamda ele alınıyor.

Birleşmiş Milletler geçen sene 15 Mart'ta, bu tarihi İslamofobi ile mücadele günü ilan etti.
Christchurch'te meydana gelen terörist saldırısı vardı mesela onlarca kişi yaralandı ve öldü-
rüldü. Nefret söylemiyle, aşırılıkla mücadele etmek için İslami İş Birliği Teşkilatı'nın da bu bağ-
lamda önemli bir rolü oluyor. Biz ne yazık ki İslamofobi'nin yükselmeye başladığını görüyoruz.
Farklı şekillerde, yanlış şekillerde, yanıltıcı şekillerde kullanılan durumlar da var. Şimdi bu bağ-
lamda Fadi Farasin yanımızda kendisi İslami İş Birliği Teşkilatı'nın bu yöndeki çabalarından
bahsedecek.

Fadi Farasin:

Çok teşekkür ederim. Başlangıç olarak şunu söyleyeyim. Öncelikle, beni buraya davet ettikleri
için İletişim Başkanlığına, Türkiye Cumhuriyeti'ne çok teşekkür ederim. Ayrıca muazzam misa-
firperverlikleri nedeniyle çok teşekkür ederim.

Sizin de söylediğiniz gibi OIC'ye odaklandık. Bu İslami İş Birliği Teşkilatı yani bahsettiğim. Bu ikinci kurum Birleşmiş Milletler'den sonra hükümetler arası en büyük ikinci kuruluştur. 57 ülkeden oluşur ve aslında eğer İslam işbirliği teşkilatının sözleşmesine bakacak olursak şöyle diyebiliriz. Bunun en büyük amaçlarından birisi çeşitliliğe saygı, diyalog, hoşgörü, barış destekçisidir kesinlikle. İslam İşbirliği Teşkilatı da ne yazık ki birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, bu zorluklar bu muazzam çabalara ulaşmada önemli dertler teşkil ediyor. Bunlardan birincisi aşırılık, ikincisi de nefrettir. Müslümanlara karşı nefretten bahsediyorum. Farklı araçlar kullanılabilir. Fakat İslami İş Birliği Teşkilatı'nda, İslamofobi terminolojisi yer alıyor. Buna bağlı kalıyoruz. Merkezimizde ayrıca 2023 yılında bir çerçeve göreceğiz. Bu çerçevede şiddet yanlısı aşırılıklar meydana geldiğinde, meydana gelen terör saldırılarının yaklaşık % 6'sı İslam İşbirliği Teşkilatlarında meydana gelmiştir, bunu gördük. Bunun toplumlar ve ekonomiler üzerindeki etkileri de İslam işbirliğinin gündeminin üst sıralarında yer almakta. Aslında İslami İşbirliği Teşkilatı bu meseleyi tanıyan ilk ülkelerden birisidir ve bir politika üretmiştir. Uluslararası terörle mücadele bağlamında 1999 yılında bir de davranış kuralları yayınladı. 2016 yılında bu zirvelerin 13'üçüncüsü düzenlendi ve gündemin büyük bir kısmı bu konuyla mücadeleye ayrılmıştı. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın 2025 eylem planı var mesela. Radikallikle beraber radikalleşme ile beraber, aşırılıkla, İslamofobiyle mücadele burada yüksek öneme sahip, önceliğe sahip olarak karşımıza çıkmakta.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın radikalleşmeyle mücadeledeki çabaları kapsamında birbiriyle alakalı, ayrı, farklı işlemler, işlevler gören gruplar kurduk. Şunu vurgulamak isterim radikallik anlaşılmalı ve bu bağlamda barışın nasıl elde edilmesi gerektiği anlaşılmalı. Farklı devletlerin diplomatik çevrelerinde bu karşılık buldu.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın radikalleşmeyle mücadeledeki çabaları kapsamında birbiriyle alakalı, ayrı, farklı işlemler, işlevler gören gruplar kurduk. Şunu vurgulamak isterim radikallik anlaşılmalı ve bu bağlamda barışın nasıl elde edilmesi gerektiği anlaşılmalı. Farklı devletlerin diplomatik çevrelerinde bu karşılık buldu. Ayrıca Libya için kalkınma yanlısı bir program da var ve Libya'daki karar vericiler için Seta ile işbirliği içinde bir çalışma yayınladık. Bu da Libya'daki barışı tesis etme yaklaşımıyla alakalı bütün çabalarınız çerçevesinde şunu gördük. Aşırılığa, her türlü şekilde yapılan aşırılığa, bunun tezahür etme şekillerine, Kerkük tarafından yapılırsa, nerede yapılırsa yapılsın karşıyız. Radikalleşmeye belli bir ülkenin ırkına dinine bağlı olmaksızın karşıyız. Ayrıca güvenlik ve askeri araçlarda ekonomik sosyal ve siyasi çevrelerden de bu tür gerginliklerin gelebildiğini biliyoruz. Dolayısıyla tarihi haksızlıkları, işgalleri, dışlanmaları, ayrımcılığı da göz önüne almalıyız ve tabii ki ötekileştirmeyi de. Ayrıca radikal ve aşırılık yanlısı anlatımlarla ve söylemlerle de mücadele etmek durumundayız. Anladığımız kadarıyla siber platformlar kendi yorumlarını, kendi nefret söylemlerini yaygınlaştırmak amacıyla şiddet yanlısı, aşırılık yanlısı gruplar tarafından kullanılmakta. Örneğin, Müslüman gençlere karşı nefret dolu bir propaganda söz konusu. Bunlarla da karşılaşıyoruz ne yazık ki. İslam İşbirliği Teşkilatı ayrıca çağrıda bulunmuştur. Bu program, güçlendirici önlemlerin sosyal medyadaki yanlış kullanımlara dair önlemlerin alınmasını desteklemekte. Yasal ve teknik olarak bu tür faaliyetleri, internetteki faaliyetleri takip etmek mümkün değildir. Bunlarla başa çıkmanın, bu şiddet yanlısı anlatımlarla başa çıkmanın yolu aynı online araçları kullanmak ve böylece bir yumuşak güç kazanmaktır. Burada insanları etkilemenin yollarından birisi de budur. Başka bir zorluk da şu şekilde karşımıza çıkıyor. İslamofobi veya nefret söylemi herhangi şekilde yakın bir zamanda ortadan kalkacak gibi görünmüyor. Bize de bu şunu gösteriyor: son 2 yılda git gide daha çok yayılıyor. İslamofobi olayların ortaya çıkması sayısını inceleyen istatistiklere göre nefret söylemi, farklı gruplar, farklı kurumların yaptığı çabalarla toplanan bilgilere göre farklı grupların kurumların desteğini, işbirliğini gerektirmekte.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın genel sekreterliğine bakacak olursak İslamofobi gözlem evi var ve İslamofobi trendlerini inceliyorlar, analizler yapıyorlar. Aynı zamanda burada pek çok ülkeyle koordinasyon halinde çalışıyorlar. Birleşmiş Milletler'in insan hakları birimleri de var. Tabii ki başka bölgesel kurum, kuruluşlar da var. 12. Enformasyon bakanları toplantısı, İslam İşbirliği Teşkilatı'nda bir ay önce İstanbul'da yapıldı. Bu toplantının teması dezenformasyon ve İslamofobi ile hakikat sonrası çağda mücadele edilmesiydi. İslam İşbirliği Teşkilatı'nda Hakikat sonrası çağda dezenformasyon ve İslamofobiyle mücadele noktasında önemli kararlar alındı. Buna ek olarak da İstanbul'da deklarasyon kabul edildi ve böylelikle İslamofobi ve nefret söylemiyle her şekliyle mücadele edilmesine karar verildi.

Türkiye Cumhuriyeti'ne teşekkür ediyoruz özellikle de Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyoner liderliği altında yeni bir politika ve diplomasi yönünde ilerliyorlar ve insanî değerler bunun içerisinde. Adalet bunun içerisinde ve bu noktada bir nevi öncülük ediyorlar.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nda benimsenen son bir girişim de var. Burada da bir merkez var. Bilgi Merkezi diye isimlendirebiliriz ve bu sosyal ağ platformları devreye giriyor. Onlarla birlikte şiddet içeren aşırıcılık ve hedef söylemi konusunda çalışmalar yürütüyoruz. Türkiye Cumhuriyeti'ne teşekkür ediyoruz özellikle de Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyoner liderliği altında yeni bir politika ve diplomasi yönünde ilerliyorlar ve insanî değerler bunun içerisinde. Adalet bunun içerisinde ve bu noktada bir nevi öncülük ediyorlar. Uluslararası düzenin yeniden yapılanması noktasında Türkiye, yalnızca uyum için değil aynı zamanda farklı dünya medeniyetleri arasındaki hoşgörüyü de sağlama noktasında yardımcı oluyor. Daha önceki konuşmacıların da bahsettiği gibi Birleşmiş Milletlerin içerisinde milletler cemiyetinin önemli bir kurucusuydu ve nefret söylemi noktasında tabii ki pek çok uluslararası organizasyona ve zirveye ev sahipliği yapıyor ve bu alanda önemli de bir rolü var. Bütün bu çabalarla özellikle Cumhurbaşkanlığı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğindeki yeni Türkiye, bu bölgeye ve bütün dünyaya bir umut ışığı veriyor, sağlıyor diyebilirim teşekkürler, çok teşekkürler.

Enes Bayraklı:

Ben de 7 senedir İslamofobi ile ilgili yıllık raporları hazırlıyorum. Bu raporlar internet sitesinden indirilebilir. Mersiha yine bir süredir bu raporlara katkı sağlayan kişilerden bir tanesi, birlikte çalışıyoruz ve bu alanda da aktif olan biri ve bir STK'yı temsil etmekte. Sizin deneyiminizi de dinleyelim Uluslararası Örgütlerin temsilcilerinden sonra. Şimdi bir STK aktivistini ve kendisinin deneyimlerini dinleyeceğiz. Sizin bu alandaki deneyimleriniz nelerdir? İslamofobi nasıl insanların günlük hayatlarını etkiliyor ve devlet politikalarına bakacak olursak onlar da İslamofobiden nasıl etkileniyor? Bazı ülkelerde bunu görüyoruz çünkü Müslümanlarla ilgili bazı hikâyeler, bazı anlatılar var, olumsuz anlatılar var. Sizin görüşlerinizi almak istiyoruz, söz sizin.

Mersiha Smailovic:

İnsan haklarını korumanın en zor şekli çok fazla dayanışmanın olmaması, yeterince desteğin alınmaması. Çünkü ayrımcılık nefret söylemiyle başlıyor ve sizi destekleyen kişiler, size yardımcı olacak kişiler olması gerekiyor ki bunu atlatabilesiniz.

Teşekkürler Enes Bey bu güzel takdim için. Burada olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Umuyorum ki dikkatinizi çekecek bir sunum yaparım çünkü bu zirvede pek çok ilginç konu konuşuldu ve panele de baktığınız zaman dezenformasyon konuşmakla başladık. Şimdi bizden önceki panelde de gerçekte neler olduğunu anlattılar. Ben hem bir aktivistim hem de hukukçuyum ve özellikle de Balkan ülkelerinden bunları dinlemek çok güzeldi çünkü nefret söyleminin de asla bitmediğini görüyoruz. Aynı şekilde dezenformasyon da asla bitmiyor, sona ermiyor ve aynı şey nefret suçları için de geçerli, soykırım için de geçerli.

Balkanlarda gördüğümüz şey de böyleydi. Ben de hayatımda pek çok soykırım gördüm. Mesela Kosova Cumhuriyeti'nin karşı karşıya kaldığı, Bosna'nın karşı karşıya kaldığı soykırımları gördüm. Bu yüzden de yalnızca nefret söylemiyle ilgili araştırmalar yapmıyorum, daha hayati bir bakış sahibi olabilmek adına, aynı zamanda bu bir temel teşkil ediyor bizim için. Neden nefret söyleminden bahsediyoruz? Özellikle Balkan ülkeleri gibi hassas ülkelerde neden bugün bu kadar önemli? Çünkü insanlar bir şekilde izole hissediyor, güçsüz hissediyor ve bizden önce konuşan kişi çok güzel bir şey söyledi. Ete kemiğe bürünmektedir, ete kemiğe büründürülüyor bir nevi, bu anlamda aslında insanlar insanlıktan bir nevi çıkıyor ve aşırılık

yanlıları da bunu nefret söylemiyle yapıyorlar. Çünkü hedef aldıkları kişilere insan değilmiş gibi davranıyorlar. Bir taraftan nefret söylemi var ama öbür tarafta da tabii ki insan hakları var. Ben bir hukukçu olarak şunu söyleyebilirim ki, insan haklarını korumanın en zor şekli çok fazla dayanışmanın olmaması, yeterince desteğin alınmaması. Çünkü ayrımcılık nefret söylemiyle başlıyor ve sizi destekleyen kişiler, size yardımcı olacak kişiler olması gerekiyor ki bunu atlatabilesiniz. Ama bu insanlar da artık korkuyor, işte bu nedenle de insanlıktan çıkma noktasına geliyoruz.

Empati de mevcut değil, empati de güvenlikle değişiyor tabii ki. Tehdit varsa, güvenlik sorunu varsa bunlardan etkileniyor. Mülteci haklarından bahsedecek olursak, mesela Balkanlarda pek çok göçmen var, mülteci var ve bizim ülkemizde de oluyor. Şunu biliyoruz ki; şöyle güzel bir örnek verebilirim, buradaki yapılan propaganda nasıl başladı buna bakmamız lazım. Mesela bizim hükümetimizden bir temsilci burada kendi panelinde konuştu ve dedi ki, 2017'de ilginç bir dönem yaşandı. Çünkü muhalif yerel seçimler vardı ve liderler de işte kaldırım kenarlarındaki çöplerle ilgili pek çok açıklamalar yaptılar falan ama buradaki muhalefetin yaptığı yorumlar nefret söylemiyle bitmedi, bir adım ileriye gitti. Bir nevi referandum hazırlandı, sonrasında da insanlardan imza toplamaya başladılar. Yani referandum kelimesini duydu-

ğumuz zaman da Avrupa ülkelerine bakacak olursak referandum farklı meseleler için yapılabiliyor; Müslümanlarla ilgili olarak ya da mültecilerle ilgili olarak. Aslında ülkelerimizin parasını referandum yapmaya harcıyoruz, mesela mültecilerle ilgili ya da işte başörtüsüyle ilgili. Bu yüzden de bunlar bir nevi nefret söylemi yayıyor, neden? Böylelikle insanlar oy kazanıyor, bu da ciddi sıkıntılar teşkil ediyor, o yüzden de hep konu başka yerlere gidiyor. Bu yüzden de politikacılar tabii ki yeterince imza toplayamadığı için referandum olmadı ama şöyle oldu. Muhalefette Sosyal Demokratlar vardı ve mülteci meselesini konu başlıklarının dışına attılar, neden? Çünkü bu güzel bir konu değildi. 2017’de bunu yaymaya çalışıyorlardı, yani ne oldu? Bizim toplumumuzda da mülteciler bu ete kemiğe bürünme noktasından çok uzakta kaldılar. Temel insan haklarından mahrum kaldılar ve her bir bireyin sahip olması gereken insan haklarından mahrum kaldılar. Şimdi Balkan ülkelerinde bizim bir korumamız yok, korumadan da mahrumuz bu anlamda ve politikalarımızı da buna göre şekillendirmemiz gerekiyor. Bununla da bitmiyor maalesef, çünkü mülteci akışı her ülkeye artıyor ve bu da beraberinde nefreti getirir. Nefreti her yerde görüyoruz zaten; sosyal medyada olsun, başka yerlerde olsun ve elbette ki dışlanma politikasını da bu beraberinde getiriyor. Bir tarafta güçlendirmeye çalışıyoruz, kadınlara güç kazandırmaya çalışıyoruz, aktif olmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Müslüman kadınların eğitim de olsun ya da başka alanlarda olsun aktif olmasını istiyoruz. İnsan haklarının savunulmasında da aktif olmasını istiyoruz ama kendi kimliğinizi savunamıyorsunuz. O zaman da ne oluyor, belli şeylerin ötesine geçemiyorsunuz. Mesela seyahat edemiyorsunuz, çalışmıyorsunuz belli başlı yerlerde çünkü bu şekilde bakılıyor. O yüzden de sistematik ırkçılık, İslamofobi gibi, yabancı düşmanlığı gibi pek çok kavram karşımıza çıkıyor. Bir sürü fobinin keşişmesi söz konusu, tabiri caizse işte göçmenseniz, siyahıyseniz, kadınsanız... Bir sürü fobilerle karşı karşıya kalıyorsunuz gideceğiniz ülkede veya mülteci olarak başvurduğunuz ülkede, gitmek istediğiniz ülkede. İşte bu yüzden de nefret söylemini giderek artan şekilde görüyoruz ve ırkçı bir söylemde bu noktada karşımıza çıkıyor ve Avrupa kıtasında da hâkim olmaya başlıyor.

Aktivist olarak ben tabii ki insan haklarını savunuyorum ve nefret söyleminin üstesinden gelmek için çok vakit harcadım. İnsan haklarını korumaktan ziyade buna daha çok vaktimi harcadım diyebilirim ama maalesef ki hükümetlerin yeteri kadar buna hazırlıklı olmadığını görüyoruz, bu hareketi desteklemediğini görüyoruz. Mesela bir İçişleri Bakanlığı ya da savcılık kurumu bu süreçte destek vermiyor. Mesela Ukrayna’dan da bizim Balkan ülkelerine gelen pek çok göçmen var ve sistemin bozulduğunu, kırıldığını görüyoruz. Sistem onları koruyamıyor ve onlara koruma sağlayamıyor, bu nedenle de burada mülteci politikasında değişiklik olmalı.

nu görüyoruz. Bu tabii ki bizim söylememizle olup biten bir şey değil, çünkü insanların günlük yaşamını etkiliyor. İşte bu yüzden de aktivist hareketlerimiz kapsamında bunları da görüyoruz. Teşekkürler, çok teşekkür ediyorum.

Enes Bayraklı:

Ukrayna krizinden bahsettiniz, sanırım pek çok kişi için önemli bir uyanış noktası oldu. Çünkü 1951 Birleşmiş Milletler antlaşmasına bakacak olursak bu konvansiyonda mültecilerin korunmasına odaklanıldı, çünkü savaş her zaman her yerde yaşanabilir. Ukrayna krizine kadar bizler konvansiyonel savaşların Avrupa kıtasında olmayacağını düşünüyorduk ama oluyor. Milyonlarca mülteci oldu ve bu yüzden de her yerde olabilir, gelecekte her yerde buna ihtiyaç duyulabilir. Bu konvansiyonunun dikkate alınması ve uygulanması farklı ülkelerde büyük önem taşıyor diye düşünüyorum. Birazcık zamanımız hala var, belki katılımcılardan soru alabiliriz eğer soruları varsa.

Katılımcı:

Mülteci meselesinde biliyorsunuz geçmişte Saraybosna'da yaşanan olaylar oldu. Suriye meselesinde ve Irak'ta yaşanan savaşlardan dolayı mülteci sorunu ortaya çıkmıştı ve en son da Ukrayna-Rus savaşında bir göç meselesi ortaya çıkmıştı. Bütün bu üç olayda dünya kamuoyunun, özellikle Batı kamuoyunun bu üç mülteci meselesine yaklaşımında islamofobik yaklaşım olduğunu düşünüyor musunuz, ne dersiniz?

Katılımcı:

Çok teşekkürler bana bu imkânı verdiğiniz için. Panelistlere de teşekkür ediyorum. Bize konuyla ilgili çok güzel fikirler verdiler. Bir yorum ve bir soruyu birlikte soracağım. Sizin bize anlattığınız hususlara dayalı olarak bildiğiniz gibi Katar Dünya Kupasına ev sahipliği yapıyor ve pek çok eleştiriye maruz kaldı. Diğer taraftan da Türk bakış açısına bakacak olursak eğer, Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bir açıklaması var. "Dünya beşten büyüktür" diye. Dünyanın geri kalanının kültürlere saygı duyulması ve normlara saygı duyması noktasında bir değerlendirme yapacak olursak şöyle söyleyebiliriz, özellikle de nefretin orada hâkim olduğunu görüyoruz. Bu konuda değerli uzmanlar olarak sizin görüşlerinizi almak istiyorum konuyla ilgili yorumda bulunabilerseniz sevinirim. Sizce bu nefret dolu söylemlerle başa çıkarken, belki de alternatif bir bakış açısı ve küresel anlamda bir desteğin olması gerekmez mi? Böylelikle Türkiye'nin de girişimini bu anlamda bir öncü olarak kabul edebiliriz. Mesela çatışmalar var ve insanî yardımlar gibi başka siyasi konu var, buralarda faydalı olur mu acaba?

Enes Bayraklı: Üçüncü soruyu alalım, arka tarafta.

Katılımcı:

Değerli bilgiler için İletişim Başkanlığı adına tüm panelistlere teşekkür ediyorum . Ben İletişim Başkanlığında hukuk müşavirliğinde görev yapıyorum. İletişim uzman yardımcısıyım. Sorum Jonathan Fowler'a. Burada ifade özgürlüğünden bahseden ilk katılımcı sizsiniz, özellikle de nefret söylemine karşı tedbir alınması açısından bunu değerlendirdiniz ve hatta bir adım daha ileri gidip dediniz ki bir sınır var, geçilmemesi gereken bir sınır var, tabii ki bu sınır geçilirse burada bazı önlemlerin alınması gerekiyor. Tabii ki burada sansürden bahsetmiyoruz. Bahsettiğiniz sınır, dinamik mi olmalı statik mi olmalı? Başlı konular zaman içerisinde değişir mi, yoksa bu konularda bazı temel kuralların olması gerekir mi ? Bazen de zaman içerisinde sistematik olarak değişebilir mi? Mesela azınlıklar olsun, topluluklar olsun, bazı inanç grupları vesaire olsun, bu kişiler içinde bunlar temelinde değişiklik gösterebilir mi? Çok teşekkürler.

Enes Bayraklı:

İsterseniz sırayla başlayalım, önce Jonathan ve sonrasındaki diğer konuşmacılarımıza sözü verelim.

Jonathan Fowler:

Çok teşekkürler soru için, bana yöneltilen soruya öncelikle yanıt vereceğim. Ben uluslararası hukukçu değilim ama şunu biliyorum ki elbette bu devlet söyleminin uluslararası bir şekilde yasal bir tanımı yok. Nefret içerikli olması, niteliği, farklı ülkelerde ve farklı toplumlarda, farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bizim yaptığımız iş bağlamında Birleşmiş Milletler'de biz şöyle anlıyoruz; bu davranış, iletişim ya da yazıda bir şekilde ayrımcı bir dilin kullanılması demek. Belli bir gruba ya da kişiye yönelik olabilir, bir etnik grup, ırk, renk, cinsiyet ya da başka bir kimlik unsuruyla ilgili olabilir. Burada nefretin tanımını bu şekilde yapıyoruz ama özellikle de uluslararası hukukun nasıl değerlendirildiğine bakacak olursak, sunumunda zaten bunu anlattım. Uluslararası hukuk bu şekilde anlamayabiliyor. Bazen düşmanlık ya da şiddetin teşvik edilmesi gibi de tanımlanabiliyor. İki tane kaynak var burada; uluslararası hukuk açısından bakacak olursak, özellikle de ırkçı ayrımcılığın önlenmesi ile ilgili bir konvansiyon alan var. Sivil hakların korunmasıyla, üretimiyle ilgili uluslararası bir doküman var ve pek çok ülke de bunu kabul etmiş durumda. Bunu niye söylüyorum çünkü sınırların uluslararası hukukta kurulma şekline bakacak olursak, evet sınır dinamik olabilir ama uluslararası hukuk yavaş ve uzlaşıya dayalı bir süreç, bu yüzden de eğer bir şekilde tanımların değiştirilmesi gerektiğine dair bir

algı oluştursa bunun da uluslararası düzeyde müzakere edilmesi gerekecektir. Sonuçta protokoller bu şekilde yapılıyor ve demek istediğiniz şeyi anlıyorum çünkü çok hızlı hareket eden bir dünyada yaşıyoruz. Neyin doğru olduğu, neyin yanlış olduğu ve yaşananlara bakacak olursak ciddi bir hızdan bahsedebiliriz. Şöyle söyleyeyim, dinamik bir sınır yaratmak özellikle de bu hıza uyum sağlamak adına çok mümkün değil, çünkü bu süreç içerisinde uzlaşma unsurunun elbette ki olması gerekiyor, o yüzden de statik olması gerekiyor ama uyarlanabilir elbette ki prosedürlere göre değişir.

Biraz da şuna değinmek istiyorum, bizler bir şekilde gönüllü olarak kuralları koymaya çalışıyoruz ya da bir şekilde belli başlı ilkeleri, davranış kurallarını ortaya koymaya çalışıyoruz. Mesela Birleşmiş Milletler'e bakınca, burada ortak bir gündem belirlendi ve devletlerin hepsiyle birlikte davranış kuralları, bir kurallar silsilesi oluşturulmaya çalışıldı. Burada da işte uzlaşma unsuru önemli ve buna dair tabii ki tartışmalar da yapılacaktır. Şu an gündemde olan konulardan bir tanesi bu. Diğer soruları belki de meslektaşlarıma bırakabilirim, onlar yanıtlayabilir.

Fadi Farasin:

Soruya yanıt olarak şöyle diyebilirim; İslam içerisinde çeşitlilik de var elbette ki, İslâm'ın geçmişine bakacak olursak, tefsirine de bakacak olursak şunu görüyoruz; aslında İstanbul'da olsun, farklı yerlerde olsun, farklı etnik kökenlerden, dinlerden ve geleneklerden gelen kişiler bir potada eriyor. Bu tabii ki toleransla yani hoşgörüyle ilgili ama bunun da ötesinde kabul ile ilgili bu da çok güzel bir şey. Şuna inanıyoruz, Batıda bazı kişiler şöyle bir görüşe sahipler. Onların değerleri evrensel gibi düşünüyorlar ama böyle bir durum söz konusu değil. Çünkü başka görüşler de var, başka değerler de var, sistemler de var dünyada. Bunlar da mevcut ve bunlar da geçerli. Şunu yapmaya çalışıyoruz aslında, bahsetmiştim farklı aktörlerle toplumsal düzeyde ilişki kuruyoruz, uluslararası düzeyde de kuruyoruz ve amacımız öncelikle farkındalık yaratmak, sonrasını da insanları sürece dâhil etmek. Çünkü bence sadece reaksiyon göstermemeliyiz, tepki vermemeliyiz. Güvenli bir şekilde kendimize güvenerek serbest bir şekilde iletişim kurmalıyız. Bu değerlerin evrensel olmadığını, bazı insanların evrensel sandığı değerlerin evrensel olmadığını onlara söylemeliyiz.

Teşekkürler.

Mersiha Smailovic:

Mültecilerle ilgili soruya gelecek olursak şunu söyleyeyim. Dünyadaki mültecilere bakacak olursak, özellikle de Ukrayna'dan gelen mülteciler, biz onları ülkelerine döndürmek istiyoruz. Çünkü hepsi ailelerini geride bıraktılar, tahliye edildiler ya da ülkelerini bırakıp gitmek zorunda kaldılar. Biz Avrupa Birliği'nin hızlı bir şekilde yanıt verdiğini ve mültecileri Ukrayna'dan kabul ettiklerini görüyoruz. Çalışma izni verildi, eğitim izni verildi, hatta profesörleri ya da araştırmacıları almaları için üniversitelere ek fonlar verildi. Bu da bize şunu gösteriyor 2014'ten beri Avrupalı liderlere diyoruz ki "Mülteciler için daha fazla şey yapabilirsiniz?". Şimdi Ukrayna'dan gelen mülteciler bize şunu gösterdi. Çözümleri varmış demek ki. Irkçılıktan dolayı mı? İslamofobiden dolayı mı? Korkudan dolayı mı? Yalan haberlerden dolayı mı? Neden yapılmadığını bilmiyoruz ama mültecilerin sorunları noktasında Ukrayna mültecileri gündeme gelene kadar çözüm bulunmamış olması tabii ki onların problemi değil. Mesela Afganistan'dan gelen kişiler doğrudan bizim sınırlarımıza geldi, ülkemize girdiler. Göç rotası üzerinden devam ettiler. Yani eğer bir irade varsa ve bir konvansiyon varsa tamam ama Ukraynalı mültecilere bakacak olursak aslında onları desteklemeyen bir sistemle karşı karşıya kaldılar. Şimdi Makedonya hükümeti bu sistemi kurmaya çalışıyor. Önceden seçiyorlardı, ülkesinde kim kalacak, kim kalmayacak diye. Ama şu an Ukrayna'dan gelen kişiler var ve pek çok ciddi sıkıntılar yaşıyorlar. İşte çalışma izinleri yok, aşı yapılmıyor vs. gibi pek çok husus var. O yüzden de mesela Bosna'da da yine buna benzer durumlar gördük. Kosova'daki savaşta da yine gördük. Mültecilerin alınması noktasında ciddi sorumluluklar üstlenildi. Elbette buna devam edersek bu alanda çalışmaya devam edersek daha fazla mağdur ve mültecinin kalmamasını ya da bu mültecilerin mağdur olmamasını ümit edebiliriz.

Enes Bayraklı:

Çok teşekkür ediyorum katılımcılarımıza; Jonathan, Fadi ve Mersiha. Gerçekten değerli katılımlarda bulundunuz ve güzel bir katılım sağladınız dinleyen katılımcılarımıza da teşekkür ediyorum.

SC

20 22

WWW.STRATCOMSUMMIT.COM

CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

ISBN 978-625-7377-80-5

9 786257 377805